

Strategija razvoja općine Tešanj

(Revidirana i usklađena)
2023-2027. godina

TEŠANJ

*SREDINA EKOLOŠKE SVIJESTI, INOVATIVNE PODUZETNOSTI I
DRUŠTVENE ETIKE*

I. Sadržaj	
I. SADRŽAJ	2
II. UVOD	4
II.1. Metodologija izrade Strategije	5
III. STRATEŠKA PLATFORMA	6
III.1. Socio-ekonomska analiza	6
III.1.1. Geografski položaj i prirodne karakteristike	6
III.1.1.1. Ključne historijske činjenice	6
III.1.2. Demografske karakteristike i kretanja	7
III.1.2.1. Ukupan broj stanovnika	7
III.1.2.2. Struktura stanovništva	7
III.1.2.3. Prostorni raspored stanovništva	8
III.1.2.4. Prirodni priraštaj i migracija stanovništva	8
III.1.3. Tržište rada	10
III.1.3.1. Broj zaposlenih-nezaposlenih	10
III.1.3.2. Kvalifikaciona struktura registrovanih nezaposlenih	11
III.1.3.3. Polna struktura nezaposlenih	12
III.1.3.4. Broj registrovanih nezaposlenih prema dužini čekanja na posao	12
III.1.3.5. Broj zaposlenih u privatnom i javnom sektoru	13
III.1.4. Ekonomija	14
III.1.4.1. Broj privrednih subjekata, struktura prema veličini, prema djelatnosti	14
III.1.4.2. Ukupan prihod po sektorima, produktivnost po sektorima	15
III.1.4.3. Uvoz-izvoz i pokrivenost	16
III.1.4.4. Prosječna plata	17
III.1.4.5. Poslovne zone	18
III.1.4.6. Poljoprivredno zemljište	19
III.1.4.7. Kvalitet zemljišta i vlasnička struktura	20
III.1.4.8. Struktura poljoprivrednog zemljišta prema bonitetnim klasama	21
III.1.4.9. Podaci o poljoprivredi	21
III.1.4.10. Struktura i obim poljoprivrede	21
III.1.5. Društveni razvoj	23
III.1.5.1. Lokalna uprava/stanje administrativnih usluga lokalne samouprave	23
III.1.5.2. Struktura nevladinih organizacija/ udruženja	25
III.1.5.3. Zdravstvo	26
III.1.5.4. Socijalna zaštita	30
III.1.5.4.1. Broj korisnika i izdvajanja	31
III.1.5.5. Osjetljive/ranjive grupe	33
III.1.5.6. Broj penzionera, prosječna visina i vrsta mirovine (starosna, invalidska, porodična)	33
III.1.5.7. Obrazovanje	34
III.1.5.7.1. Predškolsko obrazovanje	34
III.1.5.7.2. Osnovne škole	35
III.1.5.7.3. Srednje škole	36
III.1.5.8. Kultura i sport	38
III.1.5.9. Sigurnost građana	40
III.1.5.9.1. Broj krivičnih djela, struktura kriminaliteta	40
III.1.5.9.2. Stanje bezbjednosti na području općine Tešanj po oblastima kriminaliteta	40
III.1.5.10. Tehnička infrastruktura i zemljište	41
III.1.5.10.1. Stanje saobraćajne infrastrukture	42
III.1.5.10.2. Lokalni prijevoz	43
III.1.5.10.3. Stanje elektro-distributivne mreže na području Općine, broj kupaca-potrošača električne energije	43
III.1.5.10.4. Javna rasvjeta	45
III.1.5.10.5. Telekomunikacije, internet i RTV signal	46
III.1.6. OKOLIŠNI RAZVOJ	47
III.1.6.1. Stanje prostorno-planske dokumentacije – regulacioni planovi	47
III.1.6.2. Stanje komunalne infrastrukture i usluga za koje je odgovorna lokalna samouprava	48
III.1.6.2.1. Vodosnabdijevanje	49
III.1.6.2.2. Vodosnabdijevanje putem mreže kojom upravlja JP Rad d.d. Tešanj	49
III.1.6.2.3. Vodosnabdijevanje putem mjesnih i privatnih vodovoda	50
III.1.6.2.4. Otpadne vode	51

III.1.6.2.5. Prikupljanje i odlaganje otpada	54
III.1.6.2.6. Toplotna energija.....	55
III.1.6.3 Stanje zraka.....	56
III.1.6.4 Stanje u pogledu vodnih resursa.....	58
III.1.6.4.1. Ocjena ugroženosti od zagađivača	60
III.1.6.5. Stanje zemljišta	61
III.1.6.6. Stanje šumskih ekosistema	62
III.1.6.7. Stanje zelenila.....	63
III.1.6.8. Zaštita prirodnog i kulturno-istorijskog naslijeđa	63
III.1.6.9. Uticaj lokalne ekonomije na životnu sredinu	65
III.1.6.10. Uticaj životne sredine na javno zdravlje	66
III.1.6.11. Procjena rizika od prirodnih nesreća	66
III.1.7. Budžet i finansije.....	69
III.1.7.1. Učešće poreskih i neporeskih prihoda u ukupnom budžetu općine.....	69
III.1.7.2. Kretanje odnosa kapitalnih i administrativnih izdataka	71
III.1.7.3. Projekcija sredstava za implementaciju Strategije u periodu 2023-2027.....	71
III.2. Strateško fokusiranje	72
III.2.1. SWOT analiza	72
III.2.2 Strateški fokusi.....	75
III.2.3 Vizija i strateški ciljevi razvoja	76
III.2.3.1. Vizija	76
III.2.3.2. Strateški ciljevi.....	77
IV. PRIORITETI I MJERE ZA OSTVARENJE STRATEŠKIH CILJEVA	80
IV.1. Pregled prioriteta i mjera za Strateški cilj 1: Tešanj, poželjno mjesto za investicije i inovacije.....	81
IV.1.1. Pregled mjera za prioritet 1.1. Unaprijediti sektor ekonomije sa visokim dodatnim vrijednostima, razvijenim lancem snabdijevanja i visokim stepenom investiranja	82
IV.1.2. Pregled mjera za prioritet 1.2. Poboljšati atraktivnost poslovne infrastrukture za domaće i strane investitore.....	83
IV.1.3. Pregled mjera za prioritet 1.3. Kreirati atraktivno područje za rad i razvijanje ljudskih resursa na području općine Tešanj.....	84
IV.2. Pregled prioriteta i mjera za Strateški cilj 2: Tešanj, sredina ugodnog življenja, pogodna da vrline, znanja i vještine dođu do izražaja	84
IV.2.1. Pregled mjera za prioritet 2.1. Unaprijediti javnu infrastrukturu ruralnih i urbanih područja	87
IV.2.2. Pregled mjera za prioritet 2.2. Razviti efikasnu, odgovornu i digitalizovanu javnu upravu osposobljenu za upravljanje lokalnim razvojem.....	87
IV.2.3. Pregled mjera za prioritet 2.3. Osigurati dostupnost društvenih sadržaja, socijalnu sigurnost i uključenost i atmosferu društvenog aktivizma	88
IV.2.4. Pregled mjera za prioritet 2.4. Uključiti građane općine u izgradnju sistema zajedničkih vrijednosti	89
IV.2.5. Pregled mjera za prioritet 2.5. Poboljšati mogućnosti za zapošljavanje, razvoj poduzetništva i društvenog aktivizma mladih	90
IV.3. Pregled prioriteta i mjera za Strateški cilj 3: Tešanj, sredina zelenog rasta i čiste energije.....	90
IV.3.1. Pregled mjera za prioritet 3.1. Poboljšati kvalitet vodnih usluga te povećanje količina vode	92
IV.3.2. Pregled mjera za prioritet 3.2. Unaprijediti sistem zbrinjavanja komunalnog otpada	92
IV.3.3. Pregled mjera za prioritet 3.3. Poboljšati kvalitetu zraka na području općine	93
IV.3.4. Pregled mjera za prioritet 3.4. Unaprijediti javni sistem zaštite, spašavanja i sigurnosti građana.....	93
V. KLJUČNI STRATEŠKI PROJEKTI.....	94
VI. PROVJERA USKLADENOSTI	96
VII. INDIKATIVNI FINANSIJSKI OKVIR.....	100
VIII. DEFINIRANJE OKVIRA ZA PROVOĐENJE, PRAĆENJE, IZVJEŠTAVANJE I EVALUACIJU.....	101
IX. PRILOZI	104
IX.1. Detaljan pregled mjera:	104
IX.2. Dodatni prilozi.....	127

II. Uvod

Zakonom o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji Bosne i Hercegovine („Sl. novine FBiH“, broj 32/17 - u daljem tekstu: Zakon) i Uredbom o izradi strateških dokumenata u Federaciji Bosne i Hercegovine („Sl. novine FBiH“, broj 74/19 - u daljem tekstu: Uredba) uspostavljen je novi normativno-pravni okvir i metodologija razvojnog planiranja i upravljanja razvojem u Federaciji Bosne i Hercegovine, kantonima i jedinicama lokalne samouprave. Do usvajanja pomenutog normativno-pravnog okvira, razvojno planiranje u Općini Tešanj je poduzimano na principima planiranja usklađenim sa MIPRO metodologijom.

Strategija razvoja Općine Tešanj 2018-2027. podrazumijevala je proces izrade vođen prema principima planiranja usklađen sa MIPRO metodologijom. Stupanjem na snagu pomenutog normativno-pravnog okvira razvojnog planiranja ukazala se potreba usklađivanja i revidiranja strateškog dokumenta. Općinsko vijeće Općine Tešanj usvojilo je Zaključak broj: 01-24-2-524-2/22 od 08.03.2022. godine o usvajanju Izvještaja o realizaciji strategije razvoja Općine Tešanj koji sadrži prijedlog da se pristupi izradi Strateškog dokumenta uvrštavanjem novih ciljeva i izmjenjenih okolnosti. Na osnovu navedenog Načelnik Općine je donio rješenje broj: 08-24-1-1403/22 od 08.06.2022. godine kojim je imenovan općinski razvojni tima (ORT) za izradu Strategije razvoja Općine Tešanj za period 2023-2027.godina (u daljem tekstu: Strategija razvoja Općine Tešanj) čime je započet proces izrade usklađenog i revidiranog strateškog dokumenta.

Strategija razvoja Općine Tešanj je integrirani, multisektorski strateški dokument koja definiše javne politike, usmjerava razvoj teritorije i zacrtanim strateškim ciljevima i prioritetima predstavlja putokaz za sveukupni društveni razvoj. Strategijom razvoja Općine Tešanj se utvrđuju ciljevi i prioriteti razvoja, način njihovog ostvarivanja, finansijski i institucionalni okvir za provedbu, praćenje, evaluaciju i izvještavanje.

Općinski razvojni tim (ORT) je vodio participatorni proces izrade strateškog dokumenta zasnovano na principima održivog razvoja, socijalne uključenosti i metodologijom utvrđenom novim normativno-pravnim okvirom razvojnog planiranja.

Proces izrade Strategije razvoja Općine Tešanj u svim fazama karakterisalo je ostvarivanje zakonskih principa razvojnog planiranja koji obuhvataju: otvoreni metod koordinacije, ravnopravnost spolova i jednake mogućnosti za sve građane, vertikalna i horizontalna koordinacija, partnerstvo, javnost i transparentnost u procesu razvojnog planiranja.

U okviru ostvarivanja zakonskih okvira razvojnog planiranja kroz fazu revidiranja i prilagođavanja izrade strateške platforme potvrđena je vizija razvoja zasnovana na specifičnostima Općine Tešanj.

Vizija razvoja Općine Tešanj

TEŠANJ

**SREDINA EKOLOŠKE SVIJEŠTI, INOVATIVNE PODUZETNOSTI I DRUŠTVENE
ETIKE**

Ostvarivanje vizije razvoja Općine Tešanj podrazumjeva uspostavu mehanizama u okviru čega su definisana tri relevantna strateška cilja koji osiguravaju sinergijske efekte između ekonomije, okoliša i društva istovremeno vodeći računa o nadležnostima utvrđenim kroz principe lokalne samuprave u Federaciji BiH. Strateški ciljevi su ujedno osnova za utvrđivanje prioriteta i mjera i dalje korake razvojnog planiranja i upravljanja razvojem u općini.

Strateški ciljevi razvoja Općine Tešanj
1. Tešanj, poželjno mjesto za investicije i inovacije
2. Tešanj, sredina ugodnog življenja, pogodna da vrline, znanja i vještine dođu do izražaja
3. Tešanj, sredina zelenog rasta i čiste energije

Proces izrade Strategije razvoja Općine Tešanj u svim fazama je usmjeren i obezbjedio je usklađenost sa drugim relevantnim strateškim dokumentima, prije svega Strategijom razvoja Federacije Bosne i Hercegovine 2021-2027. godina i Strategijom razvoja Zeničko-dobojskog kantona 2021-2027. godina. Pored koordinacije i usaglašavanja razvojnih prioriteta i politika u odnosu na pomenuti strateški okvir, Strategija razvoja Općine Tešanj istovremeno u značajnom obimu odražava i globalno prihvaćene ciljeve održivog razvoja utvrđene kroz Okvir za implementaciju ciljeva održivog razvoja za BiH.

II.1. Metodologija izrade Strategije

Uredbom je uspostavljena metodologija koja propisuje korake u procesu izrade i strukturu strateškog dokumenta. Pokretanjem procesa revidiranja i prilagođavanja strateškog dokumenta Općine Tešanj za period 2023-2027. godine određeno je da proces podrazumjeva usklađivanje i prilagođavanje: perioda važenja Strategije razvoja Općine Tešanj sa novim planskim ciklusom; terminologije Strategije sa terminologijom normativno-pravnog okvira; strateške platforme sa novim metodološkim pristupom i konteksta u mjeri u kojoj je relevantno; programskog dijela Strategije razvoja Općine Tešanj sa novim metodološkim pristupom i novonastalim izazovima.

Izrada Strategije razvoja Općine Tešanj (revidirana i prilagođena) je prošla kroz naznačene procese i faze počevši od revidiranja i prilagođavanja strateške platforme i situacione analize, zatim u tom procesu prilagođavanje strateških ciljeva, prioriteta i mjera, identifikaciju strateških projekata, provjeru međusobne usklađenosti strateških dokumenata, revidiranje i usklađivanje indikativnog finansijskog okvira za implementaciju, definisanje načina implementacije, praćenja, izvještavanja i evaluacije, do zadnje faze koja podrazumjeva usvajanja strateškog dokumenta.

Značajnu podlogu procesu pružila je Strategija razvoja Općine Tešanj za period 2018-2027. godina i Izvještaj o ostvarenju plana implementacije Strategije razvoja Općine Tešanj za 2021. godinu. Na bazi pomenutih podloga, prikupljenih ažurnih podataka i provedenih konsultacija utvrđen je Prijedlog Strategije razvoja Općine Tešanj kao osnova koja je prošla daljnju proceduru do faze usvajanja od strane Općinskog vijeća. U postupku izrade i usvajanja provedene su javne konsultacije u kojima su učešće uzeli socio-ekonomski partneri, vijećnici, građani i zaduženi općinski službenici. U cilju razmatranja revidiranih i usklađenih nalaza socio-ekonomske analize, strateške platforme, prioriteta i mjera kao i razmatranje utvrđenog prijedloga održani su radno-konsultativni sastanci.

Rješenjem općinskog Načelnika uspostavljen je Općinski razvojni tim (ORT) zadužen za operativno vođenje svih faza izrade dokumenta. Općinski razvojni tim je vodio procese izrade, poštujući principe razvojnog planiranja i upravljanja razvojem iz člana 4. Zakona. U procesu izrade uspostavljene su radne grupe koje su dale doprinos izradi dokumenta, prije svega u fazi programiranja. Ekspertna podrška je obezbjeđena angažovanjem konsultantske podrške uključujući i podršku za razvoj implementacionih dokumenata propisanih Uredbom od strane konsultanta mr.sci. Oković Emir.

Strategija razvoja Općine Tešanj za period 2023-2027. godina (usklađena i revidirana) je kreirana i sadrži sve elemente metodologije utvrđene normativno-pravnim okvirom u Federaciji BiH. Na bazi usklađenosti sa širim strateškim okvirom Općina Tešanj je u svojim strateškim opredjeljenjima dio ukupnog procesa razvoja u BiH. Konačno, revidirani su strateški ciljevi, prioriteta i mjere što ukupno predstavlja osnovu za daljnji proces implementacije i primjene normativnog okvira razvojnog planiranja. U okviru nadležnosti uočava se da sistem raspodjele nadležnosti nije u potpunosti normativno razriješen i u praksi isporuku usluga građanima čini dosta složenom i potrebne intervencije na području općine determinišu kao intervencije iz isključive nadležnosti općine i intervencije u kojima općina djelimično poduzima aktivnosti ili omogućava realizaciju na području općine.

III. Strateška platforma

III.1. Socio-ekonomska analiza

Socio-ekonomska analiza lokalne zajednice je osnov za planiranje lokalnog razvoja i obuhvata sve aspekte života i razvoja lokalne zajednice. Služi kao podloga za definisanje vizije i razvojnih pravaca lokalne zajednice, te razradu sektorskih planova lokalnog ekonomskog, društvenog i okolišnog razvoja.

III.1.1. Geografski položaj i prirodne karakteristike

III.1.1.1. Ključne historijske činjenice

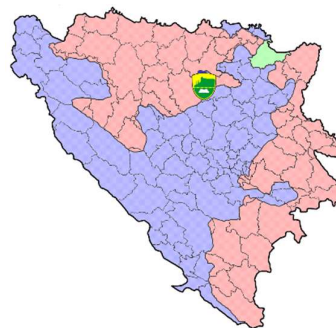
Geografska širina Tešnja: 44° 33'

Nadmorska visina: 230 m (najveća nadmorska visina 732m na Crnom vrhu)

Umjereno-kontinentalna klima

Površina općine Tešanj: 163 km² (283 stanovnika po km²);

1991. godine: 223 km² (217,40 stanovnika po km²).

Općina Tešanj se nalazi na prostoru između srednje i sjeveroistočne Bosne i Hercegovine, a prema teritorijalnom ustrojstvu Bosne i Hercegovine ona pripada sjeverozapadnom dijelu entiteta Federacije BiH i jedna je od dvanaest općina Zeničko-dobojskog kantona, kao općina koja predstavlja sjeverozapadni dio ovog kantona.

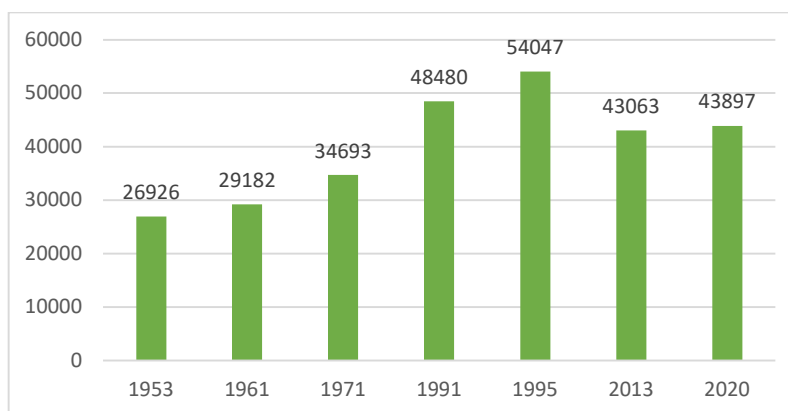
Sadašnja teritorija općine Tešanj je određena Dejtonskim mirovnim sporazumom za BiH iz 1995. godine, te nakon ovako uspostavljenih novih, poratnih, granica teritorija općine Tešanj

se smanjila Zakonom o konstituisanju novih općina u Federaciji BiH sa dotadašnjih 223 km² na sadašnjih 163 km².

III.1.2. Demografske karakteristike i kretanja

III.1.2.1. Ukupan broj stanovnika

Tokom vremena, na prostoru općine Tešanj dolazilo je do demografskih promjena, koje su bile uzrokovane društveno-ekonomskim napretkom, posebno u drugoj polovini 20.vijek a i početkom 21.vijek a, direktno su djelovali na razvoj stanovništva što je izraženo u migracionim procesima, te promjeni strukture stanovništva na lokalnom nivou.

Grafikon 1. Broj stanovnika u periodu 1953-2020. godine

U periodu nakon 1991. godine ukupno kretanje stanovništva općine Tešanj karakteriše priliv velikog broja prognanih porodica i odlazak jednog broja stanovnika u inostranstvo zbog ratnih okolnosti. U periodu 1996. do 2016. godine broj stanovnika općine Tešanj opao je sa 54.047 na 43.063 stanovnika¹. Broj stanovnika u općini Tešanj od 1996. godine smanjivao se uslijed procesa povratka raseljenih lica u ranija mjesta boravka, a osim migracione komponente, na kretanje stanovništva općine Tešanj uticalo je i smanjenje stope nataliteta, te povećanje smrtnosti stanovništva općenito gledano u širem društvenom kontekstu.

Nakon potpisivanja Dejtonskog mirovnog sporazuma površina općine Tešanj je smanjena sa 223 na 217,4 km², a osnivanjem općine Usora 1996. godine na 163 km². Na taj je način općina Tešanj izgubila i znatan broj stanovnika, što je uticalo kako na ukupno tako i na prirodno kretanje, a i na sastav stanovništva općine Tešanj.

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku i Federalnog zavoda za programiranje razvoja vidljivo je da broj stanovnika na općini Tešanj raste, a 2020. godine broj stanovnika je 43.897 (43.797 u 2021.godine) i u odnosu na 2013. godinu veći je za 34, odnosno 1,9% što općinu Tešanj svrstava u manji broj općina sa rastom broja stanovnika u BiH.

III.1.2.2. Struktura stanovništva

¹ <http://fzs.ba/index.php/popis-stanovnistva/popis-stanovnistva-2013/konacni-rezultati-popisa-2013/>

² <http://www.opcina-tesanj.ba/podaci-o-opcini/geografija-demografija>

Prema podacima posljednjeg popisa stanovništva realizovanog 2013. godine prosječna starost stanovništva na području općine Tešanj je 35,35 godina, pri čemu je prosječna starost muškaraca 34,51 godina, a žena 36,17 godina.

Na grafikonu 2. je dat pregled raspoređenosti stanovništva općine prema spolu i starosnoj pripadnosti.

III.1.2.3. Prostorni raspored stanovništva

Prema podacima Popisa stanovništva iz 2013. godine, pregled broja stanovnika po mjesnim zajednicama općine dat je u Tabeli 1.

Tabela 1. Broj stanovnika, općina Tešanj 2013. godina

Naziv mjesta	Broj	Naziv mjesta	Broj	Naziv mjesta	Broj
TEŠANJ	5257	BUKVA	962	MEKIŠ	513
RADUŠA	3051	ORAŠJE PLANJE	900	LOGOBARE	499
JELAH	2911	DOBROPOLJE	898	KOPRIVCI	487
ŠIJE	2582	ROSULJE	893	PUTEŠIĆ	476
NOVI MILJANOVCI	1999	NOVO SELO	863	CEROVAC	458
PILJUŽIĆI	1823	LJETINIĆ	849	TUGOVIĆI	448
TREPČE	1593	MEDAKOVO	813	TEŠANJKA	429
LEPENICA	1514	MILJANOVCI	797	JELAH POLJE	353
KRAŠEVO	1430	JABLANICA	752	DRINČIĆI	291
MRKOTIĆ	1323	KARADAGLIJE	752	RIPNA	155
KALOŠEVIĆ	1154	ČAGLIĆI	643	LONČARI	138
DŽEMILIĆ PLANJE	1141	ČIFLUK	576	BLAŽEVCI	89
VUKOVO	1057	JEVADŽIJE	570	VRELA	32
POTOČANI	1029	BOBARE	563	Total	43063

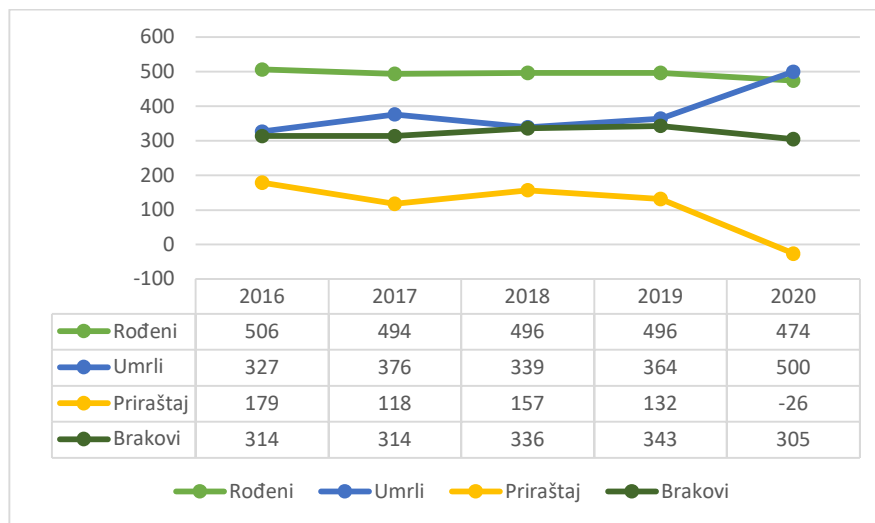
Na području općine Tešanj se nalazi 13.426 domaćinstava, sa prosječnim brojem članova domaćinstva 3,21 člana. Od navedenih 13.426 domaćinstava njih 6.098 bave se poljoprivrednom djelatnošću, dok njih 874 obavlja poljoprivrednu djelatnost i poljoprivredne proizvode prodaju na tržištu.

III.1.2.4. Prirodni priraštaj i migracija stanovništva

Općina Tešanj posjeduje pozitivan prirodni priraštaj u zadnjim godinama osim u 2020. godini gdje ima negativan priraštaj od -26. Područje općine Tešanj je karakteristično po migracijama, kako dnevnim, tako i sedmičnim, sezonskim, mjesečnim i povremenim migracijama. Nizak stepen društveno-ekonomske razvijenosti područja općine Tešanj u periodu 1953-1991. godina uticao je na iseljavanje stanovništva. Kao posljedicu navedenog, možemo uočiti da je na svim popisima stanovništva (izuzev perioda 1971-81) općina Tešanj imala negativnu migracijsku bilansu. Izuzetak i odsustvo negativne migracijske bilanse za period 1971-81. godine je zbog činjenice da ovaj period predstavlja period „ekonomskog buma“ i jednog od perioda

intenzivnog razvoja lokalne zajednice u prošlosti. U periodu 1940-1991. godine na područje općine se doselilo 14.950 stanovnika, a 94% doseljenih dolazi sa područja drugih općina iz Bosne i Hercegovine. S druge strane, do 1991. godine iz općine Tešanj na privremeni rad u inostranstvo otišlo je 2.169 stanovnika ili 4,5% ukupnog broja stanovnika općine.

Na području općine Tešanj je zaposleno oko 700 lica koji imaju mjesto prebivališta na području drugih lokalnih zajednica, a također učenici sa područja općina Doboju-jug, a u manjoj mjeri iz općina Usora i Maglaj pohađaju srednje škole na području općine Tešanj. Općina Tešanj ima veliki broj studenata koji studiraju u drugim gradovima kao što su: Sarajevo, Tuzla, Zenica, Mostar i Doboju³.

Grafikon 3. Prirodno kretanje stanovništva 2016-2020. Godina.

Pokazatelji prirodnog kretanja stanovništva ukazuju na pozitivan trend u prethodne četiri godine. Ali iz tabele se također može primjetiti da nakon 2016. godine imamo manje rođenih i povećan broj umrlih što je u 2020. godini kulminiralo zbog pandemije Covid-19 i nakon dugog niza godina i Tešanj je imao negativan prirodni priraštaj što se vidi u posljednjih pet godina. (Grafikon 3.).

Vitalni indeks stanovništva, odnosno broj živorođenih u odnosu na 100 umrlih osoba, u periodu 2016-2019, ako izuzmemo 2020. godinu iskazuje pozitivne vrijednosti, i kontinuirano je veći od vitalnog indeksa ZeDo kantona i vitalnog indeksa FBiH.

Ključni demografski izazovi	Razvojne potrebe
Zadržavanje trenda pozitivnog priraštaja	Pronatalitetne politike iz okvira nadležnosti JLS (zapošljavanje, stambena politika, podrška rađanju i odgoju djece, podrška kadrovima).
Zadržavanje stanovništva	Podrška novim radnim mjestima, stručno osposobljavanje, osavremenjivanje obrazovanja, unaprijeđenje infrastrukture, digitalne vještine građana, uticaj na svijest građana, razvoj tržišta,

³ <http://www.mojemjesto.ba/bs/statistika/gustina-naseljenosti>

	jačanje društvene etike s pozicije javnih službi, upravljanje i podrška talentima.
Potencijali stanovništva u dijaspori	Uspostava evidencija i uvezivanje stanovništva, izrada alata za učešće i doprinos u razvoju općine.

III.1.3. Tržište rada

III.1.3.1. Broj zaposlenih-nezaposlenih

Trend rasta zaposlenih⁴ na području općine Tešanj evidentan je od 2010. godine. Naime, prema zvaničnim podacima Federalnog zavoda za statistiku, zaposlenost se kretala u rasponu od 8.111 do 13.535 zaposlenih, koliko je iznosila u 2020. godini.

Tabela 2. Broj zaposlenih i nezaposlenih na području Općine Tešanj 2010-2020.godine

Godina	Općina	Stanovništvo	Broj zaposlenih	Broj nezaposlenih	Radno sposobno stanovništvo	Aktivno stanovništvo (radna snaga)	Stepen zaposlenosti u %		
							Stanov.	Radno sposobno stanovn.	Aktivno stanov.
2010	Tešanj	48.266	8.111	7.788	34.084	15.899	16,8	23,8	51,0
	ZDK	400.126	69.424	67.153	274.907	136.577	17,4	25,3	50,8
	FBiH	2.337.660	438.949	364.929	2.040.369	803.878	18,8	21,5	54,6
2011	Tešanj	48.351	8.559	7.778	34.168	16.337	17,7	25,0	52,0
	ZDK	399.856	70.926	66.931	275.167	346.093	17,7	25,8	20,5
	FBiH	2.338.270	440.747	371.090	1.590.071	2.030.818	18,8	27,7	21,7
2012	Tešanj	48.427	9.001	8.149	34.944	17.150	18,6	25,8	52,5
	ZDK	399.485	68.649	69.212	278.328	137.861	17,2	24,7	49,8
	FBiH	2.338.277	437.331	384.852	1.606.574	822.183	18,7	27,2	53,2
2013	Tešanj	48.266	9.468	8.160	35.033	17.628	19,5	27	53,7
	ZDK	400.126	68.554	70.778	277.762	139.332	17,2	24,7	49,2
	FBiH	2.337.660	435.113	391.942	1.605.813	827.055	18,6	27,1	52,6
2014	Tešanj	48.629	10.078	7.852	35.490	17.930	20,7	28,4	56,2
	ZDK	397.813	69.668	70.462	278.589	140.130	17,5	23	49,7
	FBiH	2.336.722	443.587	392.265	1.611.718	835.852	19	27,5	53,1
2015	Tešanj	48.772	10.654	7.478	35.594	17.930	21,8	29,9	59,4
	ZDK	396.732	71.079	69.290	277.851	140.130	17,9	25,6	50,7
	FBiH	2.334.348	450.120	389.865	1.611.611	835.852	19,3	27,9	53,9
2016	Tešanj	43.333	11.274	6.995	30.775	18.269	26,00	36,60	61,70
	ZDK	361.031	72.106	66.202	256.949	138.308	20,00	28,10	52,10
	FBiH	2.206.231	457.974	372.207	1.556.536	830.181	20,80	29,40	55,20
2017	Tešanj	43.456	11.852	6.517	31.153	18.368	27,2	38,00	64,50
	ZDK	360.093	74.796	63.828	255.588	138.624	21,00	29,00	54,00
	FBiH	2.201.193	467.894	357.971	1.550.130	825.865	21,00	30,00	57,00
2018	Tešanj	43.675	13.655	5.812	31.199	19.467	31,00	43,80	62,40
	ZDK	359.350	82.446	59.380	253.510	141.826	23,00	32,50	55,90
	FBiH	2.196.233	529.922	335.610	1.538.814	865.533	24,00	34,40	56,20
2019	Tešanj	43.796	13.852	5.563	31.096	19.415	31,62	44,50	62,40
	ZDK	358.292	84.169	55.674	251.083	139.843	23,49	33,50	55,70
	FBiH	2.190.098	531.483	313.570	1.526.894	845.053	24,26	34,80	55,30
2020	Tešanj	43.897	13.535	5.830	30.995	19.365	30,83	43,70	62,50
	ZDK	357.275	82.073	56.527	248.333	138.600	22,97	33,00	55,80
	FBiH	2.184.680	520.162	321.581	1.513.497	841.743	23,80	34,40	55,60

Na osnovu podataka u tabeli 2. broj zaposlenih rastao je prosječno godišnje 5,33 %. U poređenju na početku posmatranog perioda 2010. godine kada je bilo zaposleno 8.111 radnika i na kraju 2020. godine kada je bilo 13.535, broj zaposlenih je povećan za 66,87 % ili 5.424 nova uposlenika. Ovaj pozitivan trend je nastavljen i u 2021. godini. Prema zvaničnim podacima Zavoda za zapošljavanje u decembru 2021. godine broj zaposlenih je iznosio 13.944 uposlenika. Broj nezaposlenih sa 7.788 evidentiranih lica u 2010. godini smanjio se za 33,58 %, i u 2020. godine iznosi 5.830 lica na evidenciji Zavoda za zapošljavanje. Trend pada broja nezaposlenih se nastavio i u decembru 2021. godine broj nezaposlenih na evidenciji Zavoda za zapošljavanje je iznosio 5320 nezaposlenih.

III.1.3.2. Kvalifikaciona struktura registrovanih nezaposlenih

U Tabeli 3. dat je pregled nezaposlenih osoba prema kvalifikacionoj strukturi u periodu od 2010. do 2020. godine. U strukturi nezaposlenih sa 38,50 % učestvuje kvalifikovana radna snaga, 32,41 % čini nekvalifikovana radna snaga, 20,37 % čini radna snaga srednje stručne sprema dok 4,90 % ili 286 lica čine nezaposleni visoke stručne sprema. Prema posljednjim zvaničnim podacima sa 31.12.2021. godine na evidenciji Službe za zapošljavanje je ukupno 5.320 nezaposlenih lica.

Tabela 3. Pregled nezaposlenih po kvalifikacionoj strukturi na području općine Tešanj 2010-2020.godine

Godina	Općina	SVEGA	VSS	VŠS	SSS	NSS	VKV	KV	PKV	NKV
2010	Tešanj	7.788	130	35	1.072	13	73	3.330	354	2.811
	ZDK	67.153		467	13.310	221	593	26.706	2.460	21.620
	FBiH	364.929	14.963	4.610	86.739	836	2.300	126.886	11.051	117.544
2011	Tešanj	7.778	159	36	1.079	15	69	3.271	391	2.758
	ZDK	66.931	2.198	472	13.502	189	574	26.430	2.411	21.155
	FBiH	371.090	18.410	4.934	89.947	772	2.232	127.467	7.775	118.798
2012	Tešanj	8.149	219	36	1.215	12	76	3.424	394	2.773
	ZDK	69.212	2.765	425	14.337	177	545	27.384	2.386	21.193
	FBiH	384.852	22.634	6.334	94.353	767	2.173	131.207	8.481	118.903
2013	Tešanj	8.160	271	36	1.240	18	76	3.391	388	2.740
	ZDK	70.778	3.246	431	14.943	172	551	28.087	2.342	21.006
	FBiH	391.942	25.297	5.508	99.049	713	2.198	133.265	8.281	117.631
2014	Tešanj	7.852	284	33	1.308	14	61	3.233	347	2.572
	ZDK	70.462	3.405	394	15.397	167	453	28.014	2.236	20.396
	FBiH	392.265	25.883	5.463	101.807	692	1.952	134.137	7.873	114.458
2015	Tešanj	7.478	290	26	1.368	10	52	3.003	304	2.425
	ZDK	69.290	3.691	353	15.964	148	417	26.913	2.081	19.723
	FBiH	389.865	27.999	5.698	105.124	670	1.766	130.336	7.361	110.911
2016	Tešanj	6.995	302	24	1.267	7	43	2.776	289	2.287
	ZDK	66.202	3.585	322	15.492	149	363	25.282	1.942	19.067
	FBiH	372.207	26.734	5.492	101.610	641	1.520	121.891	6.847	107.470
2017	Tešanj	6.513	260	23	1.156	6	39	2.559	269	2.202
	ZDK	63.808	3.503	321	14.884	145	341	24.113	1.863	18.635
	FBiH	357.755	26.006	5.363	96.796	390	2.513	115.455	6.556	104.475
2018	Tešanj	5.812	2.396	21	1.070	6	39	222	223	2.002
	ZDK	59.380	3.227	321	13.943	131	328	21.980	1.708	17.692
	FBiH	335.610	24.399	5.294	91.063	533	1.309	107.566	6.051	99.397
2019	Tešanj	5.563	251	19	1.081	6	37	2.083	177	1.910
	ZDK	55.674	3.200	267	13.261	102	291	20.326	1.529	16.698
	FBiH	313.570	22.967	5.274	85.299	458	1.123	99.149	5.420	93.881
2020	Tešanj	5.830	286	20	1.188	6	35	2.245	161	1.890
	ZDK	56.527	3.418	256	13.834	103	267	20.706	1.443	16.501
	FBiH	321.581	24.654	5.840	89.839	423	1.034	101.507	5.114	93.170

Trend povećanja zaposlenosti je veći od trenda smanjenja nezaposlenosti što ukazuje na zapošljavanje osoba izvan područja općine Tešanj. Ovi trendovi su potvrda efektivnosti rasta broja poslovnih subjekata i obima poslovnih aktivnosti nevedenim u poglavlju Ekonomija.

III.1.3.3. Polna struktura nezaposlenih

U ukupnom broju nezaposlenih u periodu 2014-2020, u prosjeku 49,52 % čini ženska radna snaga. Stepenn nezaposlenosti prema polnoj strukturi na području općine Tešanj u periodu 2014-2020.g. prikazan je u Tabeli 4.

Tabela 4. Stepenn nezaposlenosti prema spolnoj strukturi općine Tešanj 2014-2022. godine

Kvalifikaciona struktura		Ukupno	VSS	VŠS	SSS	NSS	VKV	KV	PKV	NKV
2014	Svega	7.861	265	33	1.308	14	61	3.240	348	2.573
	Žene	3.465	192	16	806	12	7	1.204	70	1.146
2015	Svega	7.478	278	26	1.368	10	52	3.003	304	2.425
	Žene	3.361	202	14	821	10	6	1.136	67	1.098
2016	Svega	6.995	278	24	1.267	7	43	2.776	289	2.287
	Žene	3.337	207	11	820	6	5	1.125	63	1.084
2017	Svega	6.111	202	23	1.099	5	37	2.373	252	2.097
	Žene	3.031	151	12	717	5	4	1.031	61	1.030
2018	Svega	5.812	239	21	1.070	6	39	2.212	223	2.002
	Žene	2.993	183	12	706	6	5	1.016	56	1.008
2019	Svega	5.401	246	19	1.044	6	35	2.034	171	1.846
	Žene	2.974	180	12	718	6	6	999	51	1.003
2020	Svega	5.830	286	20	1.188	6	35	2.245	161	1.890
	Žene	3.137	202	13	783	6	5	1.080	46	1.001

III.1.3.4. Broj registrovanih nezaposlenih prema dužini čekanja na posao

Prema posljednjim podacima Službe za zapošljavanje od 31. decembra 2021. godine, na evidenciji je evidentirano 5.320 nezaposlenih lica. U Tabeli 5. prikazan je stepenn nezaposlenosti po dužini čekanja na zaposlenje na području općine Tešanj sa 31.12.2021. godine

Od ukupnog broja lica na evidenciji, 1630 lica ili 31,02% čine lica koja su na evidenciji preko 9 godina; 787 lica ili 14,97 % nezaposlena lica koja čekaju na posao između tri i pet godina; 636 lica ili 12,10 % nezaposlenih čeka na posao između dvije i tri godine, dok 403 lica ili 7,67 % nezaposlenih čeka posao između pet i sedam godina a 241 lice ili 4,58 % nezaposlenih čeka na posao između sedam i devet godina.

Dvije godine posao čeka 345 lica ili 6,56 % nezaposlenih; između godinu i godinu ipo na posao čeka 343 lica ili 6,52 % dok do godinu dana posao čeka 1.296 nezaposlenih lica ili 24,66 % ukupnog broja prijavljenih na Biro Tešanj.

Tabela 5. Stepenn nezaposlenosti po dužini čekanja na zaposlenje na području općine Tešanj 26.04.2022. godine

Mjesec					Godine					Ukupno
Do 6	6 do 9	9 do 12	12 do 18	18 do 24	2 do 3	3 do 5	5 do 7	7 do 9	Preko 9	
760	286	250	343	345	636	787	403	241	1630	5254

III.1.3.5. Broj zaposlenih u privatnom i javnom sektoru

Ukupan broj zaposlenih u junu 2020.godine: 13.535 zaposlenih od toga u javnom sektoru je uposleno 1.596, a u privatnom sektoru 11.939. U Tabeli 6. je dat pregled zaposlenih prema školskoj spremi u javnom sektoru na području općine Tešanj 2021.godine.

Tabela 6. Pregled zaposlenih prema školskoj spremi u javnom sektoru na području općine Tešanj 2021. godine

R.b	Institucija	VSS	VŠS	SSS	NK	Ukupno
1	JZU "Opća bolnica Tešanj"	48	29	123	32	252
2	JZU Dom zdravlja	70	6	85	13	174
3	Mješovita srednja škola, Tešanj	76	4	26	0	114
4	Općina Tešanj	28	4	55	3	93
5	JP „RAD“ Tešanj	14	1	59	21	95
6	"Huso Hodžić" Tešanj	35	35	5	7	82
7	Srednja tehnička škola Tešanj	62	5	4	5	76
8	"Rešad Kadić" Krmđija	28	28	5	7	68
9	"1.mart" Jelah	20	31	7	5	63
10	„Džemal Bijedić“ Miljanovci	32	14	4	7	56
11	"Abdulvehab Ilhamija"	19	21	8	5	53
12	„9. septembar“ Medakovo	15	22	9	2	48
13	Gimnazija «Musa Ćazim Ćatić»	41	0	2	3	46
14	„Mustafa Mulić“ Šije	24	15	2	4	45
15	„Kulin ban“ Tešanjka	19	15	5	4	43
16	Policajska stanica Tešanj					40
17	Elektrodistribucija	2	0	36	0	38
18	"Gazi Ferhad – beg" Jablanica	13	17	3	4	37
19	Pošta	0	2	20	3	25
20	Carinska ispostava Kraševo	10	1	11	0	22
21	JP „Toplana“ Tešanj	2	1	19		22
22	Općinski sud Tešanj					20
23	JZU Apoteka "Tefarm"	7	0	11	2	14
24	Poreska uprava Tešanj	2	3	5	1	11
25	JU "Centar za socijalni rad"	9	0	3	1	13
26	BH Telecom					9
27	Biro Tešanj	4	0	3	0	7
28	JU "Opća biblioteka"	3	1	2	1	7
29	JU "Centar za kulturu i obrazovanje"	2		3	1	6
30	„TRA“ d.o.o. Tešanj	4	0	0	0	4
31	JU "Muzej"	3		1	1	5
32	JU "Sportsko-rekreacioni centar"	1	0	2	2	5
33	PIO Tešanj	1	0	2	0	3
	Total	574	263	514	133	1596

Ključni izazovi tržišta rada	Razvojne potrebe
Povećanje broja produktivnog zapošljavanja	Podsticanje novog zapošljavanja, kreiranje poslovnog okruženja usmjerenog na tehnološki razvoj i zahtjeve tržišta
Teško zapošljive kategorije koji čekaju na posao duže od dvije godine	Kreiranje/unaprijeđenje sistema obuka, programa podrške zapošljavanju i privrednim oblastima koje mogu kratkoročno i dugoročno ostvariti najbolje rezultate na zapošljavanju ovih kategorija nezaposlenih, sistem mentorisanja i stručne podrške
Kvalifikovana radna snaga uskladena sa potrebama poslodavaca i tržišta	Povećanje stručne osposobljenosti, podsticanje kreativnosti i inovativnosti, uvezivanje edukativnih programa i privrede

III.1.4. Ekonomija

III.1.4.1. Broj privrednih subjekata, struktura prema veličini, prema djelatnosti

Na području općine Tešanj⁴ prema zvaničnim statističkim podacima na kraju 2021. godine registrovano je ukupno 2.689 privrednih subjekata. U ukupnom broju privrednih subjekata, pravna lica čine 1023 (38,04%), dijelovi pravnih lica 521 (19,37%) dok na području Općine ima registrovanih 1145 obrt (42,58%).

Tabela 7. Prikazan je broj registrovanih privrednih subjekata na području općine Tešanj.

Područje djelatnosti	Pravna lica		Djelovi pravnih lica		Obrti	
	ukupan broj	% od ukup. broja	ukupan broj	% od ukup. broja	ukupan broj	% od ukup. broja
A Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstva	21	2,1	5	1,0	107	9,3
B Vađenje ruda kamena	2		-		-	
C Prerađivačka industrija	207	20,2	35	6,7	208	18,2
D Proizvodnja i snabdjevanje električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	5	0,5	7	1,3	45	3,9
E Snabdjevanje vodom, uklanjanje otpadnih voda, upravljanje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	7	0,7	1	0,2	1	0,1
F Građevinarstvo	70	6,8	1	0,2	96	8,4
G Trgovina na veliko i malo, popravak mot	272	26,6	252	48,4	289	25,2
H Prijevoz i skladištenje	92	9,0	22	4,2	110	9,6
I Djelatnosti pružanja smještaja te priprema i usluživanje hrane	16	1,6	28	5,4	105	9,2
J Informacije i komunikacije	15	1,5	-		7	0,6
K Finansijske djelatnosti i djelatnost osiguranja	1	0,1	41	7,9	5	0,4
L Poslovanje nekretninama	12	1,2	-		1	0,1
M Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	48	4,7	13	2,5	48	4,2
N Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	18	1,8	9	1,7	5	0,4
O Javna uprava i odbrana	29	2,8	9	1,7	-	-
P Obrazovanje	31	3,0	18	3,5	2	0,2
Q Djelatnost zdravstvene i socijalne zaštite	15	1,5	2	0,4	16	1,4
R Umjetnost, zabava i rekreacija	56	5,5	38	7,3	4	0,3
S Ostale uslužne djelatnosti	106	10,4	40	7,7	96	8,4
T Djelatnost domaćinstva kao poslodavca	-	-	-	-	-	-
U Djelatnost vanteritorijalnih organizacija i organa	-	-	-	-	-	-
UKUPNO	1023	100	521	100	1145	100
Svega			2689			

U strukturi pravnih lica dominira oblast trgovine na veliko i malo sa 26,58 % učešća u ukupnom broju pravnih lica, sa 20,23 % učestvuje prerađivačka industrija, 10,36 % čine ostale uslužne djelatnosti itd. U strukturi dijelova pravnih lica registriranih na području općine dominira oblast trgovine koja čini 48,36 % ukupnog broja dijelova pravnih lica, ostale uslužne djelatnosti čine 7,8 % a finansijske usluge i osiguranje čine 7,87 %. U strukturi obrta dominira takođe oblast trgovine sa 25,24 % i prerađivačke industrije sa 18,16 %.

Stalni trend rasta registriranih privrednih subjekata na području općine Tešanj evidentan je od 2010. godine. Naime, 2010. godine na području općine Tešanj bilo je registrirano ukupno 1975 privrednih subjekata i to: 701 pravno lice, 327 dijelova pravnih lica i 947 obrta, dok je na kraju

⁴ Federalni zavod za statistiku, (Mjesečni stistički pregled FBiH po kantonima).

2015. godine taj broj povećan na 2.184, a prema trenutnim podacima za 2021. godine taj broj iznosi 2.689 privrednih subjekata i to: 1023 pravnih lica, 521 dijelova pravnih lica i 1145 obrta. U odnosu na 2010. godinu rast broja privrednih subjekata u procentima je 36,15 %.

U Tabeli 8. je prikazana Struktura poslovnih subjekata 2010-2020 za općinu Tešanj, ZDK i FBiH

Godina	Općina	Stanovništvo	Broj poslovnih subjekata				Broj preduzeća na 1000 stanovnika
			UKUPNO	Pravna lica	Posl. jedinice	Fizička lica obrtnici	
2010	Tešanj	48.266	1.975	701	327	947	41
	ZDK	400.126	16.086	5.012	3.307	7.767	40
	FBiH	2.337.660	119.529	43.772	23.218	52.539	51
2011	Tešanj	48.351	2.087	767	408	912	43
	ZDK	400.126	16.086	5.012	3.307	7.767	40
	FBiH	2.338.277	127.098	49.212	26.638	51.248	54
2012	Tešanj	48.427	2.116	789	420	907	44
	ZDK	399.485	16.536	5.830	3.759	6.947	41
	FBiH	2.338.277	127.098	49.212	26.638	51.248	54
2013	Tešanj	48.266	2.132	811	440	881	46
	ZDK	400.126	16.571	5.970	3.898	6.694	42
	FBiH	2.337.660	128.728	50.625	27.408	50.695	55
2014	Tešanj	48.629	2.123	843	460	820	44
	ZDK	397.813	16.319	6.085	3.952	6.282	41
	FBiH	2.336.722	129.315	51.875	27.840	49.600	55
2015	Tešanj	48.772	2.184	872	468	844	45
	ZDK	396.732	16.332	6.136	3.996	6.200	41
	FBiH	2.334.348	131.291	53.436	28.225	49.630	56
2016	Tešanj	43.333	2.318	916	504	898	53
	ZDK	361.031	17.209	6.312	4.123	6.774	48
	FBiH	2.206.231	134.019	55.491	28.941	49.602	61
2017	Tešanj	43.456	2.421	950	493	978	46
	ZDK	360.093	13.294	6.425	4.158	6.869	37
	FBiH	2.201.193	105.961	57.143	29.378	48.818	48
2018	Tešanj	43.675	2.522	985	488	1049	58
	ZDK	359.350	18.353	6.682	4.150	7.601	51
	FBiH	2.196.233	140.075	59.199	29.539	51.337	64
2019	Tešanj	43.796	2.592	987	514	1.091	59
	ZDK	358.292	18.863	6.660	4.288	7.915	53
	FBiH	2.190.098	143.823	60.794	30.868	52.161	66
2020	Tešanj	43.897	2.631	996	514	1.121	60
	ZDK	357.275	19.059	6.684	4.310	8.065	53
	FBiH	2.184.680	145.640	62.180	30.773	52.687	67

III.1.4.2. Ukupan prihod po sektorima, produktivnost po sektorima

Prihodi po sektorima, za sve veće firme iz Tešnja (nema podataka o obrtima kao ni od jedinica u sastavu koje posluju na području općine) su dati u Tabeli 9. Najveći prihod se ostvaruje u sektoru trgovine, prerađivačke industrije te transporta i skladištenja.

Tabela 9. Prihodi po sektorima na području općine Tešanj u 2020. godini

Sektor	Prihodi	Broj privrednih društava	Broj zaposlenih
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstva	13.531.433	15	160
Prerađivačka industrija	586.434.501	145	6.127
Proizvodnja i snadbjevanje električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	3.593.069	5	34
Snabdijevanje vodom, uklanjanje otpadnih voda, upravljanje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	11.091.044	5	136

Građevinarstvo	46.386.122	43	603
Trgovina na veliko i malo	898.558.382	181	2.398
Prijevoz i skladištenje	64.190.282	73	596
Hotelierstvo i ugostiteljstvo	2.741.221	12	89
Informacije i komunikacije	1.559.606	14	69
Poslovanje nekretninama	3.372.110	10	30
Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	24.605.637	37	185
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	10.274.097	16	158
Obrazovanje	851.118	12	56
Djelatnost zdravstvene i socijalne zaštite	19.349.254	5	456
Umjetnost, zabava i rekreacija	451.455	1	13
Ostale uslužne djelatnosti	1.067.469	3	9
UKUPNO	1.688.056.800	577	11.119

III.1.4.3. Uvoz-izvoz i pokrivenost

Ukupna vanjskotrgovinska razmjena na području općine Tešanj u 2020. godini je u suficitu odnosno izvoz je veći za 1 milion nego što uvoz. Naime ukupna robna razmjena iznosila je 717,12 miliona KM što je za 9,38 % manje nego ukupna robna razmjena ostvarena u 2019. godini, odnosno izvezeno je robe u vrijednosti 359,06 miliona KM a uvezeno 358,05 miliona KM. U obimu vanjskotrgovinske razmjene u 2020. godini uočavaju se posljedice utjecaja pandemije Covid-19.

Pokrivenost uvoza izvozom iznosila je 100,28 %. Posmatrano od 2010. godine ukupna robna razmjena je rasla do 2020. godine kada je zabilježeno smanjenje ukupnu robne razmjene. U 2020. godini ona je manja za 67,32 milion KM. (Tabela 10.)

Tabela 10. Pregled podataka o uvozu i izvozu na području općine Tešanj 2010-2020. godine

Godina	Općina	IZVOZ u 000 KM	Učešće u izvozu FBiH u %	UVOZ u 000 KM	Učešće u izvozu FBiH u %	Pokrivenost uvoza izvozom u %	Saldo robne razmjene u 000 KM
2010	Tešanj	185.784	3,81	313.275	3,64	59,3	-127.491
	ZDK	1.168.425	23,99	1.215.252	14,13	96,15	-46.827
	FBiH	4.871.245	100	8.598.493	100	56,65	-3.727.248
2011	Tešanj	246.054	4,42	394.002	4,04	62,45	-147.949
	ZDK	1.445.433	25,98	1.550.108	15,88	93,25	-104.675
	FBiH	5.564.154	100	9.761.854	100	57	-4.197.700
2012	Tešanj	297.766	5,33	413.270	4,14	67,70	-133.503
	ZDK	1.552.457	29,58	1.530.214	15,34	101,45	22.244
	FBiH	5.248.547	100	9.972.467	100	52,63	-4.723.920
2013	Tešanj	324.113	5,84	276.368	2,81	117,28	47.745
	ZDK	1.605.828	28,94	1.493.717	15,9	107,51	112.111
	FBiH	5.547.955	100	9.832.913	100	56,42	-4.284.958
2014	Tešanj	352.873	6,11	310.373	3	113,69	42.520
	ZDK	1.667.910	28,86	1.613.576	15,58	103,37	54.334
	FBiH	5.778.901	99,91	10.353.991	99,83	55,81	-4.575.000
2015	Tešanj	345.682	5,63	332.894	3,12	103,84	12.788
	ZDK	1.629.457	26,53	1.615.033	15,12	100,89	14.424
	FBiH	6.142.381	99,93	10.678.330	92,72	57,52	-535.949
2016	Tešanj	354.038	5,66	372.850	3,41	94,95	-18.820
	ZDK	1.582.286	25,28	1.648.457	15,09	95,99	-66.171
	FBiH	6.259.782	99,95	10.925.411	99,45	57,30	-4.665.629
2017	Tešanj	401.540	5,54	399.806	3,22	100,43	1.734
	ZDK	1.483.111	20,44	1.642.507	13,21	90,30	-159.395
	FBiH	7.254.541	100	12.435.049	100	58,34	-5.180.509

2018	Tešanj	462.340	5,84	462.891	3,49	99,88	-551
	ZDK	1.709.002	21,60	1.814.030	13,67	94,21	-105.028
	FBiH	7.911.910	100	13.266.591	100	59,64	-5.354.681
2019	Tešanj	378.666	4,93	408.782	2,95	91,90	-33.116
	ZDK	1.534.714	20,14	1.738.485	12,56	88,28	-203.772
	FBiH	7.620.114	100	13.844.811	100	55,04	-6.224.697
2020	Tešanj	359.064	5,23	358.059	3,07	100,28	1.004
	ZDK	1.379.718	20,08	1.422.912	12,18	96,96	-43.193
	FBiH	6.871.410	100	11.680.596	100	58,83	-4.809.186

Iz tabele 11. je evidentno da je uvoz roba u stalnom porastu od 2014. godine je povećan za 12,3 %, do 2018. godine je povećan za 15,78 % dok je 2019. i 2020. godine smanjen.

Tabela 11. Izvoz/Uvoz na području općine Tešanj 2013-2020.

Opis	Rast/pad (%)						
	2014/2013	2015/2014	2016/2015	2017/2016	2018/2017	2019/2018	2020/2019
Izvoz	8,87	-2,04	2,42	13,42	15,14	-18,75	-4,42
Uvoz	12,3	7,26	12	7,23	15,78	-11,69	-12,41

Pokrivenost uvoza izvozom najbolje je vidljiva iz tabele 12. iz koje je evidentno da je i pored činjenice da je rastao izvoz, zbog značajnijeg povećanja uvoza došlo do deficita u razmjeni roba. Iskazani deficit ne mora primarno da predstavlja negativan pokazatelj. Pokazatelji za općinu Tešanj u ovom dijelu su specifični obzirom da su određeni privredni subjekti (npr. prometovanje naftom i naftnim derivatima) među najvećim uvoznicima u Bosni i Hercegovini. Osim toga povećana investiciona aktivnost na području općine može biti razlogom povećanog uvoza roba-opreme i materijala.

Tabela 12. Pokrivenost uvoza izvozom na području općine Tešanj 2013-2020.

Opis	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Deficit/suficit	47.745	42.500	12.788	-18.812	1.734	-552	-33.116	1.005
Pokrivenost %	117,28	113,69	103,84	94,95	100,43	99,88	91,90	100,28

III.1.4.4. Prosječna plata

Prosječne neto plate posmatrano od 2010. godine iskazane u tabeli broj 14, nisu zabilježile značajnije promjene. Prosječna neto plata u periodu od 2010. - 2015. godine iznosila je 573 KM. U 2015. godini je čak zabilježen i pad prosječne neto plate na području općine, i to sa 571 KM koliko je iznosila 2014. godine na 559 KM u 2015. godini, odnosno zabilježen je pad od 2,11 %. U periodu od 2010. godine kada je prosječna plata na području općine Tešanj iznosila 71,7 % federalnog prosjeka, svake godine je bilježila pad, pa je 2015. godine iznosila 67,3 % prosječne plate u Federaciji, a 2020. godine 68 % prosječne plate Federacije.

Prema posljednjim zvaničnim podacima prosječna neto plata u 2020. godini na području općine Tešanj iznosila je 652 KM⁵, što je rast od 12,99 % ili 75 KM u odnosu na period od prije 10 godina (2010. godina). Ne postoje strukturalni podaci iz kojih bi se moglo vidjeti stanje prosječnih plata proizvodnog sektora i pojedinih industrijskih grana, te stanje u javnom sektoru. Nezvanične informacije govore da postoje značajne razlike po industrijskim granama, između

⁵ Federalni zavod za statistiku

industrije i javnog sektora ali i generalno netransparentan način primanja radnika u privatnom sektoru.

Tabela 13. Prosječna neto plata 2010-2020. godine na području općine Tešanj

Godina	Općina	Prosječna neto plaća u KM	FBiH=100
2010	Tešanj	577	71,7
	ZDK	670	83,3
	FBiH	804	100
2011	Tešanj	583	71,2
	ZDK	703	85,8
	FBiH	819	100
2012	Tešanj	577	69,5
	ZDK	720	86,7
	FBiH	830	100
2013	Tešanj	574	68,7
	ZDK	731	87,5
	FBiH	835	100
2014	Tešanj	571	68,5
	ZDK	725	87
	FBiH	833	100
2015	Tešanj	559	67,3
	ZDK	718	86,5
	FBiH	830	100
2016	Tešanj	571	68,1
	ZDK	730	87
	FBiH	839	100
2017	Tešanj	587	68
	ZDK	737	86
	FBiH	860	100
2018	Tešanj	610	69
	ZDK	763	86
	FBiH	889	100
2019	Tešanj	634	68
	ZDK	793	85
	FBiH	928	100
2020	Tešanj	652	68
	ZDK	820	86
	FBiH	956	100

III.1.4.5. Poslovne zone

Poslovne zone općenito predstavljaju ograničen prostor na kojem se odvija poslovna ili privredna aktivnost. Poslovne djelatnosti koje se u zonama odvijaju su veoma različite i one uglavnom određuju naziv same zone. Na području općine Tešanj razvile su se i izdefinisale industrijske poslovne zone, koje predstavljaju veća područja sa skoncentrisanim značajnim brojem industrijskih i poslovnih subjekata.

Ove poslovne zone karakteriše činjenica da su poslovne cjeline, dobro povezane saobraćajnom infrastrukturom kako unutar zone tako i sa regionalnim i magistralnim cestama kojima je dostupna komunalna i ostala infrastruktura. Općina Tešanj izgradnjom i unapređenjem infrastrukturnih sadržaja u poslovnim zonama na području općine stvara uslove i pretpostavke za postizanje određenih ekonomskih ciljeva, među kojim se posebno ističu: rast zaposlenosti kroz povećanje broja novih privrednih subjekata u zoni, odnosno privlačenje domaćih i stranih investitora. Općina Tešanj je izradom svoje prostorno-planske dokumentacije stvorila uslove za prostorno-privredni razvoj. Stvaranjem prostornih resursa, obezbjeđene su pretpostavke za nastavak aktivnosti na planskoj izgradnji u upravljanju prostorom poslovne zone.

Na području općine Tešanj izdefinisale su se tri poslovne zone koje su u dobroj mjeri i infrastrukturno izgrađene a pojedine kao što su “Ciglana” i “Ekonomija” u dobroj mjeri i popunjene privrednim subjektima bez značajnije mogućnosti širenja. Poslovne zone, broj firmi i broj zaposlenih 2017.g. prikazan u Tabeli 14. Druge dvije zone koje imaju mogućnost prostornog širenja i izgradnje novih privrednih subjekata su “Bukva” i “Glinište”. Kao potencijalno interesantan prostor koji nije ozvaničen kao poslovna zona, a na kome je započela koncentracija privrednih subjekata je prostor “Ljetinić”, tzv. „Šljunkara“. Inače postoji spontano razvijeni biznis pored magistralne ceste M4.

Tabela 14. Poslovne zone na području općine Tešanj 2020. godine

R. br.	ZONA	Broj firmi u zoni	Broj zaposlenih u zoni
1	BUKVA	52	3350
2	CIGLANA I GLINIŠTE	38	818
3	EKONOMIJA	9	940

Kao planirane privredno-poslovne zone predlažu se lokacije: Ljetinić, Mrkotić, Glinište 2 i Medakovo. Površine planiranih zona su:

- Ljetinić – 7,24 ha
- Mrkotić – 3,24 ha
- Medakovo- 5,56 ha
- Glinište 2 – 61,89 ha

Otvaranjem novih privredno-poslovnih zona treba voditi računa da se ograniči pojedinačno i raštrkano građenje privrednih objekata, a prije svega voditi računa da se u postojećim zonama u kojima ima dosta slobodnog prostora (Bukva-Vila i Ciglana-Glinište) prvashodno iskoriste. U narednom periodu potrebno je dodatno investirati u postojeće zone koje imaju mogućnost širenja u infrastrukturne projekte kako bi se eventualno popunio slobodni prostor i privukle nove investicije.

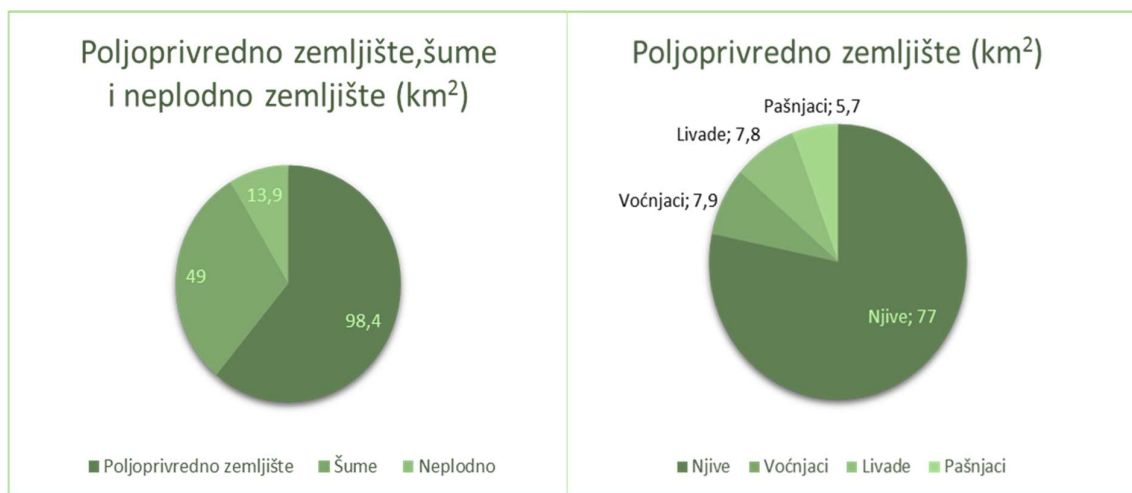
III.1.4.6. Poljoprivredno zemljište

Prema katastarskim podacima, od ukupne površine poljoprivrednog zemljišta na području općine Tešanj prema kategoriji korištenja, oranice zauzimaju 8467 ha, voćnjaci 824 ha, livade 840 ha i pašnjaci 597 ha.

Pregled po strukturi vlasništva:

1. Privatno 123,2 km²

2. Državno 38,2 km²

Grafikon 5.

Grafikon 6.

III.1.4.7. Kvalitet zemljišta i vlasnička struktura

Dejtonskim sporazumom je povučena linija kao linija razgraničenja dva entiteta, te je tom linijom dio općine Tešanj u površini od 22 km² postao dio entiteta RS-e, te na tom dijelu općina Tešanj nema niti stvarnu niti mjesnu nadležnost. Međutim podaci koji se nalaze u našem katastarskom operatu sadrže i podatke o dijelu Općine koji je preko dejtonske linije, tako da u našem katastarskom operatu vodi se površina od 183 km², pa će se neki izvještaji odnositi na tu površinu jer se ne mogu izdvojiti, dok je stvarna površina općine je oko 161 km².

Katastarski posjed Općine Tešanj predstavljen na ovaj način pokazuje najveću površinu raspoloživog zemljišta kao oranice/njive, zatim voćnjake, livade i pašnjake. Šuma ima 28% od ukupnog katastarskog posjeda.

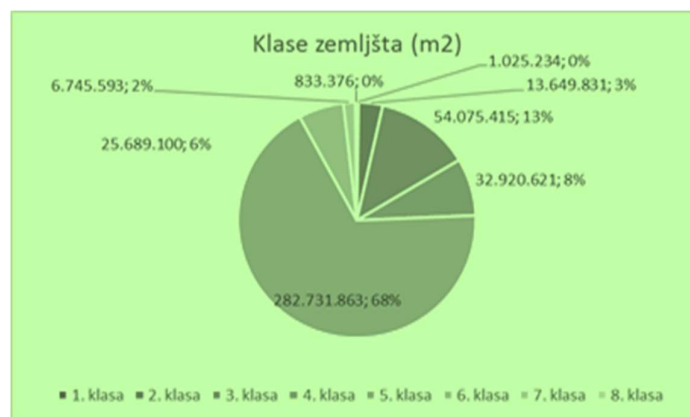
Ostalo je neplodno zemljište ili zemljište koje se koristi u druge namjene (rijeka, kanal, vodovod, elektroenergetski objekt, groblje/mezarje, bazen, park, zgrada, dvorište, gradilište, sportska igrališta, tvrđava, put). Tabela 15. Prikazuje vrstu posjeda i površinu u katastarskom vlasništvu Općine Tešanj.

Treba istaći da kvalitet zemljišta ovih parcela je različit, i obzirom na inače malo površinu općine Tešanj svi ovi posjedi su prilično skromni iako procentualno gledajući posjed Općine Tešanj nije mali.

Tabela 15. Vrsta posjeda i površina u katastarskom vlasništvu Općine Tešanj

Vrsta posjeda	Službena površina
Plodno	3.028.527
Neplodno	330.94

III.1.4.8. Struktura poljoprivrednog zemljišta prema bonitetnim klasama

Grafikon 7.

Dominantna klasa zemljišta na području općine Tešanj je 5. klasa sa 67,7% ukupnog zemljišta i odnosi se uglavnom na oranice/njive. Prva klasa obuhvata 0,2% zemljišta, druga klasa 3,3%, treća klasa 12,9%, četvrta klasa 7,9%, šesta klasa čini 6,2%, sedma klasa 1,6% i osma klasa 0,2%. Dakle, dvije trećine ukupne površine sudjeluje peta klasa zemljišta što samo po sebi govori o nepovoljnom bonitetu poljoprivrednog zemljišta.(Grafikon 7.).

III.1.4.9. Podaci o poljoprivredi

Povoljni prirodni uslovi, tradicija bavljenja poljoprivrednom proizvodnjom, novčane podrške, mogućnost samozapošljavanja i sticanja novčanih prihoda i drugo, uticali su na razvoj poljoprivredne proizvodnje na području naše općine. Poljoprivreda je grana privrede koja ima značajno mjesto u privredi općine Tešanj. Na području naše općine aktivne su dvije poljoprivredne zadruge, OPZ „Zlatna kap“ i OPZ „Kapi života“, koje okupljaju cca 350 kooperanata koji se bave uzgojem muznih grla i proizvodnjom mlijeka. Osim navedenih zadruga, značajan doprinos za razvoj i unapređenje poljoprivredne proizvodnje ostvaruju udruženje „Ruka“ Kalošević koje se uglavnom bavi uzgojem ljekobilja, proizvodnjom i preradom voća kao i udruženje pčelara „Pčela“ Tešanj, čiji članovi se bave uzgojem pčela, proizvodnjom meda i drugih pčelinjih proizvoda.

U Registar poljoprivrednih gazdinstava i Registar klijenata prema mjestu prebivališta odnosno sjedištu, koji vodi općinska služba nadležna za poslove poljoprivrede upisano je 2118 gazdinstva, od toga 1965. su porodična poljoprivredna gazdinstva.

III.1.4.10. Struktura i obim poljoprivrede

Stočarstvo. U stočarskoj proizvodnji najznačajnija grana je govedarstvo odnosno uzgoj muznih krava i proizvodnja mlijeka. Najveći broj poljoprivrednih gazdinstava se bavi proizvodnjom mlijeka i cca 450 gazdinstava je u sistemu organizovanog otkupa mlijeka. Većina ih ima u uzgaju od 3-5 muznih krava, 6-10 muznih krava ima 85 gazdinstava, 19 ih ima 11-15 muznih krava, dok manji broj gazdinstava posjeduje 16-20 i više muznih krava. Otkup mlijeka od proizvođača sa područja naše općine vrši mljekara, „Meglle“ Bihać „ZIM“ Zenica, „INMER“ Gradačac i „Mliječna industrija 99“ iz Gradačca. Na području općine Tešanj egzistiraju

Poljoprivredna zadruga „Kapi života“ koja vrši otkup mljeka za mljekaru „Megle“ Bihać i Poljoprivredna zadruga „Zlatna kap“ koja se bavi otkupom i preradom mlijeka i proizvodnjom raznih vrsta sireva a vrši i otkup mlijeka za mljekaru „Inmer“ Gradačac. Za prikupljanje i skladištenje mlijeka na području općine, obezbjeđeno je 60 laktofriza, od toga 37 za mljekaru „Megle“, 5 za mljekaru „Inmer“, 1 za Zeničku mljekaru, 10 laktofriza Zlatna kap i 7 laktofriza posjeduje MI 99. U 2021. godini od poljoprivrednih gazdinstava koja su u sistemu otkupa mlijeka, otkupljeno je cca 7.800.000 litara mlijeka. Osim proizvodnje mlijeka, u govedarskoj proizvodnji treba pomenuti i proizvodnju goveđeg mesa odnosno tov junadi, a najveći broj poljoprivrednih gazdinstava tovi tri do pet grla, dok je manji broj registrovanih gazdinstava koja imaju veći broj grla u turnusu. Značajnije bavljenje tovom junadi i proizvodnjom goveđeg mesa planira nedavno osnovano preduzeće „Agrofarms“ Tešanj.

Posljednih godina značajno je povećanje u peradarskoj proizvodnji i uzgoju brojlera, a uzgojem i ugovornom prodajom tovnih pilića bave se preduzeća d.o.o. „M-DŽ“, d.o.o. „Hifa Tank“, d.o.o. „Ekofarm“, d.o.o. „Gradnja I“, d.o.o. „Farme Ganjgo“, a sedam proizvođača ima registrovanu poljoprivrednu djelatnost-farme za tov pilića.

Na području općine Tešanj otkup i preradu mesa brojlera vrši doo „Madi“ i d.o.o. „Brovis“ iz Visokog. D.o.o. „Madi“ na području Sejmenpolja posjeduje farme za uzgoj pilenki roditeljskih jata teške linije- proizvodnja rasplodnih jaja, kapaciteta 100.000 jedinki u turnusu i na području Potočana farme za uzgoj roditeljskih jata teške linije, kapaciteta oko 60.000 jedinki u turnusu.

Uzgojem peradi i proizvodnjom konzumnih jaja bave se d.o.o. „Ekofarm“, d.o.o. R.N. KOMERC i jedan registrovani obrtnik.

O zdravstvenom stanju stočnog fonda brine se 5 veterinarskih stanica, d.o.o. „Veterinarska stanica“ Tešanj, d.o.o. „MI-VET“ Tešanj, d.o.o. „UNI-VET“ Jelah i, „dr. Jazvin“ d.o.o. Tešanjka i „MUMU VET“ d.o.o. Jelah.

Ratarstvo. U ratarskoj proizvodnji, i dalje su od žitarica najveće sjetvene površine pod kukuruzom i pšenicom, dok od povrtlarskih kultura krastavac, krompir, kupus, luk i drugo povrće. Značajan pomak u proizvodnji povrća na otvorenom, ostvaren je organizovanom proizvodnjom kornišona od strane preduzeća ESMA & SS d.o.o. Tešanj i ZZ „Gračanka“ iz Gračanice koja je u 2016. godini od 106 proizvođača sa područja općine Tešanj otkupila 570 tona kornišona.

Posljednih godina u stalnom porastu je proizvodnja povrća u plastenicima a porodična gazdinstva koja se bave plasteničkom proizvodnjom uglavnom su tržišno orjentisana i najveći broj ih posjeduje plastenike površine od 300-1000 m².

Minimalno 500 m² pod plastenicima podsjeduje 16 proizvođača koji su registrovali djelatnost-proizvodnja u plastenicima koju ostvaruju na ukupnoj površini cca 1,74 ha. Značajnu proizvodnju povrća u plastenicima ostvaruje d.o.o. „Agroproduction“, firma koja na zakupljenom zemljištu u Kaloševiću posjeduje plastenike ukupne površine od 1,7 ha. Kada se ovim površinama pod plastenicima dodaju i površine porodičnih gazdinstava, možemo reći da je površina pod plastenicima cca 7,7 hektara.

Značajno mjesto u biljnoj proizvodnji zauzima d.o.o. „BIOŠAMP“, firma za proizvodnju i preradu šampinjona i bukovača.

Voćarstvo. U voćarskoj proizvodnji posljednih godina povećan je obim proizvodnje kroz zasnivanje novih nasada intenzivnih voćnjaka, i podignuto je oko 100 ha zasada a dominantne voćne vrste su šljiva, jabuka, kruška, orah i druge visokostablašice. Voćarstvo kao oblik proizvodnje je jedna od najproduktivnijih poljoprivrednih grana ali problem predstavlja nedostatak hladnjače za skladištenje i čuvanje voća.

Ključni izazovi ekonomije	Razvojne potrebe
Rast broja privrednih subjekata i povećanje učešća visokoakumulativnih djelatnosti.	Razvoj programa i projekata usmjerenih na privlačenje investitora i radne snage, podrška energetskim projektima, podrška i privlačenje procesa digitalizaciji i osavremenjivanju poslovnih procesa, stručno osposobljavanje kao doprinos rastu proizvodnje i broja privrednih subjekata, start up za inovativnu ekonomiju, podrška za nove tehnologije i kreativnih djelatnosti.
Razvoj infrastrukture i povoljnog poslovnog okruženja	Unaprijeđenje poslovne infrastrukture i proširenje i uspostava novih industrijskih/poslovnih zona, promocija poslovnih zona, uspostava TEH LAB i poslovnog inkubatora, kreiranje povoljnog poslovnog okruženja, saradnja javnog i privatnog sektora, uvezivanje sa dijasporom, jačanje društvene etike s pozicije javnih službi u cilju privlačenja novih investicija i pokretanju novih privrednih aktivnosti.
Unaprijeđenje poljoprivrede i povećanje turističke djelatnosti	Podrška poljoprivredi, unaprijeđenje infrastrukture, prerađivački kapaciteti, promocija i posredovanje u pronalasku tržišta, promocija i uspostava novih turističkih proizvoda, promocija i korišćenje prednosti kulturno-historijskih znamenitosti u uvezivanje sa drugim sredinama, povećanju obima poljoprivrednih proizvoda, broju uposlenih, zastupljenosti turizma.

III.1.5. Društveni razvoj

III.1.5.1. Lokalna uprava/stanje administrativnih usluga lokalne samouprave

Općina Tešanj teritorijalno je organizirana u 25 mjesnih zajednica čiji izabrani organi koordiniraju svoj rad sa općinskom upravom. Predstavnički organ – Općinsko vijeće, čini 25 vijećnika izabranih na lokalnim izborima 2020. godine, sa stranačkom strukturom: SDA – 10 vijećnika, SDP – 6 vijećnika, SBiH – 2 vijećnika, BPS SH – 2 vijećnika, SBB – 1 vijećnika, A-SDA – 2 vijećnika LDS, Nezavisni blok Tešanj – 1 vijećnika i Platforma za progres Tešanj – 1 vijećnik. Općinsko vijeće ima 11 komisija kao stalna radna tijela. Organ uprave broji 100 uposlenih (zajedno sa vatrogasnom jedinicom) organiziranih u pet općinskih službi. Internet stranica Općine www.opcina-tesanj.ba je korisnički orijentirana, dinamična i administrira se u realnom vremenu. Na stranici se nalazi i Registar administrativnih postupaka sa svim potrebnim informacijama korisnicima usluga.

Kao lider u oblasti jačanja i inovativnog pristupa lokalne samouprave u BiH, općinska uprava vrši redovno samoocjenjivanje po evropskom modelu - CAF metodologiji (CAF - engl. Common Assessment Framework – Zajednički okvir za samoprocjenjivanje). Metodologija posmatra uticaj liderstva, strategije i planiranja, upravljanja ljudskim resursima, procesima i

promjenama, partnerstava i resursa na rezultate u organizaciji. Općinska uprava je uspostavila mjerenje zadovoljstva korisnika usluga i uposlenih, i utvrdila svoje performanse za 124 usluge koje pruža te vrši stalna mjerenja, analize i poboljšanja.

Grafikon 8.

U strukturi uposlenih u organima uprave Općine Tešanj dominira srednje obrazovna struktura namještenika. Ovakva struktura, uz poboljšanja u korist VSS odlaskom u penziju starijih radnika te stalnom edukacijom i usavršavanjem kroz razvoj ljudskih resursa može odgovoriti potrebama lokalne uprave. Uz nedovoljnu motivaciju članova rukovodstva i srednjeg menadžmenta koji je u razvoju, trenutna struktura mogla bi biti narušena.

Prema podacima o polnoj strukturi uposlenih, relativno je povoljna polna zastupljenost u odnosu na druge lokalne uprave. Također, prema pregledu starosne strukture uposlenih u organima uprave, vidljivo je da se polahko ta struktura podmlađuje, ali mnogo sporije nego što je potrebno. Ipak, obzirom na zakonski okvir, pa i ljudske sudbine, nije realno očekivati brži zaokret. (Tabela 16.) Prosječna starost u 2022. godini je 47 godina po uposleniku.

Tabela 16. Polna struktura uposlenika Općine Tešanj na dan 19.04.2022. godine

R.br.	Dražavni službenici		Namještenici		Zaposleni na određeno		Ukupno	
	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M
2	22	15	21	32	2	1	45	48

Općina Tešanj u cilju unaprijeđenja rada lokalna administracije je prepoznala potrebu osavremenjivanja procesa, prije svega u oblasti digitalizacije sistema javne uprave. U tom segmentu prioriteto se pojavljuju prioriteta u oblasti one-stop-shop servisa, SMS i Viber centra, redizajn općinskog web portala, digitalizacija arhivske građe i drugih servisa. Pored navedenog uslijed rasta i unaprijeđenja infrastrukture općina je pokrenula početne aktivnosti na digitalizacija katastra i uspostavi katastra podzemnih instalacija.

Općina Tešanj je 2018. godine usvojila Upustvo i metodologiju analize zadovoljstva korisnika pruženim uslugama. Analiza podrazumjeva anketiranje građana na uzorku od 250 lica koji se razlikuju po spolu, statusu zaposlenosti, i činjenici da li borave u urbanom ili ruralnom području općine. Predmetom ocjene su komunalne usluge, javne usluge, građansko učešće, općinska uprava i rad općinskog vijeća. U periodu 2019-2021. godine, prema anketi provedenoj 2021. godine, uočava se ukupan rast zadovoljstva korisnika uz činjenicu da je godina u periodu pandemije prosječnu ocjenu podigla u značajnom procentu. U dijelu komunalnih usluga

procentualno građani su najmanje zadovoljni sa rasprostranjenošću javnih zelenih površina, igrališta za djecu i parkova i održavanjem lokalnih puteva. U dijelu javnih usluga procentualno građani su najmanje zadovoljni sa socijalnom zaštitom i radom mjesnih zajednica. Što se tiče općinske uprave najmanje iskazano zadovoljstvo se odnosi na ambijent pružanja usluga i umjereno zadovoljstvo u odnosu na kadrove.

Tabela 17. Prosječna ocjena zadovoljstva korisnika javnih usluga u općini Tešanj

Godina	2019	2020	2021
Ocjena	65,13	70,56	65,60

III.1.5.2 Struktura nevladinih organizacija/ udruženja

Rad nevladinog sektora u Bosni i Hercegovini regulisan je entitetskim i državnim zakonodavstvom. Prema evidenciji Službe za društvene djelatnosti i investicije na području općine Tešanj postoji 117 udruženja građana. Grafikonom 11. prikazan je broj NVO-a po oblastima. Međutim, taj broj treba uzeti s rezervom, jer nisu sva udruženja aktivna. Neka udruženja čak više i ne postoje, ali nisu brisana iz registra.

Stanje na području općine Tešanj, dodatno je uređeno odlukama koje je donijelo Općinsko vijeće. Ove odluke nastoje dodatno urediti način finansiranja nevladinog sektora i sistem planskog i projektnog pristupa u radu. Udruženja prema oblasti djelovanja su vrlo raznolika, jer jedno udruženje vrlo često djeluje u više oblasti i teško ga je svrstati. U Tabeli br. 17. predstavljeni su osnovni podaci o udruženjima za općinu Tešanj u 2021. godini.

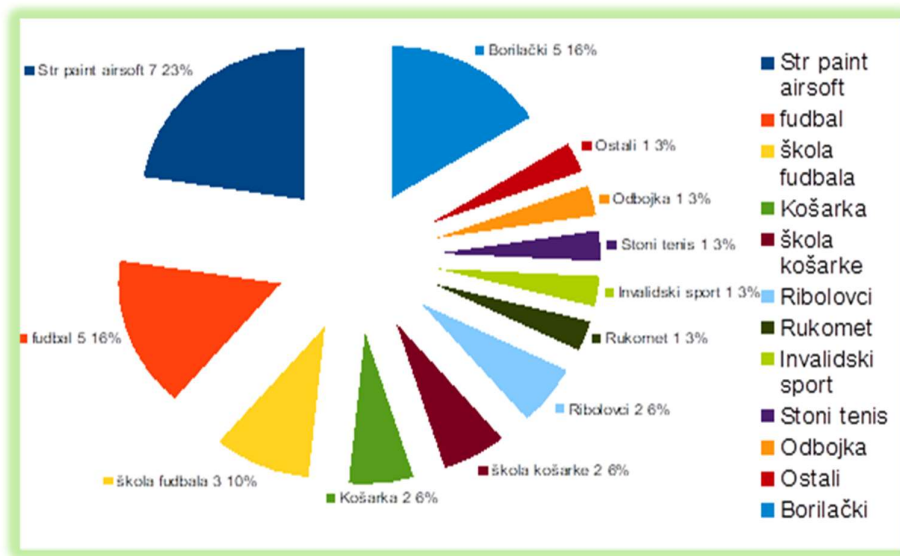
Tabela 18. Udruženja od posebnog interesa na području općine Tešanj za 2021. godinu

Naziv udruženja	Ukupni prihodi	Dotacija od Općine za redovnu djelatnost	Pomoć članstvu i ostala davanja	Ukupni rashodi		Sjednice tijela Skupš.
					Preds.	
Organizacija PŠ i PB	89349	12000	18300	56508	5	1
Organizacija RVI	60407	24000	12000	54358	9	1
UABNOR	12402	3600	6200	10312	4	1
UG „Zlatni ljiljani“	10840	6600	9436	9436	4	1
JOB „Unija veterana“	61865	12000	30000	44376	4	1
UG invalida rada	1400	1400		1308	2	1
UG slijepih i slab. lica	12880	6000		12813	4	1
UG „Sugar“ Tešanj	9304	2400		7286	8	1
UG „Održiv povratak“	2400	2400		2458	4	1
Crveni križ Tešanj	22400	2400		18154	4	1
UG hroničnih	5003	2400		2050	1	1
UG „Crv. polumjesec“	20744	2400	13466	13466	3	
DVD Jelah	22968	2400		16545	7	1
Udruženje Oslonac	31000	2400	25000	252000	7	1
DVD „Tešanj 1905“	4078	3850		5295	4	1

Na području općine Tešanj djelovalo je 15 udruženja od posebnog interesa (proglašeni kao takvi odlukom Općinskog vijeća). U toku 2021. godine, rukovodstva ovih udruženja su održala 95 sjednica. U oblasti sporta djeluje 34 udruženja, što je porast za ukupno 8 udruženja iz oblasti sporta u odnosu na 2016.godinu. U toku 2021. godine, rukovodstva ovih udruženja su održala

204 sjednice. U oblasti kulture djeluje 8 udruženja. U toku 2021. godine, rukovodstva ovih udruženja su održala 40 sjednica. U ostalim oblastima djeluje 25 udruženja. U toku 2021. godine, rukovodstva ovih udruženja su održala preko 100 sjednica.

Na grafikonu 9. prikazan je broj udruženja po određenim oblastima.

Udruženja koja djeluju na prostoru općine Tešanj daju doprinos razvoju lokalne zajednice, uzimaju učešće u brojnim aktivnostima, te direktno i indirektno rade na poboljšanju kvaliteta življenja na našim prostorima. Svojim djelovanjem rade na promociji sporta, kulture, okupljaju građane, omladinu različitih doba i interesa, te na određeni način su produžena ruka Općine, jer uz određenu podršku njihov doprinos je nemjerljiv.

U strukturi imovine Općine postoji niz neiskorištenih prostora koji se mogu opremiti i staviti na raspolaganje prevashodno omladini i mladima u cilju obogaćivanja sadržaja i kvaliteta društvenih sadržaja.

III.1.5.3. Zdravstvo

Principi stalnog unapređenja kvaliteta zdravstvene zaštite zasnivaju se na vrijednostima koje su ugrađene u koncept rada i usvojene u svakodnevnoj praksi i koje trebaju da osiguraju zdravstvenu uslugu koja je: efikasna, orjentisana na pacijenta, pružena na vrijeme, sigurna, efektivna i pružena pod jednakim uslovima. Prema podacima Zavoda za zdravstvo Ze-do kantona, zdravstveno osiguranje na općini Tešanj koristi 40.533 korisnika i članova njihovih porodica. U sistem zdravstvenog osiguranja nije uključeno svo stanovništvo, što predstavlja jedan od najizraženijih problema u zdravstvenoj zaštiti stanovništva. Na području općine Tešanj, zdravstvena zaštita je organizovana na primarnom i sekundarnom nivou.

Na području općine primarna zdravstvena zaštita organizovana je u: Domu zdravlja Tešanj, Privatne poliklinike *Medikus* i *Huskić*, privatnim ordinacijama kao dopunska djelatnost: ginekološka i dermatološka, 8 privatnih zubarskih ordinacija i 24 apoteke (od kojih je jedna sa državnim kapitalom - "Tefarm").

Sistem zdravstvene zaštite upotpunjen je sa 10 terenskih ambulanti i sa centralnim objektom u kojim opslužuje 18 timova porodične medicine uz privatnu polikliniku Medicus u kojoj rade dva ljekara porodične medicine. (PILOT projekat).

Opći statistički pokazatelj koji govori o kvaliteti zdravstvene zaštite na jednom području je odnos broja stanovnika i broja ljekara. Treba reći da je odnos značajno povoljan jer postoje i privatne medicinske ustanove na području općine (poliklinike *Medicus* i *Huskić* i veći broj manjih privatnih ordinacija). Prema ovim podacima, Tešanj raspolaže sa 1 ljekarom/430 stanovnika (bez kantonalne bolnice u Zenici) i ubraja se u red općina unutar Federacije BiH koje imaju bolji prosjek. Slična je situacija i sa odnosom broja bolesničkih postelja i broja stanovnika, prema kojem je Tešanj među prvih 10 općina u Federaciji BiH.

Pored porodične medicine u *Domu zdravlja Tešanj* organizovane su sve prateće grane medicine koje čine primarnu zdravstvenu zaštitu: Služba za zdravstvenu zaštitu djece, Služba za zdravstvenu zaštitu žena, Služba hitne medicinske pomoći, pneumoftiziološka zdravstvena zaštita, Služba za bolesti usta i zuba, Centri za rehabilitaciju u zajednici (mentalno zdravlje i fizikalna medicina i rehabilitacija), higijensko-epidemiološka služba, laboratorijska služba, služba RTG i ultrazvučne dijagnostike.

U *Domu zdravlja* organizovana je specijalističko-konsultativna zdravstvena zaštita angažovanjem vlastitog kadra iz slijedećih medicinskih grana: oftalmologija, otorinolaringologija, neurologija, dermatovenerologija, medicna rada i pedijatrija.

Pregled radnih mjesta i broja izvršilaca Doma zdravlja prikazan u tabeli 18.

Tabela 19. Pregled uposlenika Doma zdravlja na dan 31.12.2021. godine

R.br	Radno mjesto	Broj izvršilaca
1	VSS- doktori I stomatolozi	50
2	Doktori specijalisti	19
3	Doktori medicine	20
4	Doktori medicine na specijalizaciji	8
5	Doktori stomatologije	3
6	VSS zdravstvenog usmjerenja	12
7	VŠ medicinske struke	5
8	SSS medicinske struke	68
9	VSS zdravstveni saradnici	3
10	VSS nemedicinske struke	5
11	VŠ nemedicinske struke	1
12	SSS nemedicinske struke	6
13	VKV radnici	2
14	KV radnici	9
15	NKV radnici	12
	UKUPNO	173

Tehnička opremljenost je na zadovoljavajućem nivou i posebno se unapređuje posljednjih godina nabavkom savremenih dijagnostičkih aparata, sanitetskih vozila, kompjuterske opreme i slično.

Opća bolnica Tešanj registrovana 1994. godine u dijelu prostora Doma zdravlja Tešanj.

Danas u Općoj bolnica Tešanj, za potrebe bolničkog stacionarnog liječenja, postoji pet odjeljenja sa ukupno **214** bolesničkih postelja (kreveta) od toga:

Odjeljenje za unutarnje bolesti..... **42** kreveta;
Odjeljenje za pulmološke bolesti **99** kreveta;
Odjeljenje za hirurške bolesti..... **21** kreveta;
Odjeljenje za anesteziju, reanimaciju i intenzivno liječenje.....**13** kreveta;
Odjeljenje za dječije bolesti..... **17** kreveta;
Odjeljenje za ginekologiju i akušerstvo.....**22** kreveta;

Na osnovu Odluke Ministarstva zdravstva ZE-DO kantona broj: 11-33-1335-84-1/20 od 15.06.2020. godine, u Općoj bolnice Tešanj je **privremeno**, dok traje pandemija virusa Covid-19, formirana nova organizacijska jedinica:

Odjeljenje za covid 19.

Po naredbi kriznog štaba najmanje 30 % postojećeg broja raspoloživih bolesničkih kreveta u OBT se moralo staviti na raspolaganje za potrebe liječenja ovih pacijenata, pri čemu je tokom 2021. godine za ove potrebe maksimalno bilo opredjeljeno ukupno 93 kreveta.

Od ukupnog broja od 228 bolesničkih postelja (kreveta), osnovnim ugovorom sa Zavodom zdravstvenog osiguranja ZE-DO kantona obuhvaćeno je 171 krevet.

Pored napred navedenih kapaciteta bolesničkih postelja (kreveta), posebnu organizacionu jedinicu čini:

Odjeljenje za dijalizu - koje posjeduje **13 dijaliznih** kreveta i **14** raspoloživih **dijaliznih aparata**. Dijalizna djelatnost se finansira po posebnom programu od strane Federalnog zavoda zdravstvenog osiguranja i reosiguranja Sarajevo. Ovaj dijalizni centar pruža usluge dijalize od 1992. godine. U istom centru se vrši i dijagnostička priprema pacijenata za transplantaciju bubrega.

Opća bolnica Tešanj ima sedam posebnih zdravstvenih organizacionih jedinica za potrebe liječenja i dijagnostičke obrade bolničkih (ležećih) i vanbolničkih pacijenata, u kojima se pružaju dijagnostičke sekundarne zdravstvene usluge a to su:

1. Služba za transfuziju krvi;
2. Služba za RTG i ultrazvučnu dijagnostiku;
3. Služba za laboratorijsku dijagnostiku;
4. Služba za mikrobiologiju;
5. Služba za patologije;
6. Služba Urgentnog bloka;
7. Služba Bolničke apoteke;

Opća bolnica Tešanj ima tri posebne nezdravstvene organizacione jedinice za obavljanje administrativno tehničkih poslova a to su:

8. Služba za pravne, kadrovske i opće poslove;
9. Služba za ekonomsko-finansijske poslove;
10. Služba za tehničke poslove.

Pored bolničkih odjeljenja i bolničkih službi Opća bolnica Tešanj pruža i ambulantne konsultativno – specijalističke sekundarne zdravstvene usluge iz domena:

- Opće interne medicine;
- Opće hirurgije;
- Abdominalne hirurgije;
- Grudne hirurgije;
- Dječije hirurgije;
- Vaskularne hirurgije;
- Pneumoftizilogije;
- Ortopedije i traumatologije;
- Anestezije i terapije bola;
- Palijativne medicine;
- Kardiologije;
- Gastroenterologije;
- Endokrinologija i dijabetologija;
- Reumatologije, alergologije i imunologija;
- Nefrologije;
- Urologija;
- Pedijatrija;
- Ginekologija, akušerstvo
- Neurologije.

Opća bolnica Tešanj posjeduje vlastitu kuhinju za ishranu bolesnika i restoran za uposlenike, vlastiti vešeraj, te rezervni agregat za električnu energiju. Takođe Opća bolnica Tešanj posjeduje i vlastito postrojenje (Kotlovnica na pelet) za zagrijavanje objekta kao i postrojenje za zbrinjavanje infektivnog otpada.

Navedena odjeljenja i službe sa pratećim administrativno-tehničkim dijelom su smješteni u prostoru od 7.089,35 m². Opća bolnica na dan 31.12.2021 godine ima 252 uposlenika.

U tabeli 19. Prikazana stručna spema i zanimanja i broj uposlenih radnika kroz četverogodišnji vremenski period.

Tabela 20. Stepen školske sprema, zanimanja i broj uposlenih u Općoj bolnici Tešanj na dan 31.12.2021. godine

Stručna sprema	Zanimanje	2018	2019	2020	2021	Struktura 2021 %
Medicinski radnici: ukupno		178	175	177	188	74,60
VSS	Ljekara specijalista	31	30	31	36	14,28
VSS	Ljekara na specijalizaciji	12	14	12	10	3,97
VSS	Ljekara opće prakse	7	0	4	7	2,78
VSS	Ljekara volontera (nisu u radnom odnosu)	-	-	-	-	-
VSS	Diplomirana medicinska sestra- tehničar	22	22	20	22	8,73
VŠS	Viša medicinska sestra-tehničar	9	9	9	9	3,57
SSS	Medicinska sestra-tehničar	97	100	101	104	41,27
Nemedicinski radnici ukupno		64	65	64	64	25,40
VSS	Dipl. Pravnik	1	1	1	1	0,40
VSS	Dipl. Oec	1	1	1	1	0,40
VŠS	Dipl.inž.ifor.	1	1	1	1	0,40
VŠS	Bak.inž.genetike	1	1	2	2	0,79
SSS	Ekonomski administrativni – tehničar	12	12	12	12	4,76

Ostali	NSS, VKV, KV i NK	48	49	47	47	19,50
Stvarni broj zaposlenih		242	240	241	252	100 %

Iz navedenog se vidi da Opća bolnica Tešanj prostorno ne zadovoljava kriterije broja kvadratnih metara po bolesničkom krevetu, što zahtjeva traženje rješenja za proširenje prostora u skladu sa normativima i nadležnostima u sektoru zdravstva.

Promocija zdravog načina života i zaštita zdravlja obezbjeđenjem efikasnih, sigurnih i kvalitetnih lijekova i pružanjem apotekarske usluge svakom pacijentu je misija apotekarstva u svijetu pa tako i na području opštine Tešanj. Shodno svojoj svrsi postojanja razvijena je mreža apotekarske djelatnosti kojom je dosta dobro, ali ne u potpunosti, ravnomjerno pokrivena naša općina. Zakon o apotekarskoj djelatnosti je odredio da apoteke mogu biti osnovane od opštine, kantona, domaćeg i stranog fizičkog odnosno pravnog lica u svim oblicima svojine te da u svojoj strukturi može imati i različite organizacione oblike. Na prostoru opštine Tešanj radi 24 apoteke, od kojih je pet u sastavu JZU Apoteka i CMS „Tefarm“ Tešanj, s 14 uposlenika, a ostale su u privatnom vlasništvu.

Tabela 21. Pregled uposlenika JZU Apoteka i CMS“Tefarm“ Tešanj na dan 31.12.2021. godine

R.br	Radno mjesto	Broj izvršilaca
1.	VSS- Magistar farmacije	8
2.	SSS-Farmaceutski tehničar	3
3.	VSS –nemedicinske struke	1
4.	SSS-nemedicinske struke	1
5.	NKV radnici	1
Total		14

III.1.5.4. Socijalna zaštita

Sistem socijalne zaštite osigurava javnu i solidarnu društvenu pomoć pojedincima i društvenim grupama kojima je ta pomoć najpotrebnija. U odnosu na druge dijelove sistema socijalne sigurnosti, socijalna zaštita bi trebala biti sektor koji osigurava zadovoljavanje osnovnih životnih potreba osobama koje svoju socijalnu sigurnost nisu uspjele samostalno ostvariti. Djelovanjem ovog sistema ostvaruje se humana i socijalna dimenzija države i društva. Socijalna zaštita djece i porodica sa djecom praktično je organizirana kroz socijalnu, dječiju i porodično-pravnu zaštitu. Ova oblast uređena je kroz zakone o socijalnoj zaštiti, dječijoj zaštiti i porodične zakone i provodi se prvenstveno putem centra za socijalni rad i ustanova socijalne zaštite.

Socijalna zaštita na području općine Tešanj provodi se putem JU Centra za socijalni rad, te djelimično putem općinskih službi i različitih udruženja građana. Rad CSR-a se u cijelosti finansira iz budžeta Općine, kao i pojedini oblici socijalne zaštite. Drugi oblici socijalne zaštite finansiraju se iz Budžeta Kantona i Federacije. JU CSR Tešanj obavlja poslove neposredne socijalne zaštite, zaštite osoba sa invaliditetom, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom, te obavlja druge poslove utvrđene zakonom. Prema zakonskim odredbama, najznačajniji poslovi i zadaci Centra su : praćenje i proučavanje problema iz oblasti socijalne zaštite, podsticanje i organiziranje aktivnosti od preventivnog značaja, primjena i provođenje oblika socijalne zaštite, neposredno pružanje usluga socijalnog rada, rješavanje zahtjeva za

ostvarivanje prava iz oblasti socijalne zaštite u I. stepenu, obavljanje poslova iz oblasti porodične zaštite i zaštite odgojno zanemarene djece, učešće u izvršavanju odgojnih mjera i mjera zaštitnog nadzora, obavljanje poslova organa starateljstva utvrđenih Porodičnim zakonom i drugim zakonima i propisima, savjetodavni rad, saradnja sa građanima, mjesnim zajednicama, državnim organima i ustanovama, pravnim licima, udruženjima građana, pravosudnim organima, policijskim upravama i drugim organima koji mogu doprinijeti unapređivanju kvaliteta socijalnog rada i socijalne zaštite, vođenje propisane evidencije i prikupljanje dokumentacije o korisnicima socijalne zaštite, oblicima i uslugama socijalne zaštite.

Svoju djelatnost koja je u pojedinim segmentima specifična, gdje je neophodna komunikacija sa strankama u određenoj diskreciji, za sada stručni radnici u Centru obavljaju u neadekvatnim poslovnim prostorijama, te je prioritet iznalaženje mogućnosti za novim i većim prostorom, koji će omogućiti kvalitetnije izvršavanje traženih aktivnosti. U fazi je gradnja novog objekta Centra a planirana je izgradnja i stavljenje u upotrebu u narednom periodu u zavisnosti od mogućnosti obezbjeđenja sredstava a što će uticati na dinamiku i rok završetka objekta.

Budžet općine Tešanj u 2021. godini za socijalnu zaštitu planira novčana sredstva u iznosu od 1.429.400,00 KM, od toga za proširena prava iz socijalne zaštite putem Centra za socijalni rad 396.000,00 KM, dok se ostala planirana sredstva implementiraju putem općinskih službi i različitih udruženja građana.

Finansiranje djelatnosti Centra za socijalni rad za 2021. godinu je takođe osigurano u proračunu općine u grantu socijalna zaštita i pomoći (420.000,000 KM), iz čega se finansiraju bruto plaće, doprinosi, materijalni troškovi i ostale tekuće potrebe ustanove. Izdvojena proračunska sredstva za redovnu djelatnost Centra za socijalni rad ograničavaju jačanje kadrovskih i drugih resursa ustanove, potrebnih za izvršavanje postavljenih zadataka. Ovi trendovi izdvajanja su zadržani sa blagim rastom.

III.1.5.4.1. Broj korisnika i izdvajanja

(Pregled u tabeli 22. i 23.)

Tabela 22. Pregled broja korisnika socijalne zaštite putem Centra za socijalni rad u 2013.g., 2016. g. i 2021.g.

R.b.	Opis	2013	2016	2021
1.	Stalna novčana pomoć (trenutno)	101	117	89
2.	Pomoć i njega od strane drugog lica (neratni invalidi)	768	936	779
3.	Djeca bez roditeljskog staranja - smještaj u hraniteljsku porodicu	5	1	4
4.	Smještaj u ustanove socijalne zaštite (djeca i odrasli)	37	20	23
5.	Jednokratne novčane pomoći (Općina i Kanton) i subvencija za ogrijev	1.920	1.650	2.117
6.	Korisnici prava na zdravstvenu zaštitu	940	742	687
7.	Naknade civilnim žrtvama rata (porodična i lična)	149	138	120
8.	Naknada umjesto plaće ženi-majci koja je u radnom odnosu	184	192	282
9.	Jednokratna pomoć ženi - majci koja nije u radnom odnosu- oprema i prehrana novorođenog djeteta do 6. mjeseci starosti	156	95	41
10.	Stimulativne demografske mjere (JNP za rođenje 3,4 i...djece (prošireno pravo)	49	58	60
11.	Poboljšanje uslova za srednje obrazovanje učenika (stipendije)	44	60	80

12.	Usluge socijalnog i drugog stručnog rada	7.750	10.054	12.000
14.	Dodatak na djecu	2.038	1.423	645
	UKUPNO	15.624	15.486	16.927

Tabela 23. Pregled korisnika drugih usluga putem Centra za socijalni rad u 2013.g., 2016. g. i 2021.g.

R.b.	Opis	2013	2016	2021
1.	Zaštita braka i porodice (posredovanje pri razvodu braka i konflikta u braku, učestovanje u sudskim postupcima i sl.)	328	364	512
2.	Stalno starateljstvo i starateljstvo za posebne slučajeve	51	26	49
3.	Usvojenje (potpuno, nepotpuno)	1	-	-
4.	Djeca i omladina u sukobu sa zakonom	24	44	27
5.	Zaštita žrtve nasilja	9	7	21
6.	Zaštita djece čiji je razvoj ometen porodičnim prilikama	365	372	476
7.	Zaštita lica sa društveno negativnim ponašanjem	15	21	21
8.	Lica i porodice u stanju socijalne potrebe kojima je usljed posebnih okolnosti potreban odgovarajući oblik socijalne zaštite	1.203	1.420	2117
9.	Nadzor nad vršenjem roditeljskog staranja	19	21	21
10.	Stara lica bez porodičnog staranja	181	174	141
11.	Zaštita duševno oboljelih lica	14	17	19
12.	Delikvencija odraslih lica	-	11	28
	UKUPNO	2.210	2.477	3.432

Ostvarena novčana prava korisnika socijalne zaštite putem Centra i neposredno preko tekućih računa korisnika u 2021. godini (Tabela 24.,25. i 26.).

Tabela 24. Ostvarena novčana prava korisnika socijalne zaštite putem Centra za socijalni rad u 2021. godini (Budžet Federacije BiH)

Novčana prava iz proračuna Federacije	Isplaćena sredstva u 2013	2016 godini	2021 godini
Novčana naknada za osobe sa invaliditetom (neratni invalidi)	2.280.448,82	2.828.570,91	2.299.598,60
Novčana naknada za civilne žrtve rata (federalni dio 70 %)	349.625,43	331.190,38	317.493,33
UKUPNO	2.630.074,25	3.159.761,29	2.617.091,93

Tabela 25. Ostvarena novčana prava korisnika socijalne zaštite putem Centra za socijalni rad u 2021. godini (Budžet ZDK)

Novčana prava iz proračuna kantona	Isplaćena sredstva u 2013	2016 godini	2021 godini
novčana naknada za civilne žrtve rata (kantonalni dio u obimu 30%)	118.594,12	104.079,04	110.426,53
dodatak na djecu	448.314,55	437.561,55	289.106,69
naknada umjesto plaće ženi-majci koja je u radnom odnosu	1.012.838,69	1.049.480,73	2.100.761,46
stalna soc.pom.kantonalni dio 60%	73.766,00	68.203,00	79.181,68
smještaj dj.u drug.por.	9.756,35	3.541,20	13.154,94
JNP ženi - majci koja nije u radnom odnosu- oprema i prehrana novorođenog djeteta do 6. mjeseci starosti	76.723,20	56.279,00	29.461,10
naknada za smještaj u ustanovu socijalne zaštite	244.884,00	187.389,30	179.398,20
JNP Kantonalne	17.000,00	-	17.000,00
Pomoć i njega od strane drugog lica	165.280,57	-	0,00
UKUPNO	2.167.157,48	1.906.533,82	2.818.490,60

Tabela 26. Ostvarena novčana prava korisnika socijalne zaštite putem Centra za socijalni rad u 2021. godini (Budžet Općine Tešanj)

Novčana prava iz proračuna općine	Isplaćena sredstva u 2013	2016	2021
stalna soc.pomoć - općinski dio 40%	73.000,00	69.775,85	52.237,70
jednokratne novčane pomoći	77.000,00	77.000,00	72.757,70
dnevni centar (pilot projekat)	20.000,00	11.088,08	0,00
sufinansiranje komisije za proc.invaliditeta	2.000,00	2.000,00	1.981,43
novčana pomoć djeci sa težim obolj.	13.853,00	18.259,40	18.410,00
stimulativne demografske mjere (JNP za rođenje 3,4 i...djece (prošir.pravo)	14.700,00	17.100,00	31.500,00
poboljšanje uslova za srednje obrazovanje učenika (stipendije)	22.000,00	30.000,00	32.000,00
pomoć za ogrjev kor.stalne novč.pomoći	20.000,00	22.000,00	22.000,00
JNP za oboljele od celijakije			5.000,00
Pomoć za bračne parove bez djece za vantjelesnu oplodnju			52.000,00
JNP za stara i oboljela lica –strategija općine			10.100,00
UKUPNO:	242.553,00	247.223,33	297.986,83

III.1.5.5 Osjetljive/ranjive grupe

U ranjive grupe stanovništva, a koje najčešće prolaze kroz evidencije Centra mogu se izdvojiti slijedeće grupe: stara lica bez dovoljno sredstava za život, djeca iz siromašnih porodica, djeca razvedenih roditelja, osobe bez zdravstvenog osiguranja/zdravstvene zaštite i osobe izložene nasilju. Problem ovih kategorija se odnosi na nedovoljan iznos vlastitih materijalnih sredstava u odnosu na stvarne životne potrebe, djelimično riješene zakonske regulative, i loše uređeni mehanizmi izvršenja.

Prema podacima TPM i Centra za rani rast i razvoj JZU Dom zdravlja Tešanj, na području Općine Tešanj evidentirano je oko 50 djece (0-6) sa razvojnim smetnjama. Taj broj je sigurno veći jer dosta roditelja djece sa razvojnim smetnjama nije potražilo savjet ili pomoć sa zbrinjavanjem takve djece.

Načelnik Općine Tešanj je tokom 2020. godine pokrenuo aktivnosti na izradi gender akcionog plana za općinu Tešanj čime je iskazano opredjeljenje da se obezbjedi zastupljenost žena u poslovima lokalne administracije, zaposlenosti uopće, saradnja između institucija radi identifikacije i zaštite žrtava nasilja u porodici i konačno potpuna primjena Zakona o ravnopravnosti polova. U periodu izrade i usvajanja ove revidirane Strategije razvoja općine Tešanj akcioni plan je usvojen čime je utvrđen okvir djelovanja.

III.1.5.6 Broj penzionera, prosječna visina i vrsta mirovine (starosna, invalidska, porodična)

Prema statističkim pokazateljima Federalnog zavoda za mirovinsko i invalidsko osiguranje u Bosni i Hercegovini ukupan broj penzionera u mjesecu decembru 2020. godine je 428.117. Prosječna penzija u BiH iznosi 427,92 KM, najniža 382,18 KM, zajamčena 478,91 KM i najviša 2.174,48 KM. U općini Tešanj prema statističkim pokazateljima koji se odnose na mjesec decembar 2020.godine ukupan broj penzionera je 5.463 i taj broj je konstantan i u 2021.g.:

Tabela 27. Broj penzionera na području općine Tešanj

Vrsta penzije	STAROSNE		INVALIDSKE		OBITELJSKE		UKUPNO		
	Godina	Broj	Iznos	Broj	Iznos	Broj	Iznos	Broj	Iznos
	2020	3.108	1.349.317	748	263.389	1.607	554.069	5.463	2.166.775
	2017	2.764	1.053.684	838	251.458	1.529	454.516	5.131	1.759.658
	2013	2.080	738.349	927	265.424	1.504	435.987	4.511	1.439.760

U općini Tešanj prema statističkim pokazateljima koji se odnose na mjesec decembru 2013.godine ukupan broj penzionera je 4.511 a prema tabeli:

Broj penzionera se u periodu od sedam godine povećao za 17,42 %. Raste broj starosnih i obiteljskih penzija a smanjuje se broj invalidskih. U svakom slučaju valja primjetiti da je prosječna penzija na području općine Tešanj u 2013. godini iznosila 319,16 KM a u 2020. godini ona iznosi 396,62 KM što je porast od 24,26 %, obzirom na broj penzionera, očigledno je da će ova kategorija biti socijalno veoma osjetljiva i u narednom periodu.

III.1.5.7. Obrazovanje

Na području Zeničko-dobojskog kantona oblast predškolskog, osnovnog i srednjeg obrazovanja regulisana je Zakonom o predškolskom odgoju i obrazovanju, Zakonom o osnovnoj školi i Zakonom o srednjoj školi, te je njima definirana nadležnost Kantona po pitanju osnivanja i upravljanja radom.

III.1.5.7.1. Predškolsko obrazovanje

Na nivou ZDK postoji 35 PPU (Privatnih predškolskih ustanova), od čega ih je 9 u Tešnju, što čini 25,7% u odnosu na ukupan broj istih. Općina Tešanj je do 2010. godine (još od prije devedesetih) imala jedan vrtić u kojem je pred samu 1992. godinu imalo boravak oko 50 djece. Trenutno postoji **9 vrtića**, u kojima dnevno boravi više od **567 djece**, što je 11 puta više nego ranije. Posebna prednost je što je rad vrtića organiziran na više lokacije, što daje prednosti zbog prevoza. Trenutno imamo vrtiće u Tešnju, Jelahu, Bukvi, Krndiji, Jelah Polju i Tešanjci.

Kompletnoj populaciji disperzijom vrtića na više lokacija pruža mogućnost da smještaja djece u predškolske ustanove, bez bilo kojeg oblika diskriminacije. Ukupan broj djece koja trenutno borave u predškolskim ustanovama je 567. Broj uposlenih u 9 PPU je **71 uposlena** (+3 na porodiljskom).

Osam ustanova je smješteno u privatne objekte, a PPU „Revda“ se nalazi u objektu Plave džamije a također ima podružnicu u Jelah polju. U obdaništima u školskoj 2019/2020 upisano je ukupno 581 dijete sa prostora cijele općine. Zakonom o predškolskom odgoju i obrazovanju u Ze-do kantonu („Sl. novine Ze-do kantona“ br.7/10. i 8/12) propisana je obaveza da djeca pred polazak u osnovnu školu pohađaju Program obaveznog predškolskog odgoja i obrazovanja u trajanju od 180 sati za čiju realizaciju su zadužene predškolske ustanove.

Tabela 28. Pregled predškolskih ustanova na prostoru općine Tešanj

R/b	Naziv PPU	Broj djece	Broj uposlenih	Površna prostora	Uslovi rada
1	<i>Blizanci</i> , Jelah vl. Bajraktarević Sedina	103 (50 M, 53 Ž)	10 (Ž)	350 m ²	Prostorije su izuzetno dobro uređene za rad PPU

2	<i>Evlad</i> , Krndija vl.Kosovčić-Mehmedović Edina	54 (24 M, 30 Ž)	8 (Ž)	250 m ²	Prostorije su dobro uređene za rad PPU.
3	<i>Palčica</i> , Tešanj, vl. Planić Amina	20 (11 M, 9 Ž)	3 (Ž)	200 m ²	Prostorije su solidno uređene za rad PPU
4	<i>Dječiji san</i> , Tešanjka vl. Plančić Medisa	70	8 + (1por)(Ž)	200 m ²	Prostorije su dobro uređene za rad PPU
5	<i>Vesela družina</i> , Tešanj vl. Mrkonjić-Kulovac Amela,	89 (52 M, 37 Ž)	10 (Ž)	399 m ²	Prostorije su dobro uređene za rad PPU
6	<i>Nektarina</i> , Krndija vl.Galijašević Indira	40 (21 M, 19 Ž)	6 (Ž)	170 m ²	Prostorije su dobro uređene za rad PPU.
7	<i>Kinder klub</i> , Bukva vl.Srkalović Adela	35 (17 M i 18 Ž)	4 (Ž)	150 m ²	Prostor je solidno uređen za rad PPU.
8	<i>Svjetlost</i> , Jelah, vl.Okić Nermina	94 (52 M, 42 Ž)	11 + 2 (Ž)	360 m ²	Prostorije su izuzetno dobro uređene za rad PPU
9	<i>Revda</i> , Krndija vl. i upravitelj Medžlis IZ, Tešanj	62 (32 M, 30 Ž)	11 (Ž)	200 m ² - Bukva 110 m ² - Jelah Polje	Prostorije su izuzetno dobro uređene za rad PPU
UKUPNO		567	71	2389 m²	

III.1.5.7.2. Osnovne škole

Na području općine Tešanj ima 9 osnovnih škola i to: OŠ „HUSO HODŽIĆ“, Tešanj, OŠ „REŠAD KADIĆ“, Tešanj; OŠ „1. MART“, Jelah; OŠ „KULIN BAN“, Tešanjka; OŠ „9. SEPTEMBAR“, Medakovo; OŠ „DŽEMAL BIJEDIĆ“, Miljanovci; OŠ „ABDULVEHAB ILHAMIJA“, Kalošević; OŠ „GAZI FERHAD-BEG“, Jablanica i OŠ „MUSTAFA MULIĆ“, Šije. U školskoj 2020/2021. godini osnovu školu pohađa ukupno 4611 učenik svrstanih u 221 odjeljenja. Osnovna škola „Rešad Kadić“ Tešanj u svom sastavu ima Odjeljenje muzičke škole koje pohađa 72 učenik sa prostora općina: Tešanj, Doboj Jug i Usora. Učenici su svrstani u 6 odjeljenja od I do VI razreda.

U prethodnom periodu broj učenika u osnovnim škola je u opadanju što se vidi iz tabele 29.

Tabela 29. Broj učenika u osnovnim školama na području općine Tešanj 2012/2020

Broj Učenika	2013/2014.	2014/2015.	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021
	4.831	4.801	4.764	4.732	4.717	4.626	4.614	4611

Nastava se odvija u 9 matičnih i 10 područnih škola /objekata u kojima je zaposleno 366 radnika, tako da jedan nastavnik dođe na 12,25 učenika. Veći dio objekata je građen 70-ih i 80-ih godina prošlog vijeka, te postoji mnogo problema sa kojima se susreću ove ustanove: starost objekata, nedovoljno ulaganje u školske objekte, nedovoljna opremljenost školskih objekata i sl. Školski prostor omogućava izvođenje nastave uz potrebu unaprijeđenja i prilagođavanja nastavnim procesima i potrebama obrazovanja. Sve centralne škole trenutno imaju Sportske sale za obavljanje nastave tjelesnog odgoja sa mnogo pomoćnih pomagala.

Najizraženiji problem je imala OŠ „9. septembar“ Medakovo iz sljedećih razloga: Objekat škole u Medakovu je visokoamortizovan objekat montažnog tipa, izgrađen 1972. godine od materijala koji sadrži kancerogene materije, u dva navrata ga je i rijeka Tešanjka plavila (1976. i 2009.). Započeta je izgradnja novog objekta ali to sve dugo traje i potrebno je ubrzati izgradnju kako bi se što prije stvorili povoljni uslovi za održavanje nastave.

Osnovna škola „Rešad Kadić“ Tešanj u svom sastavu ima Odjeljenje muzičke škole koje je jedino na prostoru naše općine. Zbog ograničenosti prostora škola nije u mogućnosti primiti sve zainteresovane učenike te bi bilo potrebno dograditi prostor za muzičku školu. Cjeneći činjenicu nadležnosti u oblasti obrazovanja neophodnim se pojavljuje pojačano djelovanje nadležnog kantonalnog ministarstva.

III.1.5.7.3. Srednje škole

Na području općine Tešanj za potrebe srednjeg obrazovanja osnovane su i djeluju tri srednje škole : Gimnazija „Musa Ćazim Ćatić“ Tešanj, Srednja tehnička škola Tešanj i Mješovita srednja škola Tešanj.

U školskoj 2020/2021. godini srednje škole na području općine Tešanj pohađa ukupno 1795 učenika, svrstanih u 84 odjeljenja. U prethodnom periodu broj učenika u srednjim škola je u opadanju što se vidi iz tabele 30.

Tabela 30. Broj učenika u srednjim školama na području općine Tešanj 2012/2021

Broj učenika	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021
	2.444	2.256	2.082	1.921	1948	1884	1828	1.795

U srednjim škola je zaposleno 244 radnika, od tog 30 radnika rade u dvije i više škola. Sve srednje škole rade u jednom objektu izgrađenom 1984. godine, a objekat je građen kao namjenski sa 30 projektovanih učionica za kabinetsku nastavu, sa školskim radionicama za praktičnu nastavu i bibliotekom. Sve tri škole ističu izražen problem ograničenog prostora i smatraju da je neophodno povećati prostor na sadašnjem objektu ili kao bolju varijantu predlažu dislociranje jedne od škola na drugu lokaciju. Istovremeno pojavljuje se potreba osavremenjivanja objekata i sredstava nastave (smart škole i sl.)

Izgradnjom sportske dvorane i osnivanjem JU Sportsko-rekreacionog centra svi učenici srednjih škola imaju normalne uvjete za izvođenje časova TiZO.

Srednja tehnička škola obrazuje kadar za 6 zanimanja četvrtog stepena i to: Ekonomski tehničar, Medicinska sestra tehničar, Farmaceutski tehničar, Mašinski tehničar za kompjutersko projektovanje, Građevinski tehničar, elektro-tehničar energetike. U Mješovitoj srednjoj školi obrazuju se učenici za slijedeća zanimanja III i IV stepena: Tehničar za mehatroniku, Poslovno-pravni tehničar, Fizioterapeutski tehničar, Elektrotehničar računarstva, Tekstilni tehničar, Poljoprivredni tehničar-fitofarmaceut, Prehrambeni tehničar, Prehrambeni prerađivač, Operater na CNC mašinama, Obradivač metala rezanjem, Zavarivač, Automehaničar, Električar, Tehničar drumskog saobraćara, Stolar, Kuhar, Frizer, Obučar, Trgovac, Krojač. Gimnazija trenutno razvija učenike u četiri smjera: jezički, društveni, prirodni, matematičko-informatički, te informaciono komunikacioni.

Učenici koji se obrazuju u srednjim školama sa stečenim znanjima i vještinama djelimično zadovoljavaju zahtjeve koje postavlja tržište rada. Škole svake godine nastoje, prije raspisivanja konkursa za prijem učenika u prve razrede, istražiti tržište rada, na način da od privrednih subjekata traže podatke o zanimanjima koja nedostaju, rade plan upisa i šalju zahtjeve, prema Ministarstvu i Pedagoškom zavodu, za nova potrebna zanimanja. Također, škole traže podatke od Zavoda za zapošljavanje naše općine, koja su to zanimanja koja su potrebna lokalnoj zajednici, a koja su to zanimanja kojih ima previše na Zavodu, te na osnovu toga nastoje kreiraju upisnu politiku. Činjenica da je nadležnost za utvrđivanje nastavnih programa na nivou kantona zbog jedinstvene politike obrazovanja u kantonu onemogućava pune efekte u ovom segmentu. U okviru profesionalne orijentacije za učenike osnovnih i srednjih škola već četiri godine se organizuje Sajam srednjih škola i fakulteta. Cilj Sajma je da se na jednom mjestu učenici upoznaju sa srednjim školama i fakultetima koji su na raspolaganju. Iz godine u godinu broj škola i fakulteta na sajmu se povećava. Važnim se pojavljuje trend i šira strateška usmjerenja vezana za obrazovanje odraslih na što je potrebno obratiti pažnju.

Od studijske/školske 2008/2009. godine do 2020/2021. godine Općina Tešanj je potpisala 4097 ugovora o stipendiranju i za te namjene izdvojila 3.812.280 KM što se vidi iz tabele 31.

Tabela 31. Broj stipendija iz budžeta Općine Tešanj u periodu 2008-2021 sa ukupnim iznosima

Konkurs za dodjelu općinskih stipendija	Potpisalo ugovor	Iznos u KM
2008/09.	234	234000
2009/10.	316	316000
2010/11.	325	325000
2011/12.	321	321000
2012/13.	348	348000
2013/14.	315	315000
2014/15.	426	340000
2015/16.	409	347650
2016/17.	372	344790
2017/18	344	359300
2018/19	306	322200
2019/20	207	117600
2020/21	174	121740

Ukupno na području općine Tešanje je osnovana u skladu sa nadležnostima 21 obrazovna ustanova. Bitno je napomenuti da u Zeničko-dobojskom kantonu nije implementiran zakonski okvir po kojem je osnovno obrazovanje u nadležnosti JLS. Odsustvo nadležnosti je otežavajući faktor za djelovanje Općine, koja ipak zbog potreba djeluje i postoji potreba za djelovanjem i u narednom periodu u vidu iniciranja, direktnog pomaganja u razvoju infrastrukture i opremanju obrazovnih ustanova.

Tabela 32. Podaci o obrazovnim ustanovama na području općine Tešanj 2021. godine

Naziv ustanove	Ukupno na općini Tešanj	Broj korisnika/učenika	Broj zaposlenih
Predškolska ustanova	9	567	74
Osnovna škola	9	4611	366
Srednja škola	3	1795	244

III.1.5.8. Kultura i sport

U općini Tešanj najvažnije institucije kulture su javne ustanove: Centar za kulturu i obrazovanje, Opća biblioteka i Muzej. Prvi tragovi bibliotekarstva u Tešnju naziru se potkraj 19. i početkom 20. stoljeća. Navodi se da je 1870. godine uspostavljena čitaonica u Tešnju. 1946. godine je osnovana Narodna biblioteka koja danas nosi ime Opća biblioteka. Posebno značajna godina u historiji biblioteke je 1968 kada je Općina Tešanj odkupila privatnu biblioteku književnika Hamida Dizdara sa oko 17000 knjiga, koje čini i zasebnu cijelinu u biblioteci. Pored tih knjiga, značajno je naglasiti, da se u biblioteci nalaze i fondovi knjiga i rukopisa na orijentalnim jezicima koji su često predmet istraživanja i povod za dolazak u Tešanj ljudima koji se bave tom tematikom. Cjelokupni fond biblioteke danas čini oko 70.000 knjiga i 30.000 periodičnih publikacija. Najstarija štampana knjiga je iz 15. stoljeća. Rukopisi na arapskom, turskom i perzijskom, njih 118 je digitalizovano i dostupno široj javnosti. Po značaju knjižnog fonda biblioteka spada među prvih 5 u BiH. 1986. godine je proglašena najboljom bibliotekom u BiH a 1987. godine dobitnik Povelje Općine Tešanj.

Izgrađen je novi objekat biblioteke u periodu 2009-2015. godine, koju je finansirala TIKA i Općina Tešanj. Time su zadovoljeni prostorni uslovi ali i materijalni. Od 2008. godine biblioteka je u sistemu COBIS. Plan je da se u narednom periodu završi pohrana informacija u COBIS svih bibliotekskih jedinica kako bi se pristupilo i procesu automatske pozajmice čime bi išli u korak sa drugim savremenim bibliotekama.

Tešanj je mjesto sa dugom historijom i bogatim kulturno-historijskim naslijeđem. JU Muzej je formirana 2010. godine time su stvoreni uslovi za plansko prikupljanje, čuvanje i održavanje kulturnih dobara općine Tešanj. Značajan segment u djelovanju Muzeja je i turizam. Općina Tešanj je bogata prirodnim resursima, kao i kulturno-historijskim tako da bi se trebalo planski djelovati u tom pravcu. Pripremiti ponude za škole i turističke grupe. Kroz medije raditi na afirmaciji turizma u općini. Značajno je nastaviti na revitalizaciji Gradine kao najznačajnijeg objekta za turizam. Također treba raditi na povećanju smještajnih kapaciteta što je aktuelni problem općine, kao i parking i javni toaleti.

Godine 1996. je osnovana JU CKO Tešanj. Centar djeluje kroz: kinofikaciju sa masovnim oblicima kulture (pozorišne prestave, izložbe, koncerti itd), izdavaštvom, obrazovanjem. Također CKO je incirao i već tradicionalne manifestacije: Tešanjско proljeće, Tešanjско ljeto i Dani grada Tešnja. Značajno bi bilo da se u narednom periodu planira rekonstrukcija zgrade koja je već dotrajala.

Pored redovnih ligaških takmičenja u kolektivnim sportovima, te individualnih turnira u zemlji i inostranstvu, na koja odlaze i u kojima učestvuju takmičari i klubovi, na području naše općine organizuju se i određena sportska takmičenja i sportske priredbe, od kojih su najznačajnije:

Tabela 33. Sportski događaji, turniri i memorijali u organizaciji klubova

R/b	Naziv događaja, turnira ili memorijala	Događaj u organizaciji	Lokacija
1	Malonogometni turnir "Sakib Subašić Manga"	FK "Borac" Jelah	Jelah
2	Malonogometni turnir "Donlagić Ibahim Ibro"	FK "Borac" Jelah	Jelah

3	Tekvando kamp	Tekvando akademija Tešanj	Tešanj ili lokacija u prirodi
4	Ribolovni kup "Mević Mustafa Pućo"	"Blinker" Kalošević	Jezero Mrkotić
5	Mala škola ribolova	"Blinker" Kalošević	Jezero Mrkotić
6	Fišijada	"Blinker" Kalošević	Jezero Mrkotić
7	Mala škola ribolova Jelah	USR "Jelah Tešanj"	Jelah
8	Ribolovno takmičenje (nivo Udruženja)	USR "Jelah Tešanj"	Jelah
9	Međunarodni turnir u stonom tenisu	Stonoteniski klub "NEC"	SRC Tešanj
10	"Balkan open" Tešanj	Centar borilačkih sportova Tešanj	SRC Tešanj
11	Košarkaški turnir "Avdo Rakić Rogo"	KK "Gradina MADI" Tešanj	Tešanj
12	Male olimpijske igre i zimska liga OŠ, te turnir MZ	"Društvo pedagoga fizičke kulture" Tešanj, Općina Tešanj	Tešanj
13	Susreti airsoft klubova F BiH	TASK Airsoft klub	Tešanj
14	Balkan kup u paintballu	Paintball klub "Lasta"	Jelah Tešanj
15	Takmičenje u streljaštvu	Streljački klubovi u Tešnju	Tešanj
16	Izbor sportiste godine	Sportski savez	Tešanj

Većina od ovih manifestacija su već postale tradicionalne i prepoznatljive u svojoj sferi djelovanja, predstavljaju pozitivan primjer uspješnog predstavljanja ne samo tešanskog sporta već i same općine Tešanj, naših prirodnih ljepota i vrijednosti te poznate tešanske gostoljubivosti.

Što se tiče ostalih kulturno-javnih dešavanja Tešanj je već postao prepoznatljiv po programima i događajima u okviru manifestacija: Tešanjско proljeće, Ljeto u Tešnju, Dani grada Tešnja. U okviru ovih manifestacija organizuju se književne večeri, razne izložbe, promocije kao i kulturno-umjetnički programi koje pored javnih ustanova realizuju NO i udruženja građana.

Nogometne stadione održavaju i njima upravljaju nogometni klubovi sa sjedištima u Tešnju (TOŠK), Jelahu (Borac), Tešanjci (Pobjeda) i Šijama (Napredak). Poligoni za mali nogomet po lokalnim sredinama su dijelom sanirani (sportski rekviziti golovi, koševi, mreže, linije.). Ovaj vid terena je jako bitan jer su otvorenog tipa i mjesta gdje se omladina najviše skuplja da bi razvijali svoje vještine i zabavili se igrajući najčešće nogomet, košarku, odbojku i rukomet.

Posebnu pažnju skrećemo na sportske terene u Tešnju koji se nalaze na idealnim mjestima i posjeduju cjelokupnu infrastrukturu za stvaranje vrhunskih uslova uz minimalna ulaganja koja u ljetnom periodu mogu i trebaju da služe svim građanima za sport, rekreaciju i druženje. Otvorena kupališta su većinom u privatnom vlasništvu, s tim da izdvajamo bazen na Kiseljaku koji je u sklopu Sportsko-rekreacionog centra i ima veoma dobru posjećenost.

U okviru JU "Sportsko-rekreacioni centar" Tešanj su: Sportska dvorana Tešanj, Sala "Partizan" Tešanj, Sportska sala sa streljanom za vazdušno oružije od 10 linija, Tereni za tenis sa tartan podlogom. Otvorene sportske terene sačinjavaju: 5 stadiona za veliki nogomet (površine po stadionu od 7.000 do 8.000 m², ukupno 35.000 do 40.000 m²), 12 poligona za mali nogomet po

lokalnim sredinama (površine oko 11.907 m²), 8 otvorenih sportskih poligona uz osam osnovnih škola (površine 11.907 m²), 3 otvorena kupališta na pojedinim privatnim lokalitetima. Izgradnjom Sportske dvorane na području općine Tešanj stvorena je značajna pretpostavka za razvoj sporta, unapređenje rekreacije građanstva i povoljniji uslovi za odvijanje nastave tjelesnog odgoja za oko 2.500 srednjoškolaca. Situacija je dodatno poboljšana 2016.godine, puštanjem u rad objekta kod „Musale“, naročito za streljačke klubove.

Odlukom Općinskog vijeća iz 2006. godine osnovana je Javna ustanova "Sportsko-rekreacioni centar", kojoj su na upravljanje predati gore navedeni objekti, tako da na području općine postoji ustanova koja radi na pripremi i stvaranju uslova za rad sportskih klubova

Financijske mogućnosti prvenstveno, ali i drugi faktori, utiču na budućnost ove ustanove. Uz adekvatnu podršku lokalne zajednice moguće je očekivati proširenje sadržaja za sport i rekreaciju. Trenutno Općina izdvaja sredstva za plaćanje termina za treninge i prvenstvene utakmice dvoranskih sportova, tako da su uslovi rada sportskih klubova bitno poboljšani, međutim, i dalje je izražen problem visoke cijene sata korištenja Sportske dvorane, koji je za klubove limitirajući faktor u korištenju iste.

Snižanjem cijene sata za sportske klubove, dvorana bi bila korištena u svom punom kapacitetu, vjerovatno i tokom ljetnog raspusta kada istu ne koriste učenici srednjih škola, te bi vršila onu funkciju za koju je, na kraju krajeva i izgrađena, na usluzi djeci, omladini, sportskim kolektivima i građanstvu općine Tešanj ali, kako ističu iz menadžmenta JU „SRC“ Tešanj, sniženje cijene sata bi ugrozilo adekvatno održavanje objekata pa čak i samo funkcionisanje ove javne ustanove.

III.1.5.9. Sigurnost građana

III.1.5.9.1. Broj krivičnih djela, struktura kriminaliteta

Prema podacima kojima raspolaže Policijska stanica Tešanj na području općine registrovano je 4322 komada vatrenog naoružavanja u posjedu građana i članova lovačkog društva „Kiseljak“ Tešanj. Takodjer u PS Tešanj u 2021. godini registrovano je oko 18.000 motornih vozila.

III.1.5.9.2. Stanje bezbjednosti na području općine Tešanj po oblastima kriminaliteta

Na području općine Tešanj prema podacima iz Policijske stanice Tešanj tokom 2021.godine evidentirano je izvršenje ukupno 251 krivično djelo.

U tabeli 34. dat je upoređan podatak KD-a za 2020. godinu upoređno za 2021.godinu.

Tabela 34. Stanje kriminaliteta na području općine Tešanj u 2020. i 2021. godini

Period	Broj KD	Po pozn. izvr.	Po NN	Rasv. NN	% rasv NN	Ukupn o rasvj.	% ukupne rasv.	Broj učinilaca	Malolj -etnici	Povratnici
2021.	251	94	157	93	59%	187	75%	209	1	43
2020.	203	57	146	87	59,00%	144	71,00%	178	4	53

Procenat razotkrivenosti po NN izvršiocu za period Januar-Decembar 2021 godine je 59 %. Ukupni procenat rezotkrivenosti za period Januar-Decembar 2021 godine je (NN/R + P) je 71 % . Iz strukture krivičnih djela vidljivo je da u 2021.godini na području koje pokriva PS Tešanj

nije bilo evidentiranih težih KD ubistava, silovanja, trgovine ljudima, podmetanja eksplozivnih naprava i dr. Vidljivo je također da u strukturi krivičnih djela preovladavaju djela protiv imovine (oštećenje tuđe stvari, krađe, teške krađe) kao i KD koja se odnose na, zloupotrebu opojnih droga, nasilje u porodici, krivotvorenje isprava, novca i dr.

Javni red i mir. Tokom 2021. godine nije bilo težih oblika narušavanja javnog reda i mira (masovnih tuča, međunacionalnih sukoba, ometanja organizovanja ili odvijanja javnih skupova). U 2021. godini na području općine Tešanj nisu evidentirana protesna okupljanja građana. U tabeli 33. prikaz stanja javnog reda i mira.

Tabela 35. Stanje javnog reda i mira na području općine Tešanj u 2021. godini

Period	Broj prekršaja	Broj počinil.	Svada vika	Tuče	Naročit o drsko ponaš.	Omalov ažavanj OSL	Ostali prekrš	Ugostobjekti	Ulice	Stadion i ostala mesta	Lakše povrijeđeno lica
2021	446	502	36	68	50	173	117	144	177	145	47
2020	391	452	38	72	40	109	132	120	97	56	44

Bezbjednost saobraćaja. Stanje saobraćaja na području općine Tešanj u 2021. godini prikazano je u Tabeli 34. Osnovni uzroci ovih saobraćajnih nezgoda su, odnosno neprilagođena brzina kretanja vozila od strane vozača koji su izazvali ove nezgode, alkoholisanost vozača i dr. uzroci. U strukturi saobraćajnih nezgoda ipak preovladavaju saobraćajne nezgode sa manjom materijalnom štetom i to 84 % od ukupnog broja.

Tabela 36. Stanje saobraćaja na području općine Tešanj u 2021. godini

Period	Broj saobraćajnih nezgoda					Posljedice po učesnike u SN			
	Poginulih lica	TTP	LTP	Materijalna šteta	Total	Poginula lica	TTP	LTP	Total
2021	1	16	95	138	260	1	17	137	162
2020	3	10	61	135	205	4	14	89	110

U okviru postavljenih ciljeva za period 2023-2027 godina potrebno je djelovati na: smanjenju broja krivičnih djela, povećanju otkrivenosti krivičnih djela i njihovih izvršilaca, smanjenju broja prekršaja iz oblasti javnog reda i mira sa elementima nasilja, smanjenju broja saobraćajnih nezgoda, smanjenju broja smrtno stradalih lica u saobraćajnim nezgodama i smanjenju prekršaja iz drugih oblasti. Da bi se navedeni ciljevi ostvarili neohodno je: poboljšati saradnju policije sa lokalnom zajednicom, organizovati djelotvoran rad policijskih službenika na svim nivoima, obezbjediti potrebne materijalno-tehničke uslove za rad policijskih službenika i poboljšati saradnju sa svim policijskim agencijama u državi i regionu s ciljem razmjene informacija i blagovremenim reakcijama prilikom obavljanja poslova opšte bezbjednosti.

Cilj navedenih mjera i radnji je da se kroz smanjenje broja izvršenih krivičnih djela, prekršaja i saobraćajnih nezgoda poboljša bezbjedonosno stanje na području PS Tešanj čime bi se stvorio ambijent veće sigurnosti građana. Uvođenje videonadzora javnih prostora predstavljao veliki iskorak u unapređenju rada policije. Pored brže reakcije na konkretan problem (kršenje zakonskih normi) videonadzor bi zasigurno imao i svoje preventivne efekte, s obzirom na to da bi potencijalne počiniocce krivičnih djela i prekršaja odvrtao od njihove namjere delikventnog ponašanja.

III.1.5.10. Tehnička infrastruktura i zemljište

III.1.5.10.1. Stanje saobraćajne infrastrukture

Putna mreža općine Tešanj danas obuhvata magistralne putne pravce M-4 i M-17 u ukupnoj dužini od 23,4 km asfaltiranog puta (dionice: Kalošević – Karuše i Mravići – Šije); regionalni putni pravac RP-474 Prnjavor – Novi Šeher (dionica: Križ – Jelah – Tešanj – Kiseljak – Kahvica) u dužini od 21,3 km, od toga 14,2 km ceste sa asfaltnim zastorom i 7,1 km makadamske ceste; te oko 110 km lokalnih cesta (107 km sa asfaltnom podlogom, a oko 2,85 km makadamska podloga) i oko 317 km nerazvrstanih cesta. Od čega je oko 155 km nekategorisanih cesta sa asfaltnom i oko 110 km makadamskih puteva u naseljenim područjima. Pored toga registrovano je oko 52 km nekategorisanih puteva u područjima koja nisu naseljena i koja vode u šume, njive i sl.

Magistralni pravci su u relativno dobrom stanju, za regionalnu cestu RP-474 je neophodna značajnija rekonstrukcija. U isto vrijeme magistralne ceste su pod snažnim pritiskom brojnih priključaka i neriješenih raskrsnica. Sve to zahtjeva intenzivnu izgradnju pješačkih staza, te tretiranje boljih rješenja za raskrsnice. Urađeni su projekti za rekonstrukciju svih važnijih raskrsnica uz put R474, kao i u projekat kompletne rekonstrukcije lokalnog puta Tešanj-Tešanjka. Procijenjena vrijednost radova na putu Tešanj-Tešanjka je oko 7.500.000,00 KM.

Izgrađen je most "Lejle Mulalić" na mjestu bivšeg mosta u Jelah Polju na regionalnoj cesti R-474 a vrijednost investicije je oko 1.800.000,00 KM, isto tako planirana je na magistralnoj cesti M-4 rekonstrukcija postojeće raskrsnice u Kružni tok-vrijednost investicije je oko 450.000,00 KM (sredstva osigurana u budžetima direkcija cesta sa viših nivoa, kao i u budžetu Općine).

U lokalnu putnu mrežu u proteklih 5 godina uloženo je preko 4.000.000,00 KM. I to kroz vlastito učešće građana, učešće budžeta Općine Tešanj i sredstva kapitalnih ulaganja iz Kantona i Federacije.

Sa aspekta cestovne infrastrukture višeg ranga u periodu 2019-2021. godina aktivnosti izgradnje koridora-autoputa Vc su obuhvatili područje općine Tešanj. Općina Tešanj je poduzela značajne aktivnosti na poslovima planiranja, projektovanja, eksproprijacije pa čak i finansiranja. Općina ima ogroman interes za ovaj projekta kako u smislu izgradnje istog, tako i kvalitetne izrade cjelokupne priključne infrastrukture.

Sve autobusne stanice na magistralnim i regionalnoj cesti kao i većina lokalnih cesta su pokrivene autobusnim nastrešnicama (ukupno 72 nadstrešnice). Sve mjesne zajednice (svih 25) su obuhvaćene zimskim održavanjem sa stalnim trendom povećanja obuhvata. Treba istaći trasu autoputa V-c koji će prolaziti kroz područje općine Tešanj. Obzirom na predviđenu izlaznu petlju u Medakovu, blizina priključka na autoput će biti nova snaga za lokalnu zajednicu. U završnoj fazi je eksproprijacija zemljišta za izgradnju autoputa na koridoru Vc. U toku 2022. godine se očekuje početak izgradnje dionice Putnikovo brdo-Medakovo. Zbog intenzivnog razvoja nedostaju površine za parking prostor, posebno u urbanim centrima. Saobraćaj u samom centru Tešnja je pod pritiskom, a glavna ulica je istovremeno i regionalna cesta. Rekonstruisan je dio ulice Kralja Tvrtka, izgradnjom konzolne staze i parking prostora uz regionalni put R474. U posljednje tri godine izvršena je instalacija 5 parkomata, na pet lokaliteta, koji su označeni kao parking zone. Upravljanje parkinzima vrši JP "RAD" d.d. Tešanj. Izvršena je izgradnja još jednog parking prostora u naselju Krndija. U toku je realizacija projekta „Pametni parking“. Očekivanja su da će ovim projektom biti riješen problem bespotrebnog stvaranja gužve na parking prostorima.

III.1.5.10.2. Lokalni prijevoz

Javni prijevoz na području Općine Tešanj odvija se kroz linijski i vanlinijski prijevoz putnika. U okviru linijskog prijevoza putnika Općina Tešanj prema ukazanim potrebama stanovnika i iskazanom interesu prijevoznika vrši usklađivanje redova vožnje na općinskim autobusnim linijama, pokušavajući na taj način zadovoljiti potrebe što većeg broja stanovnika kako u gradskim tako i u prigradskim sredinama.

Najveći broj registrovanih linija za prijevoz putnika čine tzv. “đačke” i “radničke” linije kojima se zadovoljavaju potrebe za prijevozom učenika i zaposlenika na području općine Tešanj. U okviru linijskog prijevoza putnika na općinskim autobusnim linijama registrovano je ukupno 19 redova vožnje sa ukupno 68 polazaka i 69 povrataka na registriranim linijama, koji vrši 5 prijevoznika i to: “Kantić-touristik” d.o.o. Vukovo, Tešanj, “Jelah-bus” d.o.o. Jelah, Tešanj, “Ner-tours” d.o.o. Medakovo, Tešanj, “Zet-tours” d.o.o. Kraševo, Tešanj i “Automerc” d.o.o. Matuzići, doboj Jug. Osim općinskih autobusnih linija potrebe stanovništva za linijskim prijevozom putnika zadovoljavaju se registracijom kantonalnih, federalnih, međuentitetski i međunarodnih linija. Registracija ovih redova vožnje nije u nadležnosti Općine Tešanj.

Taksi prijevoz kao javni prijevoz putnika u vanlinijskom cestovnom prijevozu je sistemski uređen, a nizom općinskih odluka je učinjeno mnogo kako bi se poboljšali uslovi u prometu te zadovoljile potrebe stanovništva i interesi taksi-prijevoznika. Općina Tešanj trenutno uređuje i održava 10 taksi stajališta koja su raspoređena u naseljenim mjestima Tešanj, Jelah, Tešanjka i Šije kako bi bili dostupni što većem broju putnika. Izmjenama kantonalnih i lokalnih propisa povećan je broj taksi-vozila kako bi se u potpunosti odgovorilo interesima građana te smanjio nelegalan rad.

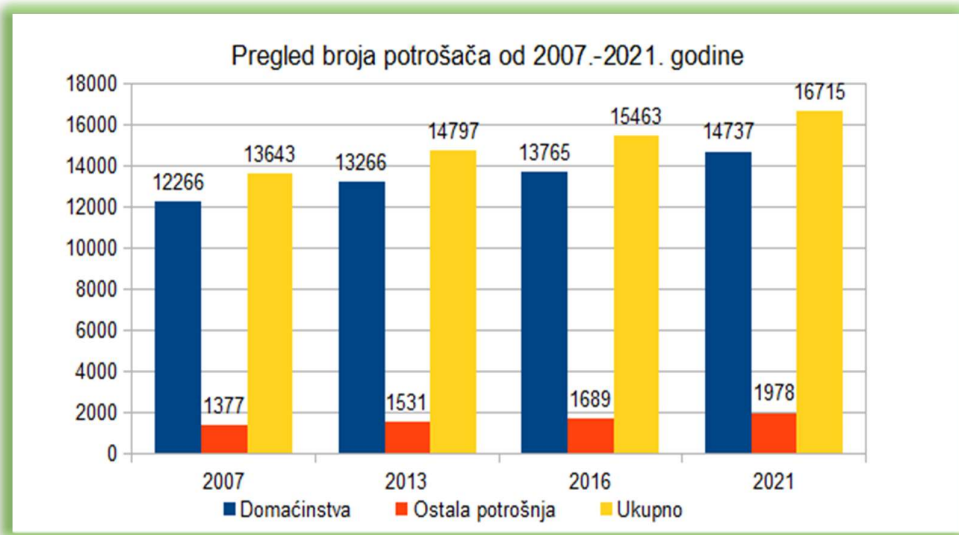
Od ukupno registrovanih poslovnih subjekata, na početku 2022. godine 72 su u oblasti taksi-prijevoza.

III.1.5.10.3 Stanje elektro-distributivne mreže na području Općine, broj kupaca-potrošača električne energije

Elektrodistributivna mreža koju održava Poslovna jedinica distribucije Tešanj se napaja iz dvije primarne TS: TS 110/35/10 kV Tešanj (ZK), snage 40 MVA (20MVA + 20MVA) u vlasništvu Elektroprenos BIH A.D. Banja Luka i TS 35/10 kV Jelah (X4), snage /16 MVA (8MVA + 8MVA) u vlasništvu JP Elektroprivreda BIH, podružnica “Elektrodistribucija” Zenica. Pored ove dvije nedavno je puštena u rad novoizgrađena 110 kV trafostanica Jelah za područje općine Tešanj čijom izgradnjom područje općine Tešanj će u narednih 30-50 godina imati dovoljnu količinu električne energije, što je jedan od preduslova za dalji razvoj.

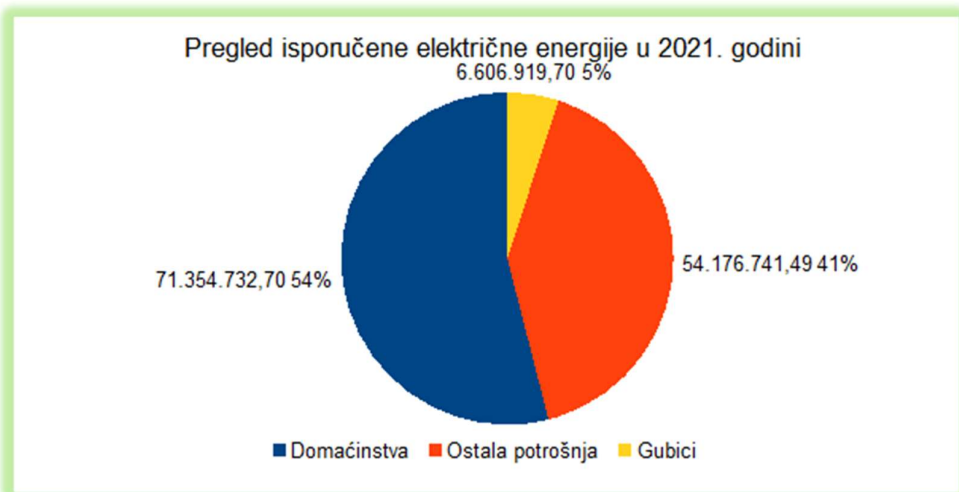
Preko navedene 10 kV mreže napaja se **208** distributivnih trafostanica 10/0,4 kV, u vlasništvu ED Zenica, ukupne instalisane snage **51,11** MVA. Trenutno postoji 74 kablovske trafostanice instalisane snage 31,89 MVA i 134 stubnih trafostanica instalisane snage 19,22 MVA. Iz navedenih distributivnih trafostanica PJD Tešanj napaja se 16715 kupca preko niskonaponske mreže od čega je 891 km nadzemnog i 111 km podzemnog voda. Pored navedenog, na elektrodistributivnu mrežu PJD Tešanj je priključeno i 31 distributivna trafostanica 10/0,4kV u vlasništvu trećih lica, 18 distributivnih trafostanica 10/0,4kV u vlasništvu EP HZHB, kao i 78 malih elektrana u vlasništvu trećih lica od kojih je 77 solarnih elektrana instalisane snage 3059,5 kW i jedna hidroelektrana.

Broj kupaca električne energije. Poslovna jedinica distribucije Tešanj električnom energijom snabdijeva ukupno 16715 kupca. U kategoriji domaćinstava je 14737 kupaca ili 88%, i 1978 kupaca u kategoriji ostalih potrošača ili 12% od ukupog broja potrošača. Od 2007. godine broj potrošača električne energije konstantno je u porastu. Pregled porasta potrošača je dat u Grafikonu 10.

Grafikon 10.

Potrošnja električne energije. Tokom perioda januar-december 2021. godine Poslovna jedinica distribucije Tešanj je isporučila 132138393,89 kWh električne energije. Isporučka električne energije u zadnje tri godine je također u blagom porastu. U odnosu na 2018. godinu porast isporuke električne energije u 2021. godini bio je veći za 7,7 % u odnosu na 2018. godinu. Pregled isporučene električne energije u 2021. godini po kategorijama je prikazan na grafikonu 11.

Grafikon 11.

Ulaganja u snabdijevanje električnom energijom. U periodu 2018 - 2021 godina na području PJD Tešanj izgrađena je ukupno 23 nova trafostanica i pokrivenost općine Tešanj je 100%.

Tabela 37. Izgrađene trafostanice u periodu 2018-2021

Godina izgradnje	Naziv TS	Instalisana snaga
2018	TS 10/0,4 kV JELAH MOSTARSKA (T8759)	250
2018	TS 10/0,4 kV DŽEMILIĆ PLANJE DŽAMIJA (T10310)	160
2018	TS 10/0,4 kV VUKOVO PUNDAČE (T6613)	160
2018	TS 10/0,4 kV AS - TEŠANJ (T13310)	400
2018	TS 10/0,4 kV PRINCESS (T24909)	630
2018	TS 10/0,4 kV KPF01 (T33710)	100
2018	TS 10/0,4 kV MEPROMEX (T13309)	250
2019	TS 10/0,4 kV NOVO SELO LJESKOVAC (T16809)	630
2019	TS 10/0,4 kV MILJANOVCI LONČARI (T6710)	160
2019	TS 10/0,4 kV PILJUŽIĆI ADA (T6512)	630
2019	TS 10/0,4 kV UKUS (T1812)	100
2020	TS 10/0,4 kV MRKOTIĆ MAGISTRALA (T7063)	250
2020	TS 10/0,4 kV BUKVA DŽAMIJA (T1306)	400
2020	TS 10/0,4 kV JELAH JEZERO (T16810)	100
2020	TS 10/0,4 kV MEDAKOVO SOCIJALNO (T6511)	630
2020	TS 10/0,4 kV RADUŠA LIPE (T6961)	160
2021	TS 10/0,4 kV TREPČE VODOVOD (T9510)	100
2021	TS 10/0,4 kV GLINIŠTE-1 (T15711)	250
2021	TS 10/0,4 kV VILA SOLAR (T32410)	630
2021	TS 10/0,4 kV VILA 4 (T33664)	400
2021	TS 10/0,4 kV ŽABLJAK POLJE - GMC (T27359)	630
2021	TS 10/0,4 kV PIRO PROMET (T33663)	250
2021	TS 10/0,4 kV RADUŠA ELEKTRANA (T29709)	250

U istom periodu izgrađeno je ukupno 15.424 metara podzemne 10(20) kV mreže, a u pogon je pušteno i 63 malih elektrana na sunčevu energiju.

U 2016. godini Opina Tešanj je sa Elektroprenosom BiH potpisala ugovor o kupoprodaji zemljišta za izgradnju 110 kV trafostanice Jelah na lokalitetu Glinište. Vrijednost ulaganja je oko 6 miliona maraka, krajem 2021. godine su započeti radovi a završetak je realizovan u 2022. godini.

Treba istaći činjenicu da je općina Tešanj među pet najvećih potrošača industrijske struje u Bosni i Hercegovini. Nakon završetka radova i puštanja u rad TS 110 KV stanica Jelah u planu je i izgradnja dalekovoda Tešanj-Jelah.

III.1.5.10.4. Javna rasvjeta

Na području Općine imamo 102 mjerna mjesta ulične rasvjete u svih 25 mjesnih zajednica. Može se konstatovati da je pokrivenost općine javnom rasvjetom blizu 100%. Ukupno je registrovano 7357 stubova javne rasvjete i 7790 rasvjetnih tijela. Od toga 5258 štednih sijalilca snage 32 W, 70 rasvjetnih tijela veće snage (od 100 do 150 W) i 2462 LED rasvjetna tijela.

Poređenja radi u 2017. godini bilo je 3550 stubova i 3750 rasvjetnih tijela što znači da smo u periodu od 5 godina imali povećanje od 107,23 % stubova i 107,73 % rasvjetnih tijela.

U planu za održavanje javne rasvjete u 2022. godini, u urbanim zonama rezervisana su bila sredstva u iznosu od 54.000,00 KM, a za plaćanje troškova električne energije rezervisana su bila sredstva u iznosu od 360.000,00 KM. U 2021. godine, utrošeno je ukupno 317.668,09 KM ili 1.504.215,71 kW (na 102 mjerna mjesta) električne energije za javnu rasvjetu. Što je za 14.808,848 KM više ili 95.418,6 kW više potrošene električne energije u odnosu na 2020. godinu.

Program zamjene klasičnih rasvjetnih tijela, LED rasvjetnim tijelima, se posljednjih godina intenzivirao i dao je dobre rezultate i po pitanju uštede električne energije, kao i po pitanju kvaliteta javne rasvjete. U 2022. godini planirana su sredstva za zamjenu klasičnih rasvjetnih tijela LED rasvjetnim tijelima u iznosu od 80.000,00 KM.

Upravljanje javnom rasvjetom u urbanim zonama općine je stabilno. Posljednjih godina, a kroz javni poziv za izbor najpovoljnijeg izvođača na održavanju javne rasvjete (javna nabavka-otvoreni postupak), ugovor dobija firma "Elektroprizma" Tešanj. Svi registrovani i prijavljeni kvarovi se otklanjaju u najkraćem roku, a po nalogu Općine.

Za sanacije javnih rasvjeta u mjesnim zajednicama, u posljednje dvije godine izdvajalo se oko 25.000,00 KM na godišnjem nivou. Sredstva su dodjeljivana u vidu granta za servisiranje javnih rasvjeta.

III.1.5.10.5. Telekomunikacije, internet i RTV signal

Trenutna ocjena dostupnosti usluga telekomunikacione mreže je zadovoljavajuća a kvalitet tih usluga je iznad prosječnog kvaliteta na nivou ZE-DO kantona i FBiH.

Usluge omogućuju fiksne i prenosne mreže. Fiksne mreže čine Pristupne telefonske mreže (PM) putem bakarnih kablova: komutacionih čvorišta (ranijeg naziva: telefonske centrale) kojih na području općine Tešanj ima 10 /deset/: Tešanj, Bukva, Novo Selo, Trepče, Tešanjka, Šije, Miljanovci, Jablanica, Mrkotić i Jelah (sva ova čvorišta sa pripadajućim pristupnim kablovskim mrežama pokrivaju sve mjesne zajednice na teritoriji općine) i mobilnih mreža, koju čine GSM bazne stanice: Oraš Planje, Miljanovci, Paklenica /Tešanj/, Trebačko Brdo, Bukva, Jelah, Krndija /Tešanj/ i Karadaglije. Potrebe za mobilnom telefonijom upotpunjavaju i BS: Pridjel /teritorija RS/ i Alibegovci /teritorija općine Usora/. Prenosne mreže, koje su izvedene sa modernim optičkim kablovima a koje povezuju sva nabrojana komutaciona čvorišta i GSM BS sa nadređenim telekomunikacionim centrima u Zenici i Sarajevu. Kapacitet tih prenosnih optičkih kabela uveliko zadovoljava i buduće potrebe TK usluga. Ukupan broj instalisanih telefonskih bakarnih parica svih komutacionih čvorišta je veći od 30.000. Kapacitet komutacionih čvorištaje 15.000 POTS brojeva/telefonskih brojeva, od čega je aktivno oko 9.000 širokopojasne usluge /ADSL i TV/ sudjeluju u instalisanom kapacitetu od 5.000 priključaka.

Na prostoru Općine Tešanj, telekomunikacijske, internet i RTV usluge pruža i privatna kompanija KTV E-G-E, sa sjedištem u Matuzićima, Općina Doboj Jug. Svojom infrastrukturnom mrežom pokriva 3 općine: Tešanj, Doboj Jug i Usoru a svoju djelatnost obavljaju putem najsavremenije mreže optičkih kablova, sa preko 100 kilometara podzemne i preko 30 kilometara nadzemne (zračne) mreže optičkih kablova. Svojom mrežom pokriveni su svi dijelovi Općine Tešanj, izuzev Trepča i Džemilić Planja koji su u fazi pripreme instalacija te Jablanice, Karadaglija i Roša, na kojima još nema aktivnosti zbog geografske udaljenosti. Svojim korisnicima nude paletu usluga u vidu internet paketa sa različitim brzinama prenosa

podataka, usluge kablovskog RTV signala, fiksne telefonije a u fazi pripreme je i mogućnost korištenje mobilne telefonije putem ove kompanije. Kompanija trenutno zapošljava 12 osoba, sa besplatnim info i call centrom za pružanje informacija te servisno-tehničkom podrškom.

Ključni izazovi društvenog razvoja	Razvojne potrebe
Osavremenjivanje javne uprave i digitalizacija procesa u pružanju javnih usluga uključujući saradnju sa civilnim društvom	Kreiranje i provođenje modula digitalizacije uprave, razvoj i implementacija digitalnih alata, kreiranje kapaciteta kreiranja i privlačenja projekta, provedba rodne ravnopravnosti
Uključenost mladih, atraktivnost i dostupnost sadržaja koji pozitivno utiču na zadovoljstvo mladih	Podrška udruženjima mladih, stambena izgradnja, povoljnosti u rješavanju ključnih pitanja mladih (podrška porodici, rađanju itd) u cilju povećanja zadovoljstva mladih, poticanje kreativnih obrta mladih, stipendiranje talenata
Osavremenjivanje društvene infrastrukture, opremljenosti i standarda pružanja usluga (zdravstvo, obrazovanje, socijalna zaštita, sport i kultura) i podrška ranjivim grupama u dostupnosti usluga	Projekti opremanja, izgradnje i dogradnje objekata prilagođenih savremenim trendovima i potrebama. Programi podrške ciljanim grupama usmjerenih na povećanja zadovoljstva korisnika, aktivnosti obrazovanja odraslih, uključenost ranjivih grupa, preventiva u zdravstvu i djelovanje na dominantno prisutne bolesti
Kvalitetno kreirani i posjećeni sadržaji društvenog razvoja usmjerenih na zadovoljstvo građana i stvaranje potencijala ukupnog razvoja	Projekti i programi sportskog i kulturnog sadržaja obima koji predstavlja atraktivnost i stanovnicima izvan općine sa ciljem povećanja sadržaja i konzumenata. Promocija i uvezivanja sa drugim sredinama u oblasti kulturno-historijskog naslijeđa
Suočavanje sa društvenim anomalijama izraženim u korupciji i društveno-neprihvatljivim ponašanjima (korupciji, diskriminaciji i privilegijama ali i delikvenciji, narkomaniji, kladionicama, nasilju u porodici, nezdravom odnosu poslodavaca i radnika, drogi, alkoholu, krađi)	Programi i projekti socijalne politike, uticaja na razvoj svijesti u uspostavi institucionalnih mehanizama rada sa kategorijama sa izraženim devijativnim ponašanjima i izgradnja sistema koji preventivno utiču i sprečavaju negativna ponašanja i povećavaju sigurnost stanovnika
Razvijena tehnička infrastruktura koja omogućava dostupno korišćenje na svim područjima općine i omogućava nesmetane aktivnosti građana i privrede	Projekti razvoja i unaprijeđenja tehničke infrastrukture koja između ostalog omogućava bolju dostupnost i korišćenje obnovljivih izvora energije
Kvalitetna cestovna infrastruktura na području općine koja je prilagođena sigurnom kretanju učesnika u saobraćaju i koja općinu Tešanj kvalitetno povezuje sa širim saobraćajnim koridorima (Vc) sa cjelokupnom pratećom infrastrukturom	Projekti koji proširuju sistem saobraćajnica na području općine sa izraženom potrebom planskog pristupa i izgradnje ključnih objekata saobraćajne infrastrukture povezivanja sa koridorom Vc što utiče na veći protok saobraćaja i razvoj općine.

III.1.6. OKOLIŠNI RAZVOJ

III.1.6.1. Stanje prostorno-planske dokumentacije – regulacioni planovi

U skladu sa Zakonom i jedinstvenom metodologijom za donošenje planskih dokumenta a s ciljem organiziranja, korištenja i namjene prostora, te mjera i smjernica za uređenje i zaštitu prostora na području općine Tešanj usvojeni su prostorno-planski dokumenti navedeni u tabeli 38. U narednom periodu će se raditi ažuriranje postojećih planova prema potrebi, ili potpuno novi planovi. Po pitanju prostorno-planske dokumentacije se nije ništa mjenjalo ali se očekuje usvajanje novog prostornog plana.

Tabela 38. Pregled prostorno-planske dokumentacije

Red. br.	Obuhvat (općina, naselj. mjesto ili dio)	Naziv Odluke	do ... godine	broj Sl. glasnika
1.	Općina Tešanj	Prostorni plan općine Tešanj	2020	7a/09
2.	Tešanj, Bukva	Odluka o usvajanju i provođenju Urbanističkog plana naseljenog mjesta Tešanj	n/n	6/88
3.	Tešanj	Odluka o usvajanju i sprovođenju Regulacionog plana centralnog dijela Tešnja	n/n	1/89
4.	Tešanj	Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o usvajanju i sprovođenju Urbanističkog plana Tešnja	n/n	4/98
5.	Tešanj	Odluka o usvajanju i provođenju Urbanističkog projekta za lokalitet koji se nalazi u zoni zdravstva u Tešnju	n/n	3/05
6.	Raduša	Odluka o provođenju Revizije regulacionog plana "Jugozapad-Tešanj"	n/n	6/02
7.	Raduša	Odluka o usvajanju i provođenju izmjena i dopuna regulacionog plana "Jugozapad-Tešanj" i usvajanje izmjene plana	2022	1/17
8.	Tešanj	Odluka o usvajanju i provođenju projekta Revizije plana, revitalizacije i regeneracije Stare čaršije (iz 1987.god.) integralnog dijela Starog grada Tešanj i sa proširenjima granica stare historijske jezgre (iz 2002.g.)	n/n	2/04
9.	Bukva	Odluka o provođenju izmjena i dopuna Regulacionog plana "POSLOVNA ZONA BUKVA" Tešanj	2021	2/16
10.	Tešanj	Odluka o usvajanju i provođenju Regulacionog plana "MUSALA" Tešanj II	2018	7/08
11.	Jelah	Odluka o usvajanju i sprovođenju Urbanističkog reda naselja Jelah	n/n	13/81
12.	Jelah	Odluka o provođenju izmjena Regulacionog plana "CENTAR" Jelah	2018	4/13
13.	Jelah	Odluka o usvajanju i provođenju Izmjene dijela Regulacionog plana "CENTAR" Jelah	n/n	5/07
14.	Jelah	Odluka o usvajanju i provođenju Izmjene namjene dijela "Urbanističkog reda Jelah" na lokalitetu zvanom Ciglane-Jelah	n/n	5/08
15.	Tešanjka	Odluka o usvajanju i provođenju regulacionog plana "TEŠANJKA" za naseljeno mjesto Tešanjka	n/n	8/06
16.	Rosulje, Vukovo, Jelah	Odluka o usvajanju i provođenju Regulacionog plana "Poslovna zona Glinište"	2022	9/09
17.	Rosulje, vukovo, Jelah	Odluka o izmjenama Odluke o usvajanju i provođenju Regulacionog plana "Poslovna zona Glinište"	n/n	5/15
18.	Rosulje, Vukovo, Jelah	Odluka o provođenju izmjena i dopuna Regulacionog plana "Poslovna zona Glinište"	n/n	9/15
19.	Tešanj	Odluka o usvajanju i pokretanju aktivnosti radi privođenja namjeni Idejnim projektom prikazanog koncepta poslovno-stambenog objekta "Katanga"	n/n	10/09
20.	Karadaglje	Odluka o usvajanju i provođenju regulacionog plana Turističko rekreacione zone "Kiseljak"	n/n	2/10
21.	Tešanj	Odluka o usvajanju i provođenju urbanističkog projekta "Tešanj-Centar"	2017	2/12
22.	Tešanj222	Odluka o usvajanju Prijedloga idejnog urbanističkog rješenja "Vrata grada 2"	n/n	10/10
23.	Glinište	Zoning plan "Poslovna zona Glinište"	2017	8/17
24.	Tešanj	Urbanistički projekat "Zona zdravstva "	n/n	3/05
25.	Tešanj	Plan revitalizacije i regeneracije Stara čaršije	n/n	4/20

III.1.6.2. Stanje komunalne infrastrukture i usluga za koje je odgovorna lokalna samouprava

Komunalna infrastruktura i sistemi za vodosnabdijevanje, otpadne vode i zbrinjavanje otpada u Općini Tešanj nisu na nivou potreba lokalne zajednice. Sredstva se osiguravaju korištenjem više izvora finansiranja među kojima su najznačajniji: sredstva općine, budžetska i sredstva fondova viših nivoa vlasti, sredstva međunarodnih i drugih donatora i kreditora, sredstva operatera i sredstva građana i poslovnih subjekata, kao i dijelom sredstva komunalnog preduzeća u skladu s mogućnostima istog.

U primjeni su i u razmatranju odgovarajući modeli kojima su rješavana ili se mogu riješiti pitanja vlasničkog statusa nad sredstvima, pitanja primopredaje, korištenja i upravljanja. Ova rješenja, obzirom da imaju direktnu povezanost sa strukturiranjem troškova i cijenama komunalne usluge biće posebno važna kod realizacije većih projekata odnosno stavljanja u funkciju infrastrukturnih objekata veće vrijednosti. Za sada je cijene komunalne usluge u

lokalnoj zajednici moguće okarakterizirati kao prihvatljive i relativno stabilne, jer je racionalnim poslovanjem JP Rad d.d. i značajnim ulaganjima Općine Tešanj kao i razvojnim ulaganjima iz drugih izvora u proteklim godinama omogućeno zadržavanje iste cijene za komunalne usluge.

III.1.6.2.1. Vodosnabdijevanje

Vodosnabdijevanje korisnika na području općine Tešanj odvija se putem vodovodnih sistema kojima upravlja JP Rad d.d., putem manjih vodovodnih sistema i objekata kojima upravljaju druge organizacije i grupe građana te putem javnih izvorišta i privatnih vodnih objekata. JP „RAD“ snabdijeva preko 60% stanovnika općine Tešanj, mjesni vodovodi pokrivaju 24,5% stanovnika dok 15,5% stanovnika se snabdijeva individualno (uglavnom sopstevni bunarevi). Smjer razvoja vodosnabdijevanja ide u cilju stalnog povećanja snabdijevanja stanovnika od strane JP „RAD“. U pogledu zahvaćenih količina voda uočava se rast u periodu 2017-2021. godine.

Tabela 39. Pregled količina zahvaćenih voda-m³

GOD/MJESEC	januar	juli	decembar	UKUPNO
2017	129544	162594	137050	1623397
2018	142865	156054	159188	1831241
2019	153227	178835	160523	1877694
2020	159218	178550	160743	1976307
2021	161747	213696	180846	2030435

III.1.6.2.2. Vodosnabdijevanje putem mreže kojom upravlja JP Rad d.d. Tešanj

JP Rad Tešanj d.d. upravlja vodovodima Tešanj, Jelah i Kraševo. Vodovodi se oslanjaju na izvorišta Stupa - Mekiš, Jelah Polje i Kraševo (Tabela 40.). Zahvati na vodoizvorištu Stupa - Mekiški potok su otvorenog tipa, izvorište Jelah Polje čini sistem šest bunareva od kojih je jedan van funkcije a izvorište Kraševo čini pet bunareva lociranih u zoni neposredno uz rijeku Usora. U okviru projekta jačanja izvorišta izgrađen je i u novije vrijeme je stavljen u funkciju bunar Miljanovci. Takođe se pristupilo izgradnji bunara PEB 1 sa ciljem povećanja kapaciteta vodoizvorišta Jelah Polje. Za izgradnju bunara osigurana su sredstva iz budžeta Kantona, Općine i JP Rad d.d.

Tabela 40. Pregled vodovoda kojima upravlja JP Rad d.d.

Karakteristika	Vodovod Tešanj	Vodovod Jelah	Vodovod Kraševo
Vodoizvorište	Stupa i Mekiški potok	Jelah Polje	Kraševo
Kapacitet (l/s)	8 do 22	16 do 40	2 do 15
Broj potrošača		8749	
Broj domaćinstava		7917	
Ostali korisnici		832	

Navedeni vodovodi imaju slijedeći obuhvat; vodovod Tešanj pokriva područje grada Tešnja, vodovod Jelah pokriva rezervoarom Jevadžije Jelah i okolna naselja a rezervoarom Krndija industrijsku zonu Bukva i naselje Krndija, vodovod Kraševo pokriva naseljena mjesta Kraševo, Lepenica i Mravići. Putem navedenih vodovodnih sistema JP Rad d.d. snabdijeva vodom ukupno 8.749 korisnika od čega 7.917 domaćinstava i 832 poslovnih i drugih korisnika.

Prema podacima JP Rad d.d. ukupno se putem vodovoda kojima upravlja ovaj operater snabdijeva vodom oko 28.000 stanovnika. Dio korisnika nije priključen na kanalizaciju pa je u kategoriji korisnika koji imaju istovremeno riješeno i pitanje vodosnabdijevanja i odvodnje oko 10.000 lica. Ukupna količina zahvaćene vode na godišnjem nivou je preko 2.000.000 m³. Među osnovne karakteristike mreže svakako treba ubrojati da nema gravitacijske pogodnosti kod primarne distribucije, da je posrijedi relativno star sistem čije je upravljanje dodatno otežano konfiguracijom terena, razuđenošću i kapacitetima postojeće mreže kao i promjenama u atmosferskim i hidrološkim prilikama a posebno tokom zamućenja i blokada usljed bujica te vrlo izraženog pada kapaciteta izvorišta u periodu suša.

Kontrolu kvaliteta vode JP Rad d.d. vrši na tri načina: koristeći interne kapacitete sa stručnim osobljem i odgovarajućom opremom u skladu sa propisanom metodologijom i razvijenom dugogodišnjom praksom, te kontinuirano koristeći usluge HES službe Doma zdravlja Tešanj i usluge Instituta za sigurnost hrane Zenica.

Razvoj i širenje vodovodne mreže odvija se u okviru priključenja novih korisnika na postojeću mrežu i u okviru kapitalnih projekata koje vodi Općina. Kroz redovno priključenje novih korisnika godišnje se realizuje cca 150 novih pruključaka dok kroz kapitalne projekte u proteklih 5 godina izvršeno je proširenje vodovodne mreže u naseljima Dobropolje, Mekiš, Roše, Joldići. Od značajnijih projekata izrađen je vodovod Trepče-Medakovo, Tepe-Hrvatinovići te vodovoda Raduša-Jugozapad Tešanj za 1774 domaćinstva, odnosno 7100 stanovnika.

U oblasti razvoja vodoizvorišta, odnosno povećanja zahvaćenih količina, izgrađen je novi bunar u Miljanovcima kapaciteta 1,5 - 3 l/s, projektovani novi bunarevi PEB-1 i PEB-2 u Jelah Polju kapaciteta po 5 l/s, a ugovoreni su radovi na izgradnji bunara PEB-1. Gradnja projektovanog bunara PEB-2 je upitna jer je lociran na teritoriji općine Usora, sa kojom je u toku spor oko postojećih bunareva (B4, B5 i B6) koji se nalaze na teritoriji općine Usora. Generalno, ograničavajući faktor za dalji razvoj mreže su nedovoljne količine vode na izvorištima i nedostatak rješenja za dugoročno obezbjeđenje potrebnih količina vode za piće. Trenutno je u izradi studija dugoročnog vodosnabdijevanja, ali i izgrađen novi bunar PEB 3 koji je u Junu 2022. stavljen u funkciju sa projektovanim kapacitetom od 10-15 l/s. Osim njega otkupljeno je zemljište i raspisan tender za izgradnju još jednog dodatnog bunara PEB 5 koji će evidentno biti stavljen u funkciju početkom ili sredinom 2023. godine.

Poseban problem predstavlja razvoj plasteničke proizvodnje povrća koja navodnjavanje bazira na vodi za piće iz sistema općinskog vodovoda, punjenje bazena za kupanje iz sistema, prekomjerna potrošnja u ljetnim danima, kao i potrošnja privrede koja odnosi preko 30% od ukupnog kapaciteta vode.

III.1.6.2.3. Vodosnabdijevanje putem mjesnih i privatnih vodovoda

Tabela 41. Mjesni vodovodi na području općine Tešanj (dopune i promjene podataka izvršene u julu 2022. godine)

Mjesna zajednica	Vlasnik vodovoda	Izdašnost izvorišta (l/s)	Broj stanovnika	Broj dom. ob. vod.	NAPOMENA
Bobare-Drinčići-Blaževci, Kalošević, Šije, Tešanjka, Raduša, N. Miljanovci, Dobropolje-Mekiš, Dž. Planje, Jablanica, Karadaglije, Piljužići, O. Planje	Različita struktura vlasništva (Grupe građana, mz-e, građani)	59,1	cca 20.000	4.943	Različite situacije i otvorena pitanja: vlasnička pozicija, dokumentacija, vodna akta

Neuređenost ovih vodovoda u pogledu zakonskih zahtjeva predstavlja glavnu prepreku integriranju u sistem JP „RAD“.

III.1.6.2.4. Otpadne vode

Trenutno se odvodnja otpadnih voda iz domaćinstava vrši putem dva kanalizaciona sistema u urbanim zonama Tešnja i Jelaha, te putem neutvrđenog broja manjih infrastrukturnih objekata za prikupljanje i tretman otpadnih voda u vlasništvu privatnih i drugih lica u koje se mogu ubrojati manje odvodnje, septičke jame, upojni bunarevi i sl. U okvirima funkcije nadzora ispuštanja otpadnih voda na nivou općine ne postoji jedinstvena evidencija sa pregledom stanja ove infrastrukture i procjenom emisije otpadnih voda.

Na sisteme kanalizacije kojima upravlja JP Rad d.d. priključen je relativno mali broj objekata. Krajem 2021. godine registrovano je 3.240 korisnika. Povećanje za 118 korisnika predstavlja procentualno izraženi rast od 3,78 % u odnosu na 2020. godinu. Tokom 2021. godine fakturisano je 636.238 m³ otpadne vode, što je za 21.730 m³ manje u odnosu na predhodnu godinu. Riječ je o smanjenju od 3,3 %. Obračun naknade za distribuciju otpadnih voda vrši na osnovu očitane potrošnje vode. Od registriranih 3.240 korisnika u kategoriji domaćinstava su 2.710 korisnika ili njih 83,64 % dok su 494 u kategoriji ostalih, odnosno 16,36 %. Razlog manje fakturirane otpadne vode jeste redukcija 2021. godine u trajanju od oko 100 dana.

Osnovne karakteristike trenutnog stanja u oblasti otpadnih voda i sistema za njihov tretman su slijedeće: izbjegavanje priključenja na sisteme odvodnje tamo gdje su dostupni, uključujući urbana područja, ispuštanje otpadnih voda u okoliš bez prečišćavanja, usmjeravanje otpadnih voda direktno u vodotokove, ugrožavanje vodoizvorišta otpadnim vodama, kontinuirano je prisutan problem odsustva nadzora i kontrola nad ispuštanjem otpadnih voda čak i kod voda sa enormnim stepenom zagađenosti, istovremeno se sisteme odvodnje fekalnih voda koriste za oborinske i slivne vode, nedovršen je i nije predat na upravljanje dio infrastrukture koja se gradi ili je izgrađena.

Najveći broj poslovnih i industrijskih korisnika još uvijek nema vlastite prečištače niti adekvatan predtretman otpadnih voda čak i u slučajevima gdje korisnici raspolažu neophodnom vlastitom infrastrukturom. Prisustvo otpadnih voda u zonama vodoizvorišta posebno je rizično te se ističe potreba da se hitne mjere zaštite od onečišćenja osiguraju u zoni izvorišta Jelah Polje te drugih ugroženih vodoizvorišta.

U toku je realizacija projekta kojeg vodi Općina Tešanj na izgradnji sistema za prikupljanje otpadnih voda sa područja općine Tešanj.

- **(2015)** Izvođenje radova na izgradnji primarnog kolektora počelo je 2015. godine. Naime, nakon što su ispunjene pretpostavke (projektovanje, vlasnički odnosi, potrebne dozvole uključujući i građevinsku), te nakon usaglašavanja načina vođenja postupka i odobrenja PMU i Banke krenulo se u gradnju prve dvije dionice. Javna nabavka za izgradnju prvih cca 8000 m kanalizacionog sistema objavljen je u junu 2015.godine. Predviđena su dva LOT-a na kanalizacionom kolektoru B-V (kanalizacioni kolektor od Mekiša do Tešanjke) i to LOT-1 (dionice IV i V) od RAD-a do Toplane i LOT-2 (dionice II i III) od Toplane do benzinske “Kosovčić” (današnje MADI)

U sklopu LOT-1 rađena je i rekonstrukcija oborinske i fekalne kanalizacije u ulici Titova sa završnom obradom saobraćajnih površina. Ukupna dužina kanalizacionog kolektora u ovom

LOT-u iznosi 2445 m + 250m oborinske + 250 m fekalne kanalizacije u ulici Titova. Izvođenje radova vršila je firma Euro-Asfalt doo Sarajevo. Ugovor je zaključen u augustu 2015.godine. Okončana cijena radova iznosi 1,23 miliona KM. Radovi su završeni u novembru 2015.godine.

Ukupna dužina kolektora u LOT-2 je 5200 m. Izvođenje radova je vršila firma HP Investing doo Mostar (konzorcij HP Investing doo Mostar i Inženjering1 doo Jelah). Ugovor je zaključen u augustu 2015.godine. Okončana cijena radova iznosi 1,63 miliona KM. Radovi su završeni u novembru 2015.godine.

- **(2016/2017)** Kroz postupak javnih nabavki donesena je u junu 2016.godine Odluka o izboru najpovoljnijih ponuda za radove u predmetu nabavke "Izgradnja sistema prikupljanja otpadnih voda na području općine Tešanj, LOT-1 kolektor BI (dionica II- dio) od Tešanjke (granica sa općinom Usora) do Kraševa i LOT-2 kolektor B-I (dionice II-dio, III-dio, IV i V) od Mračaja do Ljetinića (granica sa općinom Usora) i pumpna stanica PS "JELAH" na dionici V".

Ukupna dužina LOT-1 iznosi 2430 m. Izvođenje radova je vršila firma Harysco doo Sarajevo. Ugovor je zaključen u julu 2016.godine. Okončana cijena radova iznosi 1,31 miliona KM. Radovi su završeni u februaru 2017.godine.

Ukupna dužina LOT-2 iznosi 4360 m. Izvođenje radova je vršila firma HP Investing doo Mostar (konzorcij HP Investing doo Mostar i Inženjering1 doo Jelah. Ugovor je zaključen u julu 2016.godine. Okončana cijena radova iznosi 1,74 miliona KM. Radovi su završeni u februaru 2017.godine.

- **(2018/2019)** Nakon provedenog postupka javnih nabavki u maju 2018. godine donesena Odluka o odabiru najpovoljnijih ponuda za radove u predmetu nabavke "Izgradnja sistema prikupljanja otpadnih voda na području općine Tešanj: kolektor B-I (dionica od RO133 do RO194) od Ljetinića do Tešanjke (kroz općinu Usora), pumpna stanica PS "TEŠANJKA", nabavka i ugradnja pumpi i izvođenje elektroinstalacija za pumpne stanice PS "JELAH" i PS "USORA"; kolektor B-V (dionica od RO1 do RO74) od Benzinske „Kosovčić“ do Tešanjke i spoj sa kolektorom B-I u Tešanjci; kolektor A-II (sve dionice od džamije u Miljanovcima do spoja sa kolektorom BI u Jelahu preko puta benzinske Energopetrol) i pumpna stanica PS "USORA (bez nabavke i ugradnje pumpi i izvođenja elektroinstalacija) te kolektor BIII (dionica od RO1 do RO51) od Alpine krz Glinište do spoja sa kolektorom B-I kod Mramorproma."

Ukupna dužina LOT-1 iznosi 2385m. Izvođenje radova je vršila firma Inženjering1 doo Jelah. Ugovor je zaključen u augustu 2018.godine. Okončana cijena radova iznosi 1,75 miliona KM.

Ukupna dužina LOT-2 iznosi 2445m. Izvođenje radova je vršila firma Harysco doo Sarajevo . Ugovor je zaključen u augustu 2018.godine. Okončana cijena radova iznosi 1,26 miliona KM.

Ukupna dužina LOT-3 iznosi 4975 m. Izvođenje radova je vršila firma Špic-beton doo Zenica. Ugovor je zaključen u augustu 2018.godine. Okončana cijena radova iznosi 1,34 miliona KM.

- **(2021/2022)** Nakon okončane procedure Javne nabavke i odluke o izboru najpovoljnijih ponuđača te završenog žalbenog postupka, dana 10.06.21 godine potpisani su ugovori za Izgradnju primarne, sekundarne i tercijarne kanalizacione mreže i kućnih priključaka koji se sastoje iz tri lota:

Lot 1- Izgradnja sekundarne, tercijarne kanalizacione mreže i kućnih priključaka u Jelah polju, Miljanovci-Lončari i Novim Miljanovcima u dužini cca 24km ugovorene vrijednosti 2.180.000,00 KM sa PDV-om

Lot 2- Spajanje postojećih ispusta na već izgrađene primarne kolektore čime bi se reduciralo zagađenje otpadnim vodama u cilju zaštite vodoizvorišta i bunareva, a nakon čije bi se izgradnje i spajanja postojećih ispusta na izgrađeni primarni kolektor otpadne vode ispuštale na jedno mjesto ispod svih vodoizvorišta i bunareva. Ugovorena vrijednost radova je cca 145 hiljada KM sa PDV-om.

Lot 3- Nastavak izgradnje kolektora BI predstavlja završni dio prve faze izgradnje primarnih kolektora na području općine Tešanj čime ćemo dobiti kompletiran i cjeloviti kanalizacioni sistem nakon koga će cjelokupni izgrađeni sistem cca 26 km biti u koji je dosad uloženo cca 12 miliona KM biti u funkciji. Ugovorena vrijednost radova je cca 200 hiljada KM sa PDV-om.

Radovi su završeni, izvršen tehnički prijem i dobijena upotrebna dozvola za ove radove. Završetkom ovih radova stekli su se preduslovi za razvijanje ostatka sekundarne i tercijarne kanalizacione mreže na području općine Tešanj kao i uslov za izgradnju postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda.

Od augusta 2015. godine do jula 2019. godine ugrađeno je cca 26 km kanalizacionog kolektora. Cijena navedenih radova je 10,85 miliona KM, od toga je PDV 1,58 miliona KM, IPA 2009 grant je u iznosu 2,1 milion KM, sredstva FZO su u iznosu 1,24 miliona KM, sredstva Kantona su u iznosu 545 hiljada KM, sredstva iz budžeta Općine su u iznosu 358 hiljada KM te sredstva EIB kredita su u iznosu 4,82 miliona KM. Izgrađeni primarni kolektori u dužini od cca 26 km, koji predstavljaju funkcionalnu cjelinu i povezuju prioritetne dionice (veliki broj stanovnika, prevencija zona bunara, poslovne zone). Dakle voda od Simetrala, od Mračaja i iz Miljanovaca može doći do Kraševa, lokacije budućeg postrojenja/fabrike za preradu otpadnih voda. U ovaj iznos nisu ušli ugovori iz 2021/2022 godine. Sa tim ugovorima investicija će biti blizu cca 15 miliona KM.

- **(PPOV)** Općine Tešanj, Doboj jug i Usora potpisale su sporazum o izgradnji zajedničkog PPOV-a. Urađena je studija izvodljivosti i odabrana je lokacija u Kraševu kao najoptimalnija. Tokom izrade studije izvršena je ponova procjena broja EBS - a. Tokom 2016. godine, Općina Doboj-Jug je odustala od zajedničkog rješenja te će biti potrebno usklađivanje procijenjenog EBS. Obzirom na razradu više mogućih varijanti u projektnim dokumentima prihvaćen je realistični scenarij po kome je prva faza projektovana na 35.000 EBS - a. Shodno tome neophodno je revidirati i procjenu rasta broja korisnika kanalizacionog sistema. Idejni projekat za fabriku otpadnih voda je pripremljen i oko 50% vlasničkih odnosa riješeno. Budući da bi se javna nabavka provodila prema FIDIC (EU) proceduri nije predviđeno da općina posebno naruči izradu glavnog projekta. Finansijska konstrukcija za postrojenje nije zatvorena, za prvu fazu je potrebno cca 10 miliona KM, Uz podršku PMU i pomoć konsultanata pripremljena je tenderska dokumentacija za postrojenje.

U 2021. godini održano je niz sastanaka predstavnika Općine Tešanj i predstavnika Svjetke banke na temu Projekat modernizacije vodnih usluga u kojoj učestvuju najuspješnije općine u BiH, gdje je Općina Tešanj predložila izgradnju Prečištača otpadnih voda kao svoj primarni cilj, na kojim je između ostalog razgovarano i o načinima izvora finansiranja i iznalaženja najboljeg modela za izgradnju istog.

Uz sve navedeno uporedo sa ovim radovima nastavljeno je projektovanje sekundarne, tercijarne kanalizacione mreže i kućnih priključaka. Trenutno je završeno cca 250 km i u tijeku je projektovanje za preostalih cca 60 km.

III.1.6.2.5. Prikupljanje i odlaganje otpada

Na području općine Tešanj djelimično je riješeno pitanje prikupljanja i zbrinjavanja otpada. Prikupljanje i zbrinjavanje komunalnog otpada vrši JP Rad d.d. Tešanj. Za druge vrste otpada često ne postoje sistemska rješenja ili postoje operateri ovlašteni od strane viših novioa vlasti samo u pojedinim slučajevima. Primjer neadekvatnih rješenja je naknadno poništeni model koji je u FBiH primjenjivan na ambalažni otpad. Općina Tešanj je usvojila Plan upravljanja otpadom 2020-2024, što je predviđeno propisima a postaje nužno kod uređenja ove oblasti. Komunalno preduzeće „RAD“, čiji je osnivač Općina Tešanj, upravlja zbrinjavanjem komunalnog otpada (istovremeno, vodovodom i kanalizacijom). Preduzeće je osposobljeno stručnim personalom, voznim jedinicima i potrebnom opremom na lokalnoj deponiji da prihvati veće količine komunalnog otpada. Uz to, KP „RAD“ godinama posluje pozitivno. Pored KP „RAD“, postoji privatno preduzeće „EKO-SERVIS“ koje otkupljuje razne vrste komunalnog otpada i sa kojim općinska uprava ima dobru saradnju, kao i neki drugi operateri koji prikupljanju sekundarne sirovine. Sanacija deponije Planom upravljanja otpadom i usvojenim planom prilagođavanja regionalnom konceptu odlaganja otpada predviđena je do 2030.godine do kada se predviđa kapacitet općinske deponije Bukva. Već sada 2022.g. pogodan je momenat za pripreme odlaganja otpada nakon 2030. godine što za Općinu Tešanj predstavlja poseban izazov. Ovaj projekat treba staviti u poseban fokus jer predstavlja rizik za općinu Tešanj i njene građane. Primjetan je povećan broj autootpada koji predstavljaju opasnost za okoliš.

JP Rad d.d. Tešanj je, kao operater za komunalni otpad, u saradnji sa organima lokalne zajednice je šireći mrežu, prilagođavajući sistem odvoza i jačajući vlastite kapacitete u osoblju, voznim jedinicama i opremi je u mogućnosti pokriti cijelo područje općine Tešanj. Ipak određen broj domaćinstava ne koristi usluge JP „RAD“ a i u prethodnim godinama počelo se sa kaznenim mjerama prema domaćinstvima. Uporedo sa tim ide se korak po korak i različitim akcijama (dodjela besplatnih kanti za smeće) stanovništvo pridobija za organizirano prihvatanje otpada.

U sistemu odvoza komunalnog otpada operater JP Rad d.d. Tešanj trenutno pruža usluge za 9229 korisnika od čega su 8192 korisnika domaćinstva a 1037 korisnika su poslovni subjekti zaključno sa 2021.g. U objektima kolektivnog stanovanja je preko 600 domaćinstava koji su korisnici usluge odvoza otpada. Korisnici odlažu otpad u kante zapremine 120 litara i kontejnere zapremine 1,1 m³. Iznimno su korištene vreće. Obje kategorije korisnika ukupno raspolažu sa cca. 10.000 posuda. U sistemu prikupljanja komunalnog otpada komunalno preduzeće raspolaže sa četiri specijalna vozila, a za dio korisnika kojima pristup specijalnim vozilima nije moguć, koristi se manji kamion sa otvorenom karoserijom. Raspoloživa vozila dovoljna su za postojeći broj korisnika, a za dalje povećanje broja korisnika nužno je planirati nabavku novih kamiona i upošljavanje novih uposlenika.

U MZ Šije ulogu operatera odvoza komunalnog otpada vrši VIS Doboj Jug.

JP Rad d.d. upravlja deponijom u Bukvi. U okviru aktivnosti na propisnom održavanju deponije primjenjivani su kroz duži niz godina odgovarajući standardi zbrinjavanja otpada i upravljanja deponijom ovog tipa. Iako JP Rad d.d. ne raspolaže objektima i opremom za selekciju otpada

postignuti su solidni rezultati u odvajanju dijela sekundarnih sirovina, a prije svega PET ambalaže, čime su ostvarivane značajne uštede u korištenju deponijskog prostora. U toku je postupak koji u konačnici vodi zatvaranju ove deponije zbog obaveza prilagođavanja i prelaska na sistem regionalnog upravljanja otpadom. Za tretman otpada na deponiji komunalno preduzeće raspolaže novim dozerom koji je nabavljen 2018.godine iz vlastitih sredstava preduzeća.

EU direktiva o otpadu nalaže odvojeno prikupljanje i ponovno korištenje iskoristivih komponenti otpada te odlaganje samo neiskoristivog otpada. U saradnji sa lokalnom zajednicom komunalno preduzeće pristupilo je uspostavi sistema odvojenog prikupljanja otpadom. Osnovu sistema činili su reciklažni otoci sa kojih je iskoristivi otpad preuzimalo komunalno preduzeće, a potom sortiranu i presovanu sirovinu isporučivalo otkupljiivaču. Pored 25 eko-otoka koje je instalisalo komunalno preduzeće, preuzimane su količine odvojeno prikupljenog otpada u osnovnim i srednjim školama koje su prikupili đaci u saradnji sa nevladinim sektorom. Podatci o prikupljenim i otkupljenim količinama recikliranog otpada za period 2010.-2016.god. prikazani su u Tabeli 42.

Tabela 42. Prikupljene i otkupljene količine recikliranog otpada 2012.-2021.god.

Godina	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	SUM
kg	25.359	20.704	16.718	13.155	10.290	5.500	6.344	8.476	7.580	4.983	119.109

Najprihvatljiviji je koncept sa dvije posude od kojih se jedna koristi za iskoristivi otpad (suha kanta), a jedna za neiskoristivi otpad (mokra kanta). Pri tome treba poraditi i na odvojenom zbrinjavanju biorazgradivog otpada. Umanjenje deponovanog otpada planira se povećanim izdvajanjem iskoristivog otpada u projektovanom centru za reciklažu.

Nekoliko lokalnih kompanija prikuplja sekundarne sirovine i vrši kupoprodaju, obradu i transport iskoristivog otpada. Posebne kategorije otpada iz ovog plana koje su zastupljene na lokalnom području su: medicinski i farmaceutski otpad, otpad animalnog porijekla, ambalaža i ambalažni otpad, električni i elektronski otpad, otpadne gume, otpadna vozila, otpadna ulja i otpadne baterije i akumulatori. Federalnim planom predviđa se infrastruktura za upravljanje opasnim i posebnim otpadom koja obuhvata ovlaštene operatere, regionalne deponije, privremena skladišta pri regionalnim i lokalnim centrima za upravljanje otpadom, prerađivači, ovlaštene prijevoznici i dva odlagališta na teritoriji FBiH (Tuzla, Zenica).

Komunalno preduzeće izradilo je Plan prilagođavanja upravljanja otpadom koji je odobren od nadležnog Federalnog ministarstva. Ovim planom predviđeno je zatvaranje deponije najkasnije 2030. godine. Izrađena je sva potrebna dokumentacija i obezbjeđene potrebne dozvole za građenje. Urađen je i glavni projekat sanacije deponije finansiran od strane JP RAD. U toku su aktivnosti na formiranju regionalne deponije u Doboju i trenutna predviđanja zatvaranja deponije vezana su za početak rada ove regionalne deponije, što u ovom momentu nije izvjesno i predstavlja znak lokalnoj zajednici da ipak treba raditi na alternativnim rješenjima.

III.1.6.2.6. Toplotna energija

Od 13.426 domaćinstava općine Tešanj, po zadnjem popisu iz 2013 godine, 605 individualnih korisnika i 79 pravnih subjekata (korisnika) se snabdjeva toplotnom energijom iz JP Toplane. Kao gorivo koristi se različite vrste uglja (najzastupljeni mrki i lignit), drvo, nešto manje plin i

nafta. Ne postoje podaci o kvalitetu gradnje objekata i gubicima ali su pretpostavke da je samo manji broj novoizgrađenih kuća i zgrada, kao i tvorničkih hala izgrađen sa kvalitetnom izolacijom. Kotlovnice, njihov položaj i način loženja uglja u privatnim stambenim objektima veoma često su nekvalitetni pa se ostvaruje nepotpuno sagorjevanje. Pored povećanog procenta sumpora u uglju to još više pogoršava zagađenost vazduha posebno u samom gradu Tešnju i Jelahu u zimskom periodu. Proizvodnju toplotne energije i distribuciju vrši JP Toplana smještena u industrijskoj zoni Bukva. Toplana je dioničarsko društvo. Vlasnik je općina sa 76,55%, a 23,45% privatni kapital (mali dioničari bivši radnici PD Pobjeda). Broj zaposlenih je 22 od čega 2 sa VSS i jedan sa VS. Toplana raspolaže sa dva kotla od po 6,5 MW za proizvodnju toplotne energije i koji su u eksploataciji od 1984. godine. Snabdjevanje krajnjih korisnika se vrši putem vrelovodnog sistema i toplinskih podstanica koje su locirane u neposrednoj blizini objekata (korisnika). Godišnja proizvodnja toplinske energije u Toplani d.d. Tešanj iznosi cca 21.000 MWh.

Toplana radi samo u sezoni grijanja (6 mjeseci) u cilju proizvodnje toplinske energije za grijanje industrijske zone, poslovnih i stambenih objekata. Instalirana snaga potrošača 2016.god. prikazana je Grafikonom 23. Za vrijeme rada Toplane u grijnoj sezoni u funkciji je naizmjenično jedan kotao, koji radi punim kapacitetom od 5,00 sati do 22,00 sata, a u periodu od 22,00 do 5,00 sati kotao se održava na toplom režimu. Samo u slučaju vrlo niskih temperatura -5 °C i niže pogon se održava 24 sata neprekidno. Toplana je uvela i implementirala Standarde ISO 9001:2008 i ISO 14001:2004. U saradnji sa Općinom, urađen je Idejni projekat toplifikacije općine Tešanj u okviru regionalnog projekta toplifikacije općina Tešanj, Doboj Jug i Usora i koji je podržan od strane Vlade ZD kantona. Evropski fondovi kao alternativa javnom sektoru isključivo finansiraju biomasu kao gorivo, te je potrebno i u tom pravcu vršiti pripreme. Treba istaći projekat rekonstrukcije centralnog grijanja uz mogućnost obnovljivih izvora energije je kandidovan putem Fonda za okoliš FBiH kod Vlade Republike Češke koji se nalazi u fazi ocjenjivanja. Krajem 2022. godine dobili smo pismenu potvrdu od direktora Češke razvojne agencije da je projekat „Toplification of the Municipality of Tešanj with Renewable / Environmentally Acceptable Energy Sources –Phase I, Stage I” („Toplifikacija općine Tešanj obnovljivim/ekološki prihvatljivim izvorima energije – I faza”) dobio podršku za dalju realizaciju u saradnji sa općinom i Fondom za zaštitu okoliša FBiH.

III.1.6.3 Stanje zraka

Praćenje sadržaja polutanata u zraku je veoma važno da bi se sagledao njihov mogući uticaj na životnu sredinu i zdravlje ljudi. Općina Tešanj je u periodu 2011.-2022. godina realizovala 12 mjesečnih mjerenja na lokacijama: Bukva (preduzeće “Pobjeda”) 2011., 2012. i 2018. godina, Tešanj (preduzeće JP Rad) 2013. godina, Lončari 2015.i 2019. godina, Jelah (Policajska ispostava) 2016. i 2017. godina i (Ured Jelah) 2017. godina, Bukva (Vatrogasi dom Tešanj) 2020.godina, Medakovo (trasa autoputa) 2021. godina i Karadaglije (trasa autoputa) 2022. godina.

Iz rezultata mjerenja u prethodnim mjerenjima zaključeno je da se koncentracije polutanata u zraku kreću u dozvoljenim vrijednostima u ljetnom periodu, dok su u zimskom periodu izmjerene koncentracije određenih polutanata (PM10 i SO₂) iznad dozvoljenih vrijednosti. Treba napomenuti da su mjerenja na lokaciji Lončari vršena iz razloga uticaja termoelektrane Stanari, dok su mjerenja u Medakovu i Karadaglijama mjerenja vršena u cilju utvrđivanja uticaja budućeg autoputa.

U cilju kontinuiranog praćenja zagađenosti zraka, a na inicijativu Općine Tešanj, Ministarstvo za prostorno uređenje, promet i komunikacije i zaštitu okoline ZDK u saradnji sa Metalurškim institutom „Kemal Kapetanović“ Zenica, nabavilo je i instaliralo stacionarnu stanicu za mjerenje zagađenosti zraka koja je postavljena na području općine Tešanj, na lokaciji Vatrogasnog doma u Tešnju i koja je počela sa radom 01.01.2021. godine. Instaliranje ove mjerne stanice predstavlja kontinuirano praćenje zagađenosti zraka na području općine Tešanj. Putem ove stanice se vrši mjerenje polutanata SO₂, N_x, PM₁₀, O₃ i meteo podaci. Tokom 2021. godine osigurano je kontinuirano praćenje zagađenosti zraka navedenim polutantima. Analiza mjerenja je prikazana u sljedećim tabelama.

Tabela 43. Izvod iz informacije o zagađenosti putem stanice za 2021. godinu

Tabela 1. Zagađenost zraka sumpornim dioksidom (SO ₂) u općini Tešanj												
POKAZATELJ	JANUAR	FEBRUAR	MART	APRIL	MAJ	JUNI	JULI	AVGUST	SEPTEMBAR	OKTOBAR	NOVEMBAR	DECEMBAR
Broj validnih satnih prosjeka mjerenja	X	475	647	659	682	657	681	679	659	681	660	675
Maksimalni satni prosjek (µg/m ³)	X	423,4	304,1	265,1	86,3	85,7	91,5	81,8	147,5	242,7	248,8	257
Broj prekoračenja praga "UZBUNE" (SO ₂ >500 µg/m ³ tri ili više sati uzastopno)	X	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Broj prekoračenja granične vrijednosti za satni prosjek (SO ₂ >350 µg/m ³)	X	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Broj validnih dnevnih prosjeka mjerenja	X	22	29	30	31	30	31	31	30	31	30	30
Maksimalna srednja dnevna vrijednost (µg/m ³)	X	126,1	87,2	54,1	126,1	19,9	34,8	21,8	31,6	72,53	89,9	141,5
Broj prekoračenja granične vrijednosti za dnevni prosjek (SO ₂ >125 µg/m ³)	X	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2

X – stanica bila u probnom radu

Iz tabele je vidljivo da je granična vrijednost u 2021. godini za dnevne prosjeke koncentracije sumpornog dioksida (SO₂) iznosila 125 µg/m³. Navedena vrijednost ne smije biti prekoračna više od 3 puta (ukupno 3 dana) u jednoj kalendarskoj godini. Prekoračena je 3 puta.

Granična vrijednost u 2021. godini za satne prosjeke koncentracija sumpornog dioksida (SO₂) u zraku iznosila je 350 µg/m³. Navedena vrijednost ne smije biti prekoračena više od 24 puta (ukupno 24 sata) u jednoj kalendarskoj godini. Prekoračena 3 puta.

Tabela 44. Izvod iz informacije o zagađenosti putem stanice za 2021. godinu

Tabela 2. Zagađenost zraka lebdećim česticama PM ₁₀ u općini Tešanj												
POKAZATELJ	JANUAR	FEBRUAR	MART	APRIL	MAJ	JUNI	JULI	AVGUST	SEPTEMBAR	OKTOBAR	NOVEMBAR	DECEMBAR
Broj validnih satnih prosjeka mjerenja	X	475	647	659	682	657	681	679	659	681	660	682
Maksimalni satna vrijednost (µg/m ³)	X	314,1	217,3	108,9	55,4	57,4	63,3	42,6	26,5	156,5	145,6	224,2
Broj validnih dnevnih prosjeka mjerenja	X	22	29	30	31	30	31	31	30	31	30	31
Maksimalna srednja dnevna vrijednost (µg/m ³)	X	128,5	84,1	36,7	17,5	41,1	38,5	23,3	12,1	84	80,7	97,4
Broj prekoračenja granične vrijednosti za dnevni prosjek (PM ₁₀ >50 µg/m ³)	X	14	3	0	0	0	0	0	0	4	4	11

X – stanica bila u probnom radu

Napomena: U popisima nije definisana granična vrijednost za satni prosjek koncentracija lebdećih čestica PM₁₀.

Granična vrijednost u 2021. godini za dnevne prosjeke koncentracija lebdećih čestica PM₁₀ iznosila je 50 µg/m³. Navedena vrijednost ne smije biti prekoračena više od 35 puta (ukupno 35 dana) u jednoj kalendarskoj godini. Prekoračena su 36 puta.

Tabela 45. Izvod iz informacije o zagađenosti putem stanice za 2021. godinu

Tabela 2. Zagađenost zraka azotnim dioksidom (NO ₂) u općini Tešanj												
POKAZATELJ	JANUAR	FEBRUAR	MART	APRIL	MAJ	JUNI	JULI	AVGUST	SEPTEMBAR	OKTOBAR	NOVEMBAR	DECEMBAR
Broj validnih satnih prosjeka mjerenja	X	475	647	659	682	657	681	679	659	680	660	682
Maksimalni satni prosjek (µg/m ³)	X	231,2	166,1	125,4	54,5	81,1	21,3	44,5	97,1	190,9	169,3	194,1
Broj prekoračenja praga „UZBUNE“ (NO ₂ > 400 µg/m ³ tri ili više sati uzastopno)	X	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Broj prekoračenja granične vrijednosti za satni prosjek (NO ₂ >200 µg/m ³)	X	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Broj validnih dnevnih prosjeka mjerenja	X	22	29	30	31	30	31	31	30	31	30	31
Maksimalna srednja dnevna vrijednost (µg/m ³)	X	62,6	44,7	23,8	13,1	41,3	9,4	10,1	19,9	43,1	50,7	59,1
Broj prekoračenja granične vrijednosti za dnevni prosjek (NO ₂ >85 µg/m ³)	X	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

X – stanica bila u probnom radu

Granična vrijednost u 2021. godini za satne prosjeke koncentracija NO₂ u zraku iznosila je 200 µg/m³. Ne smije biti prekoračena više od 18 puta (ukupno 18 sati) u jednoj kalendarskoj godini. Prekoračena 1 puta.

Granična vrijednost za dnevne prosjeke koncentracije NO₂ iznosila je 85 µg/m³. Nije bilo prekoračenja.

Povećane vrijednosti SO₂ i PM10 najčešće se javljaju u sezoni grijanja – zagađenje koje nastaje sagorijevanjem čvrstog goriva u individualnim ložištima. Međutim, djelimično se ovo javlja i zbog inteziteta saobraćaja. Zbog negativnog uticaja zagađenja zraka na zdravlje ljudi od izuzetnog ekološkog i zdravstvenog značaja je: proširenje toplifikacije centralnim grijanjem (kako bi se smanjilo zagađenje iz individualnih ložišta), izgradnja pomoćnih saobraćajnica, povećanje energetske efikasnosti objekata, kontinuirano provođenje monitoringa kvaliteta zraka, informisanje javnosti o koncentracijama zagađivača u zraku.

III.1.6.4 Stanje u pogledu vodnih resursa

Vodni resursi na području općine Tešanj su: površinski vodotoci, podzemne vode, izvori i akumulacije. Vodotoci pripadaju slivnom području rijeke Save, a na lokalnom nivou većina vodotoka pripada slivu rijeke Usore, a dio vodotoka na području mjesne zajednice Šije pripada slivu rijeke Bosne. Od značaja za razmatranje vodnih resursa je i površina općine od 263 km² i prosječne padavine od 900 mm/m² godišnje.

Primarni vodotoci na području općine su: dio rijeke Bosne (koja teče istočnim rubom općine) u dužini od oko 4 km; rijeka Usora u dužini od oko 14 km, s tim da je u dužini od oko 5 km općina Tešanj dijeli sa općinom Usora.

Najduže i najveće pritoke rijeke Usore su rijeka Tešanjka, Trebačka rijeka, Mekiški potok, te Radušica, Talin potok, Grgin potok, Golubovac i potok Lužanjka.

Osnovni resurs za vodosnabdijevanje pitkom vodom je rijeka Usora. Površina sliva za proračun karakterističnih proticaja na vodnoj stanici Kalošević je 633 km². Voda ove rijeke ne koristi se direktnim zahvatanjem iz vodotoka nego crpljenjem podzemnih voda iz aluviona. Karakteristični proticaji za povratne periode 10, 20 i 100 godina dati su u narednoj tabeli:

Tabela 46. Karakteristični proticaji za povratne periode 10,20 i 100 godina

Povratni period	Karakteristični proticaj (m ³ /s)		
	Q _{min}	Q _{sr}	Q _{max}
10 godina	1,47	19,3	388
20 godina	1,27	20,7	461
100 godina	0,924	23,2	620

Kvalitet vode u vodotoku je narušen komunalnim i industrijskim otpadnim vodama iz Teslića, kao i otpadnim vodama naselja općina Tešanj i Usora. Mogućnost prerade i korištenja za piće je upitna zbog kategorije vodotoka. U općinama Tešanj, Teslić i Usora u toku su aktivnosti na rješavanju odvodnje i prečišćavanja otpadnih voda čime bi se stvorili preduslovi za ozbiljnije razmatranja mogućnosti prečišćavanja i korištenja.

Trebačka rijeka i Mekiški potok su vodotoci koji već se koriste kao izvor vode za piće zahvatanjem zahvatima tirolskog tipa, dakle bez akumulacije, i preradom na postrojenju za

preradu vode u Tešnju. Iz tog razloga se osnovni podaci o ovim vodotocima prezentiraju zajedno. Površina slivnog područja je bez obrađenih podataka. Utvrđeni minimum na oba izvorišta ukupno je oko 6 l/s, a karakteristika sistema zahvatanja je takva da omogućuje zahvatanje 20 l/s. Područje je nenaseljeno te je zaštita izvorišta efikasnija. Voda se ne može koristiti za piće bez prethodnog tretmana. Značajno bi bilo razmotriti mogućnost akumuliranja vode radi korištenja u sušnom periodu.

Veličina slivnog područja Mekiškog potoka je 3,41 km², a Trebačke rijeke 3,53 km². U minimumu se zahvataju ukupne količine vode tako da nije osiguran biološki minimum.

Ostali vodotoci uglavnom su manjeg proticaja i za vrijeme sušnom periodu u potpunosti presuše. Rijeka Tešanjka kao resurs nije razmatrana zbog zagađenosti.

Kao značajan resurs podzemne vode izdvaja se aluvion rijeke Usore. U direktnoj je vezi sa vodostajem na Usori i detaljnije je istražen u zoni Jelah Polja odnosno izvorišta Jelah. Na izvorištu Jelah Polje u hidrološki povoljnom periodu crpi se i za piće koristi do 45 l/s. U hidrološki nepovoljnom dijelu godine izdašnost izvorišta pada i na 16 l/s. Zbog direktne povezanosti sa Usorom moguće je razmatrati poboljšanja vještačkim podizanje nivoa rijeke Usore, vodeći računa o kvalitetu obzirom na zagađenost rijeke Usore.

Značajnija crpljenja za potrebe vodosnabdijevanja vrše se i u Kaloševiću, Ljetiniću i Kraševu. Voda je zadovoljavajućeg kvaliteta i uz dezinfekciju moguće je korištenje za piće. U pojedinim zonama primijećeno je zagađenje manganom iznad dopuštenih granica.

Aluvion rijeke Tešanjke nije detaljnije istraživan, a postojeći bunarevi za vodosnabdijevanje u ovom aluvionu su problematični zbog kvaliteta vode, odnosno velike zagađenosti rijeke.

Sa aspekta podzemnih voda na velikim dubinama provedeni su istražni radovi čime je kao perspektivno područje opredjeljena zonu Trebačkog brda, padina prema Šijama. Predviđanja su da bi se u ovoj zoni moglo zahvatiti do 10 l/s. MZ Šije već koriste izvorište Ponikva koje je naslonjeno na ovo područje. Na drugim područjima teritorije općine Tešanj ne postoje pouzdana istraživanja. Valja naglasiti da je u Miljanovcima izveden bunar dubine cca 45 m, na kojem se crpi podzemna voda u sistemu javnog vodosnabdijevanja.

Na području općine Tešanj postoje 3 akumulacije: jezero "Jelen" u Jelah Polju, Glinište u Jelahu i Jezero Mrkotić. Navedene akumulacije imaju sportsko-rekreacionu namjenu i nisu razmatrana kao izvori vode za vodosnabdijevanja. Jezero "Jelen" i Mrkotić nisu neovisna jezera nego su dio sistema podzemnih voda aluviona rijeke Usore. Jezero Glinište je akumulacija površinskih voda nastala u jami iz koje se eksploatisala glina za potrebe ciglane. Površine koje zauzimaju ova jezera sa procjenom akumuliranih količina data je u tabeli 41.:

Tabela 47. Površine akumuliranih jezera na području općine Tešanj

Akumulacija	Površina (m ²)	Prosječna dubina (m)	Zapremina (m ³)
Jelen	50 000	3	150 000
Glinište	21 500	17	365 500
Mrkotić	11 500	2	23 000

Kao mogući resurs vode za piće moguće je i stvaranje vještačkih akumulacija na nekom od vodotoka. Ponajprije u rejonu Crnog Vrha koji je nenaseljen.

III.1.6.4.1. Ocjena ugroženosti od zagađivača

Neriješena odvodnja otpadnih voda, ubrzan privredni razvoj, razvoj poljoprivredne proizvodnje i putnih komunikacija predstavljaju ozbiljan rizik za ugrožavanje vodnih resursa.

Koncentrisani izvori zagađenja. Sa aspekta rješavanja odvodnje otpadnih voda posebno se promatraju naselja sa manje od 2000 stanovnika, a posebno naselja sa više od 2000 stanovnika. Struktura naselja na području općine Tešanj je takva da većinu naselja čine naselja do 2000 stanovnika. Pri tome je duž magistralnog puta M-4 i regionalnog puta R-474 jako teško odrediti granicu jer je usljed intenzivne gradnje došlo do spajanja naselja te ova podjela nije od pomoći. Kanalizaciona mreža za sada je izgrađena u naselju Jelah, Tešanj, Bukva i dijelom Tešanjka-Lepenica.

Kanalizacioni ispusti. Otpadne vode Tešnja ispuštaju se direktno u vodotok rijeke Tešanjke kod kružnog toka na ulazu u grad. Dio otpadnih voda, privremeno prespojenih na novoizgrađeni kanalizacioni kolektor, ispušta se u rijeku Tešanjku u blizini benzinske stanice "Kosovčić" u Novom Selu. Otpadne vode novog naselja Krndija, naselja Bukva i industrijske zone u Bukvi ispuštaju se na dva ispusta u rijeku Tešanjku na kraju industrijske zone. Otpadne vode dijelova naselja Tešanjka i Lepenica ispuštaju se u rijeku Tešanjku u naselju Tešanjka. Dakle, otpadne vode kao koncentrisani izvori zagađenja ispuštaju se u rijeku Tešanjku na 5 ispusnih mjesta. Egzistira i više manjih ispusnih mjesta duž rijeke Tešanjke o kojima ne postoji evidencija. Otpadne vode naselja Jelah ispuštaju se u rijeku Usoru u zoni Rastoka. Rijeka Usora direktno je izložena industrijskim i komunalnim otpadnim vodama iz Teslića o čemu ne posjedujemo detaljnije informacije.

Na području općine i u drugim vodotocima postoje kanlizacioni ispusti grupa domaćinstava o kojima ne postoji evidencija.

Industrijski zagađivači. Važeća regulativa nalaže da se za industrijske otpadne vode mora obezbijediti predtretman kako bi se otpadne vode prečistile do mjere da se mogu uključiti u sistem javne kanalizacije, te se ove vode u sistemu javne kanalizacije tretiraju kao i komunalne otpadne vode. Ne posjedujemo informacije o rezultatima provođenja mjera nadzora u ovoj oblasti. U ovu kategoriju zagađivača spadaju i benzinske pumpe kojih na području općine ima 14, autopraonice, odlagališta polovnih automobila i sl. Poseban rizik predstavljaju benzinske stanice u Jelah Polju i Kraševu koje se nalaze u neposrednoj blizini izvorišta vode za piće, a sve benzinske stanice generalno smještene su u blizini vodotoka.

Odlagališta otpada. Na području općine aktivna je deponija komunalnog otpada "Bukva" u Bukvi. U toku je projekat sanacije deponije ali je nepoznato kada će doći do realizacije. Deponija ima bazen za prikupljanje procjednih voda ali nema tretman procjednih voda tako da je vodotok rijeke Tešanjke direktno ugrožen ovim procjednim vodama. Prema provedenim analizama teret zagađenja ovih procjednih voda je oko 600 ES.

O deponiji komunalnog otpada Teslića, koja je locirana u Žarkovini, nema relevantnih podataka ali je izvjesno da direktno ugrožava vodotok rijeke Usore.

Evidentirana je 31 divlja deponija. U ovoj oblasti ulažu se značajni naponi na poboljšanju stanja i evidentan je napredak. Često su locirane uz vodotoke, a uticaj na zagađenje vodotoka je nepoznat.

Disperzni izvori zagađenja

Manja naselja. Naselja nemaju riješenu odvodnju otpadnih voda i domaćinstva uglavnom imaju septičke jame. Ne postoji katastar septičkih jama. Komunalno preduzeće ima obavezu da formira katastar septičkih jama u obuhvatu na kojem vrši vodosnabdijevanje ali imajući u vidu pokrivenost općine sistemom općinskog vodovoda i činjenicu da je u ovom području i općinska kanalizaciona mreža, procjenjuje se da bi izvan evidencije ostalo oko 5000 domaćinstava. Stoga aktivnosti na formiranju katastra septičkih jama moraju biti sinhronizovane između općine i komunalnog preduzeća. Posebna kategorija, koja do sada nije razmatrana kao ozbiljan zagađivač, su jame sa stajskim đubrivom uz domaćinstva u ruralnom području.

Uticaj poljoprivrede. Ne postoje relevantna istraživanja o uticaju poljoprivrede, odnosno korištenja gnojiva i sredstava zaštite, na zagađenje vodnih resursa. Evidentno je ubrzano formiranje voćnjaka, razvoj plasteničke proizvodnje i stim u vezi i povećano korištenje gnojiva i zaštitnih sredstava. Nesporan je negativan uticaj.

Oborinske vode prometnica. Obzirom na gustinu naseljenosti i ubrzan privredni razvoj saobraćaj je intezivan. Oborinske vode koje se slivaju sa prometnica zagađene su kako zaprljanjem od izduvnih gasova tako i česticama gume. Ispravan tretman ovih voda bio bi upuštanje u vodotok preko separatora. Međutim, stvarno stanje je da se ove vode upuštaju u vodotok bez ikakvog tretmana. Problem je posebno izražen u zaštitnoj zoni izvorišta Jelah. Kroz izvorište prolazi lokalna saobraćajnica, a oborinske vode regionalnog puta R-474 nisu riješene na adekvatan način. Slična situacija je i sa izvorištem Kraševo u čijoj blizini je magistralna cesta M-4, a u sličnoj situaciji su i izvorišta mjesnih vodovoda koji vodu crpe iz priobalja rijeke Usore.

Incidentne situacije. Na području općine Tešanj najčešće zagađenje vode u rijekama može nastupiti usljed ispuštanja raznih vrsta štetnih materija industrijskog otpada kroz javni kanalizacioni sistem na području općine i van područja istog i kao posljedica akcidenta u drumskom saobraćaju pored rijeke. Služba civilne zaštite, u saradnji sa komunalnim preduzećem, izradila je Operativni plan interventnih mjera za slučaj iznenadnog zagađenja rijeke Usore. U narednom periodu nužno je izvršiti opremanje adekvatnom opremom i izvršiti kvalitetnu edukaciju osoblja uključenog u provođenje mjera.

Aktivnosti u prostoru koje ugrožavaju vodne resurse. Aktivnost koja posebno negativno utiče na vodne resurse je eksploatacija šljunka iz korita rijeke Usore. Višegodišnja eksploatacija dovela je do spuštavanja dna korita rijeke, a time i do opadanja nivoa podzemnih voda u priobalju što je direktno uticalo na izdašnost izvorišta. Nužno je osigurati provođenje svih mjera na sprječavanju nelegalne eksploatacije.

Zbog velike gustine naseljenosti i atraktivnosti zemljišta u zaštitnim zonama izvorišta primjetan je pritisak za odobravanjem gradnje u zaštitnim zonama izvorišta. Nužno je dosljedno provođenje mjera propisanih u Odlukama o zaštitnim zonama.

III.1.6.5. Stanje zemljišta

Zagađenost zemljišta može nastupiti kao indirektna posljedica zagađenosti zraka i vode kroz prirodne procese i obrnuto. Najčešći zagađivači tla na području općine Tešanj predstavljaju: otpadne vode, organska gnojiva, herbicidi, pesticidi i poljoprivredna ulja, deponija otpada (komunalni i biološki otpad), divlje deponije, autopraonice, autoservisi, saobraćaj, akcidenti u saobraćaju, medicinski otpad. U cilju pribavljanja relevantnih podataka stanja zemljišta,

urađena su određena istraživanja i to: terenska istraživanja, laboratorijska istraživanja i obrada podataka.

Na osnovu terenskih istraživanja, laboratorijskih analiza fizičkih i hemijskih osobina zemljišta, te sadržaja neorganskih i organskih polutanata izrađena je Analiza zagađenosti tla na području općine Tešanj. Obzirom da mjerenja nisu vršena godinu dana, ovdje se neće iznositi pojedinačni rezultati. Uzorci zemljišta su sa pet lokaliteta kako slijedi:

- Uzorak br. 1 lokalitet Pobjeda Bukva,
- Uzorak br. 2 Deponija Bukva,
- Uzorak br. 3 Novo Selo,
- Uzorak br. 4 Ciglana Jelah,
- Uzorak br. 5 bunarevi Jelah Polje.

Na osnovu rezultata istraživanja 5 uzoraka tla na sadržaj ukupnih oblika teških metala (Pb, Cd, Hg, Zn, Cu, Ni, Cr, Co, Mo i PAH-ova) bitna je informacija da na provedenim ispitivanjima nije pronađena kontaminacija organskim polutantima (PAH) i nije registrovana povećana radijacija.

III.1.6.6. Stanje šumskih ekosistema

Šume i šumsko zemljište zauzimaju 35,5% ukupne površine sadašnje teritorije općine Tešanj, što predstavlja 2,63% u odnosu na Kanton. Nešto više od polovine ukupne površine šumskog zemljišta nalazi se u državnom vlasništvu i iste pripadaju gospodarskoj jedinici Tešanj kojom gazduje Šumsko privredno društvo Zeničko-dobojskog kantona d.o.o. Zavidovići. RJ Tešanj egzistira već duži vremenski period u sastavu javnog preduzeća ŠPD ZDK. Šumarija gospodari sa dvije gospodarske jedinice sa površinom od cca 6889 ha. Površine šumskog zemljišta na području općine Tešanj a po važećoj šumsko-privrednoj osnovi koja važi za period 01.01.2010 do 31.12.2019 godine su sljedeće: visoke šume – cca 228 ha, kulture (zasadi) – cca 16,5 ha, izdanačke šume – cca 1725 ha, goleti – cca 1,3 ha, neproduktivne šume – cca 89,5 ha i minirano – cca 67 ha.

Prema vrsti na našoj teritoriji zastupljene su šume bukve, čiste šume jele/smrče, te mješovite šume jele, smrče i bukve, hrasta kitnjaka i lužnjaka. Analize strukture drvene mase naših šuma ukazuju da je drvena masa vrlo nepovoljna, da 66% od ukupne mase otpada na ogrjevno drvo, 34% na tehničko drvo, sa tendencijom daljeg opadanja količina kvalitetne drvene mase.

Taksacioni elementi po širim kategorijama za područje općine Tešanj. Drvne zalihe su prikazane za period od deset godina.

Tabela 48. Drvne zalihe visoke šume sa prirodnom obnovom

VISOKE ŠUME SA PRIRODNOM OBNOVOM / DRVNA ZALIHA								
VRSTA DRVETA	m ³ /ha krupno drvo debljinske klase cm							Na cijeloj površini
	0-5	5 do 10	11 do 20	21 do 30	31 do 50	51-80	>	
Jela	0	0	0,47	0,18	0,17	0	0	259,47
Bijeli bro	0	0	0,06	0	0	0	0	18,99
Crni bor	0	0	0	0	0,42	0	0	134,19
Duglazija	0	0	0,03	0	0	0	0	10,89
Ariš	0	0	0,01	0	0	0	0	4,00
ČETINARI	0	0	0,57	0,18	0,59	0	0	427,54
Bukva	0	1,06	5	13,34	104,58	108,89	4,53	75272,15

Hrast kitnjak	0	0,03	0,58	6,47	14,4	8,09	0,21	9444,23
Pl.lišćari	0	0,03	0,35	0,46	2,35	0,35	0	1124,59
Ostv.lišćari	0	0,1	1,21	4,05	1,38	0,27	0	2223,87
LIŠĆARI	0	1,22	7,14	24,32	122,71	117,6	4,74	88064,84

Izvor : ŠGO „Natron-Usorsko-Ukrinsko“ za period od 01.01.2018. do 31.12.2027.godine

Šume na području općine Tešanj se odlikuju relativnom očuvanošću šumskih ekosistema, što predstavlja izvanrednu komparativnu prednost. Upravljanje šumama i šumskim zemljištem vrši Kantonalna uprava za šumarstvo Zeničko-dobojskog kantona, a poslove gospodarenja provodi JP Šumsko-privredno društvo Zeničko-dobojskog kantona d.o.o. Zavidovići. Bespravne radnje u šumama i na šumskom zemljištu, posebno bespravne sječe i uzurpacije, predstavljaju veliki problem koji je svakodnevno prisutan. Svake godine se podnese značajan broj prekršajnih prijava.

Najveći problem je nedovoljna opremljenost za pristup terenu i minirana šumska područja u proteklom periodu od strane ŠPD i FM za PVŠ. Na području općine Tešanj izgrađena su dva protiv požarna puta u dužini cca 10.000 m na području MZ Raduša (Lipe - Zmajevac) i MZ Mrkotic (Mrkotic – N. Borac – Lijepo brdo – Prvi potoci). Pašarenje je takođe jedna od pojava koja utiče na sveukupan ekosistem šuma, a posebno je ovo izražena pojava u državnim šumama, a ne poduzimaju se posebne mjere za sprečavanje istoga.

III.1.6.7. Stanje zelenila

Kroz program komunalne higijene obuhvaćeno je održavanje čistoće u urbanim zonama. Za ovaj posao je angažovano JP “RAD” Tešanj, kao i Služba za finansije, privredu, komunalne i inspeksijske poslove, kroz nadzor i podršku angažovanjem radnika sklapanjem ugovora o djelu. Za ove namjene je, na godišnjem nivou, rezervisano oko 370.000,00 KM u budžetu Općine. Uređenje gradskog zelenila (nabavka sadnica cvijeća) realizuje se kroz ugovor sa Cvjećarom “Džido” iz Omanjske. Sve zelene površine se redovno kose i šišaju, a cvijeće se po potrebi okopava. Održavanje zelenih površina se radi kroz program komunalne higijene, kao i kroz angažovanje dodatnih radnika po potrebi. Evidentirano je ukupno 38 javnih površina i sve su obuhvaćene Programom ozelenjavanja i održavanja javnih površina.

Programom je predviđeno: čišćenje, uređenje, košenje, okopavanje, orezivanje i zalijevanje zasada (travnjaka, rastinja, grmova, cvjetnih nasada i ograda) parkova, žardinjera i ostalih zelenih površina. Ovo podrazumijeva nabavku sredstava za zaštitu i prehranu, kontinuirano čišćenje tokom cijele godine, proljetno i jesenje uređenje cvjetnih nasada za sadnju i površina za sjetvu trave, njihovo održavanje (okopavanje, plijevljenje, zalijevanje i sl.), te košenje trave.

III.1.6.8. Zaštita prirodnog i kulturno-istorijskog naslijeđa

Kulturno-istorijsko naslijeđe ima presudnu ulogu u očuvanju identiteta naroda i države, te određene sredine (općine). Zbog toga treba podsticati svijest građana, educirati građane, društvenu zajednicu, o značaju zaštite i očuvanja kulturno-istorijskog i prirodnog naslijeđa kao temelja identiteta i razvoja svih građana općine Tešanj te kao Bosne i Hercegovine u cjelini.

JU Muzej Tešanj, u okviru svojih mogućnosti i ingerencija, štiti spomenike i lokalitete, a naročito one spomenike nad kojima gazduje, poput Gradine i Eminagića konaka. U proteklih nekoliko godina upućen je i veći broj peticija s ciljem da se što veći broj kulturno-historijskih spomenika istraži i uvrsti pod zaštitu države (Katolička crkva, Đonlagića magaza i još neke stare kuće uže gradske jezgre, lokaliteti sa stećcima itd.).

Ipak, veliki broj spomenika i lokaliteta je u stalnoj i direktnoj opasnosti od ugrožavanja i nestajanja. Općina Tešanj je dinamična sredina, gusto naseljena sa brzim ekonomskim razvojem i to je prijetnja za očuvanje spomenika kulture našeg kraja. Otežavajuća okolnost za Muzej je nedostatak stručnog kadra i nemogućnost za što opširniji i češći terenski rad i istraživanje.

Naslijeđe je utvrđeno kao javno dobro i bez obzira na vlasništvo (javno ili privatno) zakon je zahtijevao javna ulaganja u zaštitu i radove restauracije. Nažalost Zeničko-dobojski kanton još nema svog matičnog zavoda za zaštitu kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa, što direktno utiče na samu zaštitu istih. Nešto bolja situacija je na polju muzejske djelatnosti jer je općina Tešanj pokrivena muzejskom djelatnošću, koja se prevashodno brine o materijalnim ostacima prošlosti ovog kraja. Značajna je uloga muzeja i arhiva na zaštiti, očuvanju i dokumentiranju naslijeđa. Muzeji su nadležni, u većini slučajeva, da provode i arheološka istraživanja.

Pored objekata koji se nalaze na Listi nacionalnih spomenika BiH, a to su tešanjaska gradina, Eminagića konak, Ferhad-begova džamija, i crkva sv. Petra i Pavla značajni lokaliteti za zaštitu su (potencijalni nacionalni spomenici i zaštićeni lokaliteti): Lokalitet Grič u naselju Hrvatinovići, prahistorijska gradina iz kasnog bronzanog doba, Potkapina (pećina) u naselju Hrvatinovići nalazište iz neolitskog i bronzanog doba, Prahistorijska gradina Stražba u naselju Mrkotić, Kremenjača u Miljanovcima lokalitet iz rimskog perioda, Malo Brdo u Kaloševiću naselje vinčanske kulturne grupe, Paklenica u Tešnju nalazište iz kasnog bronzanog doba, Popov Hendek u Tešnju nalazište iz eneolita, Selište u Trepču nalazište iz kamenog doba, Srpska Varoš u Tešnju nalazište iz bronzanog doba, Stjenčice u Šijama naselje iz mlađeg kamenog doba, Tepe u Kaloševiću nalazište iz neolita, Veliki Majdan u Trepču nalazište iz Paleolita. Za period srednjeg vijeka značajni lokaliteti za zaštitu su nekropole stećaka u: Medakovu, Vukovu, Kaloševiću, Planjama, Raduši, Jevadžijama, Piljužićima i Kraševu.

Za osmanski period najznačajniji su stari mezaristani koji sadrže mnoštvo epigrafskih natpisa i ornamenata koji su do sada ostali neistraženi. Neophodno je u obliku jedne publikacije obraditi natpise i ornamente na nišanima tešanjskog kraja.

Navedene lokalitete bi trebalo rekognoscirati (prikupiti ostatke) napraviti tačne zapise o lokalitetima, čime bi se obogatila arheološka zbirka tešanjskog muzeja, a samim tim i kulturno-historijska baština općine Tešanj.

Neophodno je izvršiti i prikupljanje pisane kulturno-historijske zaostavštine tešanjskog kraja koja bi se čuvala u Općoj biblioteci Tešanj, čime bi bila obogaćena ponuda za naučno istraživačke radove i kako bi se ova građa sačuvala od nestanka. I ovdje glavni problem predstavlja nedostatak stručnog kadra, u prvom redu historičara i stručnjaka za orijentalne jezike koji bi bili angažovani na tom polju.

Praktično je nemoguće zaštititi ili spriječiti uništavanje arheoloških lokaliteta (*privatni posjedi*), koji nemaju status nacionalnog spomenika. Mnogi stambeno-poslovni objekti iz osmanskog i austrougarskog perioda nestručnom rekonstrukcijom su izgubili na svojoj izvornosti upotrebom savremenih materijala.

III.1.6.9. Uticaj lokalne ekonomije na životnu sredinu

Područje općine Tešanj i okolinu karakterizira disperzirana i heterogena privredna struktura sa poduzećima čija veličina nije prenaglašena i nije neproporcionalna prema ostatku privrede (nemamo sindrom "velikih sistema" poput Maglaja, Zavidovića, Zenice). Ipak, postoji različiti uticaji proizvodnih procesa na okoliš koji mogu imati negativne posljedice ukoliko isti nisu uređeni prema zakonskim zahtjevima⁶.

U službi Civilne zaštite Općine Tešanj vodi se službeni Pregled zagađivača zraka, vode i zemlje na području općine Tešanj kao statistička evidencija.

Zbog svog uticaja na ekološke aspekte u ovoj analizi obrađeni su koncesioni ugovori/prava koja su data na području općine Tešanj. Sa svim privrednim društvima osim sa "OAZA" doo Tešanj, ugovor o dodjeli koncesije u nadležnosti Kantonalne vlade. Rješenje o dodjeli koncesije sa "OAZA" doo Tešanj je u nadležnosti Federalnog ministarstva, poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva.

Tabela 49. Pregled koncesionih ugovora na području općine Tešanj 2022. godine

Pregled potpisanih koncesionih ugovora	Koncesionar	Lokalitet/Odgovorno lice	Predmet koncesije	Odluka vlade/ugovor	Vrijeme važenja koncesije (godina)
1	"Prirodni kiseljak-Princes" d.o.o. Tešanj	Orašje Planje Ferid Zaimović	Crpljenje mineralne vode	Odluka Vlade ZDK 02-25-5004/03 od 11.03.2003. ;Ugovor potpisan 02.06.2003.	30
2	"Tešanjaska vrela" d.o.o. Tešanj	Cerik/Karadag lije lbro Omerbašić	Crpljenje mineralne vode	Odluka Vlade ZDK 02-25-23244/03 od 27.10.2003. ;Ugovor potpisan 08.03.2004.	30
3	"ZEMA" d.o.o. Tešanj	Raduša/Bećar Elvir	Crpljenje prirodne vode	Odluka Vlade ZDK 02-25-172/04 od 30.12.2003. ;Ugovor potpisan 08.03.2004.	30
4	Tešanjaski kiseljak" d.o.o. Tešanj	Izvorište Dolac, Raduša-Tešanj	Crpljenje mineralne vode	Odluka Vlade o dodjeli koncesije ("Službene novine ZDK", broj:18/20), Ugovor o koncesiji potpisan 25.12.2020.	30
5	"OAZA" d.o.o. Tešanj	Šire područje Crnog vrha /AS-Hrvić Armin	Crpljenje mineralne vode	Rješenje FMPVŠ UP-I-07-337-3817/98 od 31.12.1998.	30 (promjena aneksom 1 ugovora)
6	"AB-trans" d.o.o. Tešanj	Trebačko brdo/Trepče	Eksploatacija kamena krečnjaka	Vlada Kantona koncesioni ugovor broj: 04-18-12263/19. od 20.07.2020.	10 (2 g. istražni radovi od dana dobijanja dozvole)

⁶O uticaju lokalne ekonomije na životnu sredinu nema preciznih podataka, jer je inspekcijski nadzor na nivou ZDK, a insepkcijski nalazi se ne dostavljaju lokalnoj upravi.

III.1.6.10. Uticaj životne sredine na javno zdravlje

Danas su najveći izazovi za zdravlje ljudi zagađen vazduh, voda, zemljište, nepravilno odlaganje komunalnog i opasnog otpada, pesticidi, radiološka kontaminacija, UV zračenje, buka, globalna promjena klime itd. Na području općine Tešanj do danas nije ispitana veza između faktora u okolišu i zdravlja stanovništva, a niti postoji indicija da se javljaju neke specifične bolesti samo na području općine Tešanj. Ipak, može se konstatovati potreba za stalnim smanjivanjem zagađenja kao pozitivnim uticajem na javno zdravlje.

III.1.6.11. Procjena rizika od prirodnih nesreća

Područja koja su izložena **poplavama** su područja pored korita rijeke Tešanjke kroz gradsko središte, naseljeno mjesto Bukva, Medakovo, Novo Selo, Tešanjku, pored korita Trebačke rijeke u naseljenim mjestima Jablanica, Karadaglije i Trepče, zatim pored korita Mekiškog potoka u naseljenom mjestu Mekiš i Dobropolje i pored korita rijeke Radušice u naseljenom mjestu Vukovo i Rosulje, te dio pored Oraške rijeke u Mračaju i Jelahu, kao i područje Jelah polja i Piljužića gdje dolazi do plavljenja značajnog područja izlivanjem vodotoka Lončaruša i Starača. To je naročito bilo izraženo tokom 2018. i 2019. godine.

Rijeka Usora na zapadnom dijelu općine u naseljenom mjestu Kalošević, kao i u Jelahu i dijelu naseljenog mjesta Tešanjka i Kraševo periodično uzrokuje poplavu (1x/20 godina, 72 objekta mogu biti ugrožena). Rijede je zabilježeno plavljenje područja općine Tešanj pored rijeke Bosne u Šijama, ali poplave iz 2014. godine ukazuju da je ovo područje itekako podložno plavljenju, i obzirom da se radi o naseljenom mjestu bivaju ugroženi ljudski životi i prouzrokovana velika materijalna šteta.

Geološki sastav zemljišta na području općine je takav, da je na cijelom području općine evidentiran veliki broj **klizišta**, odrona i slijeganja zemljišta, naročito za vrijeme poplava 2014. godine, kada je usljed zasićenosti zemljišta vodom došlo do ekspanzije postojećih i pojave novih klizišta. U Katastru klizišta registrovano je 352 klizišta. Pored oštećenja zemljišta, klizišta i odroni ugrožavaju i oštećuju stambene objekte, putnu, vodovodnu, električnu i telefonsku infrastrukturu. Pojave klizišta su najizraženije na području mjesnih zajednica Raduša, Tešanj, Mekiš-Dobropolje, Jablanica, Karadaglije, Trepče, Šije, Medakovo, Tešanjka, Džemilić i Orašje Planje. Klizišta su evidentirana i u preostalim mjesnim zajednicama, ali u znatno manjoj mjeri.

Sa aspekta **požarne** osjetljivosti i zaštite od požara, šumski kompleksi su osjetljivi na požare, jer se koriste i kao mjesta za odmor-izletišta, a požarnoj osjetljivosti doprinose i visoke temperature zraka koje vladaju u ljetnim mjesecima. To su šumska područja u mjesnim zajednicama Mrkotić, Orašje Planje, Džemilić Planje, Raduša, Dobropolje-Mekiš i dijelom Karadaglije, te dio šumskog područja Trepča i Šija. Pojava šumskih požara je evidentna tokom proljetnih i ljetnih mjeseci. Uzimajući prosjek u prethodne tri godine u proljetnim i ljetnim mjesecima evidentira se oko 5-8 šumskih požara, požara niskog rastinja i drugih površina, mjesečno.

Karakteristika industrijske i zanatske djelatnosti je velika raznovrsnost: drvna industrija, tekstilna, kožna, grafička, prerada i galvanizacija plastičnih masa u kojima se koriste velike količine zapaljivih materija. Sve ovo, uz naftne i plinske terminale, veliki broj benzinskih pumpi i pogona za preradu drveta i plastičnih masa, tekstilne i kožne industrije predstavlja visok

požarni rizik. Poseban rizik predstavljaju industrijske zone u Jelahu, Bukvi i Rosuljama, kao i trgovački centri. U posljednjih 10 godina jedini veći požar na industrijskim objektima se desio na objektu preduzeća Senty d.o.o u Kraševu sa velikom materijalnom štetom.

Analizom podataka o **potresima** koji su se dogodili u prošlosti na području Bosne i Hercegovine (od 1905.godine) vidimo da područje općine Tešanj nije bilo izloženo rušilačkim potresima.

Olujni **vjetrovi** u posljednje vrijeme nisu česti, relativno kratog su trajanja i zahvataju prevashodno dijelove općine, prvenstveno doline rijeke Usore i Bosne, mada nije isključena oluja koja može zahvatiti cijelo područje općine. Značajnije olujno nevrijeme zabilježeno je 2018. godine koje je zahvatilo i gradsko područje gdje je prouzrokovana značajnija šteta na objektima.

Grad je skoro redovan pratilac oluja, te prouzrokuje štete na usjevima i infrastrukturi kao i oluja. Zadnji grad koji je prouzrokovao značajne štete na stambenim objektima, usjevima i vozilima je zabilježen 2003. godine.

Mráz u jesenim, zimskim i ranim proljetnim mjesecima nanosi štetu na zasadima voća, povrća i plasteničkim zasadima. Najviše pogođena područja su kotlinska područja Jelah polja, Jevadžija, Šija, Miljanovaca, Piljužića i Bobara.

Prema Planu protivminskog djelovanja za općinu Tešanj iz 2011. godine sumnjiva površina iznosi 3,0895 km² u kojoj se mogu naći i **NUS-a** i **MES-a**. Do sada je ukupno deminirano 1.833.759,75 m² (1,8337 km²). Pored toga deminirana je i površina od 234.344 m² koja nije definisana kroz Plan protivminskog djelovanja, a tiče se kasetne municije.

Preostala sumnjiva površina iznosi 2.142.000 m² (2,142 km²) i ista je projektovana kroz jedan projekat. U posljednjih 10 godina na području Općine Tešanj nije bilo minoincidenata. Preostale rizične površine su locirane na granici sa općinama Teslić i Maglaj i odnose se na pretežno šumsko područje od magistralnog puta u Mrkotiću, pa preko visinskih tačaka Crnog vrha do granice sa općinom Maglaj. To su područja na kojima se vrši eksploatacija šuma i lov.

Podaci o procjeni rizika od prirodnih i drugih nesreća općine Tešanj ukazuju na potrebu organizovanja **efikasne i pravovremene zaštite** i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća. Prema procjeni rizika potrebno je da općina, privredna društva, odnosno pravna lica i mjesne zajednice u skladu sa vlastitom procjenom ugroženosti organizuju slijedeće mjere zaštite i spašavanja: zaštita od poplava, zaštita od klizišta i odrona, zaštita od požara, zaštita od zemljotresa/potresa, zaštita od oluja/grada/mraza i zaštita od neeksplozivnih ubojnih sredstava (NUS) i minsko-eksplozivnih sredstava (MES).

Sistem civilne zaštite kroz organizovane strukture civilne zaštite broji 283 pripadnika, koji su u značajnoj mjeri obučeni i osposobljeni za izvršavanje zadataka utvrđenih u Planu zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća. U skladu sa procjenom rizika neophodni organizacijski kapaciteti za zaštitu i spašavanje prema gore utvrđenim mjerama navedeni su u Planu zaštite i spašavanja Općine Tešanj od prirodnih i drugih nesreća.

Ključne potrebe sistema zaštite i spašavanja predstavljaju unapređenje opremljenosti struktura za provođenje mjera gašenja požara u industrijskim objektima, spašavanju sa visina i provođenju mjera u akcidentnim situacijama. Pored toga ključne potrebe se odnose i na redovnu popunu i obuku struktura.

Tabela 50. Uticaj potencijalnih rizika na teritoriji općine Tešanj

R/br	Reprezentativni rizici općine Tešanj	Rizici	
		Samo na teritoriji općine Tešanj	Sa potencijalnim uticajem na susjedne općine
1.	Poplave	+	+
2.	Požari	+	+
3.	Zemljotresi	+	+
4.	Bolesti stanovništva	+	+
5.	Hidrometeorološki rizici	+	+
6.	Ugrožavanje životne sredine	+	+
7.	Tehničko-tehnološke nesreće	+	+
8.	Zaštita od mina i NUS-a	+	
9.	Pojava bolesti životinja	+	+
10.	Bolesti biljaka	+	+

Tabela 51. Matrica identifikovanih rizika za općinu Tešanj

Vjerovatnoća	Vrlo visoka vjerov (5)	Prologi kiše				
	Visoka vjerov (4)		Grad			
	Prosječna vjerov (3)			Olujno nevrijeme/Poplave/Suša		
	Niska vjerov (2)				Velike poplave, mine	
	Vrlo niska vjerov (1)					Zemljotresi
		Beznačajno (1)	Manja šteta (2)	Ozbiljno (3)	Vrlo ozbiljno (4)	Kritično (5)
	Posljedice					
						
	Vrlo visok rizik	Visok rizik	Prosječan/ prihvatljiv rizik	Nizak rizik	Vrlo nizak rizik	

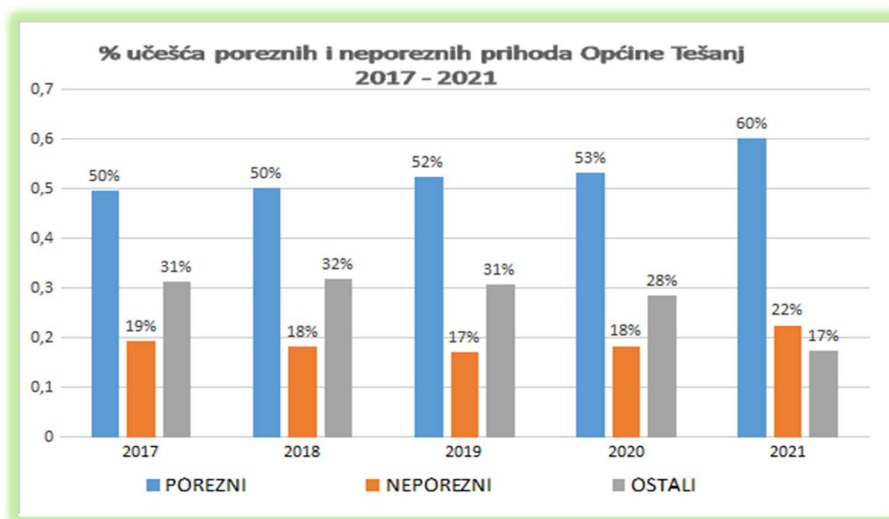
Ključni izazovi okolišnog razvoja	Razvojne potrebe
Unaprijeđenje i trajno rješavanje vodosnadbjevanja na području Općine Tešanj	Projekti intervenisanja na izgradnju i dogradnju objekata vodosnadbjevanja sa sistemskim pristupom usmjerenim na trajnije rješavanje problema u cilju povećanja cijena i količina vode.
Smanjenje onečišćenja okolišta ispuštanjem netretiranih otpadnih voda	Aktivnosti koje doprinose smanjenju količine neprečišćenih otpadnih voda djelujući i kroz cijene (npr. principa „zagađivač plaća“).
Unaprijeđenje i proširenje sistema toplifikacije na području Općine Tešanj	Rekonstrukcija Toplane i proširenje toplifikacije što direktno utiče na smanjenje individualanih ložišta i smanjenje štetnih emisija u zrak i povećava komfor stanovništva
Proširenje sistema prikupljanja i odlaganja otpada na savremen i ekološki prihvatljiv način	Projekti koji doprinose povećanju korisnika usluga prikupljanja i odlaganja komunalnog otpada
Podizanje standarda uređenja urbanog područja sa aspekta planskog regulisanja, sanacije i prilagodavanja infrastrukture usklađeno sa tradicijskim i savremenim zahtjevima	Mjere kojima se prevashodno povećava standard uređenosti urbanih područja kao reprezenta općine i uspostavljaju standardi savremenog uređenja prostora uz istovremeno uvažavanje specifičnosti i tradicije općine.

Povećanje energijske efikasnosti i energetska tranzicija iz okvira nadležnosti JLS	Smanjenje troškova energije i estetsko unaprijeđenje objekata
Jačanje kapaciteta lokalne zajednice da odgovori na rizike od prirodnih i drugih opasnosti	Projekti kojima se prilagođava infrastruktura uočenim rizicima i opremaju službe zaštite u cilju smanjenja rizika od šteta.

III.1.7. Budžet i finansije

III.1.7.1. Učešće poreskih i neporeskih prihoda u ukupnom budžetu općine

U svrhu sagledavanja potencijala Općine za finansiranje razvojnih projekata i izrade procjene prihoda za naredni srednjoročni period izvršena je analiza ostvarenja prihoda budžeta Općine za period 2017–2021. godina, prikazana grafikonom 12.).

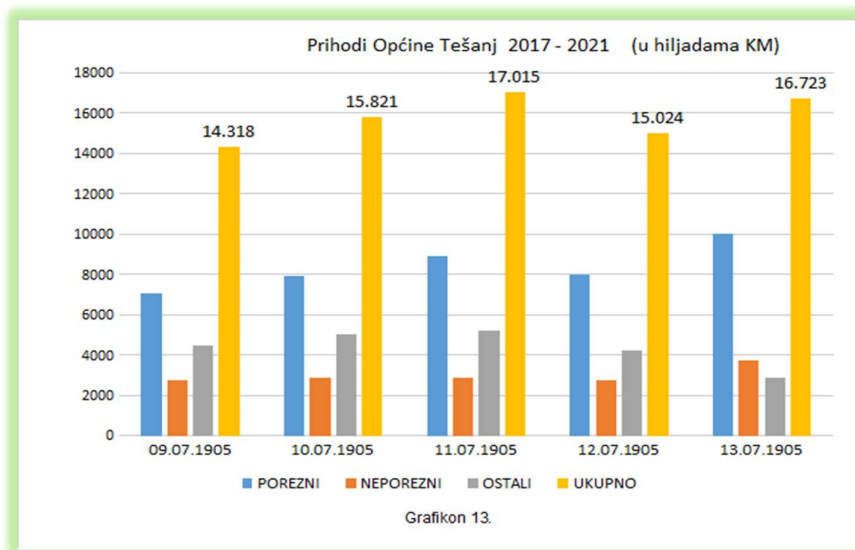
Grafikon 12.

Radi naglašavanja kapaciteta tekućeg budžeta izdvojene su dvije grupe prihoda koje čine njegovu osnovu. Radi se o grupama poreskih i neporeskih prihoda koje svojim pretežno nenamjenskim karakterom predstavlja bazu za finansiranje definisanih strateških ciljeva.

One su analizirane po ukupnoj visini ostvarenja i u odnosu na preostali dio budžeta.

U posmatranom periodu je zabilježena stabilnost poreskih i neporeskih prihoda, sa izuzetkom 2020. godine u kojoj je zbog pandemije i mjera za suzbijanje iste došlo do privremenog pada obje grupe. Već u 2021. godini prihodi nastavljaju rasti, tako da prevazilaze prihode predpandemijske 2019. godine.

Ostali prihodi su imali rast do pandemijske 2020. godine, kada je zabilježen značajan pad, koji se nastavio i u 2021. godini. Ukupni prihodi su, zahvaljujući brzom oporavku poreskih i neporeskih prihoda, nakon pada u 2020. vraćeni na približni nivo iz 2019. godine, prikazano Grafikon 13.

U odnosu na baznu 2017. godinu porezni prihodi su uvećani za 42%, a neporezni za 36%, dok je njihov prosječan godišnji rast iznosi 9,87%, odnosno 9,17%. S druge strane ostvaren je prosječan godišnji rast ukupnih prihoda od svega 4,4%, zbog jakog pada ostalih prihoda u vrijeme pandemije, koji se nastavio i u 2021. godini.

Shodno tome, učešće poreznih i neporeznih prihoda u ukupnim prihodima budžeta je raslo sa 69% u 2017. godini na 83% u 2021. godini.

Porezni prihodi čine najvažniju grupu općinskih prihoda. Definisani su zakonskom regulativom na nivou BiH (indirektni porezi) i Federacije BiH (direktni porezi). Trend kretanja ovih prihoda se u mnogome razlikuje, te se i u ovom dijelu analize izdvajaju dvije grupe.

Indirektni porezi (PDV i drugi) predstavljaju najznačajniji izvor općinskog budžeta. Ovi porezi čine i do 35% općinskog budžeta. Iako ova podgrupa predstavlja i dalje najizdašniji općinski prihod sa kontinuiranim rastom, taj rast je daleko manji od direktnih poreza. Indirektni porezi su u odnosu na baznu 2017. godinu porasli za 31%, dok su direktni porezi porasli za 61%. Učešće indirektnih poreza u ukupnim prihodima je poraslo sa 32 na 35%, a istovremeno direktni poreza sa 18 na čak 25%.

Usporeni rast indirektnih poreza se odvijao uz istovremeni rast prihoda na nivou BiH. Provedenim analizama je utvrđeno da je rast vanjskog duga Federacije koji prema postojećem zakonskom rješenju pada na teret svih nivoa vlasti, pa i općina, doveo do pada učešća općina i gradova u raspodjeli za blizu 15% u odnosu na 2005. godinu. Ukupna sredstva za raspodjelu se umanjuju proporcionalno rastu otplata vanjskog duga Federacije. Krajem 2021. godine je formirana Radna grupa za izradu metodologije za novo zakonsko rješenja kojim bi se, između ostalog, poništila i ova anomalija u postojećem Zakonu.

S druge strane, direktni porezi ubrzano rastu, kako zbog inflatornih kretanja, tako i zbog oporavka privrednih tokova i ekonomskih aktivnosti na teritoriji općine. Najavljivane izmjene zakonske regulative u protekle dvije godine su dale rezultat samo u izmjeni minimalne plate, što je već samo po sebi dalo zamajac rastu plata i potom i ostvarenih prihoda. Sveobuhvatna reforma regulative ovog dijela poreznog sistema se očekuje u toku 2022. godine.

III.1.7.2. Kretanje odnosa kapitalnih i administrativnih izdataka

Tabela 52. Odnos kapitalnih i administrativnih izdataka budžeta Općine Tešanj 2017-2021

Budžetske pozicije (000)	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
1. Podrška projektima drugih izvora i utrošak namjenskih sredstava	2.241	3.663	4.524	1.499	922
2. Općinski projekti (novi i nastavak započetih)	1.256	1.565	2.255	1.637	2.325
3. Preostala kapitalna ulaganja i grantovi	610	963	701	746	718
Ukupni kapitalni grantovi i izdaci	4.107	6.191	7.480	3.882	3.965
1. Sredstva za plaće i naknade	2.263	2.310	2.425	2.513	2.703
2. Direktni materijalni rashodi organa Uprave	860	992	1.008	967	1.023
Ukupni administrativni izdaci	3.123	3.302	3.434	3.480	3.726
Odnos kapitalnih i administrativnih izdataka	1,32	1,88	2,18	1,12	1,06
Odnos u nominalnom iznosu	984	2.889	4.046	402	239

Kretanje odnosa kapitalnih i administrativnih izdataka posmatrano u periodu 2017. do 2021. godine je imalo dva različita perioda. Jedan je trogodišnji rast kapitalnih izdataka i njihove stope učešća u budžetu, u okolnostima ekonomskog rasta i rasta prihoda budžeta u periodu 2017. – 2019. godine. Drugi period karakteriše pad kapitalnih izdataka usljed smanjenja prihoda budžeta u krizi pandemije i nakon nje. Ovo pokazuje da je jako niska elastičnost tekućeg dijela budžeta, budući da se ugovorne obaveze i administrativni troškovi rada organa uprave ne mogu korigovati u velikoj mjeri, tako da se smanjenje prihoda prelama na kapitalnom dijelu budžeta.

Rast prihoda budžeta ne dovodi do rasta troškova rada organa uprave, nego se skoro u potpunosti prenosi na kapitalni dio budžeta. Tako je kapitalni dio rastao sa 4,1 na 7,5 miliona KM, a u isto vrijeme administrativni sa 3,1 na 3,4 miliona KM. U tom periodu je promijenjen odnos kapitalnih i administrativnih izdataka u korist kapitalnih za 167%.

Ukupan iznos sredstava za kapitalne projekte iz budžeta Općine Tešanj u periodu 2017.-2021. godine iznosi 25.625.000 KM, a u prethodnom petogodišnjem periodu 15.594.000 KM. Shodno navedenom u narednom periodu se projicira pomjeranje ovog omjera u korist kapitalnih izdataka na nivo iznad prepandemijske 2019. godine.

III.1.7.3. Projekcija sredstava za implementaciju Strategije u periodu 2023-2027

Na bazi predstojećih izmjena zakonske regulative, inflatornih kretanja, oporavka privrednih aktivnosti, realizacije velikih infrastrukturnih projekata viših nivoa vlasti, obezbjeđenja značajnijih grant-kreditnih sredstava, procjena prihoda i primitaka budžeta Općine za narednih 5 godina, kao i zbog potrebe većeg usklađivanja budžeta sa implementacijom strateškog dokumenta što proizilazi iz Uredbe o trogodišnjem i godišnjem planiranju rada, monitoringu i izvještavanju u FBiH, može se naznačiti indikativni iznos sredstava za finansiranje implementacije Strategije razvoja Općine Tešanj 2023-2027. godine.

Tabela 53. Projekcije sredstava budžeta i drugih izvora za finansiranje projekata Strategije 2023-2027. godine na području općine Tešanj

Izvori finansiranja lokalne razvojne strategije (u KM)	Okvirna procjena po godinama				
	2023	2024	2025	2026	2027
Iz budžeta JLS Tešanj	9.000.000	9.000.000	9.500.000	9.500.000	10.000.000
Kreditno zaduženje Općine Tešanj	700.000	700.000	700.000	500.000	500.000
Domaće institucije (entiteti, kantoni, država, javna preduzeća i dr.)	23.000.000	34.000.000	14.000.000	7.000.000	6.000.000
Strani izvori (grant/donaroska sredstva)	2.000.000	2.000.000	2.000.000	4.000.000	4.000.000
UKUPNO	36.700.000	45.700.000	26.200.000	21.000.000	20.500.000

III.2. Strateško fokusiranje

III.2.1. SWOT analiza

Na osnovu prikupljenih podataka koji prikazuju trenutno stanje u pojedinim oblastima, odnosno daju osnovu za procjenu lokalnog stanja, urađena je zaključna SWOT analiza. Snage i slabosti predstavljaju interne (unutrašnje) faktore, odnosno internu analizu koja treba da ukaže na to šta su prednosti, a šta nedostaci Općine, dok prijetnje i mogućnosti predstavljaju eksterne (spoljne) faktore, odnosno eksternu analizu koja treba da identifikuje potencijalne prijetnje razvoju, kao i da ukaže na to šta su šanse, odnosno mogućnosti Općine. Snage i mogućnosti predstavljaju pozitivne, dok slabosti i prijetnje predstavljaju negativne faktore razvoja. Koristeći SWOT analizu u strateškom planiranju razvoja, odnosno identifikujući interne i eksterne faktore koji utiču na razvoj općine Tešanj postiže se bolje iskorištenje snaga, povećava se realizacija mogućnosti, smanjuje uticaj prijetnji i otklanjanju slabosti.

SWOT analiza je rezultat zajedničkih napora općinskog razvojnog tima, partnerske grupe i uprave, kao i svih zainteresovanih građana.

Tabela 55. SWOT analiza općine Tešanj 2022

INTERNO OKRUŽENJE	
SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> - Povoljne geografske, reljefne i klimatske karakteristike; - Dobro razvijena lokalna putna mreža u općini; - Prirodni resursi: mineralne vode, zemljište, vegetacija ljekovitog i drugog bilja; - Postojeća prostorno-planska dokumentacija i dio provedbenih planova razvoja, kao i određene površine posebne namjene; - Ravnomjerno raspoređeni objekti škola na području općine; - Relativno veliki izbor i raznovrsnost zanimanja u srednjim školama i Centar za obrazovanje odraslih; 	<ul style="list-style-type: none"> - Nepostojanje boniteta poljoprivrednog zemljišta; - Koncentracija učenika na jednom mjestu (SŠC), neadekvatan objekat O.Š. "09. septembar", Medakovo; - Neefikasan sistem zdravstvene zaštite; - Mali broj stručnih trenera i veći broj istih sportskih kolektiva; - Nedostatak sportskih terena za određene sportove (plivanje, atletika, ...); - Nedostatak dovoljnih izvora finansiranja za rad sportskih klubova, - Nedovoljna koordinacija humanitarnih organizacija i adekvatnijeg prepoznavanja

<ul style="list-style-type: none"> - Izgrađenost zdravstvenih objekata, bolnički kapaciteti i mreža lokalnih ambulanti, kao i kvalificiran medicinski kadar; - Stalna i stabilna podrška općine u finansiranju sportskih kolektiva i značajni uspjesi u određenim granama sporta uključujući i školska sportska takmičenja; - Relativno velika izdvajanja za obrazovanje, kulturu i socijalnu zaštitu na nivou općine, te institucionalna uređenost u ovim oblastima; - Kulturna povijest i zaštićen dio kulturno-historijskog naslijeđa; - Kontinuitet u finansiranju udruženja iz Budžeta općine i sistemsko finansiranje udruženja putem projekata; - Interes građana i finansijsko učešće u realizaciji projekata; - Strateški pristup u planiranju razvoja zajednice; - Ostvaren kontinuitet kapitalnih ulaganja u infrastrukturu; - Opća ekspanzija gradnje na većem području općine; - Solidno razvijena autoindustrija, strani kapital djelimično prisutan; - Raznovrsna industrija i veliki broj izvoznika sa konkurentnom radnom snagom; - Velika koncentracija stanovništva – gustina naseljenosti; - Jako privatno poduzetništvo i izražen interes za razvoj malih i srednjih preduzeća; - Zemljišni resursi za razvoj poljoprivrede (tradicija i radna snaga); - Koncentracija privrednih i servisnih usluga (banke, osiguravajuća društva, carina...) - Agencija za razvoj (TRA); - Formiranje novih privrednih zona; - Planska rješenja u budućem koridoru 5-C; - Stipendiranja studenata; - Efikasna lokalna administracija; - Organizacijska kultura. 	<p>socijalnih potreba stanovništva koji su izvan institucionalnog socijalnog staranja;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ključni infrastrukturni problemi kao refleksija brzog razvoja; - Uslovljenost razvoja infrastrukture na lokalnom nivou prenesenom nadležnošću i sredstvima na više nivoe vlasti; - Složena procedura rješavanja imovinsko-pravnih odnosa za projekte općeg interesa; - Dugo vrijeme izdavanja potrebnih odobrenja za gradnju zbog složenosti procesa - Neriješeno pitanje državne imovine u BiH; - Usitnjenost posjeda u području poljoprivrednog zemljišta; - Niska prosječna primanja zaposlenih - Odliv kadrova i nizak prirodni priraštaj stanovništva; - Nedostatak radne snage određenih kvalifikacija; - Niska prosječna obrazovna struktura stanovništva; - Socijalne potrebe koje nisu obuhvaćene Zakonom o socijalnoj zaštiti; - Nedostatak prerađivačkih kapaciteta za poljoprivredne proizvode ili adekvatnog otkupa; - Nelegalne poslovne aktivnosti (rad bez odobrenja, nelegalno angažovanje radnika, nelegalan promet roba i usluga); - Nedovoljna iskorištenost turističkih potencijala. - Nepotpunost turističke ponude; - Nepotpunost u primjeni prostorno-planskih dokumenata i materijalnih propisa iz oblasti nadzora; - Nizak stepen moralnih i etičkih normi ponašanja (delikvencija, narkomanija, kladionice, nasilje u porodici, neizgrađen odnos poslodavaca i radnika); - Neadekvatan objekat CSR; - Mali broj stručnih radnika u CSR; - Položaj lokalne samouprave (zakon); - Ograničeni prirodni resursi (pitka voda, šuma); - Dostupnost lokacija za investiranje.
---	---

EKSTERNO OKRUŽENJE	
PRILIKE	PRIJETNJE

<ul style="list-style-type: none"> - Bolja saobraćajna povezanost – gradnja koridora 5-C; - Pобољшanje hidrografske situacije: sadnja šuma, regulacija vodotoka; - Bolja iskorištenost poljoprivrednog zemljišta; - Stalno podizanje svijesti građana o značaju okoliša; - Veća uključenost mladih u društveni život; - Kontinuirano obrazovanje odraslih; - Proširenje usluga zdravstvene zaštite u zdravstvu; - Prirodni resursi za banjsko liječenje i rehabilitaciju; - Dalji razvoj sporta i uspostavljanje bolje sprege svih sportskih klubova; - Jedinstven mehanizam izdvajanja sredstava za socijalnu zaštitu; - Kulturno-historijsko naslijeđe i kulturna tradicija i kao turistički resurs; - Nastaviti prenošenje javnih ovlasti na udruženja; - Veći kapacitet nevladinih organizacija i dodatna edukacija; - Vanjski izvori finansiranja; - Povećati efikasnost upravljanja prostorom; - Efikasna javna uprava; - Specijalizacija privrede; - Razvoj obrazovnih ustanova u skladu s potrebama privrede i mogućeg razvoja tehnoloških parkova; - Podrška preduzećima u prepoznavanju i otklanjanju kriznih situacija; -Saradnja sa općinama izvan BiH. - Potencijal ljudi u dijaspori 	<ul style="list-style-type: none"> - Nestabilna politička situacija u BiH, i zapadnom Balkanu; - Globalne klimatske promjene; - Prirodne nepogode i klizišta; - Stalni novi izazovi savremenog društva; - Duga zakonska procedura donošenja i izmjena određenih prostorno-planskih dokumenata; - Udaljenost općine od administrativnog središta Kantona; - Neefikasna i neefektivna koordinacija unutar različitih nivoa vlasti; - Udaljenost kantonalne bolnice; - Izostanak (su)finansiranja javnih funkcija i projekata sa viših nivoa vlasti; - Svjetska ekonomska i politička dešavanja. - Zagađivanje rijeke Usore (Dević,...) - Stanari (TE), Maglaj (Natron) - Koridor VC - Blizina entitetske linije i razvijena putna mreža (sigurnost) - Porast socijalnih nejednakosti - Sporost u pristupanju EU i NATO
---	--

Tabela 56. SWOT ekstrakt analiza općine Tešanj 2022

Snage	Slabosti
<ol style="list-style-type: none"> 1. Automobilska proizvodnja (Metaloprerađivačka industrija) 2. Infrastruktura (poslovna, putna, telekomunikacije, elektro) 3. Ravnomjerna razvijenost područja 4. Lokalna investiciona sposobnost 5. Položaj u odnosu na tržišta u okruženju 6. Poduzetnost stanovništva 7. Kulturno-historijsko naslijeđe 8. Privrženost zajednici 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ograničene slobodne površine za dugoročni razvoj 2. Visok procenat učešća niskoakumulativnih grana privrede 3. Neriješena odvodnja i prečišćavanje otpadnih voda 4. Nedovoljne količine vode postojećeg vodoizvorišta za proširenje mreže 5. Nizak prirodni prirastaj stanovništva 6. Slabosti mjerenja vrijednosti indikatora promjene 6. Moralne i etičke norme ponašanja (delikvencija, narkomanija, kladionice, nasilje u porodici, neizgrađen odnos poslodavaca i radnika)
Prilike	Prijetnje
<ol style="list-style-type: none"> 1. Prolazak koridora Vc 2. Razvoj turističke ponude 3. Nove investicije sa generisanom većom dodatnom vrijednosti 4. Dalji razvoj civilnog društva 5. Regionalno povezivanje (općine u okruženju) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Politička nestabilnost BiH 2. Položaj lokalne samouprave (zakon) 3. Neefikasna administracija na višim nivoima 4. Klimatske promjene i prirodne nepogode (klizišta, poplave) 5. Globalna nestabilnost

III.2.2 Strateški fokusi

Uspješnost razvoja Općine Tešanj će se mjeriti sposobnošću da se prevladaju uočene slabosti i prijetnje bržem rastu, ali isto tako i da se iskoriste razvojni potencijali koji nesumnjivo postoje. Polazeći od činjenice da postoji uspostavljena čvrsta saradnja i partnerstvo svih relevantnih aktera, te pretpostavke da će se ona dalje razvijati, predložena su sljedeća strateška i dugoročna opredjeljenja Općine Tešanj, odnosno strateški fokusi:

1.	Povećanje stope zaposlenosti bazirane na razvoju privrede, poljoprivrede i turizma kroz korištenje lokalnih resursa i kulturno-historijskog naslijeđa, izgradnji i unaprijeđenju poslovnih zona, kvalitetnom povezivanja na cestovne koridore, tehnološkom jačanju i povećanju angažovanja obrazovnog i stručno-osposobljenog radno aktivnog stanovništva.
2.	Dostupnost i kvalitet pružanja javnih usluga kroz razvoj digitalnih usluga, unapređenja i izgradnje društvene infrastrukture i sadržaja prilagođenih urbanim i ruralnim područjima općine i uz stalnu borbu protiv korupcije, diskriminacije i privilegija u okruženju zasnovanom na zdravoj porodici i trajnom opredjeljenju za življenje na području općine.
3.	Modernizacija postojeće i izgradnja nove javne okolišno prihvatljive infrastrukture (razvoj javne digitalne infrastrukture, cestovne infrastrukture, vodovoda, kanalizacije, zaštite voda i vodotoka, toplifikacije, zbrinjavanja krutog opada, zaštite okoliša) a sve u skladu sa konceptom dugoročno održivog razvoja.

Strateški fokus 1. *Povećanje stope zaposlenosti bazirane na razvoju privrede, poljoprivrede i turizma kroz korištenje lokalnih resursa i kulturno-historijskog naslijeđa, izgradnji i unaprijeđenju poslovnih zona, kvalitetnom povezivanju na cestovne koridore višeg ranga, tehnološkom jačanju i povećanju angažovanja obrazovnog i stručno-osposobljenog radno aktivnog stanovništva.*

Kao što je uočeno iz socijeonomске analize, općina Tešanj raspolaže sa značajnim potencijalima za dalji rast i razvoj. Iako zvanični podaci nezaposlenosti ukazuju na značajan broj nezaposlenih osoba zbog sistemskih slabosti, slika stvarnosti je nešto drugačija. Privrednici već sada teško dolaze do specifičnih zanimanja (neka tehnička zanimanja, zanimanja koja nemaju tradiciju na području općine Tešanj, menadžerske kompetencije). Stoga je potrebna interakcija srednjih škola i privrede, uz aktivno učešće onih ustanova koje mogu vršiti dokvalifikaciju i prekvalifikaciju za obezbjeđenje adekvatne radne snage u narednim godinama. Nameće se potreba podrške u ostvarivanju uslova razvoja kreativnih djelatnosti. Unapređenje portfolija lokalne privrede i veće učešće visokoakumulativnih djelatnosti treba podržati tehnološkim razvojem. Nastavak izgradnje poslovne infrastrukture će ostati kontinuitet lokalnih aktivnosti. Pod razvojem poslovne infrastrukture podrazumjeva se i cestovna infrastruktura i prateći sadržaji uključivanja područja općine na savremene cestovne koridore. Savremeni trendovi značaja energije na ukupne procese uključujući i privredne stvaraju potrebu stvaranja uslova iskorištavanja svih izvora energije (obnovljivi). Poljoprivreda kao značajna djelatnost na području općine zaslužuje fokusiranost aktera, dok oblast turizma na području općine zahtjeva pojačano korišćenje kulturno-historijskih znamenitosti i uvezivanje sa ostalim sredinama u BiH u cilju ukрупnjavanja sadržaja.

Strateški fokus 2. *Dostupnost i kvalitet pružanja javnih usluga kroz razvoj digitalnih usluga, unapređenja i izgradnje društvene infrastrukture i sadržaja prilagođenih urbanim i ruralnim*

područjima općine i uz stalnu borbu protiv korupcije, diskriminacije i privilegija u okruženju zasnovanom na zdravoj porodici i trajnom opredjeljenju za življenje na području općine.

Polazeći od razvoja javnih usluga i istovremeno potrebe za stvaranjem povoljnog društvenog i privrednog okruženja, općina u narednom periodu ima potrebu za uspostavom što većeg obima digitalnih usluga. Usmjerenost na razvoj infrastrukture u ruralnim područjima (cestovne, vodovodne, ulične rasvjete) u prethodnom periodu pokazala se opravdanim u dijelu zadržavanja stanovništva u ruralnim područjima koje je danas nosilac ruralnog razvoja. Opredijeljena za razvoj urbanih i ruralnih područja Općina Tešanj će u narednom periodu nastaviti sa osavremenjivanjem postojećeg sadržaja obrazovnih, zdravstvenih, kulturnih i sportskih institucija. Potreba je da se izgrađena infrastruktura društvenog sadržaja stavi u upotrebu te učine dodatni naponi za izgradnju nedostajućih sadržaja društvene infrastrukture primjerenih nivou razvijenosti općine. Pored objekata infrastrukture Općina će razvijati sadržaje korišćenja iste. Značajno kulturno-historijsko naslijeđa u narednom periodu će dobijati sve veći značaj i fokusiranost u pozicioniranju općine u širem okruženju. Općina Tešanj, svjesna opasnosti od korupcije, diskriminacije, rodne neravnopravnosti i privilegija te važnosti zdrave porodice, će izgrađivati društvene mehanizme usmjerene na spriječavanje korupcije, diskriminacije i privilegija te izgradnji zdrave i socijalno obezbjeđene porodice i sprečavanju negativnih društvenih pojava. Savremeni negativni trendovi odlaska mladih nameću potrebu kreiranja mjera koje su usmjerene na mlade u smislu u rješavanju ključnih pitanja mladih i povećanja zadovoljstva življenja

Strateški fokus 3. *Modernizacija postojeće i izgradnja nove javne okolišno prihvatljive infrastrukture (razvoj javne digitalne infrastrukture, cestovne infrastrukture, vodovoda, kanalizacije, zaštite voda i vodotoka, toplifikacije, zbrinjavanja krutog opada, zaštite okoliša) a sve u skladu sa konceptom dugoročno održivog razvoja.*

Općina Tešanj će nastaviti realizaciju započetog projekta izgradnje savremenog postrojenja za tretman otpadnih voda, izgradnje kanalizacione mreže i vodovodne mreže uz dodatne količine vode na vodoizvoru. U isto vrijeme je potrebno započeti sa novim projektom toplifikacije urbanih područja.

Zbrinjavanje čvrstog otpada će se dinamizirati i podići stepen domaćinstava koji su uključeni u prikupljanje otpada kako bi se smanjili negativni uticaji na zemlju i vodu. Nastavit će se stalni monitoring nad kvalitetom vode, zemlje i zraka i poduzimati odgovarajuće mjere za smanjenje stepena zagađenosti. Potrebno je intenzivirati aktivnosti na upravljanju energijom uključujući izradu baze podataka i donošenje plana energetske efikasnosti. Jačanje kapaciteta lokalne zajednice da odgovori na rizike od prirodnih i drugih opasnosti uključuju: izgradnju i uređenje komunalne infrastrukture, uređenje vodotoka i obaloutvrda, kao i jačanje tehničkih i kadrovskih kapaciteta Civilne zaštite i spašavanja za prevenciju. Značajno se pojavljuje potreba revitalizacije uže urbane jezge.

III.2.3 Vizija i strateški ciljevi razvoja

III.2.3.1. Vizija

Vizija razvoja strategije predstavlja težnju, dugoročnu namjeru, pravac djelovanja i poželjno stanje u budućnosti općine Tešanj. Osnovu vizije razvoja nalazimo u dosadašnjim razvojnim dokumentima Općine Tešanj, strateškim fokusima temeljenim na SWOT analizi,

konstatovanim potrebnim mjerama na radionicama ORT-a tokom procesa izrade Strategije, uočenim trendove tokom procesa revidiranja i usklađivanja. U tom smislu, vizija razvoja općine Tešanj do 2027.g. je izraz ostvarenog napretka i definiše se kao:

Tešanj, sredina ekološke svijesti, inovativne poduzetnosti i društvene etike.

Općina Tešanj je od 2006. godine imala viziju: *Tešanj, sredina ekološke svijesti, čistoće i reda* te postigla značajan napredak na tom putu, uz dinamičan ekonomski razvoj, razvoj lokalnih institucija i učešće građana što je rezultiralo da od 2018. godine ima viziju: *Tešanj, sredina ekološke svijesti, inovativne poduzetnosti i društvene etike*. U procesu usklađivanja i revidiranja Strategije razvoja za period 2023-2027. godina i uočenih rezultata i činjenica potvrđena je aktuelnost vizije koja je projekcija i odraz pozitivnih kretanja i stremljenja općine Tešanj. Na tim osnovama, vizija treba da bude motiv i izazov za novi iskorak kako bi općina Tešanj ostala primjer dobre prakse u okvirima Bosne i Hercegovine. To podrazumijeva nastavak dosadašnjeg pristupa u području razvijanja ekološke svijesti sa projektima zaštite vodnih resursa, zraka i zemlje. Lokalna poduzetnost je prepoznatljiva snaga dinamičnosti općine Tešanj u Bosni i Hercegovini, i dobra je osnova za iskorak ka inovativnosti u skladu sa novim okolnostima, kvalitetu i kvantitetu društvenih sadržaja i zahtjevima okruženja. Snažna ekonomija olakšava život u lokalnoj zajednici, ali snažna ekonomija sama po sebi ne čini zajednicu snažnom. Društvena etika koja će afirmisati ono što je ispravno i prepoznati ono što je pogrešno, koja će biti na strani slabih i nemoćnih a ne na strani bogatih i jakih, koja će osigurati da se svačije pravo poštuje daje snagu zajednici.

III.2.3.2. Strateški ciljevi

Strateški ciljevi su ciljevi najvišeg nivoa koji utječe na sveukupni pravac razvoja zajednice i predstavljaju jasan smjer kretanja u dugoročnom razdoblju. Strateška platforma razvoja općine Tešanj temelji se na tri strateška fokusa, koji osiguravaju sinergijske efekte između

ekonomskog i društvenog razvoja (sa posebnim naglaskom na mlade) te zaštite okoliša i razvoja infrastrukture.

Na osnovu strateških fokusa i vizije, izvedeni su sljedeći strateški ciljevi razvoja koji osiguravaju vezu između ekonomije, društva i ekologije uz puno uvažavanje interesa mladih, lokalne uprave i ostalih aktera lokalnog razvoja:

SC1. Tešanj, poželjno mjesto za investicije i inovacije

SC2. Tešanj, sredina ugodnog življenja, pogodna da vrline, znanja i vještine dođu do izražaja

SC3. Tešanj sredina zelenog rasta i čiste energije.

Strateški cilj 1: Tešanj, poželjno mjesto za investicije i inovacije

Općinski razvojni tim je razmatrao trenutno stanje privrede na području općine koristeći se raspoloživim podacima iz SEA, strateškim ciljem koji im je postavljen i strateškim fokusom za dalji industrijski rast, te je ustanovio slijedeće prioritete općine Tešanj za period 2023.-2027. godina:

- Unaprijediti sektor ekonomije sa visokim dodatnim vrijednostima, razvijenim lancem snabdijevanja i visokim stepenom investiranja,
- Poboljšati atraktivnost poslovne infrastrukture za domaće i strane investitore,
- Kreirati atraktivno područje za rad i razvijanje ljudskih resursa na području općine Tešanj.

Općinski razvojni tim zaključio je da je privreda općine Tešanj u odnosu na prosjek Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine i ZE-DO kantona značajno razvijena, ali da je to dosta daleko od prosjeka okruženja, a naročito prosjeka Evropske Unije. S tim u vezi u narednom periodu bilo bi neophodno omogućiti dalji napredak i razvoj kompanija koje već posluju na području općine kao i osnivanje i razvoj novih kompanija te podsticati domaće i strane investicije. Kako bismo to omogućili neophodni su nam resursi, a prije svega radna snaga, osavremnjivanje proizvodnje, izvori snabdijevanja sirovinama (dobavljači), električna energija, voda, kao i infrastruktura.

Obzirom da se općina Tešanj našla na veoma niskoj poziciji kada je u pitanju prosječna plaća u Federaciji BIH, a s druge strane nedostaje radnika određenih profila i zanimanja, zaključeno je da je u budućnosti potrebno raditi na promociji općine kao atraktivnog područja za rad i zapošljavanje te privlačenju potencijalnih radnika iz susjednih općina: Doboj Jug, Doboj, Doboj Istok, Teslić, Maglaj i Zavidovići. Pored toga tim smatra da je potrebno podsticati razvoj sektora u kojim se generišu visoke dodatne vrijednosti kako bi kompanije bile u prilici da generišu veće profite što bi dovelo do povećanja prosječne plaće zaposlenika te poboljšanja životnog standarda stanovništva. Općina Tešanja u narednom periodu ima preduslove da iskorači i sa kvalitetnim turističkim proizvodom uvezanim sa širim okruženjem

Poseban fokus treba biti na privlačenju, zapošljavanju i zadržavanju mladih, obrazovanih, stručnih i kvalifikovanih kadrova koji su u stanju da preuzmu i nose budući razvoj općine kao što su menadžeri, inženjeri, ekonomski stručnjaci, kvalifikovani radnici, ali i ljekari, prosvjetni radnici, sportski radnici odnosno zaposlenici u društvenom sektoru.

	Indikator (uticaj)	Polazna vrijednost (2021.)	Ciljna vrijednost (2027.)
SC 1. Tešanj, poželjno mjesto za investicije i inovacije	Broj poslovnih subjekata na području općine Tešanj	2689	2824
	Broj zaposlenih	13.783	14.800
	Index razvijenosti	1,08	1,15

Strateški cilj 2: Tešanj, sredina ugodnog življenja, pogodna da vrline, znanja i vještine dođu do izražaja

Općinski razvojni tim je razmatrajući trenutno stanje na području općine te koristeći se raspoloživim podacima iz SEA, strateškim ciljem koji im je postavljen te strateškim fokusom na mlade ustanovio slijedeće prioritete razvoja općine Tešanj za period 2023.-2027. godina:

- Unaprijediti javnu infrastrukturu ruralnih i urbanih područja,
- Razviti efikasnu, odgovornu i digitalizovanu javnu upravu osposobljenu za upravljanje lokalnim razvojem,
- Osigurati dostupnost društvenih sadržaja, socijalnu sigurnost i uključenost i atmosferu društvenog aktivizma,
- Uključiti građane općine u izgradnju sistema zajedničkih vrijednosti,
- Poboľjšati mogućnosti za zapošljavanje, razvoj poduzetništva i društvenog aktivizma mladih.

Općinski razvojni tim je zaključio da je stanje društvene infrastrukture općine Tešanj u odnosu na prosjek Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine i ZE-DO kantona konkurentna, ali da je to dosta daleko od prosjeka okruženja, a naročito prosjeka Evropske Unije. Stim u vezi u narednom periodu bilo bi neophodno omogućiti dalji napredak i razvoj društvene infrastrukture i sadržaja na području općine.

Bosna i Hercegovina kao država i bosanskohercegovačko društvo prolazi velike izazove i podložno je korupciji, diskriminaciji i privilegijama ali i delikvenciji, narkomaniji, kladionicama, nasilju u porodici, nezdravom odnosu poslodavaca i radnika, drogi, alkoholu, krađi. U takvom ambijentu nema ugodnog života za stanovnike. Općina Tešanj je po mnogo čemu drugačija od prosječnog ambijenta, pa i u ovom području. Ipak, treba izgraditi društvene mehanizme koji će ova pitanja učiniti transparentnim, imati aktivnosti koji potiču sve društvene faktore na izgradnju zdravog društva, prije svega mladih. Uz to, stalna izgradnja i unapređenje materijalne infrastrukture olakšava organizaciju ukupnog života i kreira ambijent ugodnog življenja.

	Indikator (uticaj)	Polazna vrijednost (2021.)	Ciljna vrijednost (2027.)
SC 2. Tešanj, sredina ugodnog življenja, pogodna da vrline, znanja i vještine dođu do izražaja	Zadovoljstvo anketiranih građana (%)	65,60	75
	Učešće kapitalnih izdataka u strukturi budžeta općine (%)	38,23	45
	Vrijednost prirodnog priraštaja	-35	≥1

Strateški cilj 3: Tešanj sredina zelenog rasta i čiste energije.

Općinski razvojni tim je razmotrio trenutno stanje ekologije na području općine Tešanj te koristeći se raspoloživim podacima iz SEA, strateškim ciljem koji im je postavljen te strateškim fokusiranjem ustanovio slijedeće prioritete općine Tešanj za period 2023.-2027. godina:

- Poboljšati kvalitet vodnih usluga te povećanje količina vode
- Unaprijediti sistem zbrinjavanja komunalnog otpada
- Poboljšati kvalitetu zraka na području općine

Globalne okolnosti u kojima živimo i način života ugrožavaju temeljne pretpostavke zdravlja ljudi i života budućih generacija. Potrebno je imati stalne aktivnosti koje vode smanjenju negativnih uticaja kako glavnog vodotoka i izvora vodosnabdijevanja na području općine Tešanj, rijeke Usore tako i drugih vodnih resursa zbrinjavanjem otpada i izgradnjom kanalizacije. Na isti način treba spriječiti zagađenje zemljišta ali i utvrditi kakve je uticaj polutanata koji strujanjem vjetra dolaze na područje općine Tešanj. Zaustaviti negativan trend i smanjiti uticaj polutanata koji se emituju na području općine Tešanj iz raznih izvora, prije svega zagrijavanjem individualnih domaćinstva i industrijskih kapaciteta.

Općinski razvojni tim je zaključio da stanje infrastrukture sa ekološkog aspekta treba snažnu podršku i u narednom periodu. S tim u vezi u narednom periodu bilo bi neophodno omogućiti dalje investicije u smanjenju negativnih uticaja na okolinu. Značajan dio na koji treba obratiti pažnju je sistem zaštite i spašavanja i sigurnosti građana.

	Indikator (uticaj)	Polazna vrijednost (2021.)	Ciljna vrijednost (2027.)
SC 3. Tešanj, sredina zelenog rasta i čiste energije	Broj korisnika organizovanog odvoza otpada	9229	9800
	Broj godišnjih prekoračenja dnevnih graničnih vrijednosti (50 µg/m ³) lebdećih čestica PM10	36	30
	Rast broja domaćinstava obuhvaćenih javnim kanalizacionim sistemom (%)	n/a (2710)	+10%

IV. Prioriteti i mjere za ostvarenje strateških ciljeva

Prioriteti predstavljaju ključna polja i smjerove djelovanja za ostvarenje vizije i strateških ciljeva i kao takvi imaju najveći uticaj na razvoj, odnosno ostvarenje strateških indikatora. Prioriteti svoju osnovanost pronalaze u utvrđenim rezultatima strateške platforme i grupisani su prema strateškim ciljevima (pogledati tabelu ispod).

Tabela 57. Pregled prioriteta po strateškim ciljevima

Strateški cilj 1: Tešanj, poželjno mjesto za investicije i inovacije

Prioritet 1.1. Unaprijediti sektor ekonomije sa visokim dodatnim vrijednostima, razvijenim lancem snabdijevanja i visokim stepenom investiranja

Prioritet 1.2. Poboljšati atraktivnost poslovne infrastrukture za domaće i strane investitore

Prioritet 1.3. Kreirati atraktivno područje za rad i razvijanje ljudskih resursa na području općine Tešanj

Strateški cilj 2: Tešanj, sredina ugodnog življenja, pogodna da vrline, znanja i vještine dođu do izražaja

- Prioritet 2.1. Unaprijediti javnu infrastrukturu ruralnih i urbanih područja
 Prioritet 2.2. Razviti efikasnu, odgovornu i digitalizovanu javnu upravu osposobljenu za upravljanje lokalnim razvojem
 Prioritet 2.3. Osigurati dostupnost društvenih sadržaja, socijalnu sigurnost i uključenost i atmosferu društvenog aktivizma
 Prioritet 2.4. Uključiti građane općine u izgradnju sistema zajedničkih vrijednosti
 Prioritet 2.5. Poboljšati mogućnosti za zapošljavanje, razvoj poduzetništva i društvenog aktivizma mladih

Strateški cilj 3: Tešanj, sredina zelenog rasta i čiste energije

- Prioritet 3.1. Poboljšati kvalitet vodnih usluga te povećanje količina vode
 Prioritet 3.2. Unaprijediti sistem zbrinjavanja komunalnog otpada
 Prioritet 3.3. Poboljšati kvalitetu zraka na području općine
 Prioritet 3.4. Unaprijediti javni sistem zaštite, spašavanja i sigurnosti građana

Kao što se može vidjeti iz tabele, u cilju operacionalizacije tri strateška cilja, definirano je ukupno dvanaest prioriteta. Tri prioriteta će doprinijeti ostvarenju prvog strateškog cilja, pet prioriteta ostvarenju drugog strateškog cilja i četiri prioriteta ostvarenju trećeg strateškog cilja.

IV.1. Pregled prioriteta i mjera za Strateški cilj 1: Tešanj, poželjno mjesto za investicije i inovacije

Strateški cilj lokalnog ekonomskog razvoja-Tešanj, poželjno mjesto za investicije i inovacije osigurava ostvarivanje vizije razvoja Općine Tešanj u periodu do 2027. godine. U cilju njegove operacionalizacije definirana su tri prioriteta.

Tabela 58. Pregled prioriteta sa indikatorima

Prioriteti	Indikatori	Početna vrijednost (2020)	Ciljana vrijednost (2027)
1.1. Unaprijediti sektor ekonomije sa visokim dodatnim vrijednostima, razvijenim lancem snabdijevanja i visokim stepenom investiranja	Broj novih investicija	n/a	≤2
	Količine otkupljenog mlijeka (litara)	7.800.000	8.000.000
1.2. Poboljšati atraktivnost poslovne infrastrukture za domaće i strane investitore	Broj firmi u poslovnim zonama	99	103
	Pokrivenost uvoza izvozom	100,28	100
1.3. Kreirati atraktivno područje za rad i razvijanje ljudskih resursa na području općine Tešanj	Stepen nezaposlenosti (%)	30,10	27,00
	Procenat zaposlenih u javnom sektoru (%)	13,36	12,80

Prvi prioritet *Unaprijediti sektor ekonomije sa visokim dodatnim vrijednostima, razvijenim lancem snabdijevanja i visokim stepenom investiranja* uključuje unapređenje proizvodnih procesa i veću zastupljenost ekonomije sa visokim dodatnim vrijednostima, podršku digitalizacije proizvodnih procesa, promociji lokalne ekonomije, sistemski pristup razvoju poljoprivrede usmjerene na dostupnost tržišta za plasman poljoprivrednih proizvoda, povećanje sistemskog djelovanja u iskorištavanju kulturno-historijskih znamenitosti u razvoju turističkih proizvoda.

Fokus drugog prioriteta *Poboljšati atraktivnost poslovne infrastrukture za domaće i strane investitore* je na razvoju, proširenju i izgradnji novih poslovnih zona kao okosnice rasta privrednih aktivnosti, privlačenja investitora i rasta poslovne aktivnosti. Prioritet je usmjeren na razvoj infrastrukture neophodne za privredne aktivnosti koja uključuje transportne elemente i druge segmente privredne infrastrukture kao jednog od bitnih segmenata kreiranja kvalitetnog poslovnog okruženja.

Treći prioritet *Kreirati atraktivno područje za rad i razvijanje ljudskih resursa na području općine Tešanj* podrazumijeva angažman općine na usklađivanju ponude sa potražnjom na lokalnom tržištu rada, aktiviranju alata za razvoj znanja potrebnih za upotrebu savremenih sredstava za proizvodnju, aktiviranje dugoročno nezaposlenih osoba i povećanju efektivne ponude radne snage, kao i povećanje učinkovitost aktivnih mjera zapošljavanja.

Iz definiranih prioriteta izvedene su mjere, i to dvije mjera za ostvarivanje prvog prioriteta, i jedna mjere za ostvarivanje drugog i dvije mjere za ostvarenje trećeg prioriteta.

Tabela 59. Pregled mjera po prioritetima za Strateški cilj 1: Tešanj, poželjno mjesto za investicije i inovacije

Prioritet	Mjera
1.1. Unaprijediti sektor ekonomije sa visokim dodatnim vrijednostima, razvijenim lancem snabdijevanja i visokim stepenom investiranja	1.1.1. Razvoj sektora ekonomije sa visokim dodatnim vrijednostima i razvijenim lancem snabdijevanja 1.1.2. Unaprijeđenje djelatnosti poljoprivrede i turizma
1.2. Poboljšati atraktivnost poslovne infrastrukture za domaće i strane investitore	1.2.1. Unaprijeđenje poslovne infrastrukture
1.3. Kreirati atraktivno područje za rad i razvijanje ljudskih resursa na području općine Tešanj	1.3.1. Usklađivanje ponude sa potražnjom za radnom snagom 1.3.2. Podrška razvoju stručnih vještina i kompetencija

IV.1.1. Pregled mjera za prioritet 1.1. Unaprijediti sektor ekonomije sa visokim dodatnim vrijednostima, razvijenim lancem snabdijevanja i visokim stepenom investiranja

U okviru prvog prioriteta definirane su dvije mjera, i to: Razvoj sektora ekonomije sa visokim dodatnim vrijednostima i razvijenim lancem snabdijevanja, Unaprijeđenje djelatnosti poljoprivrede i turizma.

Tabela 60. Mjere sa indikatorima u okviru Prioriteta 1.1. Unaprijediti sektor ekonomije sa visokim dodatnim vrijednostima, razvijenim lancem snabdijevanja i visokim stepenom investiranja

Mjera	Indikatori za praćenje rezultata mjere	Početna vrijednost (2020)	Ciljana vrijednost (2027)
1.1.1. Razvoj sektora ekonomije sa visokim dodatnim vrijednostima i razvijenim lancem snabdijevanja	Uspostavljen TECH LAB	Ne	Da
	Broj podržanih privrednih subjekata u oblasti certificiranja i digitalizacije poslovanja	0	10
	Uspostavljeni privredni registri	Ne	Da
	Broj održanih sajamsko-privrednih manifestacija	1	2

1.1.2. Unaprijeđenje djelatnosti poljoprivrede i turizma	Broj promociji za unapređenje turističkih potencijala	0	5
	Izrađen usaglašen plan upravljanja valorizacije	Ne	Da
	Visina sredstava podrške poljoprivredi (godišnje) u KM	485.000	550.000
	Broj novih turističko-rekreativnih zona	0	2

Cilj mjere 1.1.1. *Razvoj sektora ekonomije sa visokim dodatnim vrijednostima i razvijenim lancem snabdijevanja* je višestruk i prevashodno je usmjeren na sektor ekonomije u pravcu uticaja na transformaciju dijela portfolija tešanjске privrede ka novim tehnologijama sa višim dodatnim vrijednostima koji će u lancu snabdijevanja imati viši nivo tehnologije, znanja, vještina i pouzdanosti te omogućiti nove investicije. U sklopu mjere su pravci djelovanja usmjereni na kreiranje povoljnog poslovnog okruženja putem dostupnosti infrastrukture, evidencija o privrednim aktivnostima i pojačavanja dijaloga sa poslovnom zajednicom uključujući i konstantnu promociju tešanjске ekonomije.

Cilj mjere 1.1.2. *Unaprijeđenje djelatnosti poljoprivrede i turizma* je usmjeren na unaprijeđenje poljoprivredne djelatnosti na način da prevashodno podržava osiguranje uslova plasmana poljoprivrednih proizvoda i na taj način stimulisanje proizvodnje. Mjera u kontekstu proširenja proizvodnje putem dostupnosti tržišta, istovremeno stvara preduslove za proširenje zemljišnih površina koje se obrađuju i uopšteno održava razvoj sela. Iako općina Tešanja nije prepoznatljiva po turističkoj djelatnosti, potencijal kulturno historijskih znamenitosti ovom mjerom na sveukupan i sistematičan način otvara nove perspektive stvarajući osnove za turističko vrednovanje i šire uvezivanje turističkog proizvoda u BiH. Ujedno mjera doprinosi ostvarenju usvojenog Plan revitalizacije i regeneracije Stare čaršije i proširenje turističke ponude.

IV.1.2. Pregled mjera za prioritet 1.2. Poboljšati atraktivnost poslovne infrastrukture za domaće i strane investitore

U okviru drugog prioriteta definirana je jedna mjera, i to: Unaprijeđenje poslovne infrastrukture.

Tabela 61. Mjere sa indikatorima u okviru Prioriteta 1.2. Poboljšati atraktivnost poslovne infrastrukture za domaće i strane investitore

Mjera	Indikatori za praćenje rezultata mjere	Početna vrijednost (2020)	Ciljana vrijednost (2027)
1.2.1. Unaprijeđenje poslovne infrastrukture	Broj poslovnih zona	3	4
	Izgrađena elektro-distributivna mreža Tešanj-Jelah	Ne	Da
	Broj projekata unaprijeđenja infrastrukture poslovnih zona	n/a	5

Cilj mjere 1.2.1. *Unaprijeđenje poslovne infrastrukture*. Općina Tešanj je prepoznatljiva po prisustvu privredne aktivnosti i ukupnom učešću u poslovnim aktivnostima i rezultatima. Daljnje povećanje i atraktivnost za investiranje nameće potrebu proširenja i dostupnosti poslovne infrastrukture. Mjera je usmjerena na podršku daljnjem opremanju, uspostavljanju ključnih objekata infrastrukture kao i proširenje i uspostavu novih industrijskih zona kao organizovanog oblika korišćenja prostora za privredne aktivnosti.

IV.1.3. Pregled mjera za prioritet 1.3. Kreirati atraktivno područje za rad i razvijanje ljudskih resursa na području općine Tešanj

U okviru trećeg prioriteta definirane su dvije mjera, i to: Usklađivanje ponude sa potražnjom za radnom snagom, Podrška razvoju stručnih vještina i kompetencija.

Tabela 62. Mjere sa indikatorima u okviru Prioriteta 1.3. Kreirati atraktivno područje za rad i razvijanje ljudskih resursa na području općine Tešanj

Mjera	Indikatori za praćenje rezultata mjere	Početna vrijednost (2020)	Ciljana vrijednost (2027)
1.3.1. Usklađivanje ponude sa potražnjom za radnom snagom	Broj dodjeljenih stipendija za deficitarna zanimanja (godišnje)	n/a	50
	Broj zaključenih sporazuma o lokalnom partnerstvu	0	2
	Usvojen lokalni akcioni plan zapošljavanja	Ne	Da
1.3.2. Podrška razvoju stručnih vještina i kompetencija	Održan Sajam srednjih škola i fakulteta	Da	Da
	Broj polaznika STEM kabineta	0	100
	Broj podržanih inovativnih edukativnih programa	0	4

Cilj mjere 1.3.1. *Usklađivanje ponude sa potražnjom za radnom snagom* je prevashodno usmjeren na prilagođavanje osposobljenosti radne snage potrebama tržišta radne snage i potentne privrede na području općine Tešanj. Ciljana područja mjere su upućena na usmjereno stipendiranje i podršku sticanju stručnih znanja ali i promociji etičkog odnosa između poslodavaca i radnika. Svjesni činjenice da se tržište radne snage suočava sa nedostatkom stručne radne snage mjera pretpostavlja razvoj alata lokalnog partnerstva i izradu planskog pristupa zapošljavanju.

Cilj mjere 1.3.2. *Podrška razvoju stručnih vještina i kompetencija*. Općina Tešanj je svjesna izazova sa kojima se suočava bosansko-hercegovačko društvo u kontekstu smanjenja broja radne snage sa razvijenim vještinama i kompetencijama, naročito u kontekstu visokotehnoških vještina i vještina potrebnih za vođenje proizvodnih procesa. Postizanje visokih dodatnih vrijednosti u strukturi privrede zavisi od metoda razvijanja stručnih vještina i kompetencija. Ovom mjerom se nastoji odgovoriti na pomenute izazove i potrebe putem stvaranja okvira saradnje privrednog sektora i škola i promovisanja tehničke kulture unutar obrazovnog sistema. Na nivou stručnog osposobljavanja općina ima namjeru ovom mjerom podržavati savremene oblike obrazovanja i podržati i inicirati inovativne edukativne programe i aktivnosti.

IV.2. Pregled prioriteta i mjera za Strateški cilj 2: Tešanj, sredina ugodnog življenja, pogodna da vrline, znanja i vještine dođu do izražaja

Strateški cilj društvenog razvoja-Tešanj, sredina ugodnog življenja, pogodna da vrline, znanja i vještine dođu do izražaja omogućava ostvarivanje vizije razvoja Općine Tešanj u periodu do 2027. godine. U cilju njegove operacionalizacije definirano je pet prioriteta.

Tabela 63. Pregled prioriteta sa indikatorima

Prioriteti	Indikatori	Početna vrijednost (2020)	Ciljana vrijednost (2027)
2.1. Unaprijediti javnu infrastrukturu ruralnih i urbanih područja	Broj novih objekata društvene infrastrukture	n/a	≥ 5
	Područje općine obuhvaćeno cestama višeg ranga	Ne	Da
	Povećano zadovoljstvo korisnika lokalnih cesta	n/a	Da
2.2. Razviti efikasnu, odgovornu i digitalizovanu javnu upravu osposobljenu za upravljanje lokalnim razvojem	Povećano zadovoljstvo korisnika administrativnih usluga	n/a	Da
	Područje općine pokriveno prostorno-planskom dokumentacijom	Ne	Da
2.3. Osigurati dostupnost društvenih sadržaja, socijalnu sigurnost i uključenost i atmosferu društvenog aktivizma	Povećane površine za sportske i kulturne djelatnosti	Ne	Da
	Broj sportskih manifestacija	16	20
	Broj korisnika socijalne zaštite	(2021) 16.927	15.000
2.4. Uključiti građane općine u izgradnju sistema zajedničkih vrijednosti	Broj aktivnih udruženja građana	82	95
	Uključenost ranjivih grupa u obrazovni sistem	Ne	Da
2.5. Poboljšati mogućnosti za zapošljavanje, razvoj poduzetništva i društvenog aktivizma mladih	Broj zaposlenih mladih lica	0	400
	Broj godišnje zaključenih brakova	305	≥300

Kao što se to vidi iz tabela definirani su sljedeći prioriteti: 2.1. Unaprijediti javnu infrastrukturu ruralnih i urbanih područja; 2.2. Razviti efikasnu, odgovornu i digitalizovanu javnu upravu osposobljenu za upravljanje lokalnim razvojem; 2.3. Osigurati dostupnost društvenih sadržaja, socijalnu sigurnost i uključenost i atmosferu društvenog aktivizma; 2.4. Uključiti građane općine u izgradnju sistema zajedničkih vrijednosti; 2.5. Poboljšati mogućnosti za zapošljavanje, razvoj poduzetništva i društvenog aktivizma mladih. Definirani prioriteti su odgovor na specifične potrebe zajednice u podlozi kojih stoje i pretpostavlja se ostvarenje prava građana. Daljnja razrada prioriteta podrazumjeva mjere i projekte koji obuhvataju potrebe i brojne društvene kriterije uključujući i spolnu, socijalnu i druge karakteristike.

Prvi prioritet *Unaprijediti javnu infrastrukturu ruralnih i urbanih područja* je fokusiran u dva pravca. Prvi pravac podrazumjeva unapređenje i proširenje infrastrukture za obezbjeđivanje većeg obima društvenih sadržaja iz oblasti kulture, sporta, zdravstva i socijalne zaštite, infrastrukture za rekreativne sadržaja na području općine. U određenom obimu prioritet je fokusiran na uređenje dotrajalih dijelova infrastrukture prije svega u urbanim dijelovima općine. Drugi segment je usmjeren na cestovnu infrastrukturu fokusirajući se na pozicioniranje općine kroz cestovne koridore većeg ranga kao pretpostavke većeg razvoja i ujedno prioritet podrazumjeva kvalitetnu cestovnu infrastrukturu kao poveznica na pomenute koridore.

Fokus drugog prioriteta *Razviti efikasnu, odgovornu i digitalizovanu javnu upravu osposobljenu za upravljanje lokalnim razvojem* je na razvoju javne uprave i lokalnog javnog sektora u kontekstu povećanja transparentnosti i ostvarivanja principa rada javne uprave i lokalnog javnog sektora. To pretpostavlja osavremenjivanje uvođenjem digitalnih servisa i

stavljanje istih u široku upotrebu. Prioritet je usmjeren na uspostavu rada zasnovanog na odsustvu negativnih pojava u radu administracije i ujedno razvoj alata koji doprinosi tom cilju uključujući i osposobljenost za upravljanje razvojem u koji su uključeni stanovnici općine ali i dijaspora u obimu koliko je to ostvarivo u ovoj fazi.

Treći prioritet *Osigurati dostupnost društvenih sadržaja, socijalnu sigurnost i uključenost i atmosferu društvenog aktivizma* podrazumijeva angažman općine na podršci i kreiranju atraktivnih društvenih sadržaja u koji su uključeni građani i organizacije civilnog društva. Značajan segment prioriteta je fokusiran na socijalnu komponentu društva i mjere koje doprinose djelovanje u odnosu na socijalne potrebe i ranjive kategorije sa tendencijom smanjivanja broja slučajeva.

Četvrti prioritet *Uključiti građane općine u izgradnju sistema zajedničkih vrijednosti* podrazumijeva angažman općine na postizanju etički vrijednosti u društvu usmjeravajući mjere i aktivnosti oremu ranjivim kategorijama i njihovom uključivanju u društvene tokove na području općine. Prioritet nastoji podstaći rast altruističkih pobuda kod stanovništva što ukupno sliku življenja na području općine čini boljom.

Peti prioritet *Poboljšati mogućnosti za zapošljavanje, razvoj poduzetništva i društvenog aktivizma mladih* podrazumijeva značajnu fokusiranost općine na pitanja mladih kao izuzetno važne kategorije u ukupnoj strukturi stanovništva. Značaj mladih je prepoznat zbog širih negativnih pojava u bosansko-hercegovačkom društvu što negativno utiče na vitalne parametre razvoja jednog društva. Prioritet je fokusiran u tri pravca i podrazumijeva djelovanje u oblasti stručnog osposobljavanja i dostupnosti adekvatnog i poželjnog tržišta rada za mlade, stvaranje društvenih sadržaja koji omogućavaju društveni aktivizam mladih i ostvarenje interesa u lokalnoj zajednici. Treći fokus općine je usmjeren na poboljšanje društvenog statusa i uslova koji omogućavaju rješavanje niza egzistencijalnih pitanja mladih.

Iz definiranih prioriteta izvode se mjere, i to: dvije mjere za ostvarenje prvog prioriteta, dvije mjere za ostvarenje drugog prioriteta, tri mjera za ostvarenje trećeg prioriteta, jedna mjere za ostvarenje četvrtog prioriteta, i tri mjere za ostvarenje petog prioriteta.

Tabela 64. Pregled mjera po prioritetima za Strateški cilj 2: Tešanj, sredina ugodnog življenja, pogodna da vrline, znanja i vještine dođu do izražaja

Prioritet	Mjera
2.1. Unaprijediti javnu infrastrukturu ruralnih i urbanih područja	2.1.1. Modernizacija objekata društvene infrastrukture 2.1.2. Unapređenje cestovne infrastrukture na području općine
2.2. Razviti efikasnu, odgovornu i digitalizovanu javnu upravu osposobljenu za upravljanje lokalnim razvojem	2.2.1. Razvoj elektronske podrške u javnom sektoru i javnom prostoru (digitalna transformacija) 2.2.2. Unapređenje odgovornosti javne uprave i lokalnog javnog sektora osposobljenog za upravljanje lokalnim razvojem
2.3. Osigurati dostupnost društvenih sadržaja, socijalnu sigurnost i uključenost i atmosferu društvenog aktivizma	2.3.1. Unapređenje sadržaja javnih usluga 2.3.2. Ostvarivanje saradnje sa civilnim sektorom 2.3.3. Unapređenje socijalne zaštite i socijalne uključenosti
2.4. Uključiti građane općine u izgradnju sistema zajedničkih vrijednosti	2.4.1. Unapređenje društvene etike

2.5. Poboljšati mogućnosti za zapošljavanje, razvoj poduzetništva i društvenog aktivizma mladih	2.5.1. Podrška društvenom aktivizmu mladih 2.5.2. Kreiranje preduslova i podsticajnih mjera za zapošljavanje mladih 2.5.3. Poboljšanje društvenog statusa mladih
---	--

IV.2.1. Pregled mjera za prioritet 2.1. Unaprijediti javnu infrastrukturu ruralnih i urbanih područja

U okviru prvog prioriteta definisane su dvije mjere, i to: Modernizacija objekata društvene infrastrukture, Unapređenje cestovne infrastrukture na području općine.

Tabela 65. Mjere sa indikatorima u okviru Prioriteta 2.1. Unaprijediti javnu infrastrukturu ruralnih i urbanih područja

Mjera	Indikatori za praćenje rezultata mjere	Početna vrijednost	Ciljana vrijednost
2.1.1. Modernizacija objekata društvene infrastrukture	Broj izgrađenih/rekonstruisanih javnih školskih objekata	0	2
	Izgrađen objekat centra za socijalni rad	Ne	Da
	Broj novoizgrađenih objekata društvene infrastrukture	0	3
2.1.2. Unapređenje cestovne infrastrukture na području općine	Obezbjedeni uslovi iz okvira općinske nadležnosti za izgradnju cesta višeg ranga	Ne	Da
	Broj izgrađenih ključnih raskrsnica	0	2
	Dužina rekonstruisanih/izgrađenih cesta općinske nadležnosti(km)	0	10
	Dužina izgrađenih/rekonstruisanih trotoara (km)	0	3

Cilj mjere 2.1.1. *Modernizacija objekata društvene infrastrukture.* Ovom mjerom općina odgovara na potrebe društvenog sadržaja u smislu ključne infrastrukture. Povećanjem obima savremene infrastrukture stvaraju se osnovi za daljni razvoj društvenih sadržaja kao pretpostavke kvalitete života na području općine. Mjera sadrži aktivnosti koje uključuju urbani i ruralni prostor i vezane su za obrazovnu, rekreativnu, kulturnu, zdravstvenu i socijalnu komponentu društvenog razvoja. Značajan fokus mjere je usmjeren na aktivnosti uređenja urbanog dijela općine kao prateće aktivnosti drugih projektnih aktivnosti na nivou općine.

Cilj mjere 2.1.2. *Unapređenje cestovne infrastrukture na području općine.* Teritorijalna pozicioniranost općine Tešanj istu u smislu saobraćaja čini izuzetno značajnom, naručito u kontekstu ispresjecanosti i naslonjenosti sa najznačajnije saobraćajne koridore u BiH i ukupnu privrednu aktivnost. U tom smislu ova mjera je usmjerena na realizaciju adekvatnog priključivanja općine na cestovne koridore najvećeg ranga i adekvatno izgrađenu priključnu saobraćajnu infrastrukturu. Polazeći od nadležnosti jedinica lokalne samouprave mjera podrazumjeva proaktivan pristup općine u realizacije projekata Kordora Vc kroz područje općine. Mjera je na isti način usmjerena na izgradnju i regulisanje saobraćaja putem pristupa na značajni cestovni koridor. Na nivou isključive nadležnosti općine mjera podrazumjeva ulaganje u razvoj lokalnih cesta.

IV.2.2. Pregled mjera za prioritet 2.2. Razviti efikasnu, odgovornu i digitalizovanu javnu upravu osposobljenu za upravljanje lokalnim razvojem

U okviru drugog prioriteta definisane su dvije mjere, i to: Razvoj elektronske podrške u javnom sektoru i javnom prostoru (digitalna transformacija), Unapređenje odgovornosti javne uprave i lokalnog javnog sektora osposobljenog za upravljanje lokalnim razvojem.

Tabela 66. Mjere sa indikatorima u okviru Prioriteta 2.2. Razviti efikasnu, odgovornu i digitalizovanu javnu upravu osposobljenu za upravljanje lokalnim razvojem

Mjera	Indikatori za praćenje rezultata mjere	Početna vrijednost	Ciljana vrijednost
2.2.1. Razvoj elektronske podrške u javnom sektoru i javnom prostoru (digitalna transformacija)	Broj digitaliziranih poslovnih procesa uprave	0	≥ 10
	Broj online javnih servisa općine	0	≥ 2
2.2.2. Unapređenje odgovornosti javne uprave i lokalnog javnog sektora osposobljenog za upravljanje lokalnim razvojem	Izrađeni planovi integriteta	Ne	Da
	Izrađen plan upravljanja imovinom	Ne	Da
	Usvojen Prostorni plan	Ne	Da
	Provedene ankete zadovoljstva korisnika usluga (godišnje)	Da	Da

Cilj mjere 2.1.1. *Razvoj elektronske podrške u javnom sektoru i javnom prostoru (digitalna transformacija)*. Mjera podrazumjeva uvođenje novih softverskih i tehnoloških rješenja koja doprinose efikasnijem i dostupnijem radu javnih službi i javnih usluga. Ujedno mjera podrazumjeva digitalizaciju procesa i dostupnosti informacija prema građanima čime se povećavaju elementi e-uprave, a što direktno utiče na efikasnost, kvalitet i ekonomičnost javnih usluga.

Cilj mjere 2.1.2. *Unapređenje odgovornosti javne uprave i lokalnog javnog sektora osposobljenog za upravljanje lokalnim razvojem*. Ova mjera je usmjerena na segment ostvarivanja principa odgovorne javne uprave što podrazumjeva uspostavu i provedbu sistematskog pristupa u sprečavanju i preventivnom otklanjanju društveno negativnih pojava u obliku korupcije i drugih pojava. Ujedno mjera pokušava uspostaviti organizaciju djelovanja koja može odgovoriti na nove izazove u društvu i omogućiti fokusiranost na značajne probleme. Segment mjere se odnosi na poboljšanje kapaciteta za planiranje i upravljanje lokalnim razvojem, privlačenjem stanovništva, znanja i iskustava dijaspore i kvalitetno osposobljavanje za vođenje projektnih ciklusa u predstojećim integrativnim procesima BiH.

IV.2.3. Pregled mjera za prioritet 2.3. Osigurati dostupnost društvenih sadržaja, socijalnu sigurnost i uključenost i atmosferu društvenog aktivizma

U okviru trećeg prioriteta definisane su tri mjere, i to: Unapređenje sadržaja javnih usluga, Ostvarivanje saradnje sa civilnim sektorom, Unapređenje socijalne zaštite i socijalne uključenosti.

Tabela 67. Mjere sa indikatorima u okviru Prioriteta 2.3. Osigurati dostupnost društvenih sadržaja, socijalnu sigurnost i uključenost i atmosferu društvenog aktivizma

Mjera	Indikatori za praćenje rezultata mjere	Početna vrijednost	Ciljana vrijednost
2.3.1. Unapređenje sadržaja javnih usluga	Broj organizovanih sportskih događaja (godišnje)	n/d	≥ 4
	Broj organizovanih kulturnih manifestacija (godišnje)	Ne	≥ 4
2.3.2. Ostvarivanje saradnje sa civilnim sektorom	Rast procenta finansijske podrške radu organizacija nevladinog sektora (%)	0	15
	Ukupno odobreni godišnji iznos za finansiranje i održavanje objekata vjerskih zajednica u KM	55.000	60.000
2.3.3. Unapređenje socijalne zaštite i socijalne uključenosti	Broj djece sa poteškoćama u razvoju uključenih u predškolsko obrazovanje	0	≥ 30
	Osigurana kontinuirana podrška u liječenju lica sa specifičnim oboljenima	Ne	Da
	Visina sredstava za proširena prava socijalne zaštite (godišnje)	396.000	400.000
	Procenat implementacije mjera LGAP-a (%)	n/a	70

Cilj mjere 2.3.1. *Unapređenje sadržaja javnih usluga.* Općina iz okvira nadležnosti jedinice lokalne samouprave pruža usluge ili podržava aktivnosti koje po svom sadržaju kreiraju društvene sadržaje koji pozitivno utiču na kvalitet življenja u lokalnoj zajednici i omogućavaju potrebu građana za fizičku i psihičku nadogradnju. Mjera prevashodno cilja na sportske i kulturne sadržaje podjednako zastupajući urbana i ruralna područja općine. Mjera je usmjerena na daljni razvoj uspostavljeni kulturnih manifestacija i djelatnosti u vidu podrške sadržaja i sistemskog uređenja i praćenja. Sadržaj mjere obuhvata i direktnu podršku obrazovnim, kulturnim ustanovama i sportskim organizacijama.

Cilj mjere 2.3.2. *Ostvarivanje saradnje sa civilnim sektorom.* Mjera je usmjerena na unaprijeđenje uspostavljenog odnosa općine i nevladinog sektora. Činjenice jeste da nevladin sektor djeluje kroz više oblasti i kao takav se neizostavno pojavljuje u svim segmentima saradnje i oblastima djelovanja općine. Ova mjera je usmjerena na daljni razvoj politika i uspostavljenih modela saradnje vladinog i nevladinog sektora i u ovom dijelu se posebno izdvaja saradnja sa vjerskim zajednicama.

Cilj mjere 2.3.3. *Unapređenje socijalne zaštite i socijalne uključenosti.* Reformisanje sistema socijalne zaštite u FBiH i kantonima nije proces koji obezbjeđuje pokrivenost svih socijalnih slučajeva, što na terenu i u direktnim kontaktima lokalnih zajednica sa građanima stvara potrebu intervenisanja. Ovom mjerom se nastoji unaprijediti sistem socijalne zaštite direktnim interencijama i ujedno povećati nivo socijalne uključenosti svih građana na prostoru općine. Na nivou socijalne zaštite ovom mjerom se pruža podrška najmlađim kategorijama stanovništva u obliku uključivanja djece sa poteškoćama, podrška socijalnim kategorijama u obezbjeđivanju osnovnih predušlova za život (ogrjev, prevoz učenika, jednokratne pomoći, robni paketi, subvencioniranju grijana i sl.) Bitan segment ove mjere čini podrška građanima sa specifičnim oboljenjima koja nisu podržana kroz sistem zdravstvene zaštite. Uzevši u obzir specifične ranjive grupe građana mjera je usmjerena na podršku kategorijama koje spadaju u grupe boračkih populacija i lica sa statusom izbjeglih i raseljenih, što podrazumjeva novčane pomoći, podršku 100% RVI, podršku boračkim organizacija te materijalnu podršku održivom povratku i licima sa stausom raseljenih.

IV.2.4. Pregled mjera za prioritet 2.4. Uključiti građane općine u izgradnju sistema zajedničkih vrijednosti

U okviru četvrtog prioriteta definisana je jedna mjera, i to: Unapređenje društvene etike.

Tabela 68. Mjere sa indikatorima u okviru Prioriteta 2.4. Uključiti građane općine u izgradnju sistema zajedničkih vrijednosti

Mjera	Indikatori za praćenje rezultata mjere	Početna vrijednost	Ciljana vrijednost
2.4.1. Unapređenje društvene etike	Broj maloljetnih počinitelja krivičnih djela	4	0
	Broj provedenih edukativnih kampanja (godišnje)	0	2
	Broj uposlenih iz kategorije ranjivih lica	n/a	20

Cilj mjere 2.4.1. *Unapređenje društvene etike.* Društvena etika predstavlja važan ambijent kvalitete življenja na području općine i čini važnu pretpostavku ostvarenja strateških ciljeva. Društvene devijacije su ciljana područja ove mjere koja konceptualno djeluje u oblasti preventive društveno-negativnog ponašanja mlađih uzrasta populacije, u oblasti edukativnih sadržaja i razvoja alata u ovom području. Mjera pretpostavlja uspostavu liste etičke društvene

odgovornosti, omogućavanje uslova za pristup tržištu rada socijalno osjetljivim osobama, brigu o nemoćnim osobama i druge altruističke oblike djelovanja u zajednici.

IV.2.5. Pregled mjera za prioritet 2.5. Poboljšati mogućnosti za zapošljavanje, razvoj poduzetništva i društvenog aktivizma mladih

U okviru petog prioriteta definisane su tri mjere, i to: Podrška društvenom aktivizmu mladih, Kreiranje preduslova i podsticajnih mjera za zapošljavanje mladih, Poboljšanje društvenog statusa mladih.

Tabela 67. Mjere sa indikatorima u okviru Prioriteta 2.5. Poboljšati mogućnosti za zapošljavanje, razvoj poduzetništva i društvenog aktivizma mladih

Mjera	Indikatori za praćenje rezultata mjere	Početna vrijednost	Ciljana vrijednost
2.5.1. Podrška društvenom aktivizmu mladih	Broj obučениh mladih lica za proces planiranja i upravljanja projektima	0	100
	Broj stipendija	174	250
	Broj nagrađenih umjetnika i sportista	n/a	15
2.3.2. Kreiranje preduslova i podsticajnih mjera za zapošljavanje mladih	Visina sredstava podrške prema mladim (KM)	75.000	150.000
	Broj podržanih start up ideja mladih	5	35
2.3.3. Poboljšanje društvenog statusa mladih	Broj mladih sa riješenim stambenim pitanjem	0	40
	Broj provedenih kampanja u porodičnim vrijednostima	0	5

Cilj mjere 2.5.1. *Podrška društvenom aktivizmu mladih.* Pitanje demografskih kretanja je izražen problem u BiH i širi razvojno planski okvir pred sve nivoe administrativnog uređenja stavlja ovo pitanje na razmatranje. Uzevši u obzir starosnu strukturu stanovništva u općine prevashodno se nameće potreba intervenisanja prema starosnoj grupi mladih. Ova mjera sadrži aktivnosti koje mladim nastoje približiti vještine i obrazovanje koje je atraktivno ovoj populaciji.

Cilj mjere 2.5.2. *Kreiranje preduslova i podsticajnih mjera za zapošljavanje mladih.* Mladi u Bosni i Hercegovini se suočavaju sa negativnim percepcijama boravka u zemlji i izraženom kreiranom stavu o pronalasku kvalitetnijih uslova za život u inostranstvu. Problem se pronalazi i u nedostatku ili otežanom obezbjeđivanju poslovnih prilika koje omogućavaju ostvarenje kreativnosti i zadovoljenje potreba. Ova mjere je usmjerena na kreiranje niza društvenih alata koji na nivou nadležnosti jedinice lokalne samouprave mogu poboljšati stanje dostupnosti i konkurentnosti mladih na tržištu rada.

Cilj mjere 2.5.3. *Poboljšanje društvenog statusa mladih.* Društveni status mladih je jedan od značajni faktora negativnog migracionog salda obzirom da mladi imaju nepovoljne pretpostavke za obezbjeđenje materijalnih uslova za zasnivanje porodice. Mjera je usmjerena prema stimulisanju zasnivanje porodice, mjere potpore rađanju, podrške u rješavanju povoljnog stambenog zbrinjavanja mladih i stvaranja novih društvenih sadržaja.

IV.3. Pregled prioriteta i mjera za Strateški cilj 3: Tešanj, sredina zelenog rasta i čiste energije

Strateški cilj okolišnog razvoja-Tešanj, sredina zelenog rasta i čiste energije omogućava ostvarivanje vizije razvoja Općine Tešanj u periodu do 2027. godine. U cilju njegove operacionalizacije definisana su četiri prioriteta.

Tabela 68. Pregled prioriteta sa indikatorima

Prioriteti	Indikatori	Početna vrijednost (2020)	Ciljana vrijednost (2027)
3.1. Poboľjšati kvalitet vodnih usluga te povećanje količina vode	Postotak vodosnabdijevanja putem J.P Rad (%)	60	70
	Dužina novoizgrađene kanalizacione mreže (km)	n/a	15
3.2. Unaprijediti sistem zbrinjavanja komunalnog otpada	Povećano zadovoljstvo korisnika	n/a	Da
	Procenat povećanja posuda za prikupljanje otpada (%)	n/a	10
3.3. Poboľjšati kvalitetu zraka na području općine	Broj godišnjih prekoraćenja dnevnog prosjeka koncentracija SO ₂ (125 µg/m ³)	3	2
	Broj godišnjih prekoraćenja dnevnog prosjeka koncentracija NO _x (200 µg/m ³)	1	0
3.4. Unaprijediti javni sistem zaštite, spašavanja i sigurnosti građana	Broj intervencija na klizištima	n/a	≥3
	Sumnjiva površina pod minama (km ²)	2,142	≤200

Kao što se to vidi iz tabele definirani su sljedeći prioriteti: 3.1. Poboľjšati kvalitet vodnih usluga te povećanje količina vode, 3.2. Unaprijediti sistem zbrinjavanja komunalnog otpada, 3.3. Poboľjšati kvalitetu zraka na području općine, 3.4. Unaprijediti javni sistem zaštite, spašavanja i sigurnosti građana .

Prvi prioritet *Poboľjšati kvalitet vodnih usluga te povećanje količina vode* uključuje unapređenje vodnih usluga putem osiguranja većih količina zahvaćene vode i distribuiranje iste kroz javne sistema vodovoda. To omogućava obezbjeđenje kvalitete mreže što doprinosi smanjenju gubitaka i osiguranju kvalitete vode za korisnike. Drugi segment prioriteta se odnosi na otpadne vode i pričišćavanje istih putem izgradnje mreže i sistema za prečišćavanje otpadnih voda. Važan segmen obuhvata uvođenje savremenih principa „zagađivač plaća“ i „stimulisanje smanjenja potrošnje“.

Fokus drugog prioriteta *Unaprijediti sistem zbrinjavanja komunalnog otpada* je na razvoju, proširenju i osavremenjivanju sistema upravljanja otpadom što uključuje objekte odlaganja, prikupljanja i selekcije i reciklažno korištenje kao ključnih faza sistema prikupljanja otpada u skladu sa definisanim Planovima upravljanja otpadom.

Treći prioritet *Poboľjšati kvalitetu zraka na području općine* je prioritetno usmjeren na sistem toplifikacije i preširenje istog što direktno doprinosi smanjenju emisija štetnih zagađenja u zraku.

Fokus četvrtog prioriteta *Unaprijediti javni sistem zaštite, spašavanja i sigurnosti građana* je na unaprijeđenju sistema zaštite i spašavanja koji obuhvata povećanje opremljenosti i djelovanja u smislu prevencija, ublažavanja i otklanjanje prirodnih i drugih nesreća

Iz definiranih prioriteta izvodene su mjere, i to po jedna mjera za ostavarivanje prvog, drugog i četvrtog prioriteta, i dvije mjere za ostvarivanje trećeg prioriteta.

Tabela 69. Pregled mjera po prioritetima za Strateški cilj 3: Tešanj, sredina zelenog rasta i čiste energije

Prioritet	Mjera
3.1. Poboljšati kvalitet vodnih usluga te povećanje količina vode	3.1.1. Proširenje obima i kvalitete vodnih usluga
3.2. Unaprijediti sistem zbrinjavanja komunalnog otpada	3.2.1. Poboljšanje sistema upravljanja otpadom
3.3. Poboljšati kvalitetu zraka na području općine	3.3.1. Smanjenje dimnih i drugih emisija na zagađenje okoliša 3.3.2. Veći nivo iskorištenja "zelenih" energija
3.4. Unaprijediti javni sistem zaštite, spašavanja i sigurnosti građana	3.4.1. Jačanje kapaciteta sistema i subjekata zaštite i spašavanja

IV.3.1. Pregled mjera za prioritet 3.1. Poboljšati kvalitet vodnih usluga te povećanje količina vode

U okviru prvog prioriteta definisane je jedna mjere, i to: Proširenje obima i kvalitete vodnih usluga.

Tabela 70. Mjere sa indikatorima u okviru Prioriteta 3.1. Poboljšati kvalitet vodnih usluga te povećanje količina vode

Mjera	Indikatori za praćenje rezultata mjere	Početna vrijednost	Ciljana vrijednost
3.1.1. Proširenje obima i kvalitete vodnih usluga	Izrađena studija dugoročnog vodosnabdjevanja sa idejnim rješenjem	Ne	Da
	Broj PEB Bunara	4	6
	Broj novih priključaka na javnu vodovodnu mrežu	0	500
	Broj priključaka na kanalizacionu mrežu J.P. Rad	3.240	4000

Cilj mjere 3.1.1. *Proširenje obima i kvalitete vodnih usluga* je dalji razvoj snadbijevanja stanovništva pitkom vodom. Razvoj vodosnabdjevanja u općini Tešanj treba imati fokus na iznalaženje modela i dugoročnog rješavanja pitanja vodosnabdjevanja. U okviru mjere općina ima konstantnu potrebu povećanja količina zahvaćene vode i uporedno djelovati na smanjenje gubitaka i potrošnje vode. To podrazumjeva i dijelovanje u normativnom dijelu utvrđivanja cijene vode u skladu sa utvrđenom metodologijom koja stvara pretpostavke održivosti ali isto tako stimulatивно djeluje na efikasno korišćenje vode. Mjera obuhvata i zahvate na objektima vodovoda za čiju rekonstrukciju je uočena potreba kao i izgradnju novih nužnih dijelova mreže. Drugi segment mjere iz okvira vodnih usluga se odnosi na prečišćavanje i odvodnju otpadnih voda u smislu izgradnje/unaprijeđenja kanalizacione mreže i uređaja za prečišćavanje otpadnih voda.

IV.3.2. Pregled mjera za prioritet 3.2. Unaprijediti sistem zbrinjavanja komunalnog otpada

U okviru drugog prioriteta definisane je jedna mjere, i to: Poboljšanje sistema upravljanja otpadom.

Tabela 71. Mjere sa indikatorima u okviru Prioriteta 3.2. Unaprijediti sistem zbrinjavanja komunalnog otpada

Mjera	Indikatori za praćenje rezultata mjere	Početna vrijednost	Ciljana vrijednost
3.2.1. Poboljšanje sistema upravljanja otpadom	Broj eko otoka za prikupljanje otpada	25	30
	Broj izrađenih plansko-studijskih dokumenta	0	2

Cilj mjere 3.2.1. *Poboljšanje sistema upravljanja otpadom* je unaprijeđenje sistema prikupljanja otpada te razvoj ponovne upotrebe i reciklaže otpada. Mjera je usmjerena na povećanje obuhvata organizovanog prikupljanja otpada te stvaranje planskih podloga za primarnu selekciju i daljnju distribuciju otpada. Značajan segment mjere podrazumjeva okolišnu sanaciju deponije i suočavanje sa problemom opasnog otpada. Pored navedenog, mjera predpostavlja uspostavu pojačanog nadzora i razvoja planske dokumentacije upravljanja otpadom. Djelovanje u okviru mjere je prevashodno trasirano putem Planova upravljanja otpadom.

IV.3.3. Pregled mjera za prioritet 3.3. Poboljšati kvalitetu zraka na području općine

U okviru trećeg prioriteta definisane su dvije mjere, i to: Smanjenje dimnih i drugih emisija na zagađenje okoliša, Veći nivo iskorištenja "zelenih" energija.

Tabela 72. Mjere sa indikatorima u okviru Prioriteta 3.3. Poboljšati kvalitetu zraka na području općine

Mjera	Indikatori za praćenje rezultata mjere	Početna vrijednost	Ciljana vrijednost
3.3.1. Smanjenje dimnih i drugih emisija na zagađenje okoliša	Broj korisnika toplane	684	800
3.3.2. Veći nivo iskorištenja "zelenih" energija	Broj provednih mjera energijske efikasnosti	0	20
	Broj proizvođača električne energije iz obnovljivih izvora	95	200

Cilj mjere 3.3.1. *Smanjenje dimnih i drugih emisija na zagađenje okoliša* je smanjenje dimnih i drugih emisija koje utiču na zagađenje zraka kao izuzetno važne komponente okolišta. Prioritet u cilju smanjenja individualnih ložišta i korišćenja energenata koji u većem obimu doprinose onečišćenju zraka. Segment mjere predstavljaju aktivnosti uticaja na proširenje drvoreda i zelenih površina. Uz pomenuto mjera je odgovor na uočeni problem zračne mreže JR koja narušava ambijent, naručito u urbanim zonama.

Cilj mjere 3.3.2. *Veći nivo iskorištenja "zelenih" energija* je smanjenje potrošnje energije, smanjenje emisija CO₂ te u konačnici smanjene troškova za energiju i smanjenje negativnih uticaja na okoliš putem sprovođenja mjera energijske efikasnosti na javnim i privatnim objektima. Mjera obuhvata i stvaranje pretpostavki za uspostavu proizvodnje energije iz obnovljivih izvora (sunce). Obzirom da se projekti provođenja energijske efikasnosti provode u najvećem obimu udruživanjem sredstava općina može na takav nači kreirati podršku.

IV.3.4. Pregled mjera za prioritet 3.4. Unaprijediti javni sistem zaštite, spašavanja i sigurnosti građana

U okviru četvrtog prioriteta definisana je jedna mjere, i to: Jačanje kapaciteta sistema i subjekata zaštite i spašavanja.

Tabela 73. Mjere sa indikatorima u okviru Prioriteta 3.4. Unaprijediti javni sistem zaštite, spašavanja i sigurnosti građana

Mjera	Indikatori za praćenje rezultata mjere	Početna vrijednost	Ciljana vrijednost
3.4.1. Jačanje kapaciteta sistema i subjekata zaštite i spašavanja	Broj provedenih javnih nabavki opremanja službi iz oblasti zaštite i spašavanja	0	10
	Visina budžetskih sredstava podrške stanovništvu pogođenom prirodnim nepogodama (godišnje) u KM	40.000	60.000

Cilj mjere 3.4.1. *Jačanje kapaciteta sistema i subjekata zaštite i spašavanja* je usmjeren na segment zaštite i spašavanja i smanjenje negativnih uticaja unutar područja općine. Rizici koji narušavaju sigurnost i ugrožavaju materijalna dobra su požari, prirodne nesreće, ali i aktivnosti narušavanja javnog reda i mira, odnosno djela kriminaliteta. U odgovoru na pomenute rizike mjera podrazumjeva podršku sistemu zaštite i spašavanja u ljudskim i materijalnim pretpostavkama, i nabavku oprem koja doprinosi većim kapacitetima sigurnosti na području općine. Mjera sadrži komponentu i direktne podrške licima pogođenim prirodnim nepogodama.

V. Ključni strateški projekti

U funkciji realizacije mjera/prioriteta iz okvira strateških ciljeva identificirano je ukupno 11 strateških projekata. Navedeni projekti su specificirani kroz opise mjera. U nastavku u osnovnom dijelu su naznačeni projekti za koje se očekuje da će dati ključni doprinos, odnosno biti neka vrsta akcelaratora u kontekstu realizacije ciljeva. Navedeni projekti ilustruju napore Općine na planu unapređenja lokalnog razvoja.

“**TECH LAB i poslovni inkubator**” je projekat kojim se na području Općine Tešanj uspostavlja suvremeni alat razvoja poduzetništva. Poslovni inkubator je organiziran sitem usluge s ciljem podrške preduzećima. Projekat podrazumjeva širok spektar usluga koje ujedno doprinose i ostvarenju povoljnog okruženja za privredne aktivnosti. Polazeći od specifičnosti i komparativnih prednosti na području Tešnja projekat u sebi sadrži usmjerenja prema sve većoj zastupljenosti visoko-tehnoloških rješenja kao strateškog pravca kreiranja privrede kojim se uspostavlja veća vrijednost, otpornost na poremećaje na tržištu i kreiranje stručno osposobljene i prepoznate radne snage. Okvirna vrijednost projekta je 380.000 KM, od čega se 150.000 KM planira obezbjediti iz budžeta Općine a 230.000 KM iz drugih izvora (projekti, viši nivoi vlasti, privreda)

“**Turistička valorizacija tešanjске tvrđave i revitalizacija Stare čaršije**” je projekat kojim Općina Tešanj dugoročno projecira turističku ponudu. Poboljšanje i povećanje turističke ponude koja je konkurentna na turističkom tržištu se prepoznaje kroz kulturnu baštinu i autentičnost lokacija. S obzirom da su turisti sve zahtijevniji, izrazito je bitno čuvati i iskoristiti ono što je stečeno kroz povijest, u konkretnom slučaju se radi o tešanjskoj tvrđavi i revitalizacija Stare čaršije. Cjeneći položaj Općine Tešanj i činjenicu kvalitetnog pozicioniranja na savremene koridore turistička valorizacija tešanjске tvrđave i revitalizacija Stare čaršije dobija sve veći značaj, naručito u kontekstu šireg povezivanja srednjovjekovnih sadržaja na širem području. Projekat je dugoročan i sadrži različite komponente, od studijsko-planskih aktivnosti, investiranja u objekte i infrastrukturu do promovisanja i kreiranja sadržaja. U projeciranom vremenskom okviru strateškog dokumenta okvirna vrijednost projekta je 200.000 KM, od čega se 100.000 KM planira obezbjediti iz budžeta Općina a 100.000 KM iz drugih izvora. Podrška ovom projektu su i ostale aktivnosti na unaprijeđenju infrastrukture na području općine Tešanj.

“**Definisanje i izgradnja nove poslovne zone**”. Poduzetničke zone (poslovne/industrijske) imaju posebno mjesto u lokalnom ekonomskom razvoju općina. U tom smislu ovaj projekat

ima poseban strateški značaj. Ciljevi projekta su između ostalog, poboljšavanje uslova za obavljanje poslovne djelatnosti, velikog broja privrednih subjekata koji trenutno posluju u uspostavljenim industrijskim/poslovnim zonama, kao i nove investicije i u konačnici rast zaposlenosti, sa naglaskom na izvozno orijentisanu prerađivačku industriju. Cjeneći nadležnost Općine i norme zakonske regulative iz ove oblasti vrijednost sredstava koji se planiraju realizovati iz Budžeta Općine je na nivou 100.000 KM.

“Izgradnja nove školske zgrade u Medakovu” je odgovor na nedostatak savremenih uslova i prostora za odvijanje nastavnog procesa na području Općine Tešanj. Uzevši u obzir broj stanovnika i broj učenika u i oko naselja Medakovo, kao i probleme i nedostatke u sistemu obrazovanja, dugoročno se nameće potreba izgradnje novog školskog objekta koji je u najvećem obimom prilagođen savremenim tokovima i usmjerenjima u obrazovanju. Izgradnjom novog i savremenog objekta škole biće stvoreni uslovi za proširenje sticanja znanja i uslova za odvijanje nastavnog procesa. Okvirna vrijednost projekta je 1.400.000 KM. Općina u skladu sa svojim nadležnostima planira obezbjediti 100.000 KM, a preostali dio se zasniva na Zeničko-dobojskom kantonu, međunarodnim organizacijama i domaćim i međunarodnim fondovima.

“Završetak izgradnje novog objekta JU Centra za socijalni rad Tešanj” je projekat kojim se dugoročno ostvaruju preduslovi pružanja i ostvarivanja sistema socijalne zaštite sa većim kapacitetima rada stručnog osoblja i dostupnosti korisnicima. Socijalna zaštita pored pružanja materijalne socijalne pomoći značajno obuhvata i druge stručno-konsultativne usluge prema licima u stanju socijalne potrebe i ranjivim kategorijama. Ovim projektom Općina Tešanj na svom području omogućava savremeni i kvalitetni javni servis u ovom segment. Projekat koji je u predhodnom periodu obuhvatio aktivnosti izgradnje, u ovom postupku revidiranja aktivnosti podrazumjeva završetak izgradnje i stvaranje pretpostavki za opremanje i stavljanje u funkciju. Okvirna vrijednost projekta je 130.000 KM. Općina u skladu sa svojim nadležnostima planira obezbjediti 30.000 KM, a preostali dio se zasniva na Zeničko-dobojskom kantonu.

“Prolazak koridora kroz područje općine sa izgradnjom adekvatne lokalne infrastrukture” je jedan od ključnih strateških projekata koji multiplicira pozitivne efekte na sve segmente razvoja Općine Tešanj. U proteklom periodu Općina Tešanj je imala proaktivnu ulogu u planiranju i započinjanju izgradnje značajnih projekata višeg ranga cesta čime je značajno unaprijeđena saobraćajna infrastruktura i riješeni značajni saobraćajni problemi. U sklopu ukupnih aktivnosti, iako se radi o saobraćajnim objektima izvan nadležnosti općine, u strateškom razvojnom periodu nameće se okončanje projekata koji podrazumjevaju i izgradnjom adekvatne lokalne infrastrukture (priključci, saobraćajni objekti i prateća infrastruktura). Projektom će se doprinijeti boljem povezivanju naselja unutar Općine, rasterećenju saobraćaja i osavremenjivanju cestovne infrastrukture. Okvirna vrijednost projekta je 61.000.000 KM. Općina u projektu učestvuje sa sredstvima u iznosu od 1.000.000 KM, dok se na nivou FBiH i Kantona putem nadležni ministarstva i javnih preduzeća/direkcija obezbjeđuje iznos od 60.000.000 KM.

“Digitalna transformacija općinske uprave” je projekat koji podrazumjeva uvođenje savremenih informacijsko-komunikacijske tehnologije kao oblika prilagođavanja javne uprave novonastalom trendu informatizacije. Razvoj e-uprave posebno je važan kada je riječ o lokalnim, tj. općinskim nivoima vlasti, s obzirom na to da se na lokalnom nivou odvija značajan dio interakcije između organa vlasti i građana, te se donose odluke i obavljaju funkcije koje su od posebnog značaja za lokalno stanovništvo budući da su njihovi efekti direktno vidljivi u svakodnevnom životu građana. Također, e-uprava značajno smanjuje troškove administracije,

ubrzava procese, ali djeluje i na smanjenje koruptivnih djelatnosti, omogućavajući veći nivo transparentnosti i otvorenosti, te je stoga digitalizacija i razvoj e-uprave i opredjeljenje Općine Tešanj. Okvirna vrijednost projekta je 350.000 KM.

“Stambeno zbrinjavanje mladih” je strateški projekat kojim Općina Tešanj ostvaruje aktivniji pristup rješavanju problema stanovanja mladih, kao jednog od ključnih pitanja adekvatnog životnog standarda. Kada imamo konstantno iseljavanje mladih u BiH i okruženju, u cilju odgovora na ovaj izazov projektom se kreira podrška. Podrška podrazumjeva stvaranje uslova da se mladima omogući kupovina vlastitog doma pod povoljnim uslovima (subvencije, novčana podrška). Okvirna vrijednost projekta je 200.000,00 KM iz Budžeta Općine.

“Rješavanje vodosnabdijevanja na području općine Tešanj”. Vodosnabdijevanje je izazov koji se duži niz godina pojavljuje u pružanju usluga prije svega u vidu količina voda i izgrađenosti Sistema. U predhodnom period uz značajan angažman Općine pružala se adekvatna vodna usluga za potrebe građana i privrede. Područje Tešnja nema dugoročno riješeno pitanje zahvatanja potrebnih količina voda i u tom segment ovaj strateški projekat je koncipiran na poduzimanje studijsko analitičkih aktivnosti na definisanju i pronalasku dugoročnog održivog rješenja vodosnabdijevanja. Drugi segment ovog projekta podrazumjeva povećanje zahvatanja količina voda i izgradnju i obnovu vodovodne mreže koja obezbjeđuje minimalne gubitke u mreži. Okvirna vrijednost projekta je 7.000.000, KM od toga iz Budžeta Općine iznos od 4.000.000 KM, a iz drugih izvora (FBiH, Kanton, projekti) iznos od 3.000.000 KM.

„Izgradnja primarne, sekundarne i tercijalne kanalizacione mreže”. Regulisanje odvodnje i zbrinjavanja otpadnih voda je izazov kojem je Općina Tešanj dugoročno povećana. Područje općine karakteriše činjenica relativno malog broja priključaka na kanalizacioni sistem kojim se upravlja putem lokalnog javnog sektora što dovodi do nedovoljnog obima razvijenosti sistema, do nedovoljnog obuhvata građana i u konačnici do negativnih efekata na okoliš. Projekat je usmjeren na unaprijeđivanje izgrađenosti kanalizacione mreže i pozitivan uticaj na segment vodnih usluga koji se odnosi na odvodnju i tretman otpadnih voda. To prevashodno podrazumjeva izgradnju kanalizacione mreže i sistema adekvatnog zbrinjavanja otpadnih voda. Okvirna vrijednost projekta je 8.000.000, KM od toga iz Budžeta Općine iznos od 6.000.000 KM, a iz drugih izvora (FBiH, Kanton, projekti) iznos od 2.000.000 KM.

“Rekonstrukcija toplane i proširenje obuhvata toplifikacije” je jedan od ključnih strateških projekata koji doprinosi razvoju okolišnih komponenti i povećanju komfora življenja na području Općine. Od 13.426 domaćinstava općine Tešanj, po zadnjem popisu iz 2013 godine, 605 individualnih korisnika i 79 pravnih subjekata (korisnika) se snabdjeva toplotnom energijom iz JP Toplane. Relativno mali broj domaćinstava uključenih u javni sistem toplifikacije navodi na zaključak da je zagrijavanje najvećeg dijela stanovnika koncipirano kroz individualna ložišta što doprinosi smanjenju efikasnosti i povećanom onečišćenju zraka i okoliša. Svrha ovog projekta je jasno uočljiva i usmjerena je na razvoj i unaprijeđenje opreme za javno zagrijavanje i u konačnici povećanje obuhvata stanovništva. Okvirna vrijednost projekta je 5.000.000, KM od toga iz Budžeta Općine iznos od 1.000.000 KM, a iz drugih izvora (FBiH, Kanton, projekti) iznos od 4.000.000 KM.

VI. Provjera usklađenosti

Uredba o izradi strateških dokumenata u Federaciji BiH („Službene novine Federacije BiH”, broj: 74/19) u članom 16. propisuje obavezu međusobne provjere strateških dokumenata,

odnosno potrebu provjere usklađenosti razvojnih pravaca i strateških ciljeva sa drugim relevantnim strateškim dokumentima.

Proces izrade Strategije razvoja Općine Tešanj (prilagođene i revidirane) u svim fazama je usmjeren i obezbjedio je usklađenost sa drugim relevantnim strateškim dokumentima, prije svega Strategijom razvoja Federacije Bosne i Hercegovine 2021-2027. godina i Strategijom razvoja Zeničko-dobojskog kantona 2021-2027. godina. Pored koordinacije i usaglašavanja razvojnih prioriteta i politika u odnosu na pomenuti strateški okvir, Strategija razvoja Općine Tešanj istovremeno odražava i globalno prihvaćene ciljeve održivog razvoja utvrđene kroz Okvir za implementaciju ciljeva održivog razvoja za BiH.

Tabela 74. Elementi usklađenosti Strategije razvoja Općine Tešanj

Strateški dokument višeg nivoa	Vezani strateški cilj, prioritet i/ili mjera i strategije razvoja
OKVIR CILJEVA ODRŽIVOG RAZVOJA ZA BIH-(SDG)	
<p>Razvojni pravac: Dobra uprava i upravljanje javnim sektorom</p> <p>Akcelerator 1.1. Efikasan, otvoren, inkluzivan i odgovoran javni sektor</p> <p>Akcelerator 1.2. Vladavina prava, sigurnost i osnovna prava</p>	<p>Strateški cilj 2: Tešanj, sredina ugodnog življenja, pogodna da vrline, znanja i vještine dođu do izražaja</p> <p>Prioritet 2.2: Razviti efikasnu, odgovornu i digitalizovanu javnu upravu osposobljenu za upravljanje lokalnim razvojem</p> <p>Strateški cilj 3: Tešanj, sredina zelenog rasta i čiste energije</p> <p>Prioritet 3.4: Unaprijediti javni sistem zaštite, spašavanja i sigurnosti građana</p>
<p>Razvojni pravac: Pametan rast</p> <p>Akcelerator 2.1. Povoljno okruženje za poduzetništvo i inovacije</p> <p>Akcelerator 2.2. Povećanje investicija u infrastrukturu</p> <p>Akcelerator 2.3. Unaprijeđenje pristupa i kvalitete obrazovanja i obuke</p> <p>Akcelerator 2.4. Zeleni rast i čista energija</p> <p>Akcelerator 2.5. Pametno upravljanje prirodnim resursima i okolišem</p>	<p>Strateški cilj 1: Tešanj, poželjno mjesto za investicije i inovacije</p> <p>Prioritet 1.1: Unaprijediti sektor ekonomije sa visokim dodatnim vrijednostima, razvijenim lancem snabdijevanja i visokim stepenom investiranja</p> <p>Prioritet 1.2: Poboljšati atraktivnost poslovne infrastrukture za domaće i strane investitore</p> <p>Prioritet 1.3: Kreirati atraktivno područje za rad i razvijanje ljudskih resursa na području općine Tešanj</p> <p>Strateški cilj 2: Tešanj, sredina ugodnog življenja, pogodna da vrline, znanja i vještine dođu do izražaja</p> <p>Prioritet 2.3: Osigurati dostupnost društvenih sadržaja, socijalnu sigurnost i uključenost i atmosferu društvenog aktivizma</p> <p>Strateški cilj 3: Tešanj, sredina zelenog rasta i čiste energije</p> <p>Prioritet 3.1: Poboljšati kvalitet vodnih usluga te povećanje količina vode</p> <p>Prioritet 3.2: Unaprijediti sistem zbrinjavanja komunalnog otpada</p> <p>Prioritet 3.3: Poboljšati kvalitetu zraka na području općine</p>

<p>Razvojni pravac: Društvo jednakih mogućnosti</p> <p>Akcelerator 3.1. Unaprijeđenje politike socijalne zaštite</p> <p>Akcelerator 3.2. Aktivacija i zapošljavanje sa fokusom na ranjive kategorije</p> <p>Akcelerator 3.3. Efektivna zdravstvena zaštita za sve</p> <p>Akcelerator 3.4. Poboljšanje inkluzivnosti obrazovnih sistema</p>	<p>Strateški cilj 2: Tešanj, sredina ugodnog življenja, pogodna da vrline, znanja i vještine dođu do izražaja</p> <p>Prioritet 2.3: Osigurati dostupnost društvenih sadržaja, socijalnu sigurnost i uključenost i atmosferu društvenog aktivizma</p> <p>Prioritet 2.4: Uključiti građane općine u izgradnju sistema zajedničkih vrijednosti</p> <p>Prioritet 2.5: Poboljšati mogućnosti za zapošljavanje, razvoj poduzetništva i društvenog aktivizma mladih</p>
<p>STRATEGIJA RAZVOJA FEDERACIJE BIH 2021-2027</p>	
<p>Strateški cilj 1: Ubrzan ekonomski razvoj</p> <p>Prioritet 1.1. Povećavati digitaliziranost ekonomije</p> <p>Prioritet 1.2. Podržavati transfer i razvoj tehnologija</p> <p>Prioritet 1.3 Podržavati razvoj poslovnog privatnog sektora</p> <p>Prioritet 1.4. Podržavati izvoz i stvaranje proizvoda više dodane vrijednosti</p>	<p>Strateški cilj 1: Tešanj, poželjno mjesto za investicije i inovacije</p> <p>Prioritet 1.1: Unaprijediti sektor ekonomije sa visokim dodatnim vrijednostima, razvijenim lancem snabdijevanja i visokim stepenom investiranja</p> <p>Prioritet 1.2: Poboljšati atraktivnost poslovne infrastrukture za domaće i strane investitore</p> <p>Prioritet 1.3: Kreirati atraktivno područje za rad i razvijanje ljudskih resursa na području općine Tešanj</p>
<p>Strateški cilj 2: Prosperitetan i inkluzivan društveni razvoj</p> <p>Prioritet 2.1. Unaprjeđivati obrazovni sistem</p> <p>Prioritet 2.2. Poboljšavati ishode zdravstvenog sistema</p> <p>Prioritet 2.3. Ublažiti trend demografskog starenja stanovništva, poboljšati stabilnost obitelji i položaj mladih</p> <p>Prioritet 2.4. Smanjivati neaktivnost i nezaposlenost, naročito dugoročnu</p> <p>Prioritet 2.5. Smanjivati siromaštvo i socijalnu isključenost</p>	<p>Strateški cilj 1: Tešanj, poželjno mjesto za investicije i inovacije</p> <p>Prioritet 1.3: Kreirati atraktivno područje za rad i razvijanje ljudskih resursa na području općine Tešanj</p> <p>Strateški cilj 2: Tešanj, sredina ugodnog življenja, pogodna da vrline, znanja i vještine dođu do izražaja</p> <p>Prioritet 2.3: Osigurati dostupnost društvenih sadržaja, socijalnu sigurnost i uključenost i atmosferu društvenog aktivizma</p> <p>Prioritet 2.4: Uključiti građane općine u izgradnju sistema zajedničkih vrijednosti</p> <p>Prioritet 2.5: Poboljšati mogućnosti za zapošljavanje, razvoj poduzetništva i društvenog aktivizma mladih</p>
<p>Strateški cilj 3: Resursno efikasan i održiv razvoj</p> <p>Prioritet 3.1. Unaprjeđivati zaštitu i korištenje prirodnih resursa</p>	<p>Strateški cilj 3: Tešanj, sredina zelenog rasta i čiste energije</p> <p>Prioritet 3.1: Poboljšati kvalitet vodnih usluga te povećanje količina vode</p>

<p>Prioritet 3.2. Unaprijeđivati kvalitet zraka</p> <p>Prioritet 3.3. Povećati energetska efikasnost</p> <p>Prioritet 3.6. Povećati otpornost na krize</p>	<p>Prioritet 3.2: Unaprijediti sistem zbrinjavanja komunalnog otpada</p> <p>Prioritet 3.3: Poboljšati kvalitetu zraka na području općine</p> <p>Prioritet 3.4: Unaprijediti javni sistem zaštite, spašavanja i sigurnosti građana</p>
<p>Strateški cilj 4: Efikasan, transparentan i odgovoran javni sektor</p> <p>Prioritet 4.1. Unaprijeđivati vladavinu prava</p> <p>Prioritet 4.2. Staviti javnu upravu u službu građana</p>	<p>Strateški cilj 2: Tešanj, sredina ugodnog življenja, pogodna da vrline, znanja i vještine dođu do izražaja</p> <p>Prioritet 2.2: Razviti efikasnu, odgovornu i digitalizovanu javnu upravu osposobljenu za upravljanje lokalnim razvojem</p>
<p>STRATEGIJA RAZVOJA ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA 2021-2027</p>	
<p>Strateški cilj 1: Osigurati resursno efikasan i održiv razvoj uz jačanje konkurentnosti i razvoj preduzetništva</p> <p>Prioritet 1.1. Povećati konkurentnost industrijskih sektora sa najvećim potencijalom za rast i izvoz, kroz inovacije, transfer tehnologija i digitalizaciju</p> <p>Prioritet 1.2. Poticati razvoj ruralnih područja uz jačanje poljoprivrede i šumarstva</p> <p>Prioritet 1.3. Razviti turističku ponudu, infrastrukturu i preduzetništvo za održivi turizam</p> <p>Prioritet 1.4. Unaprijediti poslovni ambijent i preduzetničku infrastrukturu za pametni rast i zapošljavanje</p>	<p>Strateški cilj 1: Tešanj, poželjno mjesto za investicije i inovacije</p> <p>Prioritet 1.1: Unaprijediti sektor ekonomije sa visokim dodatnim vrijednostima, razvijenim lancem snabdijevanja i visokim stepenom investiranja</p> <p>Prioritet 1.2: Poboljšati atraktivnost poslovne infrastrukture za domaće i strane investitore</p> <p>Prioritet 1.3: Kreirati atraktivno područje za rad i razvijanje ljudskih resursa na području općine Tešanj</p> <p>Strateški cilj 2: Tešanj, sredina ugodnog življenja, pogodna da vrline, znanja i vještine dođu do izražaja</p> <p>Prioritet 2.2: Razviti efikasnu, odgovornu i digitalizovanu javnu upravu osposobljenu za upravljanje lokalnim razvojem</p>
<p>Strateški cilj 2: Unaprijediti kvalitet života i osigurati jednake prilike za sve građane kroz stvaranje održivog i pravednog društvenog okruženja</p> <p>Prioritet 2.1. Unapređenje usluga u sektoru obrazovanja, uz usklađivanje sa potrebama tržišta rada</p> <p>Prioritet 2.2. Obogaćivanje aktivnosti i infrastrukture za sport i kulturu</p> <p>Prioritet 2.3. Pružanje stručnih i dostupnih usluga u zdravstvu i socijalnoj zaštiti</p> <p>Prioritet 2.3. Efikasan i transparentan rad javnih institucija</p>	<p>Strateški cilj 2: Tešanj, sredina ugodnog življenja, pogodna da vrline, znanja i vještine dođu do izražaja</p> <p>Prioritet 2.1: Unaprijediti javnu infrastrukturu ruralnih i urbanih područja</p> <p>Prioritet 2.2: Razviti efikasnu, odgovornu i digitalizovanu javnu upravu osposobljenu za upravljanje lokalnim razvojem</p> <p>Prioritet 2.3: Osigurati dostupnost društvenih sadržaja, socijalnu sigurnost i uključenost i atmosferu društvenog aktivizma</p> <p>Prioritet 2.4: Uključiti građane općine u izgradnju sistema zajedničkih vrijednosti</p> <p>Prioritet 2.5: Poboljšati mogućnosti za zapošljavanje, razvoj poduzetništva i društvenog aktivizma mladih</p>

<p>Strateški cilj 3: Poboljšati trenutno stanje okoliša, povećati energijsku efikasnost i unaprijediti javnu infrastrukturu</p> <p>Prioritet 3.1. Povećanje energetske efikasnosti</p> <p>Prioritet 3.3. Osigurati održivi sistem upravljanja prirodnim resursima i unaprijediti kvalitet medija okoliša</p> <p>Prioritet 3.3. Poticanje održivog i okolišno prihvatljivog prostornog planiranja</p>	<p>Strateški cilj 3: Tešanj, sredina zelenog rasta i čiste energije</p> <p>Prioritet 3.1: Poboljšati kvalitet vodnih usluga te povećanje količina vode</p> <p>Prioritet 3.2: Unaprijediti sistem zbrinjavanja komunalnog otpada</p> <p>Prioritet 3.3: Poboljšati kvalitetu zraka na području općine</p>
---	---

Analizom opisa/sadržaja strateških ciljeva u navedena tri strateška dokumenta jasno se uočava povezanost i usklađenost strateških ciljeva Strategije razvoja Općine Tešanj sa strateškim ciljevima Strategije razvoja ZDK i Strategije razvoja Federacije BiH u periodu 2021-2027. godina. Usklađenost je osigurana i po obimu, obuhvatu, sadržaju i odgovornostima.

VII. Indikativni finansijski okvir

U ovom poglavlju prezentiran je indikativni finansijski okvir, odnosno pregled potrebnih finansijskih sredstava za implementaciju mjera i projekata predviđenih Strategijom. Pored toga, dat je i pregled potencijalnih izvora sredstava (budžet Općine i drugi izvori).

Tabela 75. Indikativni finansijski okvir za period važenja strateškog dokumenta

Strateški cilj / prioritet	Planirana sredstva KM	Struktura finansiranja (%)	Izvor finansiranja		Naziv potencijalnog izvora
			Budžet Općine KM	Ostali izvori KM	
Strateški cilj 1.	15.736.000	10,49	4.642.000	11.094.000	
Prioritet 1.1.	3.346.000	2,23	3.002.000	334.000	Viši nivoi vlasti, projekti
Prioritet 1.2.	11.950.000	7,97	1.450.000	10.500.000	Viši nivoi vlasti, J.P
Prioritet 1.3.	440.000	0,29	190.000	250.000	Organizacije, projekti
Strateški cilj 2.	93.378.500	62,28	24.228.500	69.150.000	
Priroitet 2.1.	73.250.000	48,83	11.160.000	67.100.000	Viši nivoi vlasti
Priroitet 2.2.	793.000	0,52	693.000	100.000	Partnerske organizacije
Priroitet 2.3.	10.430.500	6,95	10.230.500	200.000	Viši nivoi vlasti
Priroitet 2.4.	250.000	0,16	250.000	-	
Priroitet 2.5.	3.695.000	2,46	1.945.000	1.750.000	Viši nivoi vlasti
Strateški cilj 3.	40.808.000	27,21	21.970.000	18.838.000	
Prioritet 3.1.	28.038.000	18,70	17.000.000	11.038.000	Viši nivoi vlasti, projekti
Prioritet 3.2.	600.000	0,40	100.000	500.000	Viši nivoi vlasti, projekti
Prioritet 3.3.	8.720.000	5,81	2.070.000	6.650.000	Viši nivoi vlasti, projekti, J.preduzeća, građani
Prioritet 3.4.	3.500.000	2,33	2.800.000	700.000	Viši nivoi vlasti, projekti
UKUPNO	149.972.500		50.890.500	99.082.000	

Strategijom razvoja Općine Tešanj do 2027. predviđena je implementacija mjera/projekata, od čega oblast društvenog razvoja i infrastrukture čini oko 62% projiciranog indikativnog finansijskog okvira, oblast ekonomskog razvoja je zastupljena sa 10,49%, dok je unaprijeđenje okoliša zastupljeno sa 27,21% identificiranog potencijala za realizaciju projekata. Što se tiče

izvora finansiranja, dio iz budžeta odnosi se na 33,9%, a drugi izvori sredstava su viši nivoi vlasti, zatim sredstva različitih fondova i međunarodnih donatora i organizacija.

VIII. Definiranje okvira za provođenje, praćenje, izvještavanje i evaluaciju

Analiza MEG tima UNDP-a je preporučila jačanje organizacijskih kapaciteta za općinu Tešanj. Funkcija upravljanja razvojem do sada je bila u velikoj mjeri smještena u Stručnoj službi općinskog načelnika, pod neposrednim vodstvom Općinskog načelnika, bez posebno sistematiziranih radnih mjesta. Koristio se uglavnom projektni pristup i timski rad, a za vođu projekata su određivane osobe iz profesionalne strukture administracije, javnih ustanova i preduzeća. Osigurana je direktna komunikacija sa Općinskim načelnikom i periodični monitoring od strane Općinskog načelnika.

Analiza rizika ukazuje na potrebu institucionalnog jačanja organizacionih kapaciteta i uvođenje odjela (Odjel za realizaciju strategije razvoja) sa radnim mjestom (posebne kompetencije: organizacijske, komunikativne, reporting, postavljanje ciljeva, prioriteta – 1 ili 2 izvršioca), radi jačanja koordinacije i komunikacije sa drugim službama unutar Općine, javnim ustanovama i preduzećima, sa nevladnim sektorom ali i sa javnosti uopće. Uz to je veoma važno jačanje analitičke funkcije i uspostavljanje jedinstvene baze podataka za upravljanje lokalnim razvojem, jačanje funkcije praćenja i evaluacije projekata, uvođenje sistematskog upravljanja ljudskim resursima, uključivanje bitnih aktera na lokalnom nivou u razvojne procese, te povezivanje procesa strateškog planiranja sa planiranjem budžeta.

Na osnovu prihvaćenih preporuka iz gore pomenutog dokumenta, ključnu operativnu ulogu u implementaciji, praćenju i vrednovanju strategije imaće novi odjel u Stručnoj službi Općinskog načelnika. Odjel za realizaciju strategije razvoja biće direktno zadužen za sve procese upravljanja razvojem, uključujući kontinuiranu vertikalnu i horizontalnu komunikaciju unutar općinskog organa, te sa ostalim bitnim akterima na području općine, uz potrebnu saradnju sa načelnikom općine. U saradnji sa drugim općinskim službama, Odjel za realizaciju strategije razvoja koordiniraće pripremu i usklađivanje okvirnih i godišnjih programa rada službi i plana budžeta u skladu sa prioritetima iz strategije, kako bi se osigurala povezanost plana realizacije strategije sa finansijskim okvirom. Uz asistenciju Odjela za realizaciju strategije, svaki vođa projekta realizuje i prati svoj dio obaveze vezane za implementaciju, praćenje i vrednovanje Strategije razvoja za koji je zadužen, uključujući: izradu godišnjeg plana implementacije projekta, razradu svakog projekta uključujući indikatore za praćenje i vrednovanje, te izvještavanje. Sve vođe projekata unose podatke o realizaciji projekata u namjenski aplikativni softver te informišu o projektinim aktivnostima Odjel za realizaciju strategije razvoja. Odjel za realizaciju strategije vodi ukupne evidencije iz oblasti ključnih indikatora razvoja, sektorsko-strateških indikatora, kao i programskih/projektnih indikatora, definisanih Strategijom razvoja općine Tešanj, koristeći Tabele varijabli za praćenje indikatora, date u prilogu ove strategije. Redovno i kvalitetno popunjavanje ove tabele dovešće i do znatno boljeg monitoringa nad realizacijom strategije.

U okviru aktivnosti eksterne koordinacije i komunikacije, izradiće se Plan komunikacije i promocije strategije, u saradnji sa stručnim saradnikom za informisanje, web i komunikacije iz Službe za opću upravu i društvene djelatnosti. Pri izradi ovog plana koristiće se iskustva i rješenja iz faze izrade strategije razvoja, stečena kroz prikupljanje ocjena, mišljenja i prijedloga

od strane zainteresovanih aktera (uključujući i dijasporu) putem općinskog sajta i društvenih mreža.

Važnu ulogu u implementaciji, praćenju i vrednovanju strategije imaće Partnerstvo za razvoj općine Tešanj, uspostavljeno 01.07.2017. godine potpisivanjem Zajedničke izjave o lokalnom razvojnom partnerstvu. Partnerstvo je veoma aktivno učestvovalo u procesu izrade strategije, omogućujući doprinos zainteresovanih lokalnih aktera kroz tri organizovana sastanka: razmatrajući nacrt strateške platforme na prvom sastanku, razmatrajući projekte za realizaciju sektorskih ciljeva na drugom sastanku, te razmatrajući nacrt sektorskih razvojnih planova na trećem sastanku, kada je usvojen i Poslovnik o radu Partnerstva za razvoj općine Tešanj. Partnerstvo čine, pored predstavnika općinskog vijeća i izvršne vlasti, predstavnici javnih ustanova, poslovnog sektora, mjesnih zajednica, nevladinih organizacija, sportskih i organizacija za kulturu, žena, marginalizovanih kategorija stanovništva (izbjegli, raseljeni, povratnici, dijaspora, nacionalne manjine i dr.), kao i drugi relevantni akteri koji su se odazvali pozivu za Partnerstvo.

Članom 11. Poslovnika predviđeno je da se Partnerstvo u fazi implementacije Strategije sastaje najmanje dva puta godišnje, fokusirajući se na razmatranje godišnjeg izvještaja o implementaciji i na godišnje ažuriranje trogodišnjeg plana implementacije, a može da se sastane i više puta, ukoliko se ukaže potreba. Osim sjednica, Partnerstvo će, kada se za tim ukaže potreba, koristiti i druge modalitete rada (radionice, okrugle stolove, panel rasprave, forume i dr). Za pružanje operativne podrške radu Partnerstva zadužena je jedinica za upravljanje lokalnim razvojem (Odsjek za investicije i upravljanje razvojem).

Periodični monitoring nad realizacijom Strategije razvoja općine Tešanj će imati Općinsko vijeće i to: Putem Komisije za monitoring nad realizacijom Strategije razvoja općine Tešanj (2 x godišnje); Neposrednim razmatranjem Informacije o realizaciji Strategije razvoja Općine Tešanj (1 x godišnje).

Informaciju Općinskom vijeću podnosi Općinski načelnik a kao prilog dostavlja i Informaciju Komisije za monitoring.

Kontrolno vrednovanje implementacije strategije razvoja izvršiće se sa istekom petogodišnjeg perioda (2022), a finalno vrednovanje sa istekom perioda implementacije strategije (2027). Uz kontrolno vrednovanje izvršiće se redefinisavanje planova i provjera daljnje validnosti strateških ciljeva, dok će finalno vrednovanje poslužiti i kao podloga za novi ciklus strateškog planiranja.

Osnovne aktivnosti i odgovornosti za provođenje, praćenje, izvještavanje i evaluaciju strategije razvoja	
Aktivnosti	Nadležnost (ko?)
Priprema/ažuriranje Kalendara aktivnosti Jedinice za upravljanje razvojnim aktivnostima	Nosilac procesa: Odjel za realizaciju strategije
Priprema mehanizama i alata za praćenje i izvještavanje o ostvarenju strategije razvoja (uključujući lokalizirane ciljeve održivog razvoja BIH)	Nosilac procesa: Rukovodilac Odjela za realizaciju strategije Učesnici procesa: Stručnoj služba Općinskog načelnika
Definisanje prioriteta na osnovu strateško-programskih dokumenata za naredni 1+2 planski ciklus	Nosilac procesa: Rukovodilac Odjela za realizaciju strategije zajedno sa načelnikom/ Stručnom službom Općinskog načelnika Učesnici u procesu: Šefovi nadležnih općinskih službi; Kolegij Načelnika općine

Priprema trogodišnjih i godišnjih planova rada službi, uključujući projekte iz strategije razvoja i vezane redovne aktivnosti	Nosilac procesa: Načelnik/ Stručna služba Općinskog načelnika Učesnici procesa: Ključnim službenici/pomoćnicima općinski službi
Izrada Trogodišnjeg i Godišnjeg plana rada JLS (za narednu godinu)	Nosilac procesa: Načelnik/ Stručna služba Općinskog načelnika Učesnici procesa: Ključnim službenici/pomoćnicima općinski službi
Uključivanje ključnih strateških projekata i aktivnosti u plan Budžeta (za narednu godinu)	Nosilac procesa: Načelnik/ Stručna služba Općinskog načelnika Učesnici procesa: Odjela za realizaciju strategije sa ostalim ključnim službenicima/pomoćnicima općinski službi
Usklađivanje godišnjih planova rada službi/odjeljenja i Godišnjeg plana rada JLS sa usvojenim Budžetom (za narednu godinu)	Nosilac procesa: Načelnik/ Stručna služba Općinskog načelnika Učesnici procesa: Odjela za realizaciju strategije sa ostalim ključnim službenicima/pomoćnicima općinski službi
Usvajanje Godišnjeg plana rada JLS (za narednu godinu)	Nosilac procesa: Načelnik/ Stručna služba Općinskog načelnika Učesnici procesa: Općinsko vijeće
Razrada projekata iz Godišnjeg plana rada JLS	Nosilac procesa: Pomoćnici načelnika (općinske službe) Učesnici procesa: Ostali službenici općinskih službi
Praćenje i privlačenje eksternih izvora finansiranja projekata	Nosilac procesa: Načelnik/ Stručna služba Općinskog načelnika Učesnici procesa: Pomoćnici i ostali službenici općinskih službi
Praćenje provođenja Godišnjeg plana rada JLS i ostvarenja strateških ciljeva	Nosilac procesa: Stručna služba Općinskog načelnika Pomoćnik načelnika za oblast budžeta Učesnici procesa: Ostali službenici zajedno sa ostalim ključnim službenicima/ pomoćnicima općinski službi
Izrada godišnjih izvještaja o radu službi/odjeljenja	Nosilac procesa: Načelnik/Stručna služba Općinskog načelnika Učesnici procesa: Odjela za realizaciju strategije , Pomoćnici načelnika sa ostalim ključnim službenicima/ pomoćnicima općinski službi i ostalim uposlenicima
Uključivanje javnosti/ Partnerske grupe u praćenje provođenja strategije razvoja ^(**)	Nosilac procesa: Odjela za realizaciju strategije Učesnici procesa: Odjela za realizaciju strategije; javnost
Priprema i razmatranje Izvještaja o razvoju (za prethodnu godinu)	Nosilac procesa: Odjela za realizaciju strategije Učesnici procesa: Službenici Odjela za realizaciju strategije sa Načelnikom/ Stručna služba Općinskog načelnika
Priprema i razmatranje Godišnjeg izvještaja o radu JLS (za prethodnu godinu)	Nosilac procesa: Odjela za realizaciju strategije zajedno sa Načelnikom/ Stručna služba Općinskog načelnika i Službom nadležnom za finansije Učesnici procesa: Pomoćnici načelnika i ostali službenici
Usvajanje i objavljivanje Izvještaja o razvoju (za prethodnu godinu)	Nosilac Inicijator i vlasnik procesa: Načelnik/ Stručna služba Općinskog načelnika Učesnici procesa: Općinsko vijeće
Usvajanje i objavljivanje Godišnjeg izvještaja o radu JLS (za prethodnu godinu)	Nosilac procesa: Načelnik/ Stručna služba Općinskog načelnika Učesnici procesa: Općinsko vijeće
Ostale važne aktivnosti: Uspostavljanje i unapređenje međuopćinske saradnje; Pokretanje procesa evaluacije strategije razvoja	Nosilac procesa: Načelnik/ Stručna služba Općinskog načelnika/ Odjela za realizaciju strategije Učesnici procesa: Ključni službenici/ pomoćnicima općinski službi

IX. Prilozi

IX.1. Detaljan pregled mjera:

Veza sa strateškim ciljem	1. Tešanj, poželjno mjesto za investicije i inovacije		
Prioritet	1.1. Unaprijediti sektor ekonomije sa visokim dodatnim vrijednostima, razvijenim lancem snabdijevanja i visokim stepenom investiranja		
Naziv mjere	1.1.1. Razvoj sektora ekonomije sa visokim dodatnim vrijednostima i razvijenim lancem snabdijevanja		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Cilj ove mjere je višestruk i prevashodno je usmjeren na sektor ekonomije u pravcu uticaja na transformacija dijela portfolija tešanjске privrede ka novim tehnologijama sa višim dodatnim vrijednostima koji će u lancu snabdjevanja imati viši nivo tehnologije, znanja, vještina i pouzdanosti te omogućiti nove investicije. U sklopu mjere su pravci djelovanja usmjereni na kreiranje povoljnog poslovnog okruženja putem dostupnosti infrastrukture, evidencija o privrednim aktivnostima i pojačavanja dijaloga sa poslovnom zajednicom uključujući i konstantnu promociju tešanjске ekonomije.</p> <p><i>Ključna područja djelovanja su:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Nove tehnologije na području općine Tešanj - Certificiranje i digitalizacija poslovanja na području općine - Dostupnost zemljišta za investiranje - Saradnje i partnerstva - Sajamske manifestacije i promocija ekonomskog razvoja - Registri privrednih djelatnosti 		
Ključni strateški projekti	1.1.1.1. S.P. TECH LAB i poslovni inkubator	<p>Očekivani izlazni rezultat – Osnovan TECH LAB i poslovni inkubator</p> <p>Očekivani krajnji rezultat – Povećanje broja firmi sa novim tehnologijama i većim stepenom obrade.</p>	
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Uspostavljen TECH LAB	Ne	Da
	Broj podržanih privrednih subjekata u oblasti certificiranja i digitalizacije poslovanja	0	10
	Uspostavljeni privredni registri	Ne	Da
	Broj održanih sajamsko-privrednih manifestacija	1	2

Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Mjera će doprinjeti transformacija dijela portfolija tešanske privrede ka novim tehnologijama sa višim dodatnim vrijednostima koji će u lancu snabdjevanja imati viši nivo tehnologije, znanja, vještina i pouzdanosti te omogućiti nove investicije.
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	696.000 Izvor: Budžet 452.000, ostali izvori 244.000
Period implementacije mjere	2023-2027
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Služba za finansije, privredu, komunalne i inspeksijske poslove
Nosioci mjere	Službe Općine Tešanj
Ciljne grupe	Poslovna zajednica

Veza sa strateškim ciljem	1. Tešanj, poželjno mjesto za investicije i inovacije
Prioritet	1.1. Unaprijediti sektor ekonomije sa visokim dodatnim vrijednostima, razvijenim lancem snabdijevanja i visokim stepenom investiranja
Naziv mjere	1.1.2. Unaprijeđenje djelatnosti poljoprivrede i turizma
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Mjera je usmjerena na unaprijeđenje poljoprivredne djelatnosti na način da prevashodno podržava osiguranje uslova plasmana poljoprivrednih proizvoda i na taj način stimulisanje proizvodnje. Mjera u kontekstu proširenja proizvodnje putem dostupnosti tržišta, istovremeno stvara preduslove za proširenje zemljišnih površina koje se obrađuju i uopšteno održava razvoj sela. Iako općina Tešanja nije prepoznatljiva po turističkoj djelatnosti, potencijal kulturno historijskih znamenitosti ovom mjerom na sveukupan i sistematičan način otvara nove perspektive stvarajući osnove za turističko vrednovanje i šire uvezivanje turističkog proizvoda u BiH. Ujedno mjera doprinosi ostvarenju usvojenog Plan revitalizacije i regeneracije Stare čaršije i proširenje turističke ponude.</p> <p><i>Ključna područja djelovanja su:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Posticaji za poljoprivredu proizvođačima/osiguran plasman - Razvoj malog biznisa na selu - Valorizacija tešanske tvrđave i revitalizacija Stare čaršije - Uređenje izletišta i turističkih zona - Promociji i unapređenje turističkih potencijala Općine

Ključni strateški projekti	1.1.2.5. Turistička valorizacija tešanske tvrđave i revitalizacija Stare čaršije	Očekivani izlazni rezultat – Utvrđen turistički proizvod i poduzete radnje saniranja i konzervacije Očekivani krajnji rezultat – Povećan broj posjeta Općini Tešanj	
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Broj promocija za unapređenje turističkih potencijala	0	5
	Izrađen usaglašen plan upravljanja valorizacije	Ne	Da
	Visina sredstava podrške poljoprivredi (godišnje)	485.000	550.000
	Broj novih turističko-rekreativnih zona	0	2
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Mjera će doprinjeti rastu ukupne tešanske ekonomije prateći ostvarenje realizacije strateških projekata i iskorištavanje značajnih tradicijskih i kulturno-historijskih znamenitosti i njihovo stavljenje u širi kontekst dostupnosti.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	2.650.000 Izvor: Budžet 452.000, ostali izvori 244.000		
Period implementacije mjere	2023-2027		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Služba za finansije, privredu, komunalne i inspeksijske poslove		
Nosioci mjere	Služba za društvene djelatnosti i investicije, Služba za katastar, urbanizam i imovinsko-pravne poslove		
Ciljne grupe	Poslovna zajednica, građani		
Veza sa strateškim ciljem	1. Tešanj, poželjno mjesto za investicije i inovacije		
Prioritet	1.2. Poboljšati atraktivnost poslovne infrastrukture za domaće i strane investitore		
Naziv mjere	1.2.1. Unaprijeđenje poslovne infrastrukture		

Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Općina Tešanj je prepoznatljiva po prisustvu privredne aktivnosti i ukupnom učešću u poslovnim aktivnostima i rezultatima. Daljnje povećanje i atraktivnost za investiranje nameće potrebu proširenja i dostupnosti poslovne infrastrukture. Mjera je usmjerena na podršku daljnjem opremanju, uspostavljanju ključnih objekata infrastrukture kao i proširenje i uspostavu novih industrijskih zona kao organizovanog oblika korišćenja prostora za privredne aktivnosti.</p> <p>Ključna područja djelovanja su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Opremanja poslovnih zona sa infrastrukturnim sadržajem - Ključni objekti infrastrukture - Definisanje i izgradnja novih poslovnih zona 		
Ključni strateški projekti	1.2.1.6. S.P. Definisanje i izgradnja nove poslovne zone	<p>Očekivani izlazni rezultat – definisanja nova poslovna zona i izgrađeni osnovni objekti infrastrukture</p> <p>Očekivani krajni rezultat – do 2027 povećanje broj novoregistrovanih firmi u odnosu na 2021. god.</p>	
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Broj poslovnih zona	3	4
	Izgrađena elektro-distributivna mreža Tešanj-Jelah	Ne	Da
	Broj projekata unaprijeđenja infrastrukture poslovnih zona	0	5
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Doprinijeti će unapređenju preduzetničkog okruženja i osnova za investiranje, te osigurati uvjete za intenzivniji razvoj preduzetništva, doprinijeti će većoj konkurentnosti poslovnog sektora.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	11.950.000 Izvor: Budžet 1.450.000, ostali izvori 10.500.000		
Period implementacije mjere	2023-2027		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Služba za finansije, privredu, komunalne i inspeksijske poslove i Služba za društvene djelatnosti i investicije		
Nosioci mjere	Služba za društvene djelatnosti i investicije, Služba za katastar, urbanizam i imovinsko-pravne poslove, JP Elektroprenos, Federacija, ZDK		
Ciljne grupe	Lokalna poslovna zajednica, turisti, građani		

Veza sa strateškim ciljem	1. Tešanj, poželjno mjesto za investicije i inovacije		
Prioritet	1.3 Kreirati atraktivno područje za rad i razvijanje ljudskih resursa na području općine Tešanj		
Naziv mjere	1.3.1. Usklađivanje ponude sa potražnjom za radnom snagom		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Cilj ove mjere je prevashodno usmjeren na prilagođavanje osposobljenosti radne snage potrebama tržišta radne snage i potentne privrede na području općine Tešanj. Ciljana područja mjere su upućena na usmjerenost stipendiranje i podršku sticanju stručnih znanja ali i promociji etičkog odnosa između poslodavaca i radnika. Svjesni činjenice da se tržište radne snage suočava sa nedostatkom stručne radne snage mjera pretpostavlja razvoj alata lokalnog partnerstva i izradu planskog pristupa zapošljavanju.</p> <p><i>Ključna područja djelovanja su:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Stipendiranje studenata s naglaskom na deficitarna zanimanja, zanimanja od interesa za privredu i talentovane studente i izbjegavanje hiperprodukcije kadrova - Lokalno partnerstvo za aktivacije i integraciju nezaposlenih na tržištu rada - Lokalni akcioni plan zapošljavanja 		
Ključni strateški projekti	n/a		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Broj dodjeljenih stipendija za deficitarna zanimanja (godišnje)	n/a	50
	Broj zaključenih sporazuma o lokalnom partnerstvu	0	2
	Usvojen lokalni akcioni plan zapošljavanja	Ne	Da
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Veća pokrivenost nezaposlenih osoba mjerama podrške i uključenosti za prilagođavanje potrebama tržišta radne snage što dovodi do povećanja broja zaposlenih na području općine i zadovoljenje potreba za kvalitetnom adekvatno plaćenom radnom snagom		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	215.000 Izvor: Budžet 15.000, ostali izvori 200.000		
Period implementacije mjere	2023-2027		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Služba za finansije, privredu, komunalne i inspeksijske poslove		

Nosioci mjere	Služba za finansije, privredu, komunalne i inspeksijske poslove, Služba za društvene djelatnosti i investicije
Ciljne grupe	Lokalna poslovna zajednica, radnici, građani, studenti i učenici

Veza sa strateškim ciljem	1. Tešanj, poželjno mjesto za investicije i inovacije		
Prioritet	1.3 Kreirati atraktivno područje za rad i razvijanje ljudskih resursa na području općine Tešanj		
Naziv mjere	1.3.2. Podrška razvoju stručnih vještina i kompetencija		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Općina Tešanj je svjesna izazova sa kojima se suočava bosansko-hercegovačko društvo u kontekstu smanjenja broja radne snage sa razvijenim vještinama i kompetencijama, naročito u kontekstu visokotehnoloških vještina i vještina potrebnih za vođenje proizvodnih procesa. Postizanje visokih dodatnih vrijednosti u strukturi privrede zavisi od metoda razvijanja stručnih vještina i kompetencija. Ovom mjerom se nastoji odgovoriti na pomenute izazove i potrebe putem stvaranja okvira saradnje privrednog sektora i škola i promovisanja tehničke kulture unutar obrazovnog sistema. Na nivou stručnog osposobljavanja općina ima namjeru ovom mjerom podržavati savremene oblike obrazovanja i podržati i inicirati inovativne edukativne programe i aktivnosti. Ključna područja djelovanja su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Saradnja privrednog sektora i srednjih škola - Promocija tehničke kulture kod učenika osnovnih i srednjih škola - STAM kabinet - Inovativni i edukativni programima razvoja vještina 		
Ključni strateški projekti	n/a		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Održan Sajam srednjih škola i fakulteta	Da	Da
	Broj polaznika STEM kabineta	0	100
	Broj podržanih inovativnih edukativnih programa	0	4
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Mjera doprinosi povećanju prisustva stručnih kompetencija i znanja prilagođenih potrebama tržišta rada i ujedno predstavlja izgradnju osnove za unaprijeđenje ekonomskog sektora i veću zastupljenost visokotehnoloških vještina kao osnove budućeg razvoja lokalne ekonomije		

Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	225.000 Izvor: Budžet 175.000, ostali izvori 50.000
Period implementacije mjere	2023-2027
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Služba za finansije, privredu, komunalne i inspeksijske poslove
Nosioci mjere	Služba za finansije, privredu, komunalne i inspeksijske poslove, Služba za društvene djelatnosti i investicije, obrazovne institucije, privrednici
Ciljne grupe	Studenti i učenici, lokalna poslovna zajednica, škole, nastavnici

Veza sa strateškim ciljem	2. Tešanj, sredina ugodnog življenja, pogodna da vrline, znanja i vještine dođu do izražaja	
Prioritet	2.1 Unaprijediti javnu infrastrukturu ruralnih i urbanih područja	
Naziv mjere	2.1.1. Modernizacija objekata društvene infrastrukture	
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Ovom mjerom općina odgovara na potrebe društvenog sadržaja u smislu ključne infrastrukture. Povećanjem obima savremene infrastrukture stvaraju se osnovi za daljni razvoj društvenih sadržaja kao pretpostavke kvalitete života na području općine. Mjera sadrži aktivnosti koje uključuju urbani i ruralni prostor i vezane su za obrazovnu, rekreativnu, kulturnu, zdravstvenu i socijalnu komponentu društvenog razvoja. Značajan fokus mjere je usmjeren na aktivnosti uređenja urbanog dijela općine kao prateće aktivnosti drugih projektnih aktivnosti na nivou općine.</p> <p>Ključna područja djelovanja su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Izgradnja infrastrukture u mjesnim sredinama - Izgradnja školske infrastrukture - Izgradnja rekreativnih sadržaja - Izgradnja infrastrukture u zdravstvu i socijalnoj zaštiti - Izgradnja infrastrukture uređenja urbanog dijela općine 	
Ključni strateški projekti	<p>2.1.1.2. Izgradnja nove školske zgrade u Medakovu</p> <p>2.1.1.5. Završetak izgradnje novog objekta JU Centra za socijalni rad Tešanj</p>	<p>Očekivani izlazni rezultat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Izgrađen novi objekat škole u Medakovu - Izgrađen objekat za potrebe JU Centra za socijalni rad Tešanj <p>Očekivani krajnji rezultat:</p>

		Do 2027.g. povećani prostorni uslovi odvijanja nastavnih procesa i poboljšani standardi učionica Povećani uslovi i kapaciteti pružanja svih oblika socijalne zaštite	
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Broj izgrađenih/rekonstruisanih javnih školskih objekata	0	2
	Izgrađen objekat centra za socijalni rad	Ne	Da
	Broj novoizgrađenih objekata društvene infrastrukture	0	3
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Očekuje se da mjera poveća prostorne kapacitete za odvijanje sadržaja društvenog konteksta i osvareni infrastrukturu. Istovremeno mjerom se povećava dostupnost javnih usluga i programa kao odgovor na potrebe općine.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	13.560.000 Izvor: Budžet 8.210.000, ostali izvori 5.350.000		
Period implementacije mjere	2023-2027. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Služba za društvene djelatnosti i investicije		
Nosioci mjere	Služba za društvene djelatnosti i investicije, Služba za katastar, urbanizam i imovinsko-pravne poslove, obrazovne ustanove, općinske službe, javne ustanove		
Ciljne grupe	Djeca, mladi, škole, roditelji, građani, poslodavci		

Veza sa strateškim ciljem	2. Tešanj, sredina ugodnog življenja, pogodna da vrline, znanja i vještine dođu do izražaja
Prioritet	2.1 Unaprijediti javnu infrastrukturu ruralnih i urbanih područja
Naziv mjere	2.1.2. Unapređenje cestovne infrastrukture na području općine
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	Teritorijalna pozicioniranost općine Tešanj istu u smislu saobraćaja čini izuzetno značajnom, naročito u kontekstu ispresjecanosti i naslonjenosti sa najznačajnije saobraćajne koridore u BiH i ukupnu privrednu aktivnost. U tom smislu ova mjera je usmjerena na realizaciju adekvatnog priključivanja općine na cestovne koridore najvećeg ranga i adekvatno izgrađenu priključnu saobraćajnu infrastrukturu. Polazeći od

	<p>nadležnosti jedinica lokalne samouprave mjera podrazumjeva proaktivan pristup općine u realizacije projekata Kordora Vc kroz područje općine. Mjera je na isti način usmjerena na izgradnju i regulisanje saobraćaja putem pristupa na značajni cestovni koridor. Na nivou isključive nadležnosti općine mjera podrazumjeva ulaganje u razvoj lokalnih cesta.</p> <p><i>Ključna područja djelovanja su:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Prolazak koridora kroz područje općine - Priključna cestovna infrastruktura (raskrsnice, kružni tokovi i sl.) - Saobraćaj u mirovanju - Lokalne ceste - Infrastruktura ostalih učesnika u saobraćaju 		
Ključni strateški projekti	2.1.2.1. Prolazak koridora kroz područje općine sa izgradnjom adekvatne lokalne infrastrukture	<p>Očekivani izlazni rezultat: Osigurani uslovi iz okvira nadležnosti općine za realizaciju i okončanje projekata</p> <p>Izgrađena dio koridora saobraćajnice sa pratećom infrastrukturom</p> <p>Očekivani krajnji rezultat: Do 2027.g. uspostavljeno nesmetano odvijanje saobraćaja u skladu sa savremenim standardima protoka učesnika</p>	
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Obezbeđeni uslovi iz okvira općinske nadležnosti za izgradnju cesta višeg ranga	Ne	Da
	Broj izgrađenih ključnih raskrsnica	0	2
	Dužina rekonstruisanih/izgrađenih cesta općinske nadležnosti(km)	0	10
	Dužina izgrađenih/rekonstruisanih trotoara (km)	0	3
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Razvojni efekat mjere se ogleda u kvalitetnijem povezivanju općine, dodatnom razvoju saobraćajne infrastrukture koje rezultira ubrzanjem protoka saobraćaja, smanjenju saobraćajnih gužvi, smanjenju troškova saobraćaja i povećanju bezbjednosti učesnika u saobraćaju		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	64.700.000 Izvor: Budžet 2.950.000, ostali izvori 61.750.000		

Period implementacije mjere	2023-2027. godine
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Služba za društvene djelatnosti i investicije
Nosioci mjere	Služba za društvene djelatnosti i investicije, Služba za katastar, urbanizam i imovinsko-pravne poslove, Ministarstva saobraćaja, Direkcija za ceste ZDK, Direkcija za ceste FBiH, J.P. Autoceste FBiH
Ciljne grupe	Građani, privredni subjekti, javna preduzeća

Veza sa strateškim ciljem	2. Tešanj, sredina ugodnog življenja, pogodna da vrline, znanja i vještine dođu do izražaja		
Prioritet	2.2. Razviti efikasnu, odgovornu i digitalizovanu javnu upravu osposobljenu za upravljanje lokalnim razvojem		
Naziv mjere	2.2.1. Razvoj elektronske podrške u javnom sektoru i javnom prostoru (digitalna transformacija)		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Mjera podrazumjeva uvođenje novih softverskih i tehnoloških rješenja koja doprinose efikasnijem i dostupnijem radu javnih službi i javnih usluga. Ujedno mjera podrazumjeva digitalizaciju procesa i dostupnosti informacija prema građanima čime se povećavaju elementi e-uprave, a što direktno utiče na efikasnost, kvalitet i ekonomičnost javnih usluga. Ključna područja djelovanja su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - E-uprava i digitalni sistemi - Osposobljenost građana za korištenje digitalnih tehnologija 		
Ključni strateški projekti	n/a		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Broj digitaliziranih poslovnih procesa uprave	0	≥ 10
	Broj online javnih servisa općine	0	≥ 2
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Mjera postiže efekte u dijelu povećanja racionalizacije, efikasnosti administrativnih procedura i ekonomičnosti kao i obezbjeđenje veće povezanosti općinskih službi i sistema sa zainteresiranim korisnicima javnih službi.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	343.000 Izvor: Budžet 343.000		
Period implementacije mjere	2023-2027. godine		

Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Služba za boračko-invalidsku zaštitu i opću upravu
Nosioci mjere	Sve općinske službe
Ciljne grupe	Građani, poslodavci, javni službenici

Veza sa strateškim ciljem	2. Tešanj, sredina ugodnog življenja, pogodna da vrline, znanja i vještine dođu do izražaja		
Prioritet	2.2. Razviti efikasnu, odgovornu i digitalizovanu javnu upravu osposobljenu za upravljanje lokalnim razvojem		
Naziv mjere	2.2.2. Unapređenje odgovornosti javne uprave i lokalnog javnog sektora osposobljenog za upravljanje lokalnim razvojem		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Ova mjera je usmjerena na segment ostvarivanja principa odgovorne javne uprave što podrazumjeva uspostavu i provedbu sistematskog pristupa u sprečavanju i preventivnom otklanjanju društveno negativnih pojava u obliku korupcije i drugih pojava. Ujedno mjera pokušava uspostaviti organizaciju djelovanja koja može odgovoriti na nove izazove u društvu i omogućiti fokusiranost na značajne probleme. Segment mjere se odnosi na poboljšanje kapaciteta za planiranje i upravljanje lokalnim razvojem, privlačenjem stanovništva, znanja i iskustava dijaspore i kvalitetno osposobljavanje za vođenje projektnih ciklusa u predstojećim integrativnim procesima BiH.</p> <p>Ključna područja djelovanja su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sprečavanje korupcije - Transparentnos poslovanja - Organizacija općinskih službi - Prostorno-planska dokumentacija - Mobiliziranja potencija dijaspore 		
Ključni strateški projekti	n/a		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Izrađeni planovi integriteta	Ne	Da
	Izrađen plan upravljanja imovinom	Ne	Da
	Usvojen Prostorni plan	Ne	Da
	Provedene ankete zadovoljstva korisnika usluga (godišnje)	Ne	Da
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Efekti mjere omogućavaju transparentan i odgovoran rad javnih službi, osposobljenost za predstojeće društvene izazove i kvalitetno planiranje i usklađeno korištenje prostora na području općine.		

Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	450.000 Izvor: Budžet 350.000, ostali izvori 100.000
Period implementacije mjere	2023-2027. godine
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Služba za finansije, privredu, komunalne i inspekcijske poslove, Služba za katastar, urbanizam i imovinsko-pravne poslove
Nosioci mjere	Sve općinske službe
Ciljne grupe	Građani, dijaspora, poslovna zajednica, službenici

Veza sa strateškim ciljem	2. Tešanj, sredina ugodnog življenja, pogodna da vrline, znanja i vještine dođu do izražaja		
Prioritet	2.3. Osigurati dostupnost društvenih sadržaja, socijalnu sigurnost i uključenost i atmosferu društvenog aktivizma		
Naziv mjere	2.3.1. Unapređenje sadržaja javnih usluga		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Općina iz okvira nadležnosti jedinice lokalne samouprave pruža usluge ili podržava aktivnosti koje po svom sadržaju kreiraju društvene sadržaje koji pozitivno utiču na kvalitet življenja u lokalnoj zajednici i omogućavaju potrbu građana za fizičku i psihičku nadogradnju. Mjera prevashodno cilja na sportske i kulturne sadržaje podjednako zastupajući urbana i ruralna područja općine. Mjera je usmjerena na daljni razvoj uspostavljeni kulturnih manifestacija i djelatnosti u vidu podrške sadržaja i sistemskog uređenja i praćenja. Sadržaj mjere obuhvata i direktnu podršku obrazovnim, kulturnim ustanovama i sportskim organizacijama.</p> <p><i>Ključna područja djelovanja su:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Obrazovne institucije i sadržaji - Sportski sadržaji i podrška organizacijama - Kulturne manifestacije i podrška kulturi - Kulturno-historijsko naslijeđe područja Tešanj 		
Ključni strateški projekti	n/a		
	Broj organizovanih sportskih događaja (godišnje)	n/d	≥ 4
	Broj organizovanih kulturnih manifestacija (godišnje)	Ne	≥ 4

Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Razvojni efekat je povećanje sadržaja i organizovanog oblika kulturnih i sportskih djelatnosti čime se ukupno povećavaju kulturnih sadržaji i mjenja ukupna slika življenja na području općine.
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	4.650.000 Izvor: Budžet 4.650.000
Period implementacije mjere	2023-2027. godine
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Služba za društvene djelatnosti i investicije
Nosioci mjere	Služba za društvene djelatnosti i investicije, Služba za boračko-invalidsku zaštitu i opću upravu, ustanove sporta i kulture, sportski klubovi
Ciljne grupe	Građani, kulturni radnici, sportisti, javne ustanove, udruženja građana

Veza sa strateškim ciljem	2. Tešanj, sredina ugodnog življenja, pogodna da vrline, znanja i vještine dođu do izražaja		
Prioritet	2.3. Osigurati dostupnost društvenih sadržaja, socijalnu sigurnost i uključenost i atmosferu društvenog aktivizma		
Naziv mjere	2.3.2. Ostvarivanje saradnje sa civilnim sektorom		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Mjera je usmjerena na unaprijeđenje uspostavljenog odnosa općine i nevladinog sektora. Činjenice jeste da nevladin sektor djeluje kroz više oblasti i kako takav se neizostavno pojavljuje u svim segmentima saradnje i oblastima djelovanja općine. Ova mjera je usmjerena na daljni razvoj politika i uspostavljenih modela saradnje vladinog i nevladinog sektora i u ovom dijelu se posebno izdvaja saradnja sa vjerskim zajednicama.</p> <p><i>Ključna područja djelovanja su:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Podrška udruženjima građana - Podrška projektima vjerskih zajednica i crkava 		
Ključni strateški projekti	n/a		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Rast procenta finansijske podrške radu organizacija nevladinog sektora	0	15%
	Ukupno odobreni godišnji iznos za finansiranje i održavanje objekata vjerskih zajednica u KM	55.000	60.000

Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Mjerom se unaprijeđuje saradnja sa organizacijama iz oblasti nevladinog sektora, doprinosi ostvarenju razvojnih ciljeva općine i ujedno povećava transparentnost općine i bolje razumjevanje građana o radu općinske administracije.
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	120.000 Izvor: Budžet 120.000
Period implementacije mjere	2023-2027. godine
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Služba za društvene djelatnosti i investicije
Nosioci mjere	Služba za društvene djelatnosti i investicije, Služba za boračko-invalidsku zaštitu i opću upravu, NVO, vjerske zajednice
Ciljne grupe	Građani, kulturni radnici, sportisti, javne ustanove, udruženja građana

Veza sa strateškim ciljem	2. Tešanj, sredina ugodnog življenja, pogodna da vrline, znanja i vještine dođu do izražaja
Prioritet	2.3. Osigurati dostupnost društvenih sadržaja, socijalnu sigurnost i uključenost i atmosferu društvenog aktivizma
Naziv mjere	2.3.3. Unapređenje socijalne zaštite i socijalne uključenosti
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Reformisanje sistema socijalne zaštite u FBiH i kantonima nije proces koji obezbjeđuje pokrivenost svih socijalnih slučajeva, što na terenu i u direktnim kontaktima lokalnih zajednica sa građanima stvara potrebu intervenisanja. Ovom mjerom se nastoji unaprijediti sistem socijalne zaštite direktnim intervencijama i ujedno povećati nivo socijalne uključenosti svih građana na prostoru općine. Na nivou socijalne zaštite ovom mjerom se pruža podrška najmlađim kategorijama stanovništva u obliku uključivanja djece sa poteškoćama, podrška socijalnim kategorijama u obezbjeđivanju osnovnih preuslova za život (ogrjev, prevoz učenika, jednokratne pomoći, robni paketi, subvencioniranje grijanja i sl.) Bitan segment ove mjere čini podrška građanima sa specifičnim oboljenjima koja nisu podržana kroz sistem zdravstvene zaštite. Uzevši u obzir specifične ranjive grupe građana mjera je usmjerena na podršku kategorijama koje spadaju u grupe boračkih populacija i lica sa statusom izbjeglih i raseljenih, što podrazumjeva novčane pomoći, podršku 100% RVI, podršku boračkim organizacija te materijalnu podršku održivom povratku i licima sa statusom raseljenih.</p> <p><i>Ključna područja djelovanja su:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Novčane pomoći licima u socijalnoj potrebi - Podrška boračkim populacijama - Održivi povratak i raseljena lica - Podrška u zdravstvenoj zaštiti specifičnih oboljenja - Centar za mentalno zdravlje - Implementacija LGAP-a

Ključni strateški projekti	n/a		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Broj djece sa poteškoćama u razvoju uključenih u predškolsko obrazovanje	0	≥ 30
	Osigurana kontinuirana podrška u liječenju lica sa specifičnim oboljenima	Ne	Da
	Visina sredstava za proširena prava socijalne zaštite (godišnje)	396.000	400.000
	Procenat implementacije mjera LGAP-a (%)	n/a	70
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Očekuje se da mjera poboljša socijalnu zaštitu o okviru uspostavljenih sistema socijalne zaštite i istovremno omogući veću socijalnu uključenost pojedinih grupa stanovništva u cilju povećanja kvalitete života, osposobljenosti za život i smanjenja devijativnih ponašanja u zajednici.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	5.180.500 Izvor: Budžet 4.980.500, ostali izvori 200.000		
Period implementacije mjere	2023-2027. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Služba za boračko-invalidsku zaštitu i opću upravu, Služba za društvene djelatnosti i investicije		
Nosioci mjere	Služba za boračko-invalidsku zaštitu i opću upravu, Služba za društvene djelatnosti i investicije, Centar za socijalni rad, nadležna kantonalna ministarstva		
Ciljne grupe	Građani, ranjive kategorije građana, socijalni i obrazovni radnici		

Veza sa strateškim ciljem	2. Tešanj, sredina ugodnog življenja, pogodna da vrline, znanja i vještine dođu do izražaja
Prioritet	2.4. Uključiti građane općine u izgradnju sistema zajedničkih vrijednosti
Naziv mjere	2.4.1. Unapređenje društvene etike
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	Društvena etika predstavlja važan ambijent kvalitete življenja na području općine i čini važnu pretpostavku ostvarenja strateških ciljeva. Društvene devijacije su ciljana područja ove mjere koja konceptualno djeluje u oblasti preventive društveno-negativnog ponašanja mlađih uzrasta populacije, u oblasti edukativnih sadržaja i razvoja alata u ovom području. Mjera pretpostavlja uspostavu liste etičke društvene odgovornosti, omogućavanje uslova za pristup tržištu rada socijalno

	osjetljivim osobama, brigu o nemoćnim osobama i druge altruističke oblike djelovanja u zajednici. <i>Ključna područja djelovanja su:</i> - Prevencija maloljetničke delikvencije - Socijalno uključivanje i podrška socijalno osjetljivim osobama - Podrška aktivnostima dobrovoljnog davanja krvi		
Ključni strateški projekti	n/a		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Broj maloljetnih počinitelja krivičnih djela	4	0
	Broj provedenih edukativnih kampanja (godišnje)	0	2
	Broj uposlenih iz kategorije ranjivih lica	n/a	20
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Očekuje se da mjera poboljša socijalnu zaštitu o okviru uspostavljenih sistema socijalne zaštite i istovremno omogući veću socijalnu uključenost pojedinih grupa stanovništva u cilju povećanja kvalitete života, osposobljenosti za život i smanjenja devijativnih ponašanja u zajednici.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	250.000 Izvor: Budžet 250.000		
Period implementacije mjere	2023-2027. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Služba za boračko-invalidsku zaštitu i opću upravu		
Nosioci mjere	Služba za boračko-invalidsku zaštitu i opću upravu, Centar za socijalni rad, nadležna kantonalna ministarstva		
Ciljne grupe	Građani, ranjive kategorije građana, socijalni radnici		

Veza sa strateškim ciljem	2. Tešanj, sredina ugodnog življenja, pogodna da vrline, znanja i vještine dođu do izražaja
Prioritet	2.5. Poboljšati mogućnosti za zapošljavanje, razvoj poduzetništva i društvenog aktivizma mladih
Naziv mjere	2.5.1. Podrška društvenom aktivizmu mladih
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	Pitanje demografskih kretanja je izražen problem u BiH i širi razvojno planski okvir pred sve nivoje administrativnog uređenja stavlja ovo pitanje na razmatranje. Uzevši u obzir starosnu strukturu stanovništva u općine prevashodno se nameće potreba intervenisanja prema starosnoj grupi mladih. Ova mjera sadrži aktivnosti koje mladim nastoje približiti vještine i obrazovanje koje je atraktivno ovoj populaciji.

	<i>Ključna područja djelovanja su:</i> - Obuka mladih za planiranje i upravljanje projektima - Stipendiranja učenika i studenata - Priznavanje i nagrađivanje mladih umjetnika i sportista i njihovih uspjeha i rezultata - Omladinska banka		
Ključni strateški projekti	n/a		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Broj obučениh mladih lica za proces planiranja i upravljanja projektima	0	100
	Broj stipendija	174	250
	Broj nagrađenih umjetnika i sportista	n/a	15
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Očekuje se da mjera doprinese povoljnom okruženju i aktivizmu mladih u cilju zadovoljenja njihovih potreba i kreiranju stava i mišljenja o uključivanju u procese razvoja lokalne zajednice		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	2.800.000 Izvor: Budžet 1.080.000, ostali izvori 1.750.000		
Period implementacije mjere	2023-2027. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Služba za društvene djelatnosti i investicije, Služba za boračko-invalidsku zaštitu i opću upravu		
Nosioci mjere	Služba za društvene djelatnosti i investicije, Služba za boračko-invalidsku zaštitu i opću upravu udruženja mladih		
Ciljne grupe	Građani, mladi		

Veza sa strateškim ciljem	2. Tešanj, sredina ugodnog življenja, pogodna da vrline, znanja i vještine dođu do izražaja
Prioritet	2.5. Poboľjšati mogućnosti za zapošljavanje, razvoj poduzetništva i društvenog aktivizma mladih
Naziv mjere	2.5.2. Kreiranje preduslova i podsticajnih mjera za zapošljavanje mladih
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	Mladi u Bosni i Hercegovini se suočavaju sa negativnim percepcijama boravka u zemlji i izraženom kreiranom stavu o pronalasku kvalitetnijih uslova za život u inostranstvu. Problem se pronalazi i u nedostatku ili otežanom obezbjeđivanju poslovnih prilika koje omogućavaju ostvarenje kreativnosti i zadovoljenje potreba. Ova mjere je usmjerena na kreiranje niza društvenih alata koji na nivou nadležnosti jedinice lokalne samouprave mogu poboljšati stanje dostupnosti i konkurentnosti mladih na tržištu rada.

	<i>Ključna područja djelovanja su:</i> - Edukacija mladih u oblasti poslovnih vještina i komunikacije - Stručnog osposobljavanja/volontiranje - Podrška razvoju start up ideja mladih		
Ključni strateški projekti	n/a		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Visina sredstava podrške prema mladim (KM)	75.000	150.000
	Broj podržanih start up ideja mladih	5	35
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Očekuje se da mjera poboljša stručnu osnovu za nastupanje na tržištu rada i omogućiti adekvatnost nagrađivanja radnog angažmana od strane poslodavaca i samim tim rast zaposlenosti uopće.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	425.000		
	Izvor: Budžet 425.000		
Period implementacije mjere	2023-2027. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Služba za boračko-invalidsku zaštitu i opću upravu		
Nosioci mjere	Služba za društvene djelatnosti i investicije, obrazovne ustanove, privredni subjekti, Služba za zapošljavanje		
Ciljne grupe	Građani, mladi, poslodavci		

Veza sa strateškim ciljem	2. Tešanj, sredina ugodnog življenja, pogodna da vrline, znanja i vještine dođu do izražaja
Prioritet	2.5. Poboljšati mogućnosti za zapošljavanje, razvoj poduzetništva i društvenog aktivizma mladih
Naziv mjere	2.5.3. Poboljšanje društvenog statusa mladih
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	Društveni status mladih je jedan od značajni faktora negativnog migracionog salda obzirom da mladi imaju nepovoljne pretpostavke za obezbjeđenje materijalnih uslova za zasnivanje porodice. Mjera je usmjerena prema stimulanju zasnivanje porodice, mjere potpore rađanju, podrške u rješavanju povoljnog stambenog zbrinjavanja mladih i stvaranja novih društvenih sadržaja. <i>Ključna područja djelovanja su:</i> - Stimulativne demografske mjere porodiljama - Stimulativne demografske mjere podrška bračnim parovima za biomedicinski podpomognutu oplodnju - Stambeno zbrinjavanje mladih - Opremanje dijelova općinske imovine u svrhu razvoja sadržaja za mlade

Ključni strateški projekti	2.5.3.6. Stambeno zbrinjavanje mladih	Očekivani izlazni rezultat: Obezbeđena dostupnost stambenih jedinica za mlade Očekivani krajnji rezultat: Do 2027.g. 40 mladih porodica riješilo stambeno pitanje	
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Broj mladih sa riješenim stambenim pitanjem	0	40
	Broj provedenih kampanja u porodičnim vrijednostima	0	5
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Očekuje se da mjera doprinese pozitivnim demografskim pokazateljima na području općine.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	470.000 Izvor: Budžet 470.000		
Period implementacije mjere	2023-2027. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Služba za društvene djelatnosti i investicije		
Nosioci mjere	Služba za društvene djelatnosti i investicije, obrazovne ustanove, privredni subjekti, Služba za zapošljavanje		
Ciljne grupe	Mladi		

Veza sa strateškim ciljem	3. Tešanj, sredina zelenog rasta i čiste energije
Prioritet	3.1. Poboľjšati kvalitet vodnih usluga te povećanje količina vode
Naziv mjere	3.1.1. Proširenje obima i kvalitete vodnih usluga
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	Cilj ove mjere je dalji razvoj vodosnabdijevanja u općini Tešanj treba imati fokus na iznalaženje modela i dugoročnog rješavanja pitanja vodosnabdijevanja. U okviru mjere općina ima konstantnu potrebu povećanja količina zahvaćene vode i uporedno djelovati na smanjenje gubitaka i potrošnje vode. To podrazumjeva i djelovanje u normativnom dijelu utvrđivanja cijene vode u skladu sa utvrđenom metodologijom koja stvara pretpostavke održivosti ali isto tako stimulatívno djeluje na efikasno korišćenje vode. Mjera obuhvata i zahvate na objektima vodovoda za čiju rekonstrukciju je uočena potreba kao i izgradnju novih nužnih dijelova mreže. Drugi segment mjere iz okvira vodnih usluga se odnosi na prečišćavanje i odvodnju otpadnih voda u smislu

	<p>izgradnje/unaprijeđenja kanalizacione mreže i uređaja za prečišćavanje otpadnih voda.</p> <p>Ključna područja djelovanja su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dodatne količine vode - Smanjenje gubitaka i potrošnje vode - Proširenje obuhvata u sistemu vodosnabdjevanja - Dugoročno rješavanje vodosnabdjevanja na području općine Tešanja - Kompletiranje vodovodnih sistema na području općine - Izgradnja kanalizacione mreže i uređaja za prečišćavanje 		
Ključni strateški projekti	3.1.1.3. Dugoročno rješavanje vodosnabdjevanja na području općine Tešanja	Očekivani izlazni rezultat: Izrađena Studija najpovoljnog rješavanja vodosnabdjevanja	
	3.1.1.4. Izgradnja primarne, sekundarne i tercijalne kanalizacione mreže	Izgrađeni novi dijelovi mreže i objekata sistema odvodnje i tretmana otpadnih voda Očekivani krajnji rezultat: Stvorene pretpostavke za realizaciju projekta Ostvareni pozitivni efekti u odnosu na okoliš	
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Izrađena studija dugoročnog vodosnabdjevanja sa idejnim rješenjem	Ne	Da
	Broj PEB Bunara	4	6
	Broj novih priključaka na javnu vodovodnu mrežu	0	500
	Broj priključaka na kanalizacionu mrežu J.P. Rad	3.240	4000
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Očekuje se da mjera poveća količine voda u sistemu i kvalitet snabdjevanja pitkom vodom sa jedne strane i povećanje obuhvata otpadnih voda i obima prečišćavanja istih.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	28.038.000 Izvor: Budžet 17.000.000, ostali izvori 11.038.000		
Period implementacije mjere	2021-2027. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Služba za finansije, privredu, komunalne i inspeksijske poslove		

Nosioci mjere	Služba za finansije, privredu, komunalne i inspeksijske poslove, Služba za društvene djelatnosti i investicije, JKP Rad
Ciljne grupe	Građani, privredni subjekti, komunalna privreda

Veza sa strateškim ciljem	3. Tešanj, sredina zelenog rasta i čiste energije		
Prioritet	3.2 Unaprijediti sistem zbrinjavanja komunalnog otpada		
Naziv mjere	3.2.1. Poboljšanje sistema upravljanja otpadom		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Cilj ove mjere je je unaprijeđenje sistema prikupljanja otpada te razvoj ponovne upotrebe i reciklaže otpada. Mjera je usmjerena na povećanje obuhavata organizovanog prikupljanja otpada te stvaranje planskih podloga za primarnu selekciju i daljnju distribuciju otpada. Značajan segment mjere podrazumjeva okolišnu sanaciju deponije i suočavanje sa problemom opasnog otpada. Pored navedenog, mjera predpostavlja uspostavu pojačanog nadzora i razvoja planske dokumentacije upravljanja otpadom. Djelovanje u okviru mjere je prevashodno trasirano putem Planova upravljanja otpadom</p> <p><i>Ključna područja djelovanja su:</i> - Implementacija PUO 2020-2024/2024-2028</p>		
Ključni strateški projekti	n/a		
	Broj eko otoka za prikupljanje otpada	25	30
	Broj izrađenih plansko-studijskih dokumenta	0	2
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Očekuje se da mjera smanji zagađenja okoliša i rizika za sigurnost i zdravlje stanovništva		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	600.000 Izvor: Budžet 100.000, ostali izvoro 500.000		
Period implementacije mjere	2022-2027. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Služba za finansije, privredu, komunalne i inspeksijske poslove		
Nosioci mjere	Služba za društvene djelatnosti i investicije, JKP Rad		
Ciljne grupe	Građani, privredni subjekti, komunalna privreda		

Veza sa strateškim ciljem	3. Tešanj, sredina zelenog rasta i čiste energije		
Prioritet	3.3 Poboljšati kvalitetu zraka na području općine		
Naziv mjere	3.3.1. Smanjenje dimnih i drugih emisija na zagađenje okoliša		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Cilj mjere je smanjenje dimnih i drugih emisija koje utiču na zagađenje zraka kao izuzetno važne komponente okoliša. Prioritet u cilju smanjenja individualnih ložišta i korišćenja energenata koji u većem obimu doprinose onečišćenju zraka. Segment mjere predstavljaju aktivnosti uticaja na proširenje drvoreda i zelenih površina. Uz pomenuto mjera je odgovor na uočeni problem zračne mreže JR koja narušava ambijent, naročito u urbanim zonama.</p> <p><i>Ključna područja djelovanja su:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Rekonstrukcija toplane i proširenje obuhvata toplifikacije - Zelene površine i drvoredi - Poništavanje zračne mreže JR i polaganje instalacija podzemno u užoj gradskoj jezgri 		
Ključni strateški projekti	3.3.1.1 Rekonstrukcija toplane i proširenje obuhvata toplifikacije	<p>Očekivani izlazni rezultat:</p> <p>Rekonstruirana toplana i proširen obuhvat toplifikacije</p> <p>Očekivani krajnji rezultat:</p> <p>Ušteda, smanjenje troškova energije i onečišćenja zraka</p>	
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Broj korisnika toplane	684	800
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Očekuje se da mjera omogući uštede u korištenju energije te da se smanji zagađenje zraka .		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	5.220.000 Izvor: Budžet 1.070.000, ostali izvori 4.150.000		
Period implementacije mjere	2023-2027. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Služba za finansije, privredu, komunalne i inspeksijske poslove		
Nosioci mjere	Služba za društvene djelatnosti i investicije, JP Toplane		
Ciljne grupe	Stanovnici općine		

Veza sa strateškim ciljem	3. Tešanj, sredina zelenog rasta i čiste energije		
Prioritet	3.3 Poboljšati kvalitetu zraka na području općine		
Naziv mjere	3.3.2. Veći nivo iskorištenja "zelenih" energija		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Cilj mjere je smanjenje potrošnje energije, smanjenje emisija CO2 te u konačnici smanjene troškova za energiju i smanjenje negativnih uticaja na okoliš putem sprovođenja mjera energijske efikasnosti na javnim i privatnim objektima. Mjera obuhvata i stvaranje pretpostavki za uspostavu proizvodnje energije iz obnovljivih izvora (sunce). Obzirom da se projekti provođenja energijske efikasnosti provode u najvećem obimu udruživanjem sredstava općina može na takav nači kreirati podršku.</p> <p><i>Ključna područja djelovanja su:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Projekti utopljanja - Projekti iskorištenje solarne energije 		
Ključni strateški projekti	n/a		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Broj provednih mjera energijske efikasnosti	0	20
	Broj proizvođača električne energije iz obnovljivih izvora	95	200
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Očekuje se da mjera ostvari efekat smanjenja utroška energije i povećane količine proizvodnje energije iz obnovljivih izvora što direktno utiče na smanjenje onečišćenja okoliša.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	<p>3.500.000</p> <p>Izvor: Budžet 1.000.000, ostali izvori 2.500.000</p>		
Period implementacije mjere	2023-2027. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Služba za finansije, privredu, komunalne i inspeksijske poslove		
Nosioci mjere	Služba za društvene djelatnosti i investicije, privredni subjekti, javne ustanove, finansijske institucije, kantonalna ministarstva		
Ciljne grupe	Građani, privredni subjekti		

Veza sa strateškim ciljem	3. Tešanj, sredina zelenog rasta i čiste energije		
Prioritet	3.4. Unaprijediti javni sistem zaštite, spašavanja i sigurnosti građana		
Naziv mjere	3.4.1. Jačanje kapaciteta sistema i subjekata zaštite i spašavanja		

Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Mjera je usmjerena na je usmjeren na segment zaštite i spašavanja i smanjenje negativnih uticaja unutar područja općine. Rizici koji narušavaju sigurnost i ugrožavaju materijalna dobra su požari, prirodne nesreće, ali i aktivnosti narušavanja javnog reda i mira, odnosno djela kriminaliteta. U odgovoru na pomenute rizike mjera podrazumjeva podršku sistemu zaštite i spašavanja u ljudskim i materijalnim pretpostavkama, i nabavku oprem koja doprinosi većim kapacitetima sigurnosti na području općine. Mjera sadrži komponentu i direktne podrške licima pogođenim prirodnim nepogodama.</p> <p><i>Gljučna područja djelovanja su:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Ublažavanje i otklanjanje posljedica prirodnih nesreća - Opremanje službi zaštite i spašavanja - Jačanje ljudskih kapaciteta i prevenciju 		
Ključni strateški projekti	n/a		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Broj provedenih javnih nabavki opremanja službi iz oblasti zaštite i spašavanja	0	10
	Visina budžetskih sredstava podrške stanovništvu pogođenom prirodnim nepogodama (godišnje) u KM	40.000	60.000
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Mjerom se postižu efekti povećanja opremljenosti i organizovanosti djelovanja službi zaštite i spašavanja na koji način je unaprijeđena bezbjednost i sigurnost građana i privrednih subjekata na području općine.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	3.500.000 Izvor: Budžet 2.800.000, ostali izvori 700.000		
Period implementacije mjere	2021-2027. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Služba civilne zaštite		
Nosioci mjere	Služba civilne zaštite		
Ciljne grupe	Građani, privrednici, pripadnici službi zaštite i spašavanja		

IX.2. Dodatni prilozi

Osnov
implementacije.doc